

ΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 884
Παρασκευή
15 Δεκεμβρίου 2006
Τιμή: 4 ευρώ

- ΕΕ: Stop στην Τουρκία
- Real Estate: Βωβουπόλεις
- Ελαιώνας: Τώρα γήπεδο και Μ...
- ...θαίρετο
...δικανικής πρεσβείας

ΠΑΣΟΚ: Ανακύκλωση
με υπονοούμενο

Σχολικά βιβλία:
η διαθεματικότητα
που σκοτώνει

Για ποιους τα μη
κρατικά πανεπιστήμια;

Τέσσερα ερωτήματα
για το μέλλον του Ιράκ

- Μιχάλης Δούντας
- Γιάννης Θεοδωράκης

ISSN 1108-9822

5 0

Καλά Χριστούγεννα

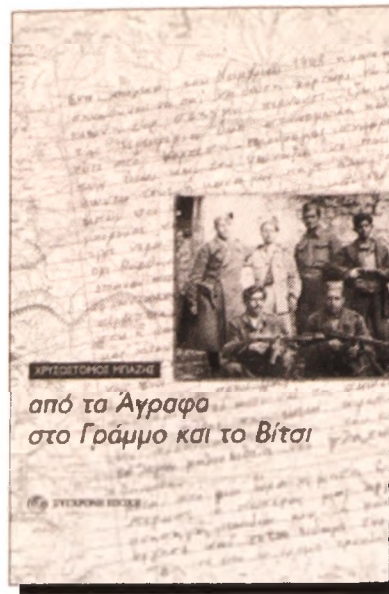
771108 982000

Β. Κ. Λάζαρη
Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΧΑΪΑ

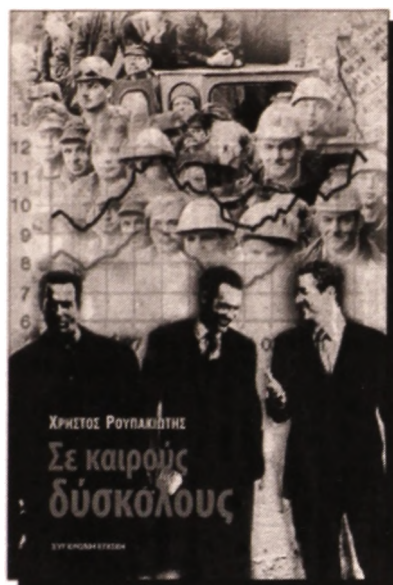
Ν. Γεωργιάδης
Ο ΜΑΡΚΟΣ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΓΝΩΡΙΣΑ
Ο Βαμβακάρης από το Α ως το Ω

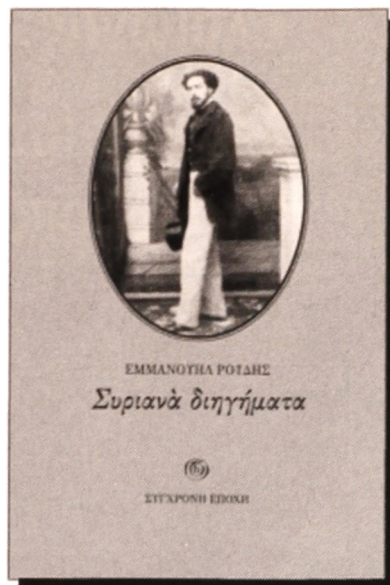
Χρ. Μπαζής
ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΡΑΦΑ
ΣΤΟ ΓΡΑΜΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΤΣΙ

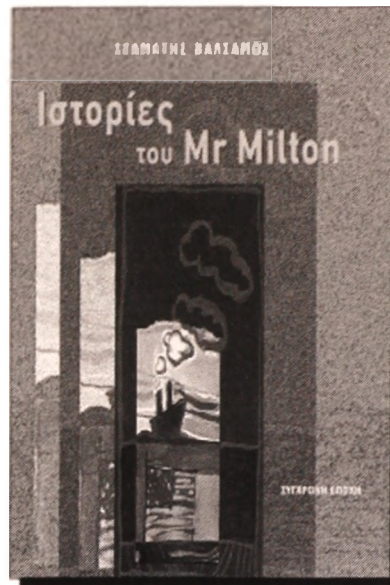
Κ. Γεροζήση
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, ΠΑΡΙΣΙ, ΒΑΓΔΑΤΗ

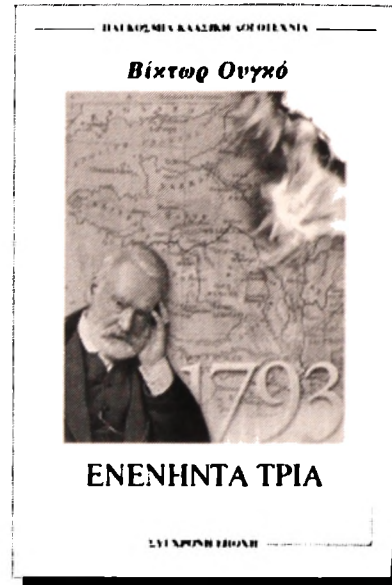
Χρ. Ρουπακιάτης
ΣΕ ΚΑΙΡΟΥΣ ΔΥΣΚΟΛΟΥΣ

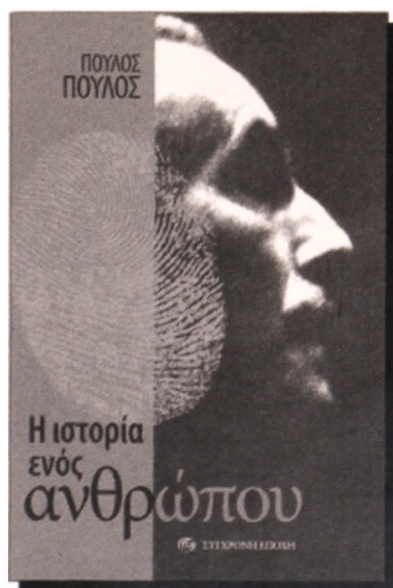
Εμμ. Ροΐδης
ΣΥΡΙΑΝΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

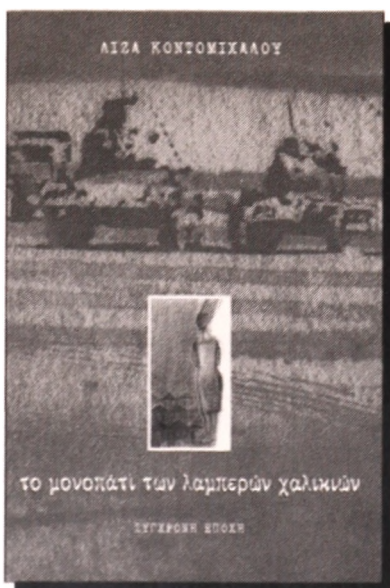
Σ. Βαλσάμος
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ MR MILTON

Β. Ουγκό
ΕΝΕΝΗΝΤΑ ΤΡΙΑ

Π. Πούλος
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Λ. Κοντομιχάλου
ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΩΝ ΛΑΜΠΕΡΩΝ ΧΑΛΙΚΙΩΝ

Τ. Αυγερινός
Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

Εύη Κοντόρα
ΠΕΝΤΕ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΜΑΣΚΕΣ
Ζωγραφιές: Εύα Μελά

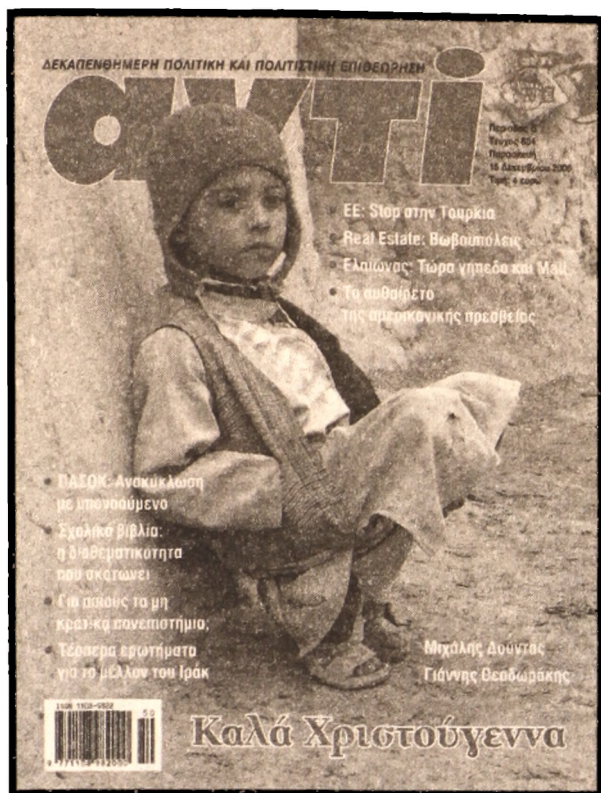
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Σόλωνος 130, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: 2103320800, Fax: 2103813354. <http://www.sep.gr>, e-mail: info@sep.gr

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132, Fax: 2103829814

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: 1. Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, Τηλ.: 2103829835, 2103808132. 2. Θεσσαλονίκη, Πλάτωνος 7, Τηλ.: 2310283810.

3. Γιάννενα, 28ης Οκτωβρίου 19, Τηλ.: 2651038090. 4. Κύπρος, Γαβριήλ Παππάς, Λάρνακα, Τηλ.: 24423617.

Περίοδος Β' • Έτος 33ο • Τεύχος 884

Παρασκευή 15 Δεκεμβρίου 2006

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819

Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κατερίνα Λαμπρινού,
Γιάννης Μπαλαμπανίδης

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Τασία Ρούμπου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 95 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 190 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Γιορτές, όμως με άλλα πανηγύρια...	4
• Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία	5
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Ανάν και Μπέικερ: Τερματίστε την κόλαση του Ιράκ	6
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	8
• Μακισμός, όπως Αυριανισμός	12
• E-MAIL	13
• ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	14
• Ρεπόρτερ: Real Estate	
– Χορός δισεκατομμυρίων και σκανδάλων	16
– Δώστα όλα και φέρε τον Σαβιόλα!	17
– Το παγκάρι της ενορίας και οι ιερές μπίζνες της Εκκλησίας	20
• Ρεπόρτερ: Αμερικανική «εισβολή» στο κέντρο της Αθήνας	22
• Γιάννης Ανδρουλιδάκης: ΠΑΣΟΚ: Ανακύκλωση με υπονοούμενο	24
• Α. Οικονομικός: Προϋπολογισμός 2007	26
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	28
• Σήφης Φιτσανάκης: Τέσσερα (άστοχα) ερωτήματα για το μέλλον του Ιράκ	30
• Χρ. Γ. Ζαχαράκης: Μιχάλης Δούντας (1932–2006)	33
• – : Μιχάλης Δούντας, Ένας δάσκαλος	34
• Στρατής Μοσχονήσιος: Ευρωπαϊκό STOP στην Τουρκία	36
• Φαρούκ Τουντζάι: Πότε τα κυπριακά καράβια θα αρμενίσουν στα ευρωτουρκικά νερά;	38
• Ειδικός Συνεργάτης: Τι και για ποιους θα είναι επιτέλους αυτά τα μη κρατικά πανεπιστήμια;	40
• Αγγελική Χρονοπούλου: Πρότυπα με βάση τις αξίες της αγοράς	42
• Γιάννης Παπακώστας: Πώς μαγειρεύουν το αρνί	44
• ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ	48
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	50
• Δημήτρης Χαρίτος: Εσωτερικές «οικοσκευές» συναισθημάτων	51
• Δημήτρης Φιλίππιδης: Οι τέσσερις ανασκαφές	52
• Δημήτρης Μπαμπάς: Τα υπολείμματα μιας πραγματικότητας	54
• Δημήτρης Χαρίτος: Επιτέλους, άνοιξαν τα σύνορα του Φεστιβάλ	55
• Ειρήνη Μουντράκη: Ο χορός του φόβου	57
• Κώστας Παπαϊωάννου: Ο φίλος μου ο Γιάννης	60
• Γεώργιος Σούρλας: Ο Ρήγας ενώνει τους λαούς	63
• ΒΙΒΛΙΟ	64
• ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ γράφει ο Κ.Γ. Παπαγεωργίου	66

ΓΙΟΡΤΕΣ, ΟΜΩΣ ΜΕ ΑΛΛΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ...

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ήλθαν και πάλι. Για κάποιους σημαίνουν ημέρες ευφορίας και ανεμελιάς. Για άλλους, όμως, για τους περισσότερους, σημαίνουν ημέρες δυσφορίας, ανέχειας, ημέρες έντονου προβληματισμού και ανησυχίας. Και πώς να μην είναι έτσι; «Κάθε πέρσι και καλύτερα», λέει ο λαός μας. Και στις ημέρες μας, όπου η απλή καθημερινότητα –περισσότερο από ποτέ στο παρελθόν– έχει γίνει ανυπόφορη, έως επικίνδυνη, με όσα συμβαίνουν στον τόπο μας αλλά και σε ολόκληρο τον πλανήτη, είναι πλέον πρόκληση να σφυρίζει κανείς αδιάφορος και καθαρή υποκρισία να ανταλλάσσουμε ευχετήριες κάρτες.

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ στη χώρα μας είναι ήδη αφόρητη, απαγορευτική για κάθε έκφραση αισιοδοξίας. Η ευημερία υπάρχει μόνο για μια ειδική κατηγορία πολιτών, για τα διαφημιστικά σποτ που δείχνουν μέρα-νύχτα τα τηλεοπτικά κανάλια, ίσα ίσα για να σπρώχνουν το «πόπολο» στον εύκολο τζόγο, και βεβαίως για τις δηλώσεις των στελεχών της κυβέρνησης. Αντίθετα, ο λαός κινείται μέσα σε ένα καζάνι που βράζει. Ετερόκλητες κοινωνικές ομάδες έχουν ξεχυθεί στους δρόμους, διαμαρτυρόμενες για τις κυβερνητικές επιλογές, άνεργοι συνωστίζονται έξω από κλειστά εργοστάσια, υπερχρεωμένα νοικοκυριά ισορροπούν σε τεντωμένο σκοινί, ενώ η νέα γενιά, χαμένη στα πολιτικά παιχνίδια που την αφήνουν τελικά αγράμματη, παραδέρνει αναζητώντας μια θέση –οποιαδήποτε– που θα την κρατήσει από τον κατήφορο.

ΚΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗ, η παραβατικότητα οργιάζει, ακολουθώντας από κοντά τη διαφθορά κάθε είδους, την ασύδοτη αρπαγή του εθνικού πλούτου από τα όρνεα της διαπλοκής, την εγκληματική καταστροφή του περιβάλλοντος, τα λογής μέτρα καταστολής, καθώς και τα μέτρα περιορισμού των όποιων δικαιωμάτων, τάχα με εντολές της «διεθνούς κοινότητας». Μέτρα, τα οποία αντιμετωπίζονται με απάθεια από μερίδα πολιτών, που είναι έτοιμη να δεχτεί οτιδήποτε, αρκεί να μην την αγγίζει άμεσα.

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ αυτό, η κυβέρνηση δείχνει να άγεται και να φέρεται, τόσο στην διαχείριση της οικονομίας όσο και στα προβλήματα της λειτουργίας του κράτους, ενώ, από την άλλη πλευρά, αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα και στα εθνικά μας θέματα, στα οποία κινείται με αυτοσχεδιασμούς, χωρίς μπούσουλα, πειθαρχώντας στα κελεύσματα του ξένου παράγοντα. Ουσιαστικά κινείται στα χνάρια της προηγούμενης κυβέρνησης, η οποία σήμερα πιστεύει ότι με τη στάση της ασκεί σοβαρή και εποικοδομητική αντιπολίτευση.

ΟΙ «ΚΟΥΜΠΑΡΟΙ» της σημερινής κυβέρνησης, όμως, έχουν αποδειχθεί το ίδιο καταφερτζήδες όσο και οι «κουμπάροι» της προηγούμενης, ενώ στο παιχνίδι συμμετέχουν ενεργά οι ίδιοι βαρώνοι και τα παπαγαλάκια του Τύπου, που με τον ίδιο τρόπο πάντα πρωταγωνιστούν σε βρώμικες μεθοδεύσεις και στην προβολή της ανάλογης προπαγάνδας, με την οποία πιστεύουν ότι αποκοιμίζουν τον ελληνικό λαό.

ΚΑΙ ΔΕΝ ΦΤΑΝΟΥΝ αυτά. Ο λαός της χώρας μας –όπως και όλοι οι λαοί του πλανήτη– αισθάνεται βαριά τη σκιά των εξελίξεων που έχουν ήδη δρομολογηθεί από τις υπερδυνάμεις και οι οποίες απειλούν κάθε μέρα με περισσότερους πολέμους και περισσότερη βία, με περισσότερη φτώχεια και δυστυχία, αυξάνοντας την ανασφάλεια του κόσμου. Μια ανασφάλεια που επιτείνεται από τις αναμενόμενες καταστροφές που προοιωνίζεται ο ανάλγητος βιασμός του περιβάλλοντος σε όλα τα μήκη και τα πλάτη.

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ήλθαν παρόλα αυτά. Και γύρω μας τα νέα παιδιά, χιλιάδες παιδιά, αδημονούν για φανταχτερές γιορτές. Και τι να τους πεις για όλα αυτά; Πώς να τους πεις ότι, πέρα από τις δικές μας δυσκολίες, υπάρχουν και κάποια άλλα παιδιά, σε άλλα μέρη του πλανήτη; Το «παγκόσμιο χωριό» έχει έρθει πολύ κοντά μας, δίπλα μας. Κι εκεί, στις άλλες γωνιές του πλανήτη, ο πόνος και ο θάνατος παραμονεύουν κάθε στιγμή.

αντί

ΕΠΙΣΗΣ, ΠΡΟΤΕΥΟΥΣΑ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙ
Η ΑΓΚΥΡΑ, ΝΑ ΜΠΟΥΜΕ
ΣΤΗΝ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ
ΚΑΙ 9 ΠΑΡΘΕΝΕΣ
ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΧΩΡΑ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ...

ΣΕΛΒΙΡΕΤΑΙ
ΚΑΙ
ΠΑΤΣΕΑΣ

ΤΙ ΕΙΝ'
ΑΥΤΑ;

ΤΑ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑΤΑ
ΠΟΥ ΖΗΤΑ ΤΙ
ΝΑ ΜΑΣ ΛΕΕΙ
ΚΑΛΗΜΕΡΑ...

Ε.Ε

ΚΑΛΟΝΟΤΙΣΤΟΣΟΓΙ2

Ανάν και Μπέικερ: Τερματίστε την κόλαση του Ιράκ

ΘΑ ΑΠΟΧΩΡΗΣΟΥΝ –και πότε;– τα αμερικανικά στρατεύματα από το Ιράκ; Το ερώτημα, με αφορμή την έκθεση της (δικομματικής) επιτροπής Μπέικερ, άρχισε ν' απασχολεί πια τον ίδιο τον Μπους και τη συντροφία του, καθώς η κατάσταση στο Ιράκ χειροτερεύει διαρκώς. Ήδη το αμερικανικό υπουργείο Άμυνας μετρά 3.000 περίπου νεκρούς στρατιώτες, ενώ η ζωή στη Βαγδάτη (με εξαίρεση την «πράσινη ζώνη», όπου είναι εγκατεστημένα το αμερικανικό στρατηγείο και τα ιρακινά υπουργεία), χαρακτηρίζεται «αληθινή κόλαση»: Η αντίσταση κατά των Αμερικανών και των συνεργατών τους συμπληρώνεται, άλλωστε, από τον αδυσώπητο εμφύλιο πόλεμο, όπου συνίντες σκοτώνουν σίτες και σίτες συνίντες, ομάδες και παραομάδες μάχονται για την νομή της εξουσίας, θύματα του καθεστώτος Σαντάμ εκδικούνται τους βασανιστές τους, φοιτητές τους καθηγητές τους, ενώ λογής ιδιωτικές ή παραστρατιωτικές οργανώσεις μάχονται για ν' αποκτήσουν τον έλεγχο ολόκληρων συνοικιών.

ΚΟΦΙ ΑΝΑΝ ΠΡΟΣ ΜΠΟΥΣ: STOP ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΟΠΩΣ ΕΙΝΑΙ γνωστό, η έκθεση Μπέικερ εισηγείται μερικά πολύ συγκεκριμένα πράγματα: α) Διπλωματική προετοιμασία για την αποχώρηση των αμερικανικών στρατευμάτων από το Ιράκ, β) Εποικοδομητική συνεργασία με όλες τις χώρες που θα μπορούσαν να επηρεάσουν θετικά τις εξελίξεις στο Ιράκ, συμπεριλαμβανομένων της Συρίας και του Ιράν, γ) Επίγνωση ότι η προώθηση αμερικανικών στόχων στην Εγγύς και Μέση Ανατολή συναρτάται

με την «άμεση επίλυση της αραβοϊσραηλινής διένεξης».

ΩΣΤΟΣΟ, η όποια κατάθεση εισηγήσεων αξιολογείται από τον βαθμό προώθησής τους. Και, ασφαλώς, δεν είναι τυχαίο ότι ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν, λίγες μέρες πριν από το τέλος της θητείας του, κάλεσε τις ΗΠΑ ν' αποφεύγουν τη μονομερή διπλωματία και τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων «στο όνομα του πολέμου κατά της τρομοκρατίας». Αλλά αυτό, ακριβώς, την ανατροπή του κλίματος βίας που δυνάμωσε εκπληκτικά μετά την 11η Σεπτεμβρίου, μαζί με όλα τα άλλα (πάγωμα των αμερικανικών επεμβάσεων σε ξένες χώρες, αναστολή των πολεμικών σχεδίων κατά του Ιράν, αποχώρηση από το Ιράκ, επίλυση του παλαιστινιακού –κοιντολογίας, ειρήνη) ζητούν όχι μόνο οι λαοί της γύρω περιοχής, αλλά όλοι όσοι ταυτίζουν τον αγώνα κατά του πολέμου με την κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. [Κατ' επέκταση: καμία υπερδύναμη δεν νομιμοποιείται να «διοικεί» τον πλανήτη!]

Ο... ΚΙΝΔΥΝΟΣ «ΣΥΜΜΑΧΙΚΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ» ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΩΩΡΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

...ΚΑΙ ΕΝΩ αυτά διαδραματίζονται στην Εσπερία, στην Ελλάδα ασχολούμαστε –επιμένουμε ν' ασχολούμαστε– με το αν θα γίνουν ή δεν θα γίνουν πρόωρες εκλογές και με το αν πρέπει ή δεν πρέπει ν' αλλάξει ο εκλογικός νόμος. Και ο μεν υπουργός Επικρατείας Θ. Ρουσόπουλος απέκλεισε το ενδεχόμενο αλλαγής του εκλογικού νόμου, πλην ο υπουργός Εθνικής Άμυνας Ευ. Μειμαράκης έρχεται και επανέρχεται στο

θέμα, με βασικό σκεπτικό ότι, αν δεν αλλάξει ο εκλογικός νόμος, θα υπάρξουν σοβαρά προβλήματα στη μεθεπόμενη Βουλή, με κίνδυνο να οδηγηθεί η χώρα «ακόμα και σε συγκυβέρνηση»! [Φυσικά, όλη η Ευρώπη, με εξαίρεση τη Βρετανία, πορεύεται με συμμαχικές κυβερνήσεις, αλλά αυτό, στην περίπτωση της Ελλάδας, θα σήμαινε, προφανώς, καταφορά...].

Η ΑΝΑΦΟΡΑ στον «κίνδυνο»... συμμαχικών κυβερνήσεων έδωσε λαβή, σε ορισμένους σχολιαστές, για να ανακινήσουν θέμα πιθανής συνεργασίας ΠΑΣΟΚ – ΣΥΝ στις προσεχείς εκλογές. Στο ενδεχόμενο αυτό απάντησε ο εκπρόσωπος Τύπου του ΣΥΝ Νίκος Βούτσης: *Κόμματα με συγγενή προγράμματα –δήλωσε– είναι το ΠΑΣΟΚ και η Νέα Δημοκρατία και όχι το ΠΑΣΟΚ και η ριζοσπαστική Αριστερά. Ως εκ τούτου... Από την πλευρά του, ο Γιάννης Δραγασάκης θεωρεί τη σχετική συζήτηση παρωχημένη. «Το γεγονός –πρόσθεσε– ότι το ΠΑΣΟΚ είναι σήμερα στην αντιπολίτευση, δεν μας φέρνει αυτόματα πιο κοντά, όπως πιστεύουν μερικοί». Παρά ταύτα, ο ΣΥΝ –κατά την εκτίμηση του Νίκου Κωνσταντόπουλου– «πρέπει να έχει σχέδιο για μια νέα κοινωνική και πολιτική πλειοψηφία, που θα κυβερνήσει τη χώρα με τη δική του σφραγίδα».*

Γ.Α.Π: ΨΗΦΙΣΑΤΕ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΑΛΛΑ «ΜΝΗΣΑΣΘΕ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ»

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη, ο γραμματέας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ Δημ. Ρέππας υποστηρίζει ότι η κυβέρνηση θα επιχειρήσει να αιφνιδιάσει την αντιπολίτευση (με εκλογές τον Μάιο του 2007) και ότι το ΠΑΣΟΚ, παρά τις όποιες

διαφωνίες στο εσωτερικό του, μπορεί να δώσει νικηφόρα την εκλογική μάχη.

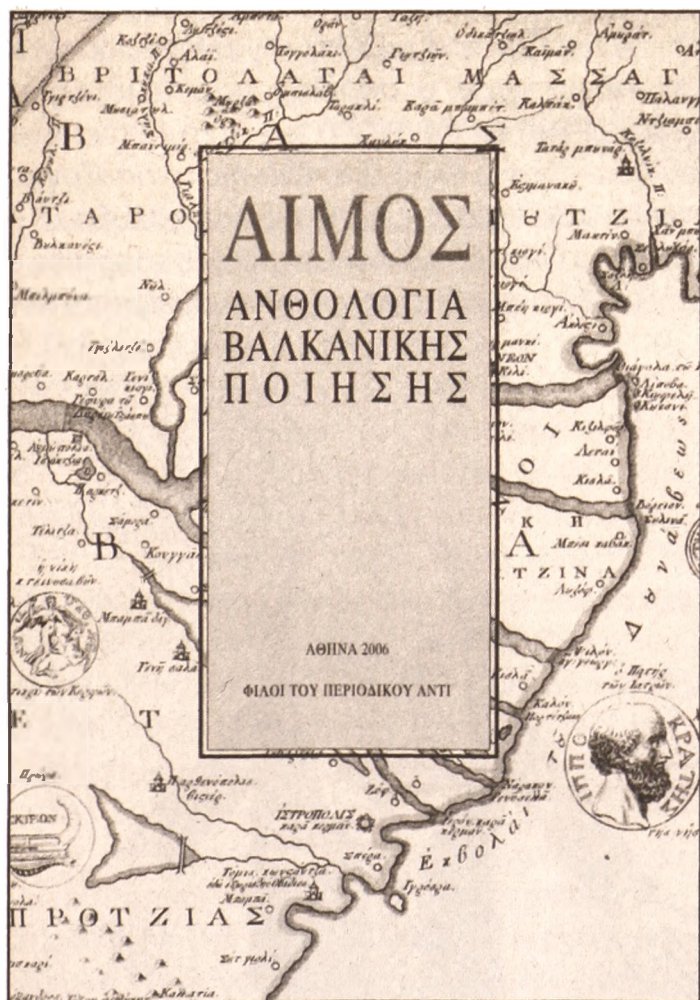
ΤΟ ΠΟΣΟ νικηφόρα ή μη νικηφόρα θ' αποδειχθεί, βέβαια, στις προσεχείς εκλογές, οψέποτε γίνουν. Και επειδή ορισμένοι αρθρογράφοι, αν και φίλα προσκείμενοι στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, επιμένουν ότι «το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί, ξαφνικά, να εμπορεύεται αερολογίες», ο Γ.Α. Παπανδρέου φρόντισε, με συνέντευξή του στο Βήμα (της περασμένης Κυριακής) να επαναλάβει ότι: Πρώτον, υποστηρίζει την αναθεώρηση του άρθρου 16, ώστε να επιτρέπεται (υπό προϋποθέσεις) η ίδρυση και λειτουργία μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, ότι, δεύτερον, δεν θα θέσει θέμα κομματικής πειθαρχίας (για όσους βουλευτές του κόμματος διαφωνούν) και ότι, τρίτον, θα προκηρύξει δημοψήφισμα (όταν αναλάβει την εξουσία) για τα περαιτέρω. Πάντως, καλού-κακού φρόντισε να θυμίσει, προς κάθε ενδιαφερόμενο, ότι η απόφαση για αναθεώρηση του άρθρου 16 υπήρξε «ομόφωνη απόφαση του τελευταίου συνεδρίου

του ΠΑΣΟΚ». Άρα, τα ευκόλως εννοούμενα παραλείπονται: Ψηφίσατε μεν κατά συνείδηση, αλλά μνήσασθε αποφάσεως συνεδρίου.

• ΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ του Δεκαπενθημέρου εντάσσεται, ασφαλώς, και ο «ευρωσυμβιβασμός για την Τουρκία», καθώς δεν ορίζεται ημερομηνία επαναξιολόγησης της Άγκυρας και παγώνουν απλώς οκτώ (από τα 35) υπό διαπραγμάτευση κεφάλαια που αναφέρονται στην ελεύθερη διακίνηση αγαθών, στο δικαίωμα εγκατάστασης και ελεύ-

θερης παροχής υπηρεσιών, στη γεωργία, την αλιεία, τις μεταφορές, την τελωνειακή ένωση και τις εξωτερικές σχέσεις. Κατά την υπουργό Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη, στόχος των «25» είναι να λυθεί το θέμα της τελωνειακής ένωσης πριν από τις ευρωεκλογές του Ιουνίου του 2009. Μέχρι τότε, Σεζέρ (ο πρόεδρος της Τουρκίας), Ερντογάν, ακόμα και ο Ραούς Ντενκτάς –που επαναδραστηριοποιείται...– θα βοηθήσουν!

ANTHΝΩΡ

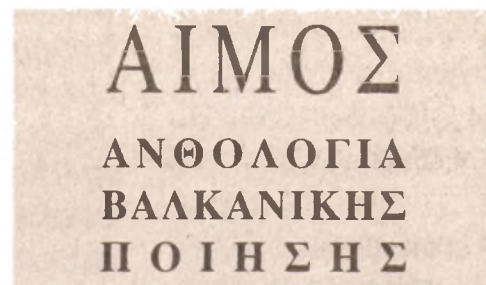
✓ **ΕΝΑ ΔΩΡΟ ΓΙΑ ΣΑΣ**

✓ **ΕΝΑ ΔΩΡΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ ΣΑΣ**

Η ποιητική ανθολογία *Αίμος* συγκεντρώνει τους σημαντικότερους ποιητές από την Αλβανία, τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, τη Βουλγαρία, την Ελλάδα, την π.Γ.Δ. της Μακεδονίας, τη Ρουμανία, τη Σερβία και το Μαυροβούνιο, χώρες οι οποίες συγκροτούν το μεγαλύτερο μέρος της ενότητας που οραματίστηκε ο Ρήγας. Αποσπάσματα από τον «Θούριο» του Ρήγα δημοσιεύονται στον τόμο και επίσης το «Τραγούδι του νεκρού αδελφού», στις παραλλαγές που υπάρχουν σε όλες τις γλώσσες των βαλκανικών λαών.

Παράλληλα, σε κάθε μία από τις επτά ενότητες περιλαμβάνεται συνοπτική εισαγωγή της λογοτεχνικής ιστορίας της περιόδου και ένα χρονολόγιο των κυριότερων ιστορικών γεγονότων κάθε χώρας κατά τον 19ο και 20ό αιώνα.

Κυκλοφόρησε ήδη ο τόμος στην αλβανική γλώσσα και τώρα κυκλοφορεί και ο τόμος στην ελληνική γλώσσα.

Σελίδες 552, τιμή πώλησης 40 ευρώ. Παραγγελίες:

Τηλ.: 210-7232713, 210-7249300 fax: 210-7226107, e-mail: chrapou@otenet.gr

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Άσχημα τα πράγματα, σύντροφοι.
- Το κίνημα υπέστη μεγάλη ήττα.
- Κάτι αντίστοιχο με τον εμφύλιο ή τέλος πάντων με τη δικτατορία...
- Έμειναν εκτός του Π.Σ. του PASOK η Άντζελα (Γκερέκου) και η Μιλένα (Αποστολάκη).
- Είμαι βέβαιος ότι πρόκειται για δάκτυλο της τρισκατάρατης αμερικάνικης πρεσβείας.
- Γι' αυτό και καταγγέλλω τον αποκλεισμό τους.
- Η πρώτη βρήκε θαλπωρή στη στοργική αγκάλη του αοιδού συζύγου της...
- ...ο οποίος, σε ρυθμό και με τη συνοδεία εξάχορδου μπουζουκίου, της τραγούδησε την παλιά του επιτυχία «ψύλλοι στ' αφτιά μου μπήκανε».
- Η αρχιτέκτων - ηθοποιός - πολιτικός, αντί να αναστοχαστεί τους στίχους και να σκεφτεί ότι ο αντιμπεριαλιστής σύντροφός της εννοούσε τον αμερικάνικο δάκτυλο, ο νους της πήγε στο κακό, γι' αυτό τα πήρε στο κρανίο...
- Δηλαδή, στην προώθηση της μισητής της αντιπάλου και συμπατριώτισσάς της κ. Μαριλένας Κοππά.
- Άβυσσος η ψυχή των πασόκων...
- Επιμένουν να βλέπουν το δέντρο και όχι το δάσος.
- Όσο για τη Μιλένα, που προσπάθησε να πλασαριστεί ως η ελληνίδα Σεγκολέν;
- Αποζημιώθηκε με τη μη άρση της ασυλίας της που ψήφισαν τα συντρόφια της και οι γαλάζιοι εταίροι τους.

**αντι
θεσείς**

του Χρ. Παπανίκου

Ο ΟΤΕ ΚΛΕΙΝΕΙ ΤΡΥΠΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Μια από τις μεγαλύτερες και πιο κερδοφόρες επιχειρήσεις του ευρύτερου δημόσιου τομέα παραδίδεται στους ιδιώτες. Η κυβέρνηση αποφάσισε να περιορίσει τη συμμετοχή της στον ΟΤΕ κάτω από το κρίσιμο ποσοστό του 33,3%. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας της εθελουσίας εξόδου 5.000 εργαζομένων, ο Οργανισμός «πιάνει» μια πολύ καλή τιμή

στη διεθνή αγορά, κάτι που δεν επρόκειτο βέβαια να το αφήσει ανεκμετάλλευτο ο κ. Αλογοσκούφης. Το αστείο της υπόθεσης είναι ότι οι φανατικοί υποστηρικτές της μείωσης του κράτους στις επιχειρήσεις θέλουν να παραδώσουν τον ΟΤΕ σε μια κρατική επιχείρηση, αλλά άλλης χώρας. Και μόνο από το γεγονός αυτό συμπεραίνει κανείς ότι η πώληση γίνεται για τα δισε-

κατομμύρια ευρώ που θα καλύψουν τις τρύπες του κρατικού προϋπολογισμού, δίνοντας την ευχέρεια στα στελέχη της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας να επιδοθούν σε παροχές, καθώς πλησιάζει ο χρόνος διενέργειας των επόμενων εκλογών. Όσο για τα υπόλοιπα, είναι ένα παραμύθι που πολύ δύσκολα περνάει πλέον σήμερα στους πολίτες! ♦

ΟΚΑΝΑ

Τα κρούσματα θανάτων από ναρκωτικά στην Ελλάδα συνεχώς αυξάνονται, καθώς τα στοιχεία φανερώνουν ότι οι θάνατοι είναι υπερδιπλάσιοι στην Ελλάδα σε σχέση με την Ευρώπη. Η αιτία: Το γεγονός της απουσίας θέσεων θεραπείας και η μεγάλη λίστα αναμονής για τα προγράμματα μεθαδόνης. Οι χρήστες υπολογίζονται σε 20.000, και οι 4.000 από αυτούς περιφέρονται στην κυριολεξία στους δρόμους για πολλά χρόνια προκειμένου να ενταχθούν -όσοι τελικά καταφέρουν να επιζήσουν- στα προγράμματα μεθαδόνης. Η συνολική διάρκεια αναμονής υπολογίζεται περίπου στα 4 χρόνια, και 8 στους 10 τοξικομανείς πεθαίνουν μέχρι να φθάσει η σειρά τους. Από την πλευρά τους οι εργαζόμενοι διαμαρτύρονται για την χαμηλή επιχορήγηση, που και φέτος θα καθλωθεί στα 25 εκατομμύρια ευρώ και που καθιστά προβληματική την λειτουργία του ΟΚΑΝΑ. Έτσι όπως εξελίσσονται τα πράγματα, ο Οργανισμός θα καταλήξει να είναι μια αποθήκη όπου θα στοιβάζονται τα ανθρώπινα ράκη προκειμένου να μην προσβάλλεται η φυσιογνωμία της πόλης ♦

ΑΡΚΟΥΔΟΣ - ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ

Τι ευχαρίστηση ήταν αυτή που μας πρόσφερε ο Γιώργος Παπανδρέου την ημέρα που ανακοίνωσε τις οργανωτικές αλλαγές στο ΠΑΣΟΚ; Απευθυνόμενος στον νέο γραμματέα Νίκο Αθανασάκη, δεν έκρυψε τα πραγματικά συναισθήματά του: «Στηριζόμαστε πάνω σου,

δεν είναι τυχαίο ότι σε έχουν βαφτίσει αρκούδο». Ο Γιώργος αγνοεί προφανώς τα του ζωικού βασιλείου, αφού οι αρκούδες δεν είναι εκ της φύσεως προικισμένες να σηκώνουν βάρη. Πέραν τούτου, όμως, τα όλο τρυφερότητα λόγια του προέδρου ήταν μια εύστοχη εισαγωγή στην γλυκειά οικογενειακή θαλπωρή των Χριστουγέννων. Ανεκτίμητη συμβολή. Αναρωτιέμαι εντούτοις ποιος ήταν ο ακριβής συμβολισμός της φράσης. Μήπως ήθελε να πει ότι ο Αθανασάκης δεν ήταν τίποτε άλλο από ένα πιστό υποζύγιο, ο σιωπηλός ακάματος εργάτης που έσκυβε το κεφάλι για το καλό του κινήματος; Με τι ωραίες εκπλήξεις προχωρά το έργο της ανανέωσης! ♦

του Δημήτρη Πετσετίδη

του Πάνου

ΚΟΜΙΣΑΡΙΟΣ

Έχει όχι μόνο το δικαίωμα αλλά και το χρέος να μιλήσει ο κ. Χριστόδουλος για το μέλλον της πορείας της ΕΕ, μας πληροφόρησε ο Γεράσιμος Αρσένης σε δημόσια ομιλία του. Ρόλος ειδικού επιτρόπου ας ανατεθεί στον αρχιεπίσκοπο, προκειμένου να συμβάλλει με τις σοφές του παρεμβάσεις στην ομαλή επίλυση των προβλημάτων της ευρωπαϊκής οικογένειας. Τι νομίζετε, ότι δεν έχει επίγνωση του ρόλου του; Τζάμπα έβγαине και προειδοποιούσε όλο το προηγούμενο διάστημα ότι η Τουρκία δεν έχει θέση στην ΕΕ; ♦

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

• Ένας εισαγγελέας προσπάθησε να επιβάλει τη δικαστική απόφαση που επέτρεπε στον πρώην σύζυγο της Μιλένας να βλέπει το παιδί τους.

• Αλλά οι συνάδελφοί της βο(υ)λευτές όρθωσαν το ανάστημά τους και βροντοφώναξαν ΟΧΙ.

• Κάτω τα χέρια από τη Σεγκολέν!

• Συγγνώμη, τη Μιλένα...

• Μπράβο, παλικάρια.

• Μισθοδικεία αυτοί;

• Μη άρση της ασυλίας εσείς.

• Ε, όχι να μας τσαμπουκαλεύονται και οι πρωτοδίκες.

• Μια ωραία ατμόσφαιρα.

• Αμέτι μουχαμέτι ο Georgos να μετατρέψει την PASOK Ltd. σε ΜΚΟ.

• Και μάλιστα φιλοζωική.

• Αφού επέλεξε έναν «αρκούδο» για γραμματέα...

• Τρέμε, Μπουτάρη, με τον Αρκτούρο σου!

• Εκτός κι αν υπήρχε ένα μήνυμα για να τα βρουν με τον εκ Θεσσαλονίκης οινοποιό.

• Η καλή χαρά του Συγκροτήματος (ΔΟΛ).

• Ένα (ακόμα) δικό τους παιδί ανέλαβε εκπρόσωπος τύπου στο PASOK.

• Στον πρωινό καφέ θα καλούν άραγε τον Καψή και τον Ψυχάρη;

• Ίδωμεν.

• Σε στρατηγό αναγόρευσε η εφημερίδα θέμα, ιδιοκτησίας του Ζούγκλα, τον οδοντίατρο κ. Ρέππα.

• Πώς είναι δυνατόν κάποιος που δεν τέλειωσε την Ευελπίδων να ανέλθει τόσο γρήγορα στην ιεραρχία του στρατεύματος;

ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΠΟΥΘΕΝΑ

✓ Ο σύντροφος Ανδρουλάκης ενοχλήθηκε πολύ από το γεγονός ότι πάλι έμεινε εκτός ηγετικής ομάδας στο ΠΑΣΟΚ. Γι' αυτό και δήλωσε ότι γνωρίζει ποια γυναίκα θα γίνει πρωθυπουργός της Ελλάδας το 2020. Α, ρε Χαρίλαε, να 'σαι καλά εκεί που βρίσκεσαι.

Μια ζωή λάθη.

✓ Θα καταργηθεί, λέει, σύντομα η ελληνική πρεσβεία στην Ουάσιγκτον, επειδή δεν είναι καθόλου απαραίτητη. Οι Σύμμαχοι μπορούν πλέον να επικοινωνούν απευθείας με την υπουργό. Τι να τον κάνουν τον πρέσβη;

✓ Προτιμώ να με

κυβερνούν ο Κώστας με τον Γιώργο. Και όχι η Ντόρα με τον Βενιζέλο. Μια χαρά είμαστε. Τι δικομματισμός και τρίχες! Ό,τι θέλει ο καθένας κάνει. Φαντάζεστε τον Αυτιά κυβερνητικό εκπρόσωπο; Μια χαρά είναι ο Αντώνιος. Τι πειράζει δηλαδή που δεν είναι εμφανίσιμος; ♦

ΣΤΙΣ ΗΠΑ ΚΑΤΑΦΕΥΓΕΙ Ο ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

Ο Γιωργάκης άφησε στην άκρη τον Μιχαλάκη τον Χρυσόχοϊδη κι αυτός κατέφυγε στους υπερατλαντικούς φίλους του για να διαμαρτυρηθεί. Διαμέσου του Νίκολας Γκέιτζ, του Γκατζογιάννη της «Ελένης», γνωστού και από τη θητεία του ως συμβούλου του Μητσοτάκη, στον οποίο έδωσε συνέντευξη για (τι άλλο) τους θριάμβους του επί της 17 Νοέμβρη. Η συνέντευξη δεν δημοσιεύθηκε όπου όπου, αλλά στο *Vanity Fair*, ένα περιοδικό, στο οποίο θεωρείται εξαιρετικά δύσκολο να δημοσιεύσει κανείς κείμενό του. Μεταξύ των άλλων, ο «εξολοθρευτής της 17Ν» δηλώνει ότι αν δεν έβγαине η ΝΔ στην κυβέρνηση και έμενε αυτός στην Κατεχάκη, θα είχε ξεμπερδέψει με όλες τις υποθέσεις τρομοκρατίας. Φαντάσου, δηλαδή, τι θα έκανε αν είχε και τη Ντόρα ως πρωθυπουργό. Και επειδή από τη Σαρακοστή δεν λείπει ο Μάρτης, η συνέντευξη έδωσε τη δυνατότητα στον πρώην πρέσβη στην Αθήνα και σημερινό υφυπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Νικόλας Μπερνς (της γνωστής παρεούλας Χόλμπρουκ - Μίλλερ) να επιτεθεί κατά της Ελλάδας και να δημιουργηθεί ένα μίνι διπλωματικό θέμα. Αναφερόμενος στην παρα-

γραφή της υπόθεσης Γουέλς, ο Μπερνς προέβη σε μια δήλωση – πρόκληση, λέγοντας ότι «μπορεί η Ελλάδα να παραγράψει δολοφονίες, αλλά οι ΗΠΑ δεν το κάνουν». Επίσης, ότι «εάν οι ελληνικοί νόμοι προβλέπουν περιορισμούς για το τι σημαίνει δολοφονία, η Αμερική δεν έχει κανένα περιορισμό». Σιγά, φοβηθήκαμε. Εγκυρότατες πηγές αναφέρουν ότι τη συνέντευξη Χρυσόχοϊδη προώθησε γραφείο «συμβούλων επικοινωνίας», επικεφαλής του οποίου είναι άτομο που έχει ζήσει πολλά χρόνια στις ΗΠΑ και διέτελε σύμβουλος πρωτοκλασάτων πολιτικών. Εάν όλος αυτός ο θόρυβος έγινε για να προβληθεί ο Χρυσόχοϊδης στους αμερικανούς «φίλους», με την ελπίδα ότι θα αποσπάσει την υποστήριξή τους, τότε ο άνθρωπος έχει χάσει κάθε αίσθηση μέτρου. Και καλά να βρίσκεται σε πανικό, λόγω του ότι τον έχει βάλει στη γωνία ο Γ. Παπανδρέου. Αλλά να πάει να δώσει συνέντευξη στον Γκέιτζ, ο οποίος είχε καταγγελλθεί επανειλημμένως στο παρελθόν από το ΠΑΣΟΚ, το οποίο είχε αφήσει σε βάρος του βαριά υπονοούμενα περί σχέσεων με τη CIA, με τη χούντα και την ΚΥΠ, και με τον Κοσκωτά; ♦

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Η Μαρία της Αριστεράς και της Προόδου έθεσε υποψηφιότητα για το Π.Σ. του PASOK και δεν εξελέγη...
- Αλλά τελικώς εξελέγη!!!
- Θαύμα;
- Όχι, απλώς με την περίφημη ποσόστωση.
- Ενώ πήρε μόλις 68 ψήφους (10 λιγότερους από την προηγούμενη φορά, μιλάμε για ρεύμα όχι παίξε γέλασε), καταβρόχθισε τους Σπυρόπουλο (81), Χρυσόχοϊδη (76) και Κοτσακά (71).
- Κι όμως το Πολιτικό Συμβούλιο αναβαθμίστηκε, αν πιστέψουμε τους πολιτικούς αναλυτές...
- Φυσικά, αφού εισήλθε ο οργανικός διανοούμενος Νίκος Μπίστης.
- Αυτός ο γίγας της πολιτικής.
- Πού 'ναι ο Πέτρος, ωέω, πού 'ναι ο Πέτρος.
- Όχι ο Ευθυμίου, αυτός έπιασε πρώτο τραπέζι πίστα (συγγνώμη ΔΟΛ).
- Ο έτερος διανοούμενος της συμμετοχικής δημοκρατίας.
- Ο Κουνελάκης.
- Μήπως στενοχωρήθηκε που απογοητεύτηκε ο Καφετζόπουλος από το κίνημα;
- Τους θυμάμαι μαζί στα παράθυρα και με πιάνει κατάθλιψη, αν δε μου δοθεί και πάλι η ευκαιρία να τους απολαύσω.
- Πώς, τώρα, οι αλλαγές προσώπων σ' ένα όργανο αποτελούν πολιτική τομή δεν το κατανοώ.
- Έπεσα με τα μούτρα στα μαρξιστικά μου εγχειρίδια το Σαββατοκύριακο αρνούμενος ακόμα και την πρόσκληση γειτόνων για κοψίδια.

Ο ΠΕΙΡΑΙΑΣ CITY ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Χαλί γίνεται η κυβέρνηση, για να πατήσουν πάνω της οι εφοπλιστές και οι μεγάλες εταιρείες ναυτιλιακών μεταφορών. Μετά την ικανοποίηση των πάγιων εφοπλιστικών αιτημάτων – επιταγών για λιγότερους Έλληνες στα κατώτερα πληρώματα των υπό ελληνική σημαία ποντοπόρων εμπορικών πλοίων, την ενίσχυση του ελληνικού εφοπλισμού με επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, τώρα ο υπουργός Ναυτιλίας Μ. Κεφαλογιάννης, με πρόσχημα τη «λευκή» απεργία των εργαζομένων στο λιμάνι του Πειραιά, ανοίγει τον δρόμο για την ιδιωτικοποίηση του ΟΛΠ. Εκτός του Πειραιά όμως, κατά ασφαλείς πληροφορίες, προωθείται και η ιδιωτικοποίηση άλλων 12 λιμένων της χώρας. Γενικότερα, η κυβέρνηση δείχνει διατεθειμένη να ικανοποιήσει κάθε επιθυμία των εφοπλιστών. Κι αυτό, όχι μόνον διότι σε αυτούς βλέπει τους πολιτικά «παραδοσιακούς συμμάχους» της, αλλά και επειδή προσδοκά σε μαζικές επενδύσεις τους στην Ελλάδα. Άλλωστε τα εφοπλιστικά τζάκια, τα τελευταία χρόνια, κολυμπούν κυριολεκτικά στο χρήμα. Είναι ενδεικτικό ότι περίπου μια ντουζίνα «φαμίλιες», που έχουν μαζέψει περί τα 200 δις ευρώ, κυρίως από τα «γκαζάδικα», είναι έτοιμες να επενδύσουν πολλά από αυτά στη χώρα. Ειδικότερα δε, στον χρυσοφόρο τομέα της ενέργειας (μεταφορές, αγωγοί, αιολικά πάρκα, σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέρ-

γειας), στις τράπεζες, τον τουρισμό και στην αγορά ακινήτων. Εκτός των άλλων, στο μυαλό γνωστού εφοπλιστή και εκδότη, λέγεται ότι είναι να μετατραπεί ο Πειραιάς σε ένα «City της Ανατολής», κάτι που καλοβλέπει η κυβέρνηση. Στο μεταξύ, λόγω της παρατεινόμενης απεργίας, εξαιτίας της αδιαλλαξίας Κεφαλογιάννη, ο μέχρι σήμερα προνομιακός χρήστης των εγκαταστάσεων κοντέινερ, η ιταλοελβετική Mediterranean Shipping Company (MSC), πιέζεται να αποχωρήσει από το λιμάνι. Έτσι, θα μείνει ελεύθερο το πεδίο για την ιδιωτικοποίηση του ΟΛΠ, πιθανώς μέσα στο επόμενο έτος. Η MSC, επί ΠΑΣΟΚ, είχε κλείσει συμφωνία που της έδινε το δικαίωμα για προνομιακή χρήση του εμπορευματοκιβωτίου σταθμού μέχρι το 2012. Η σύμβαση αυτή έχει προσβληθεί στην Επιτροπή Ανταγωνισμού από τον εφοπλιστή Μ. Σαρλή ως «προνομιακή». Εφόσον τελικώς αποχωρήσει, ανοίγει ο δρόμος για τους ήδη πολλούς ενδιαφερόμενους. Αυτοί είναι η MSC, η κινέζικη Cosco, η αραβική Dubai Port Authority (ενδιαφέρεται και για τα λιμάνια Θεσσαλονίκης και Αλεξανδρούπολης), η δανέζικη Maersc και η ισραηλινή ZIM. Πάντως, στον διαγωνισμό για το ποιος θα πάρει το λιμάνι – φιλέτο για μεταφορές στα Βαλκάνια και την Α. Ευρώπη δεν αποκλείεται να «κατεβούν» οι εταιρείες σε συμμαχίες και κοινοπραξίες. ♦

ΤΑ ΚΑΛΑ ΠΑΙΔΙΑ

Κολεγιές με την USAID θέλει να κάνει ο υφυπουργός Εξωτερικών Ευριπίδης Στυλιανίδης, στον τομέα της ανθρωπιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας. Ο ίδιος πρόσφατα, σε ομιλία του το είπε ξεκάθαρα: «Στο πλαίσιο της νέας μας στρατηγικής για την αναπτυξιακή πολιτική που θα εφαρμόσουμε την προσεχή πενταετία, υπάρχει έδαφος διμερούς συνεργασίας με την USAID ή και πολυμερούς συνεργασίας όπου θα συμμετέχουν η ΥΔΑΣ (Hellenic Aid) και η USAID». Ποιο το έδαφος συνεργασίας; Κυρίως, είπε, οι περιοχές της Μαύρης Θάλασσας, η Ουκρανία, η Μολδαβία, η Γεωργία και η Αρμενία. Δηλαδή, οι χώρες στις οποίες θέλουν ναβάλουν πόδι οι Αμερικάνοι, προκειμένου να

στριμώξουν τους Ρώσους. Δεδομένου ότι σε αυτές τις περιοχές υπάρχει σημαντικός ελληνικός πληθυσμός, είναι μια καλή ευκαιρία για τους αμερικάνους να χρησιμοποιήσουν την Ελλάδα ως «δούρειο ίππο» τους. Και εμείς, ως γνήσιοι «γός μέν», τους εξυπηρετούμε. ♦

ΤΙ ΚΑΝΕΙ Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΧΡΗΜΑ;

Πάλι ρεζίλι γίναμε διεθνώς. Ήλθε στην Ελλάδα ο διεθνής οργανισμός κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος (FATF, Financial Action Task Force) και τι βρήκε; Ότι η ελληνική αρχή για την καταπολέμηση του ξεπλύματος ακόμα δεν λειτουργεί, αν και ο νόμος για τη σύστασή της έχει ψηφιστεί εδώ και σχεδόν έναν χρόνο. Έτσι, ο επικεφαλής της, ο εισαγγελέας κ. Γ. Ζορμπάς, κάθεται σε έναν άδειο όροφο (πάνω από το ΣΔΟΕ), όπου ναι μεν υπάρχουν γραφεία και κομπιούτερ, αλλά όχι και υπάλληλοι. Το ερώτημα είναι φυσικά γιατί και ποιοι δεν θέλουν να «τρέξει» η Αρχή; Πληροφορούμαι ότι αρχικώς ήταν το υπουργείο Οικονομίας που σαμπόταρε την προσπάθεια και τώρα στο «κλαμπ» μπήκε και το Εθνικής Άμυνας. Για μεν το δεύτε-

ρο, εντάξει, κάποιοι βγάζουν τα απωθημένα τους για την περίοδο που ήταν ο Ζορμπάς στον Χολαργό, στη διεύθυνση εξοπλισμών. Γιατί όμως και το «μαγαζί» του Αλογοσκούφη; Μήπως επειδή, αν αρχίσει να δουλεύει η Ανεξάρτητη Αρχή, οι μηχανισμοί που ελέγχει το υπουργείο θα χάσουν κομμάτι της δύναμής τους και κάποιοι γνωστοί και μη εξαιρετέοι κομμάτι της πίτας; Από πού βγαίνει σήμερα το μαύρο πολιτικό χρήμα; Από τις βαλίτσες και τις σακούλες που μας λέει ο Μάκης; Όχι φυσικά. Αλλά από εκεί που έψαξε η ομάδα της FATF στην Αθήνα, όπου έμεινε δύο εβδομάδες και μεταξύ των άλλων έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μια μεγάλη ελληνική Τράπεζα και το Χρηματιστήριο; Γιατί; Τι κάνει νιάου νιάου στα κεραμίδια. ♦

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ

Τόνοι σκουπιδιών έχουν συγκεντρωθεί στους δρόμους της Αθήνας και απ' ό,τι δείχνουν τα πράγματα θα ξαναζήσουμε τις ίδιες εικόνες με τα περσινά Χριστούγεννα. Για χρόνια ολόκληρα συνεχίζεται η ίδια ιστορία. Μιλάμε για εγκατάσταση των νέων ΧΥΤΑ σε άλλες τοποθεσίες, οι ειδικοί τεχνοκράτες προχώρησαν στην υπό-

του Χρ. Παπανίκου

δειξη αυτών των τοποθεσιών, αλλά τα αρμόδια όργανα της πολιτείας επιδεικνύουν συστηματική αδράνεια. Οι πολιτικές αποφάσεις δεν παίρνονται, το πρόβλημα διαιωνίζεται. Οι κάτοικοι των Άνω Λιοσίων δικαίως αγανακτούν βλέποντας την υποβάθμιση της ζωής τους. Η χωματερή βρίσκεται εδώ και πολύ καιρό στα όριά της, αφού αδυνατεί να δεχτεί τους 6.000 τόνους σκουπιδιών που παράγουμε καθημερινά στην Αττική. Οι κάτοικοι στην Κερατέα, το Γραμματικό και τη Φυλή αντιδρούν στο να μεταφερθούν εκεί οι νέοι ΧΥΤΑ. Στην περίπτωση που παρακαμφθούν τα όποια προβλήματα και ξεκινήσουν τα έργα δημιουργίας των νέων ΧΥΤΑ, θα απαιτηθούν σίγουρα πάνω από 2 χρόνια για την ολοκλήρωσή τους. Επομένως ας πάψουμε να ανησυχούμε και ας κάνουμε Χριστούγεννα παρέα με τα σκουπίδια! ♦

ΕΞΩΣΕΙΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Το υπουργείο Παιδείας, η Νομαρχία και η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία ετοιμάζονται χριστουγεννιάτικα να διώξουν τέσσερα σχολεία από την οδό Μάρνη και Σουρμελή, υλοποιώντας απόφαση έξωσης (της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας) από το 2002 και μεταστέγασης σε βάρος των σχολείων:

- Το 2ο Λύκειο σε ακατάλληλο και επικίνδυνο μισθωμένο κτίριο χωρίς πιστοποιητικό καταλληλότητας από τις υπηρεσίες του ΥΠΕΠΘ.
 - Το 6ο Εσπερινό Γυμνάσιο και 6ο Εσπερινό Λύκειο στο κτίριο του 4ου Γυμνασίου και Λυκείου, όπου ήδη υπάρχουν προβλήματα έλλειψης χώρων.
 - Το Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο πετιέται στο δρόμο χωρίς να υπάρχει λύση στέγασης.
- Έτσι τα δύο εναπομείναντα Γυμνάσια (4ο και 42ο), που αντιμετωπίζουν στεγαστικά προβλήματα, αντικειμενικά δεν μπορούν να στεγάσουν τους μαθητές του Διαπολιτισμικού και τους τε-

λειόφοιτους μαθητές των πέντε δημοτικών σχολείων της περιοχής.

Γονείς, μαθητές και εκπαιδευτικοί είναι αποφασισμένοι να κλιμακώσουν τον αγώνα. ♦

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Μήπως μπορώ να έχω τη βοήθεια των παλαιών μου συντρόφων κ. Τσουκαλά, Βέλτσου, Μαρωνίτη και Πατρίκιου;
- Please...
- Γιατί τόση φασαρία για το άρθρο 16 που αφορά τα ιδιωτικά πανεπιστήμια;
- Κωστάκης και Γιωργάκης τα θέλουν.
- Οπότε;
- Άμα θέλει η νύφη κι ο γαμπρός...
- Ο Alexis της Καθημερινής πήρε συνέντευξη από τον κ. Κύρκο.
- Για άλλη μια φορά το ιστορικό στέλεχος της Αριστεράς εκτέθηκε και εξέθεσε όλους όσους τον στήριξαν στο παρελθόν.
- «Οι σύντροφοί μου με θεωρούν δεξιό» λέει σε κάποια στιγμή στον Alexis.
- Αν ήταν απέναντί του κάποιος δημοσιογράφος θα τον ρωτούσε στα ίσα.
- Μα άδικο έχουν;
- Και γελοίοι, λοιπόν, και αγράμματοι οι Βαφειάδης, Βλαντάς, Στρίγκος κ.ά.
- Άτομα που μπορούμε να διαφωνούμε με τις πολιτικές τους θέσεις, αλλά πότισαν με το αίμα τους το χώμα της χώρας για την απελευθέρωσή της από τους Γερμανούς και για μια πιο δίκαιη κοινωνία.
- Αλλά γελοίοι;
- Και δεν είναι γελοία τα λαμόγια με τις βίλες και τα κότερα που κυβέρνησαν τον τόπο είκοσι χρόνια...
- ... με τον φερετζέ του σοσιαλιστή, για να μην ξεχνιόμαστε.
- Και που επιμένεις, κ. Κύρκο, να συνεργαστεί ο ΣΥΝ μαζί τους.
- Η πολύχρονη πείρα σου δεν σου έμαθε ότι καμιά φορά η σιωπή είναι χρυσός...

Ν. ΜΟΛ.

Μακισμός, όπως Αυριανισμός

Δεξιά, το Αντί της 29ης Οκτωβρίου 1993, όπου περιγράφεται και ανατρέπεται όλη η άθλια ιστορία λασπολογίας της Αυριανής, την οποία και αναπαρήγαγε η Ζούγκλα τη Δευτέρα 11/12/06. Και τόση η δεοντολογία και η «διασταύρωση» των στοιχείων των εκπομπών, ώστε δεν ήρθαν στα γραφεία μας να παραλάβουν το τεύχος την ημέρα εκείνη, όπως εκλήθησαν. Αυτό έγινε κατόπιν εορτής, μετά από δύο ημέρες! Τέτοια δημοσιογραφία...

Μακισμός, το ανώτατο στάδιο του Αυριανισμού. Πάντα η ιστορία επαναλαμβάνεται ως φάρσα στην Ελλάδα. Όταν ο Μητσοτάκης έβαψε την κάθαρση του '89 και το ΠΑΣΟΚ επανήλθε στην εξουσία, η Αυριανή έβγαζε τα απωθημένα της για το Αντί και το κατηγορούσε ότι ήταν αποδέκτης μυστικών κονδυλίων από το υπουργείο Εξωτερικών. Σήμερα, που η χαλαρή διακυβέρνηση της ΝΔ αποθράσυνε τους νταβατζήδες της διαπλοκής, ο Μάκης ο Δημοσιογράφος συνεχίζει το εύοσμο έργο της Αυριανής από το ίδιο μήκος κύματος. Δεν υπάρχουν, δηλαδή, συμπτώσεις. Όλα είναι προδιαγεγραμμένα και ο καθένας στο έργο του.

Μετά την πτώση της κυβέρνησης της ΝΔ, για την οποία ο Μητσοτάκης κατηγορούσε τον Κόκκαλη, αλλά ο Μάκης δεν βρήκε φυσικά να πει τίποτα ποτέ γι' αυτόν, ο Κάρολος Παπούλιας ανέλαβε υπουργός Εξωτερικών. Μια εβδομάδα αργότερα η Αυριανή χρησιμοποιούσε στοιχεία που παρέλαβε από το υπουργείο Εξωτερικών για να εκδικηθεί το Αντί, το οποίο θεωρούσε και θεωρεί κύριο υπεύθυνο για την κατάρρευση της ανδρείκης εξουσίας και παραεξουσίας. Τα στοιχεία εναντίον μας ήταν φυσικά κίβδηλα. Ποια είναι η αλήθεια; Η κεντρική υπηρεσία του υπουργείου Εξωτερικών ζήτησε από το Αντί συνδρομές για 107 πρεσβείες και προξενεία, όπως έκανε άλλωστε –και συνεχίζει και σήμερα– σειρά άλλων εντύπων και εφημερίδων. Επί κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ, όμως, το Αντί «τιμωρήθηκε» και από μια στιγμή και μετά «κόπηκε»· έπαυσε να στέλνεται στις δημόσιες υπηρεσίες. Άρχισε να πηγαίνει πάλι στις αντιπροσωπείες του Εξωτερικού επί υπουργίας Αντώνη Σαμαρά. Δεν έγινε, δηλαδή, τίποτα άλλο από την αποκατάσταση μιας

αδικίας. Αλλά αυτό ήταν έγκλημα ασυγχώρητο για την Αυριανή. Είναι έγκλημα καθοσιώσεως και για τον Δημοσιογράφο, που έχει αναλάβει αυτόκλητος υπερασπιστής της μνήμης του «αθώου Ανδρέα».

Το Αντί πληρωνόταν με τιμολόγια που εξέδιδε και με βάση τα οποία εφορολογείτο. Ο κ. Παπούλιας βρήκε ένα κατάστιχο, το οποίο παρέδωσε στον Γ. Κουρή και στο οποίο ανεγράφετο ότι το Αντί πληρώθηκε με 2,5 εκ. (όσο δηλαδή οι ετήσιες συνδρομές). Η «έξυπνη» Αυριανή πολλαπλασίασε τα 2,5 εκ. επί 12 μήνες (έτσι ήθελε) και έβγαλε το ποσό των 30 εκατομμυρίων. Αυτό και αναπαρήγαγε ο κύριος Μάκης στην οθόνη της Ζούγκλας του. Και παρά τα επανειλημμένα τηλεφωνήματα προς την εκπομπή το βράδυ της Δευτέρας 11/12 δεν καταδέχτηκε να συνδεθεί με το Αντί. Δική του η εξουσία του μικροφώνου, ό,τι θέλει κάνει.

Δεν χρειάζεται να πούμε περισσότερα για τον αυτόκλητο κήνσορα της δημόσιας ηθικής με επιχειρήματα Κολωνακίου. Η «εικόνα» τα ισοπεδώνει όλα. Η πολιτική έγινε παραπολιτική και η δημοσιογραφία παραδημοσιογραφία. Πιάσαμε πάτο. Ο δημόσιος βίος έχει βαλτώσει από καιρό στα λασπόνερα της χυδαιότητας και του λαϊκισμού στο όνομα της τηλεθέασης. Ποια δημοσιογραφία; Μας τελείωσε. Χάθηκε αδιάβαστη μέσα στα τηλεοπτικά σκουπίδια. Κονφερασιέ του τηλεθέαματος ως δημοσιογράφοι. Χαβαλέδες και γκόμενες ως προβληματισμένο κοινό. Μπουστάκια και μπουτάκια. Οδηγοί, σωματοφύλακες και μεταφορείς βαλιτσών. Ιδιωτικοί γραμματείς και δημόσιοι φαρισαίοι. Κακόβουλες φήμες σαν «αποκλειστικές πληροφορίες». Μεταμεσονύκτιος χαβαλές ως «αποκαλυπτικό ρεπορτάζ». «Κάπου πήγα, κάποιον είδα, κάτι μου είπε να σας πω». «Όλοι τα παίρνουν» –εξαιρούνται,

φυσικά, οι καταγγέλλοντες.

Ποιον συμφέρει αυτή η «δημοσιογραφία»; Όλοι γνωρίζουμε ότι κυκλοφορούν πολλά, αλλά δεν μας ενδιαφέρει το θέμα. Ας ασχοληθούν μαζί του οι ενδιαφερόμενοι. Όπως ο κ. Αλαφούζος, που εξέθρεψε και από τον Sky και από την Καθημερινή παλαιότερα αυτού του είδους τη δημοσιογραφία της «μαύρης τρύπας». Και σήμερα βρίσκεται στη δυσάρεστη θέση να βλέπει την πρώην γραμματέα του στο γυαλί να λέει: «Μια ημέρα ήταν ανοικτή η πόρτα και άκουσα τον γιο να λέει στον πατέρα...». Όπως ο κ. Χατζηνικολάου, που όταν προ ημερών κλήθηκε στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης για εξηγήσεις, όσον αφορά την κάλυψη των γεγονότων στο Λύκειο της Αμαρύνθου Εύβοιας, δήλωσε τα εξής καταπληκτικά: «Τα κανάλια πρέπει να πάρουν έπαινο για τα δελτία τους, που αποκάλυψαν τα φαινόμενα κοινωνικού ρατσισμού, αφύπνισαν την κοινωνική συνείδηση και κινητοποίησαν την πολιτική ηγεσία...». Και τη Δευτέρα το βράδυ εισέπραξε ο ίδιος έναν σχετικό έπαινο, όταν άκουσε από την εκπομπή του Δημοσιογράφου έναν περίεργο τύπο να λέει ότι εκεί που τριγυρνούσε στη Ρηγίλλης άκουσε κάτι για τον Χατζηνικολάου.

Όπως έστρωσαν ας κοιμηθούν.

Υ.Γ.: Αφού άπλωσαν στην οθόνη τις αθλιότητες της Αυριανής, οι «δημοσιογράφοι», αν και εκλήθησαν επανειλημμένως, δεν απάντησαν στις κλήσεις του περιοδικού. Τέτοια «διασταύρωση» στοιχείων· τέτοια τα ρεπορτάζ που σκαρώνουν στο πόδι. Αναρωτήθηκαν, άραγε, για το πώς κατατρακυλούν; Όπως άλλωστε και η εφημερίδα που λάτρεψαν, η εφημερίδα «που γκρέμισε τον καραμανλισμό» –το θυμάστε το σύνθημα της Αυριανής;– παίρνουν σιγά σιγά κι αυτοί τον κατήφορο που δεν έχει γυρισμό.

GOOD

Περπατώ στους αθηναϊκούς δρόμους και βλέπω τους τοίχους σκεπασμένους με διαφημιστικές αφίσσες. Κανένα πρόβλημα. Εκτός του ότι είναι γραμμένες στα αγγλικά! Όλες ανεξαιρέτως! Και σκέφτομαι ότι ενώ εμείς ασχολούμαστε με διάφορες σαχλαμάρες, πίσω μας έρχεται μια άλλη εποχή. Αγγλοσαξονική. Χωρίς ελληνικά. Το καταλάβατε, ή να το ξαναπώ;

KARKAVITSAS

Θα μου πείτε, σιγά το νέο. Εδώ η Διαμαντοπούλου πρότεινε να κάνουμε τα αγγλικά επίσημη γλώσσα του κράτους και να τα διδάσκουμε περισσότερο από τα ελληνικά, ώστε να διευκολύνονται τα παιδιά στη ζωή τους! Εγώ έχω μια άλλη πρόταση, καλύτερη: Να διορίσουμε αγγλική κυβέρνηση, με Άγγλους δηλαδή, ώστε να

έχουμε το κεφάλι μας ήσυχο. Τι την θέλουμε την Ελλάδα; Για να δυσκολεύουμε τα παιδιά μας με τον Θουκυδίδη και τον Καρκαβίτσα;

ELLAS

Πάρτε το χαμπάρι: είμαστε ομαδικώς πασέ. Δεν περνάει η μπογιά μας πλέον. Σε λίγο θα μαςβάλουν στο μουσείο της Μαντάμ Τισσώ: Το κέρνιο ομοίωμα της Ελλάδος.

ΦΕΡΟΜΕΝΟΣ

Ποιος είναι ο φερόμενος ως δράστης, που λέει και η τηλεόραση; Δεν ξέρω ακριβώς να σας πω, νομίζω όμως πως την πρώτη και μεγάλη ευθύνη έχουν όσοι γράφουν βιβλία και όσοι διδάσκουν γενικώς. Αυτοί νομίζω είναι πλέον οι χειρότεροι Έλληνες. Αυτοί ευθύνονται για όλα. Αυτοί είναι οι φερόμενοι ως δράστες.

ΛΑΚΙΖΟΥΝ

Όμως ο γενικός αφελληνισμός του πνεύματος δεν είναι κάτι το νεόκοπο. Η Ελλάδα έχει γνωρίσει στην ιστορία πολλές εποχές παρόμοιες. Και επειδή ο λαός κρατάει τα μπόσικα, πάντα η πηγή έμενε αστείρευτη και έδινε ζωή. Τότε εμφανίζονταν κάποιοι που αναλάμβαναν το έργο να συνδέσουν και πάλι την Ελλάδα και τον κόσμο της με τη λόγια πλευρά. Η οποία είχε λακίσει.

ΓΥΝΑΙΚΑ

Πάντα ερχόταν στην ιστορία ένας Μάρκος Ευγενικός, ένας Κοσμάς Αιτωλός ή ένας Μακρυγιάννης. Τώρα ποιος θα 'ρθει; Δεν ξέρω. Μπορεί αυτή τη φορά να είναι και γυναίκα.

ΑΙΓΑΙΟ

Αμέσως να πάει στη Ντόρα ο νους σας. Όχι, δεν είναι η Ντόρα. Η Ντόρα αυτή την εποχή ασχολείται με το να βάλει τον Ερντογάν στην Ευρώπη. Όστε να έχει το κεφάλι της ήσυχο, μη τυχόν και της επιτεθεί στο Αιγαίο, χρονιάρες μέρες.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

Μάλιστα, αυτή είναι η ελληνική εξωτερική πολιτική σήμερα: χαράσσεται επί τη βάσει του φόβου που προκαλεί ο στρατός της Τουρκίας. Και προσπαθούμε, λέει, να τον εξουμενίσουμε, ώστε και ειρήνη να έχουμε και επενδύσεις να κάνουμε στην Τουρκία. Οπότε πρέπει να την βοηθούμε να μπει στην Ευρώπη, για να μην μας επιτεθεί! Ωραία εξωτερική πολιτική! Του καραγκιοζή.

ΚΥΠΡΟΣ

Εάν δεν ήταν οι Γάλλοι και οι Γερμανοί, τώρα η Κύπρος θα ήταν τελείως μόνη της απέναντι στις ορέξεις του Αττίλα. Εμείς την πουλήσαμε κανονικά την Κύπρο. Αλλά οι Γάλλοι, επειδή ο λαός τους δεν θέλει

τους Τούρκους στην Ευρώπη, πατάνε πόδι. Τώρα, θα μου πείτε, μήπως τους θέλει ο δικός μας ο λαός; Όχι. Αλλά ποιος τον ρωτάει τον δικό μας τον λαό; Ας κάνουν, όμως, ένα δημοψήφισμα και θα δούμε πόσα απίδια πιάνει ο σάκος.

ΞΕΠΟΥΛΗΜΑ

Το συμπέρασμα είναι ένα: η πολιτική, η πνευματική και η επιχειρηματική μας ελίτ τα έχουνε ξεπουλήσει όλα, χάριν του χρήματος. Δεν έχουνε κανένα εθνικό σχέδιο. Έχουνε μόνον οικονομικά σχέδια. Οι πολιτικοί να μην έχουνε φουρτούνες εξωτερικές, ώστε να κρατάνε την εξουσία με ηρεμία. Οι διανοούμενοι, ώστε να τρώνε τα ευρωπαϊκά προγράμματα. Και οι επιχειρηματίες, ώστε να τρέχουνε στην αγορά της Τουρκίας με άνεση. Και η Ελλάδα και η Κύπρος, ως έθνη, ως κράτη, ως ιστορία, να πάνε να πνιγούνε.

ΓΙΩΡΓΟΣ

Βρήκα κάπου τον Γείτονα και τον ρώτησα αν θα μπει θέμα Γιωργάκη, μετά την ήττα στις επόμενες εκλογές. Μου είπε ότι αυτό εξαρτάται. Από την έκταση της ήττας. Οπότε καταλαβαίνετε τι πρέπει να κάνετε. Δώστε έκταση, αν θέλετε το ΠΑΣΟΚ ξανά στην κυβέρνηση. Αλλιώς ψηφίστε Γιώργο, ούτως ώστε να κυβερνάει για πάντα ο Καραμανλής.

ΠΕΜΠΤΗ 30.11.2006 – ΤΕΤΑΡΤΗ 13.12.2006

ΠΕΜΠΤΗ 30.11.2006

• Αιφνιδιάζει ο Γιωργάκης το κόμμα του ζητώντας τις παραιτήσεις των μελών του Πολιτικού Συμβουλίου, ξηλώνοντας την Μαριλίζα, τοποθετώντας στη θέση της τον Νίκο Αθανασάκη και διορίζοντας τον Πέτρο Ευθυμίου εκπρόσωπο Τύπου. Τα χαμένα πρόσωπα των στελεχών του ΠΑΣΟΚ δείχνουν το μέγεθος της έκπληξης!

• Για ακόμα μία φορά μας εκπλήσσει ο Βύρων. Δημιουργεί τάγματα πραιτών με στολές παραλλαγής, χωρίς διακριτικά και με γνώσεις αυτοάμυνας για να αντιμετωπίσει τους γνωστούς αγνώστους. Δηλαδή το πάλαι ποτέ «φοιτητικό» της Ασφάλειας τι διαφορετικό είχε;

• Επίθεση κατά των κομμάτων εξουσίας από τον πρόεδρο του ΣΕΒ Δ. Δασκαλόπουλο. Τους καταλογίζει άτολμη διαχείριση της εξουσίας, ανέξοδη ρητορεία στο πολιτικό γίγνεσθαι καθώς και ότι οι όποιες αλλαγές αναβάλλονται μονίμως για «μετά». Δυστυχώς έχει δίκιο. Το ζήτημα είναι από ποιά πλευρά το βλέπει κανείς. Και σίγουρα ο πρόεδρος του ΣΕΒ δεν ενδιαφέρεται για το κοινό καλό.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 1.12.2006

• Ανδρείκη αναδόμηση προτείνει για το νέο Πολιτικό Συμβούλιο του κινήματος ο Γιωργάκης. Παρά την ηχηρή αποτυχία του κ. Χρυσοχοϊδη,

η πρόταση περνάει. Τώρα γιατί αυτοί που έχασαν τις εκλογές του 2004, μαζί με την τριάδα Αντωνίου, Μπίστη, Τζουμάκα θα καταφέρουν να νικήσουν στις επόμενες εκλογές, μόνο ο Γιωργάκης το ξέρει. Άβυσσος η ψυχή των Παπανδρέου.

• Ναυάγιο Κεφαλογιάννη στον Πειραιά. Το Μαξίμου του ζητάει επιτακτικά να παγώσουν οι ιδιωτικοποιήσεις των λιμανιών της χώρας, αλλά αυτός... Γιατί κάτι μου λέει ότι δεν θα είναι υπουργός στην επόμενη κυβέρνηση;

ΣΑΒΒΑΤΟ 2.12.2006

• Τεράστια η φοιτητική μετανάστευση. Οι φοιτητές που σπουδάζουν σε πανεπιστήμια του εξωτερικού φτάνουν τις 51.138 σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ. Και δεν έχουμε δει τίποτα ακόμα. Με την ποιότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να έχει πάρει την κατηφόρα, το βλέπω εξαψήφιο το παραπάνω νούμερο σε ελάχιστο χρονικό διάστημα.

• Ο Βαγγελάκης απαντά στα καρφιά του Γιωργάκη, τονίζοντας τη ρήση Ανδρέα ότι το ΠΑΣΟΚ δεν κληρονομείται. Τα παιδιά παίζει...

ΚΥΡΙΑΚΗ 3.12.2006

• Σε συνέντευξή του στην Καθημερινή ο Λεωνίδας Κύρκος δηλώνει ότι ήταν λάθος η παραπομπή του Ανδρέα το 1989 και ότι ήταν ευτύχημα

που δεν κέρδισε η επανάσταση μετά την Κατοχή. Μωραίνει ο Κύριος ον βούλεται απωλέσαι!

• Πεθαίνει ο σφαγέας του λαού της Χιλής Αγκούστο Πινোসέτ, χωρίς να πληρώσει ποτέ για όσα προξένησε στη χώρα του.

ΔΕΥΤΕΡΑ 4.12.2006

• Ωραίες οι αλλαγές του Γιωργάκη, αλλά, όπως λέει και η Άννα του ΠΑΣΟΚ, χρειάζονται και καύσιμα για να πετάξει το σκάφος. Και τέτοια είναι ο ενιαίος και καθαρός πολιτικός λόγος. Το άλλο με τον Τοτό, το ξέρετε;

• Ακόμα μία «χείρα βοηθεί-

μαζί με τον δάσκαλό του Κάρολο Κουν και τον Δικαιόπολη ο Γιώργος Λαζάνης.

• Ο Μικροπολιτικός της απογευματινής του Συγκροτήματος αποκαλύπτει ότι ο Κώστας Λαλιώτης τηλεφώνησε στον Νίκο Μπίστη για να τον συγχαρεί σχετικά με την εκλογή του στο Πολιτικό Συμβούλιο του ΠΑΣΟΚ. Μάλιστα του είπε ότι «όποιος επιμένει, ανταμείβεται». Και έλεγα τόσα χρόνια, τί επεδίδωκε αυτό το παιδί...

ΤΕΤΑΡΤΗ 6.12.2006

• Η εκπαιδευτική κοινότητα ξύπνησε απότομα σήμερα. Σε δύο εφημερίδες καθόλου

Γιατί κουμπώνεται ο νυν υπουργός ΠΕΧΩΔΕ ευρισκόμενος δίπλα στον πρώην;

ας» της κυβέρνησης στην παραπαιδεία. Τα προγράμματα της ενισχυτικής διδασκαλίας καταρρέουν σε γυμνάσια και λύκεια από την αδιαφορία του υπουργείου Παιδείας. Παλιά μου τέχνη κόσκινο!

• Συνδικαλιστικός εμφύλιος στην ΕΛΑΣ. Οι μεν διαγράφουν τους δε, με αφορμή τα απαράδεκτα επεισόδια της Θεσσαλονίκης. Και βέβαια ο υπουργός κοιτάζει απορημένος τα «παιδιά» του.

ΤΡΙΤΗ 5.12.2006

• Στη γειτονιά των αγγέλων

τυχαίες –Βήμα και Ελεύθερος Τύπος– εμφανίζεται η είδηση ότι ΝΔ και ΠΑΣΟΚ συμφώνησαν να περάσουν την αναθεώρηση του άρθρου 16 περί ιδιωτικών πανεπιστημίων πριν τις γιορτές των Χριστουγέννων. Όπως είναι φυσικό έγινε το έλα να δεις, κυρίως στο ΠΑΣΟΚ. Και μετά λένε ότι είναι σε τέλμα η πολιτική μας ζωή!

• Το εμπόριο έχει νεκρώσει από την αδιάλλακτη στάση του υπουργού Ναυτιλίας. Είκοσι χιλιάδες κοντέινερ με εμπορεύματα για τις γιορτές

είναι εγκλωβισμένα στα λιμάνια, ενώ ουρές χιλιομέτρων σχηματίζουν τα φορτηγά αυτοκίνητα. Ένα ερώτημα πλανιέται στη Ρηγύλλης: Γιατί τον κρατάει ακόμα;

• Όλες οι έρευνες των Γερμανών σχετικά με τη Siemens καταλήγουν σε ένα άτομο. Τον μυστηριώδη Έλληνα με το μουστάκι και τον θηριώδη τραπεζικό λογαριασμό με τα εκατομμύρια ευρώ για μίζες. Οι Γερμανοί ψάχνουν. Οι Έλληνες;

ΠΕΜΠΤΗ 7.12.2006

• Γελάει η Αθήνα με τη συμφωνία των δύο μεγάλων κομμάτων σχετικά με το άρθρο 16. Αφού όλοι ξέρουν ότι θα το ψηφίσουν και οι δύο. Το ζήτημα είναι αν αυτό θα γίνει πριν ή μετά τις γιορτές; Βέβαια με την ουσία του θέματος δεν ασχολείται κανείς. Γιατί άλλωστε; Αφού όλοι θα μείνουν ευχαριστημένοι. Και οι καθηγητές και οι γονείς και όλοι. Για την Παιδεία δεν ξέρω. Αλλά με αυτήν θα ασχολιόμαστε τώρα;

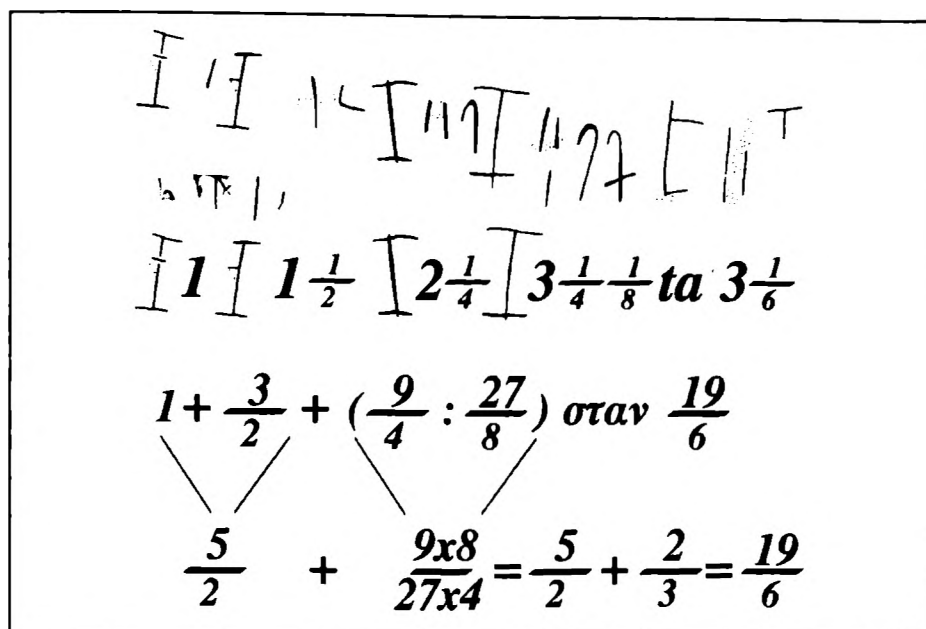
• Οι περίφημοι κουμπάροι του σκανδάλου της ΜΕΒΓΑΛ, για τους οποίους η κυβέρνηση αυτοθαυμαζόταν ότι τους έβαλε -αν και δικοί της- στη φυλακή, είναι ελεύθεροι. Και οι χειροπέδες;

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8.12.2006

• Αν πιστεύουν ότι με τα υπέρογκα πρόστιμα θα συνετίσουν τους παραβάτες είναι βαθιά νυχτωμένοι εκεί στην κυβέρνηση. Αρκεί να σκεφτούν ότι τότε στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες δεν θα υπήρχαν τροχαία. Εκτός αν λείπουν από τα ταμεία τους μερικά εκατομμύρια ευρώ και βρήκαν τρόπο να τα γεμίσουν.

ΣΑΒΒΑΤΟ 9.12.2006

• Στην κυβέρνηση βρήκαν τι φταίει για φαινόμενα όπως

The image shows handwritten mathematical work. At the top, there are several lines of numbers and symbols, some of which are crossed out or corrected. Below this, there is a clear derivation of the fraction 19/6. It starts with the expression $1 + \frac{3}{2} + (\frac{9}{4} : \frac{27}{8})$ and states that this is equal to $\frac{19}{6}$. Below this, a diagram shows the addition of $\frac{5}{2}$ and $\frac{9 \times 8}{27 \times 4}$, which simplifies to $\frac{5}{2} + \frac{2}{3} = \frac{19}{6}$.

Η ανακάλυψη των μινωικών μαθηματικών του 16ου αιώνα π.Χ. αλλάζει την ιστορία των μαθηματικών.

αυτά της Αμαρύνθου και του μικρού Άλεξ. Και απαγορεύουν τα κινητά στα σχολεία. Μετά από αυτό, και σύμφωνα με τα κυβερνητικά στελέχη, θα απαλλαγούμε από τέτοιου είδους παθογενή φαινόμενα. Τις ψηφιακές φωτογραφικές μηχανές πότε θα τις απαγορεύσουν; Γιατί τους αποκαλύπτουμε ότι και αυτές τραβούν βίντεο. Εντάξει, δεν μπορούν να βρουν λύσεις. Εμείς τους δίνουμε μια ιδέα. Να βελτιώσουν την παρεχόμενη παιδεία. Ας το σκεφτούν...

• Η φινλανδική προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάνει τα πάντα για να περιοριστούν οι κυρώσεις κατά της Τουρκίας, προωθώντας προφορική πρόταση της γείτονος για άνοιγμα ενός λιμανιού και ενός αεροδρομίου. Στο παρασκήνιο, όμως, ο πόλεμος μάλιστα!

• Νέα επιβάρυνση των νοικοκυριών φέρνει η καινούργια αύξηση των επιτοκίων των δανείων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

ΚΥΡΙΑΚΗ 10.12.2006

• Οι παρασκηνιακές διαβουλεύσεις έπιασαν τόπο. Ταμάζεψε η Ευρωπαϊκή Ένωση και τελικά φαίνεται ότι θα τεθούν

όλοι οι όροι στην Τουρκία. Οι στρατηγοί τρίζουν τα δόντια τους στον Ερντογάν.

• Δεν είναι καιρός για ηρωισμούς. Η κυβέρνηση, με τροπολογία που κατέθεσε βράδυ, παρατείνει την άτυπη λειτουργία των σταθμών, των οποίων η άδεια έληξε προ πολλού, μέχρι τις 30 Ιουνίου 2007. Λέτε αυτό να προσδιορίζει και την ημερομηνία των εκλογών;

• Τους θεούς τους δεν έχουν οι εργολάβοι. Για να επεκτείνουν το αεροδρόμιο της Μίκρας μέσα στη θάλασσα θα πάρουν από τους πρόποδες του Ολύμπου δύο εκατομμύρια κυβικά χώμα και αδρανών υλικών. Ο Δίας ετοιμάζει τους καλούς κεραυνούς του.

ΔΕΥΤΕΡΑ 11.12.2006

• Οξύτατες αντιδράσεις προκαλούν οι πράξεις της κυβέρνησης στον ΟΤΕ. Καταργείται η υποχρέωση του κράτους να κατέχει το 33,3% του μετοχικού κεφαλαίου, καθώς και η επετηρίδα στις διοικητικές θέσεις. Πρώτος σέρνει τον χορό των αντιδράσεων ο κ. Γ. Σουφλιάς. Καλά ξεμπερδέματα για την κυβέρνηση.

ΤΡΙΤΗ 12.12.2006

• Σε συμβιβαστική συμφωνία

για «πάγωμα» οκτώ κεφαλαίων διαπραγμάτευσης και αξιολόγηση της Τουρκίας στο πλαίσιο των ετήσιων εκθέσεων προόδου κατέληξε το διπλωματικό αλισβερίσι στις Βρυξέλλες. Οι υπουργοί Εξωτερικών των κρατών μελών της ΕΕ συμφώνησαν να επιβραδύνουν τις διαπραγματεύσεις με την Τουρκία, στη βάση της εισήγησης της Κομισιόν για «πάγωμα» οκτώ κεφαλαίων σε απάντηση της τουρκικής άρνησης να ανοίξει τα λιμάνια και τα αεροδρόμιά της στα κυπριακά πλοία και αεροσκάφη. Ικανοποίηση σε Αθήνα και Λευκωσία.

• Διακρατική συνεργασία έναντι μονομερών ενεργειών και αποφυγή παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο όνομα του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» ζητά από τις Ηνωμένες Πολιτείες ο Κόφι Ανάν στην τελευταία του ομιλία ως Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών. Όταν φεύγουν τότε γίνονται όλοι λαλίστατοι. Πριν μούγκα. Το ίδιο των μικρών ανδρών!

ΤΕΤΑΡΤΗ 13.12.2006

• Κατεβάζει σήμερα ρολά όλη η χώρα, καθώς απεργούν ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ διαμαρτυρόμενες για τον προϋπολογισμό του 2007, για τη διεύρυνση των ανισοτήτων, τα επαγγελματικά αδιέξοδα της νέας γενιάς, την υποβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης.

• Εμφύλιος στη Νέα Δημοκρατία για τα σχέδια της κυβέρνησης σχετικά με τον ΟΤΕ. Ακόμα και η ΔΑΚΕ θεωρεί ότι αυτό δεν είναι μεταρρύθμιση αλλά απορρύθμιση. Έχουν την τάση να τα κάνουν όλα λίμπα εκεί στην κυβέρνηση.

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Δ' Ο ΑΠΕΡΓΙΑΚΟΣ

Χορός δισεκατομμυρίων και σκανδάλων

του Ρεπόρτερ

Αδιαφανείς διαδικασίες, υπόγειες διεργασίες και ατελείωτο «μαύρο» χρήμα χαρακτηρίζουν την αγορά του real estate. Δημόσια ακίνητα παραχωρούνται αντί πινακίου φακής και συνάπτονται χαριστικές συμφωνίες με εταιρείες πολλαπλά ευνοημένες από την διακομματική ανοχή.

Ο χορός των σκανδάλων στο real estate έχει συνέχεια, αφού φαίνεται ότι οι μεγαλοεπιχειρηματίες βρήκαν πεδίο δόξης λαμπρό για να κάνουν big business αδιαφορώντας για το κοινό καλό. Όσο για την κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ, η συμπαράταξη με τα μεγάλα συμφέροντα αποτελεί... πάγια θέση προκειμένου να διατηρούνται στην κορυφή της πολιτικής...

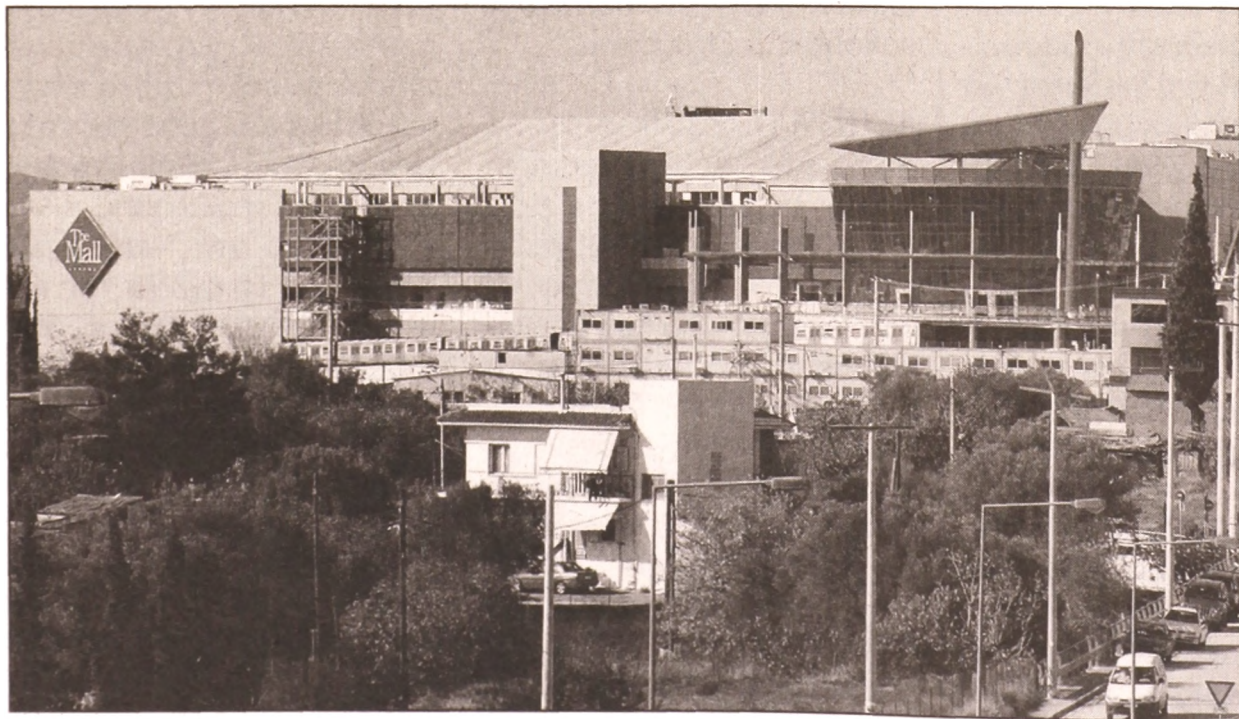
Το σκάνδαλο έχει τη σφραγίδα του ομίλου Λάτση. Σα να μην έφτανε η υπόθεση με το «The Mall», ήλθε τώρα και το κτίριο του Κέντρου Ραδιοτηλεόρασης, γνωστού και ως IBC. Πρόκειται για ένα κτίσμα που υποτίθεται ότι αμέσως μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες έπρεπε να έχει καταδαφιστεί. Αντ' αυτού, η εταιρεία «Ολυμπιακά Ακίνητα» προχώρησε σε διαγωνισμό για την αξιοποίησή του. Νικήτρια η Lamda Development, η οποία προσέφερε γην και ύδωρ για να το αποκτήσει και να κατασκευάσει εκεί ένα ακόμη εμπορικό κέντρο άνω των 40 χιλ. τ.μ. Σε

δύο χρόνια στο... αυθαίρετο θα λειτουργήσει το αδελφάκι του «Mall», προσφέροντας τεράστια κέρδη στον όμιλο Λάτση. Οι προσφυγές από τους κατοίκους του Αμαρουσίου και τους εμπορικούς συλλόγους πέφτουν ήδη σαν βροχή. Κάνουν λόγο για περαιτέρω υποβάθμιση της ποιότητας ζωής και για νέο κτύπημα στους καταστηματάρχες της περιοχής. Όμως το αφτί του μεγαλοτραπεζίτη δεν φαίνεται να ιδρώνει, και με επικεφαλής στη Lamda τον Απόστολο Ταμβακάκη –γνωστό στους τραπεζικούς κύκλους– σε περίπου δύο χρόνια θα έχει έτοιμο το εμπορικό κέντρο. Όλα

αυτά βέβαια γίνονται υπό την ανοχή της κυβέρνησης, αλλά και του ΠΑΣΟΚ, που τηρούν σιγή ιχθύος για το νέο σκάνδαλο που γράφεται πλέον με L. Ήδη ο επικεφαλής της εταιρείας «Ολυμπιακά Ακίνητα» Χρήστος Χατζηγεωργαντώνης, προσωπικός φίλος του Κ. Καραμανλή, προκάθορισε τις εξελίξεις, λέγοντας πρόσφατα ότι «το κτίριο δεν μπορεί να γκρεμιστεί, αφού κόστισε στον ελληνικό λαό 150 εκατ. ευρώ». Το είχαν πει, όμως, αυτό στον λαό, όταν έκτιζαν ένα αυθαίρετο κτίριο το οποίο κάθε άλλο παρά εμπορικές χρήσεις θα είχε;

Δεν θα πρέπει βέβαια να ξεχνάμε το μεγαλύτερο πολεοδομικό σκάνδαλο των τελευταίων ετών, της κατασκευής του «The Mall», πάλι από τον Λάτση. Η υπόθεση του μεγαλύτερου αυθαίρετου των Βαλκανίων βρίσκεται ακόμη στα δικαστήρια, παρότι το κέντρο λειτουργεί εδώ και ένα χρόνο και αποφέρει τεράστια κέρδη στη Lamda Development. Ο υπερκομματικός Λάτσης πέτυχε, με πρόσχημα την κατασκευή του Ολυμπιακού Χωριού, να πά-

Δώστα όλα και φέρε τον Σαβιόλα!

ρει συντελεστή 2 (στη συνέχεια 1,9) και να κτίσει ένα μεγαθήριο, το οποίο ούτε και στα δικαστήρια μπορεί να σταθεί. Αποτέλεσμα της ανέγερσης και λειτουργίας του «The Mall» είναι η επιβάρυνση της περιοχής με χιλιάδες αυτοκίνητα, η αύξηση της κυκλοφορίας στη λεωφόρο Κηφισίας και τους γύρω από το ΟΑΚΑ δρόμους, η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και ο οικονομικός μαρasmus της περιοχής από τον «θάνατο του εμποράκου».

Τα ερωτήματα που έχουν τεθεί παραμένουν αναπάντητα:

1. Τα καταστήματα του εμπορικού κέντρου λειτουργούν χωρίς άδεια. Αν και η Αστυνομία έχει κάνει σε πολλούς μηνύσεις, ο Δήμος δεν σφραγίζει τα μαγαζιά, όπως ορίζει ο νόμος, και το αρμόδιο υπουργείο Ανάπτυξης κλείνει τα μάτια.

2. Η ιδιοκτησία του κέντρου δεν έχει ακόμα καταβάλει στο Δήμο Αμαρουσίου το σύνολο του τιμήματος της εξαγοράς της δημοτικής επιχείρησης, σύμφωνα με το διαγωνισμό του 2001. Αντ' αυτού, πρότείνει στον Δήμο να του μεταβιβάσει διαμερίσματα στον οικισμό Ήλιδα, για τα οποία ο Δήμος θα ψάξει αγοραστή. Γιατί δέχτηκε ο Δήμος την αλλαγή των συμφωνηθέντων με τη Lamda;

3. Η Lamda δεσμεύτηκε να φτιάξει πάρκο 80 στρεμμάτων σε τμήμα του Χωριού Τύπου. Μέχρι τώρα δεν έχει γίνει τίποτε.

4. Ο Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ) ακόμα δεν έχει παραχωρήσει τα 43 στρέμματα πάνω στα οποία είναι χτισμένο το «Mall». Τυπικά, το «Mall» ανήκει στον... ΟΕΚ. Με ποιο δικαίωμα η Lamda εκμίσθωσε τους χώρους σε εμπορικά καταστήματα, παρότι οι χώροι δεν της ανήκουν;

5. Η Νομική Υπηρεσία του ΟΕΚ γνωμοδότησε σχετικά με την παραχώρηση των 43 στρεμμάτων πως ο ΟΕΚ δεν είναι υποχρεωμένος να προχωρήσει σε απευθείας εκποίηση. Γιατί λοιπόν ο ΟΕΚ δεν προκηρύσσει δημόσιο διαγωνισμό;

6. Καμία πολεοδομική υπηρεσία δεν έχει ελέγξει το «Mall». Γιατί η κεντρική υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ αρνείται να στείλει στην Πολεοδομία Αμαρουσίου (αρμόδια για τον έλεγχο) τον φάκελο;

Το σύνθημα είναι του υπουργού ΠΕΧΩΔΕ κ. Γιώργου Σουφλιά και απευθύνεται στον Βαρδινογιάννη. Ε, τόσα έκανε για τον Παναθηναϊκό ο κύριος υπουργός. Ας δώσει και το κατιτίς του ο μεγαλομπίζνεσμαν και κύριος μεγαλομέτοχος του Παναθηναϊκού Βαρδινογιάννης.

Και τι έκανε λοιπόν ο κύριος υπουργός για τον Παναθηναϊκό;

Έδωσε γήπεδο στον Ελαιώνα!

Τις τελευταίες ημέρες ο Ελαιώνας πέρασε νέες περιπέτειες. Θα τα παρακολουθήσουμε όλα με τη σειρά τους.

Η ιστορία του Ελαιώνα είναι πολύ γνωστή στους αναγνώστες αυτού του περιοδικού. Δεν θα επανέλθουμε στην περιγραφή των χαρακτηριστικών της περιοχής. Σήμερα θέλουμε μόνο να επισημάνουμε, για τελευταία φορά, την κοροϊδία που μας κάνουν οι πολιτικοί (όλοι οι πολιτικοί), οι δήμαρχοι (όλοι οι δήμαρχοι), η αντιπολίτευση (η εκάστοτε αντιπολίτευση) κ.ο.κ.

Από το 1988 το περιοδικό ξεσήκωσε μια καμπάνια βασισμένη σε μελέτη του πολεοδομικού γραφείου Παπαγιάννη. Η πρόταση ήταν να μετατραπεί ο Ελαιώνας σε μητροπολιτικό πάρκο για να αναπνεύσει επιτέλους η Αθήνα των καυσαερίων και των ρύπων. Για δυο τρία χρόνια το θέμα «Ελαιώνας» βρισκόταν στην ημερήσια διάταξη. Ο Οργανισμός Αθήνας εκπόνησε πρόταση, έγιναν διάφορες υπουργικές συσκέψεις, δημιουργήθηκε ένα διαδημοτικό όργανο, έγιναν στοιχειώδεις εξωραϊσμοί και δεντροφυτεύσεις από εθελοντικές ομάδες και... λόγια, λόγια.

Στο τέλος ξεχάστηκαν όλα αυτά. Και βαδίσαμε άλλη μια φορά στη συνήθη ατραπό της λησμοσύνης. Τι ωραία!

* * *

Όμως προσφάτως προέκυψε η ανάγκη δημιουργίας ενός νέου μεγάλου και λαμπρού γηπέδου για τον Παναθη-

ναϊκό. Ο Ολυμπιακός του Κόκκαλη πήρε το δώρο του με τη νέα κατασκευή του γηπέδου του στον φαληρικό όρμο. Ικανοποιήθηκαν οι οπαδοί των ερυθρολεύκων. Αλλά οι πράσινοι βάζελοι; Είναι κι αυτοί οπαδοί. Οι πολιτικοί μας (όλοι οι πολιτικοί μας), οι οποίοι έχουν κατανοήσει πως η πολιτική δεν έχει πια πέραση αλλά αντιθέτως η ποδοσφαιρική λατρεία συνενώνει και συντονίζει τα αμέτρητα πλήθη λαού, ενέδωσαν στα αιτήματα των οπαδών και, κυρίως, σε εκείνα των διαχειριστών των ποδοσφαιρικών ομάδων και προσέφεραν ό,τι ζητήθηκε: Στην αρχή το Γουδή και στη συνέχεια τον Ελαιώνα.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Από χρόνια τώρα τα σχέδια για τον Ελαιώνα σκόνταφταν στο γνωστό «χρειάζονται νομοθετικές ρυθμίσεις και λεφτά δεν υπάρχουν». Αίφνης οι υπηρεσίες, όλες οι υπηρεσίες (νομικές, πολεοδομικές, οικονομικές και λοιπές), κινητοποιήθηκαν και έδωσαν στον υπουργό ό,τι ζητήθηκε. Για να περάσει το καλοκαίρι από τη Βουλή τροπολογία –μέσα στον νόμο 3481/2006 για το Κτηματολόγιο– που ρυθμίζει την παραχώρηση στον Παναθηναϊκό 180 στρεμμάτων προκειμένου να κτίσει το νέο λαμπρό στάδιο άθλησης. Η τροπολογία ψηφίστηκε προκει-

μένου να ξεπεραστεί το «εμπόδιο» των δύο παλαιότερων προεδρικών διαταγμάτων που αφορούσαν τον Ελαιώνα (ΦΕΚ 1049Δ του 1995 και ΦΕΚ 742Δ του 1996). Τα διατάγματα αυτά χαρακτηρίζαν την περιοχή ως κοινόχρηστο χώρο πρασίνου και ήταν η κατάληξη –ασαφής βέβαια– της μακράς πορείας ενεργειών που αφορούσαν τον Ελαιώνα.

Αυτή η νέα τροπολογία δεν προβλέπει φυσικά τη δημιουργία μόνον ενός αθλητικού κέντρου. Γιατί με την όλη επιχείρηση στήνεται ουσιαστικά ένα τεράστιο εμπορικό κέντρο στην καρδιά του Ελαιώνα: Ιερά οδός, οδός Πολυκάρπου, οδός Αγίας Άννης.

Ίσως οι σύμβουλοι του κυρίου υπουργού να του είπαν – ίσως και να μην το σκέφτηκαν– ότι η περιοχή τώρα θα διαμορφωθεί σε ένα απέραντο εμπορικό λούνα παρκ, απομονωμένο από τις περιοχές κατοικίας, αλλά με επιρροή στις περιβάλλουσες περιοχές. Όμοιες «αναπλάσεις» έχουν γίνει και στο παρελθόν, είτε με «νομοθετικές ρυθμίσεις» είτε με την ανοχή από

τις διάφορες όζουσες πολεοδομικές υπηρεσίες εκτεταμένων αυθαίρετων οικοδομήσεων. Ανατολική Αττική, Περιστέρι κ.ά., ων ουκ έστιν αριθμός.

Μήπως κάποιος αναρωτήθηκε για το είδος δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν στο άμεσο μέλλον στην περιοχή του Ελαιώνα; Μήπως κανείς αναρωτήθηκε για τη νέα, χαμένη ευκαιρία για το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας;

Μάλλον όχι. Το μέλημα των πολιτι-
κών μας δεν είναι άλλο από τη διαιώνι-
ση της εξουσίας τους. Πώς θα γίνει
αυτό; Αφού ο λαός, και με τη «φώτι-
ση» των τηλεοπτικών καναλιών, μετα-
τρέπεται σε μια αγέλη οπαδών, ας του
δώσουμε άλλο ένα ντοπάρισμα: Ένα
γήπεδο, και όποιος διαφωνεί ας αντι-
μετωπίσει το φίλαθλο κοινό και τα πα-
παγαλάκια του Βαρδινογιάννη. Τόσο
απλά. Ο Ελαιώνας του αρχαίου μύθου
δεν ανήκει στη νέα Αθήνα. Αν οι εκ-
σκαφές για το νέο λαμπρό στάδιο
σκοντάψουν σε αρχαία κατάλοιπα εί-

ναι γνωστή η μέθοδος: «Η ταχεία επέμβαση» εφαρμόστηκε ήδη στην περίπτωση του Νέου Μουσείου Ακρόπολης· μια γρήγορη αποτύπωση και εν συνεχεία η «αποκομιδή των λειψάνων».

Αλλά δεν είναι μόνον αυτό. Είναι κυρίως το ότι ματαιώνεται η δυνατότητα να δημιουργηθεί ένα μητροπολιτικό πάρκο στην Αθήνα που πνίγεται στους ρύπους. Στο μέλλον το πρόβλημα θα επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο. Αλλά στο μέλλον ας σκεφτούν οι ερχόμενοι. Νέοι πολιτικοί θα έχουν τότε αναδειχθεί και θα «διαχειριστούν» το πρόβλημα.

TA REAL ESTATE TOY BOY

Δεκάδες εκατομμύρια ευρώ ρίχνονται στο μύλο συγκεκριμένων επιχειρηματιών, οι οποίοι πρωταγωνιστούν την περίοδο αυτή στην αγορά του real estate. Με αδιαφανείς διαδικασίες, υπόγειες διεργασίες και ατελείωτο «μαύρο» χρήμα παραχωρούνται δημόσια ακίνητα ή γίνονται χαριστικές συμφωνίες με εταιρείες πολλαπλά ευνοημένες και στο παρελθόν. Οι πλέον ισχυροί παίκτες στην αγορά του real estate τη στιγμή αυτή είναι δύο: Η Διεθνής Τεχνική του μεγαλοεργολάβου Μπάμπη Βωβού και η Lamda Development του μεγαλοτραπεζίτη Σπύρου Λάτση. Τα παραδείγματα της ευνοϊκής μεταχείρισης και από τα δύο μεγάλα κόμματα είναι πολλά και τα σκάνδαλα караμπινάτα.

Πρόσφατο παράδειγμα, το νέο χτύπημα του... μαιτρ της κτηματαγοράς, του επιχειρηματία Μπάμπη Βωβού. Αφού επί δεκαετίες κυριάρχησε στα βόρεια προάστια κατασκευάζοντας τα περίφημα «Βωβοκτίρια» κατά μήκος της λεωφόρου Κηφισίας, αφού πήρε με αμφιλεγόμενες διεργασίες το κτήμα Θων και αφού έβαλε πόδι στο Δέλτα Φαλήρου, τώρα επιχειρεί να βάλει τη σφραγίδα του και στον Ελαιώνα. Πριν λίγο καιρό, η εταιρεία του προχώρησε στην αγορά περίπου 110 στρεμμάτων ακριβώς δίπλα στο χώρο που θα γίνει το νέο γήπεδο του Παναθηναϊκού. Το ποσό που δόθηκε στην βιομηχανία ΕΤΜΑ έφτασε τα 50 εκατ. ευρώ και κάποιοι στην αγορά ρίχνουν σπόντες για επιλεκτική πληροφόρηση

του μεγαλοεργολάβου. Λένε δηλαδή ότι την ίδια στιγμή που ξεκινούσαν οι εργασίες για τη χωροθέτηση του γηπέδου του Παναθηναϊκού ο κ. Βωβός προχωρούσε στην αγορά του οικοπέδου της βιομηχανίας ETMA, που στην πορεία αποδείχθηκε χρυσωρυχείο. Το ζήτημα όμως είναι ακόμη πιο περίπλοκο, γιατί εμπλέκονται πολλοί φορείς και πρόσωπα.

Μόλις πριν λίγες ημέρες το Δημοτικό Συμβούλιο της Αθήνας έσπευσε να επικυρώσει μια ρύθμιση για το ακίνητο της ETMA, το οποίο εν μια νυκτί μετατρέπεται σε «φιλέτο» αξίας πολλών εκατομμυρίων. Σύμφωνα, λοιπόν, με τη ρύθμιση αυτή, ο ιδιοκτήτης του ακινήτου (σήμερα ο Μπάμπης Βωβός) θα δωρίσει 50 στρέμματα για να κατασκευαστεί το πάρκινγκ του γηπέδου. Το αντάλλαγμα που θα πάρει είναι να διπλασιαστεί ο συντελεστής δόμησης, και από 0,6 να γίνει –μόνο γι' αυτό το οικόπεδο– 1,8. Με τον τρόπο αυτό –και με τη σφραγίδα της απερχόμενης δημοτικής αρχής– ο κ. Βωβός πήρε το πράσινο φως να κτίσει ένα ακόμη εμπορικό μεγαθήριο, ένα νέο «Mall», συνολικής επιφάνειας 60.000 τ.μ., δηλαδή το μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο στην Ελλάδα. Αν μάλιστα προστεθεί και το Δημοτικό Εμπορικό Κέντρο 42.000 τ.μ. που θα κτιστεί ακριβώς δίπλα, αντιλαμβάνεται κανείς τι πρόκειται να γίνει στην περιοχή. Και ο μεγάλος κερδισμένος είναι βέβαια ο «πλανητάρχης της Κηφισίας», ο παντός καιρού και κόμματος μεγαλοεργολάβος Μπάμπης Βωβός, ο οποίος με 50 εκατ. ευρώ απέκτησε το καλύτερο οικόπεδο της Αττικής. Από την άλλη, βεβαίως, δεκάδες μικροοικοπεδούχοι κινδυνεύουν να χάσουν την περιουσία τους με απαλλοτριώσεις έναντι πινακίου φακής.

Η ΔΙΠΛΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗ

Μια νέα «εξέλιξη» προβλέπει ότι ο απερχόμενος Δήμαρχος κ. Θεόδωρος Μπεχράκης αναλαμβάνει επικεφαλής ενός νέου ιδιόρρυθμου «θεσμού», μιας εταιρείας με τον «ειδικό σκοπό» της «Διπλής Ανάπλασης». Τι είναι αυτό; Το ΥΠΕΧΩΔΕ αποφάσισε να κρατήσει σφικτό το πουγκί του και ανέβαλε (διάβαζε: ματαίωσε) τα έργα υποδομής

που θα παρακολουθούσαν τις εργασίες ανέγερσης του γηπέδου του Παναθηναϊκού. Παραδίδουν λοιπόν τελικά το οικόπεδο στον Βαρδινογιάννη για το ποδοσφαιρικό γήπεδο και την ETMA στον Βωβό για το Mall και... γαία πυρί μειχθήτω!

Ο νέος Δήμαρχος κ. Νικήτας Κακλαμάνης –ο οποίος γνωρίζει πολύ καλά την προϊστορία του Ελαιώνα– ανακοίνωσε στις 7/12/2006 την εξής απόφαση:

Αναβάλλονται τα μεγαλύτερα έργα ανάπλασης και δρομολογούνται μόνον εκείνα που συνδέονται με την κατασκευή του αθλητικού συγκροτήματος. Ο Ελαιώνας εγκαταλείπεται στα χέρια των υπερδραστήριων εργολάβων –επιχειρηματιών και το «όραμα για τον πράσινο Ελαιώνα» μετατρέπεται σε πράσινο του Παναθηναϊκού και του Βωβού.

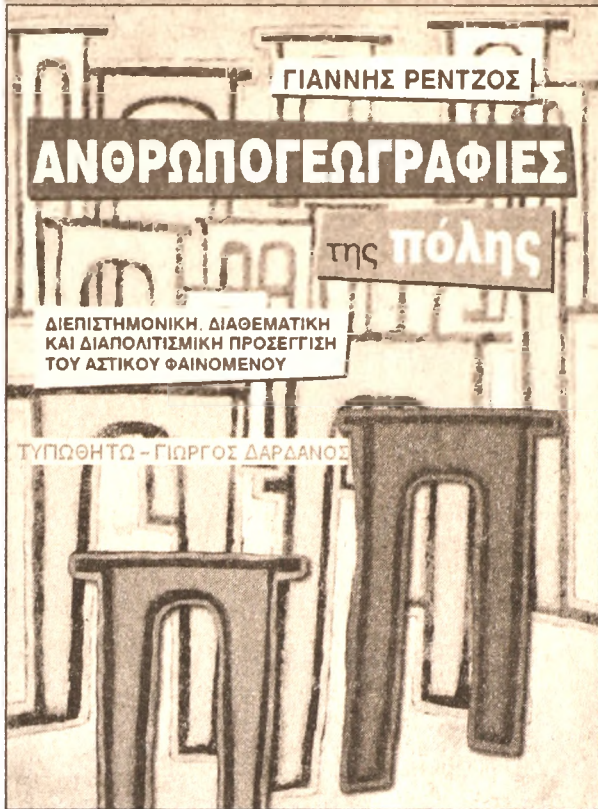
Τι κι αν έχουν ξεκινήσει οι προσφυγές στο ΣτΕ από κατοίκους της περιοχής, ο κ. Βωβός ξέρει να ξεπερνά τα εμπόδια. Να θυμίσουμε απλά το «πλιάτσικο» της Κηφισίας με την ανοχή του πρώην δημάρχου Αμαρουσίου Π. Τζανίκου. Αφού τα αγόρασε όλα, πετύχαινε πάντοτε να έχει υψηλούς συντελεστές και τις καλύτερες χρήσεις, με αποτέλεσμα να κτίσει δεκάδες κτίρια και να «ενθυλακώσει» εκατοντάδες εκατομμύρια ευρώ. Και επειδή βέβαια «τρώγοντας ανοίγει η όρεξη», πιέζει και το ΥΠΕΧΩΔΕ να ξεπαγώσει το νόμο για τη μεταφορά συντελεστή δόμησης, αφού έτσι ο κ. Βωβός θα έχει δικαίωμα να κτίσει άμεσα τουλάχιστον άλλα 30.000 τ.μ. γραφείων στην ήδη «πνιγμένη» αλλά πάντα χρυσοφόρα λεωφόρο Κηφισίας.

Υ.Γ.

Συναφής με τον Ελαιώνα είναι η τύχη του οικοπέδου όπου βρίσκεται το σημερινό στάδιο του Παναθηναϊκού. Παρά τις διακηρύξεις, μαύρα φίδια μας έχουν ζώσει. Ο υπουργός ετοιμάζει κατεδαφίσεις των Προσφυγικών που βρίσκονται έναντι του Παναθηναϊκού και την εγκατάσταση εκεί «ενός Μουσείου». Το ΣτΕ αποφάσισε βέβαια τη συνολική διατήρηση των Προσφυγικών, αλλά το Υπουργείο έχει την δική του πρακτική.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΕΝΤΖΟΣ

Ανθρωπογεωγραφίες της πόλης

Στο βιβλίο αυτό επιχειρείται μια σύνθετη θεώρηση του αστικού χώρου μέσα από την κριτική παρουσίαση γνώσεων, ιδεών και αφηγήσεων για την πόλη. Κανείς δεν αγνοεί πως τραγούδια και τραγωδίες, εγκλήματα και τιμωρίες, ποιήματα και δράματα παραπέμπουν σε ονομαστές πόλεις ανθρώπων. Προτείνονται έτσι πολυάριθμα λογοτεχνικά και ποιητικά έργα, πίνακες ζωγραφικής και σχέδια, γελοιογραφίες και κόμικς καθώς και –πολλές– κινηματογραφικές ταινίες όπου αναπαρίστανται σε «φυσικό μέγεθος», μέσα στην πόλη, ζωές ανθρώπων και θάνατοι εμποράκων...

Στόχος του βιβλίου είναι η κατάθεση ενός διαθεματικού υλικού για την πόλη και τη ζωή σ' αυτή. Ο συγγραφέας αποβλέπει ιδιαίτερα σε μια θεμελιωμένη ευαισθητοποίηση του αναγνώστη για την κρίση της ελληνικής πόλης και την καθημερινή βία μέσα σ' αυτή. Το βιβλίο βασίστηκε σε επιτόπιες έρευνες σε πολυάριθμες πόλεις της Ευρώπης και της Αμερικής ενώ αποτελεί επίσης κείμενο διδασκαλίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου όπου διδάσκει ο συγγραφέας.

Εκδόσεις

τυπωθήτω

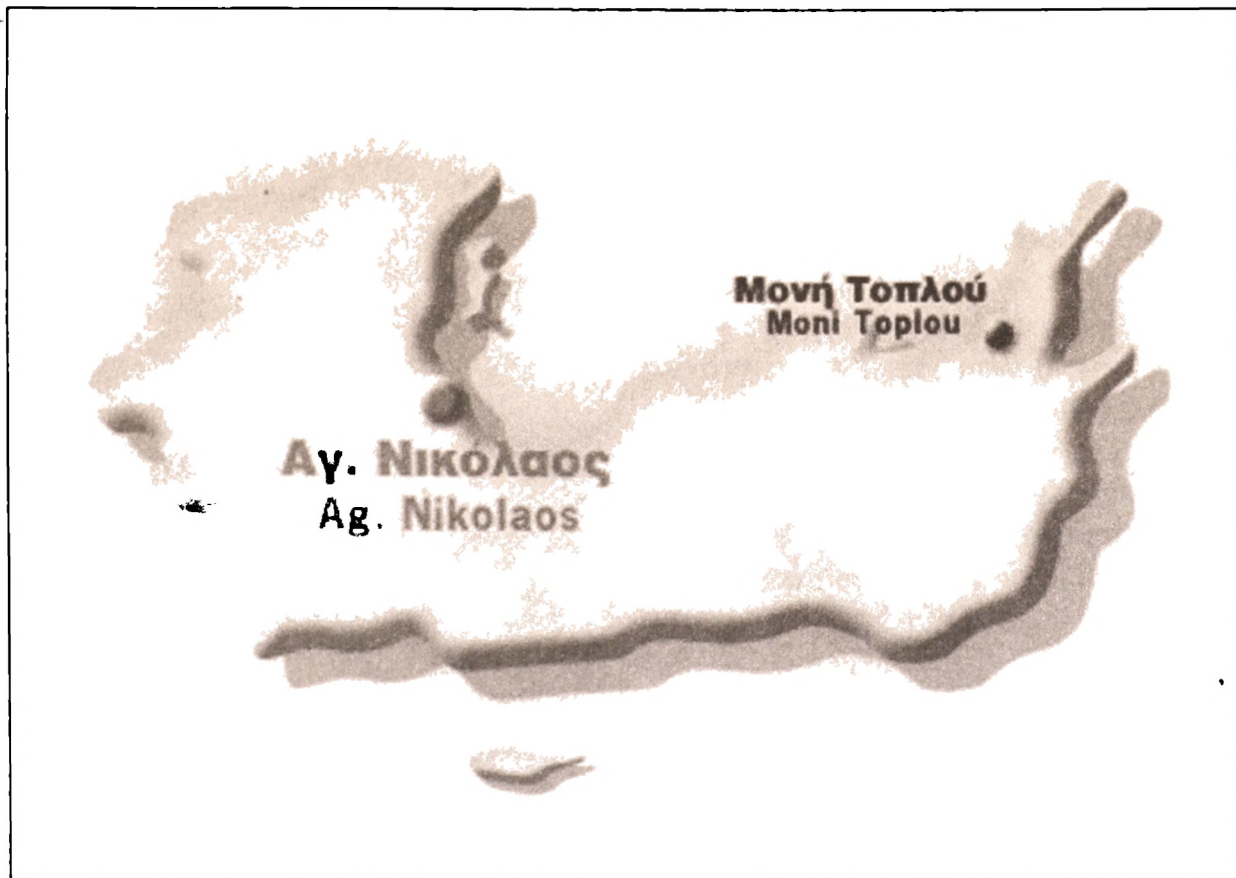
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΑΡΔΑΝΟΣ

Το παγκάρι της ενορίας και οι ιερές μπίζνες της Εκκλησίας

Όταν μετά τη νίκη της ΝΔ στις εθνικές εκλογές ο αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος έλεγε: «*Η παντοδύναμη Δεξιά του Κυρίου δείχνει τι θέλει ο Θεός και τι θέλει ο λαός*», πολλοί πίστεψαν ότι απλά μίλησε σαν... κομματάρχη της Δεξιάς.

Τριάντα μήνες αργότερα οι μάσκες έπεσαν: Η κυβέρνηση του Κ. Καραμανλή εξοφλά ένα ένα τα γραμμάτια της και αποδεικνύεται ότι τελικά όλα είναι... μπίζνες. Ο πολυπράγμων αρχιεπίσκοπος αποκαλύπτει σιγά σιγά τα σχέδιά του, και αυτά δεν είναι απλώς να εισπράξει πάνω από 150 εκατ. ευρώ από τα κοινοτικά κονδύλια· αυτό είναι δεδομένο. Οι ιερές μπίζνες έχουν όνομα και κινούνται στα όρια της μόδας της εποχής, δηλαδή του real estate.

Είναι γνωστό ότι η ακίνητη περιουσία της Εκκλησίας είναι αμύθητη, είτε αυτή που ανήκει στις μητροπόλεις είτε εκείνη που ανήκει στις 2.500 μονές. Ορισμένα από τα «ιερά» ακίνητα θεωρούνται «φιλέτα», τα οποία, με κατάλληλη αξιοποίηση, μπορούν άνετα να γεμίσουν για έναν... αιώνα τα παγκάρια.

Η κυβέρνηση, με το άρθρο 29 στο

νομοσχέδιο για την «Ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού», δίνει στην Εκκλησία τα προνόμια που είχαν μέχρι τώρα η «Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου» και η «Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα Α.Ε.». Οι δύο εταιρείες, με την τεράστια περιουσία, μπορούν με νόμο του 1993 να προχωρούν σε συμφωνίες για τη μακροχρόνια μίσθωση των ακινήτων τους για διάρκεια μέχρι 99 χρό-

νια, κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του άρθρου 619 του Αστικού Κώδικα. Με το νομοσχέδιο που θα ψηφιστεί από την Βουλή, στο εξής το δικαίωμα της μίσθωσης για 99 έτη, προσφέρεται ως... αντί-δωρο και στην Εκκλησία. Οι τυχεροί της «μακροχρόνιας μίσθωσης ακινήτων για τουριστικούς σκοπούς», όπως αναφέρεται στο νομοσχέδιο, είναι οι Εκκλησίες της Ελλάδος και της Κρήτης, οι μητροπόλεις της Δωδεκανήσου, ιερές μονές και εκκλησιαστικά ΝΠΔΔ, οι ιερές μητροπόλεις, οι ιερές μονές του Αγίου Όρους, οι πατριαρχικές μονές στη Θεσσαλονίκη, τη Χαλκιδική και την Πάτμο. Έτσι, με μια απλή διάταξη σε ένα νομοσχέδιο, άνοιξε ο δρόμος για την αξιοποίηση των δύο πρώτων «φιλέτων» της Εκκλησίας, παρά τις έντονες αντιδράσεις κατοίκων, τοπικών φορέων και οικολογικών οργανώσεων.

Η ΜΟΝΗ ΤΟΠΛΟΥ

Πρόσφατα ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ κ. Σουφλιάς άνοιξε το δρόμο για νέα... βρετανική απόβαση στην Κρήτη. Η εταιρεία Loyal-Ward Ltd ούτε λίγο ούτε πολύ θα χτίσει μια μικρή πολιτεία σε έκταση 25.000 στρεμμάτων που ανήκει στη Μονή Τοπλού στη Σητεία Κρήτης¹. Ξενοδοχείο 7.000 κλινών, παραθεριστικά χωριά και γκολφ θα γίνουν πραγματικότητα, όταν την ίδια στιγμή οι κάτοικοι ετοιμάζονται να ξεσηκωθούν καταγγέλλοντας το οικολογικό έγκλημα. Εκατοντάδες στρέμματα θα γίνουν τσιμέντο, ενώ ανυπολόγιστη είναι η ζημιά που θα προέλθει από τα εκατομμύρια λίτρα νερού που απαιτούνται για να ποτίζονται τα γκολφ. Τι κάνει η πολιτεία; Πετά στους ντόπιους ένα κομμάτι ψωμί, λέγοντας ότι θα ανοίξουν εκατοντάδες θέσεις εργασίας και θα αναπτυχθεί ο τουρισμός.

Η εκποίηση της περιουσίας της Μονής είχε αρχίσει να μεθοδεύεται από το 1991-92 και προχώρησε το 1995 επί κυβερνήσεως Κ. Σημίτη και υπουργού Δικαιοσύνης Ευ. Γιαννόπουλου, με ενέργειες τις οποίες κανοναρχούσαν ο πρόεδρος του Δ.Σ. του Ιδρύματος «Παναγιά Ακρωτηριανή» Μητροπολίτης Ιεραπύτνης και Σητείας Ευγένιος, ο ηγούμενος της Μονής Τοπλού Φιλόθεος Σπανουδάκης, ο δήμαρχος Σητείας Νίκος Κουρουπάκης, ο πρόεδρος της κοινότητας Παλαικάστρου Καφετσάκης, ο νομαρχιακός σύμβουλος Τσικαλάκης, ο νομικός σύμβουλος του Ιδρύματος Κοντογιαννόπουλος και σύσσωμο το Δ.Σ. του Ιδρύματος. Από την άλλη μεριά, ο δικηγόρος Σητείας Ν. Κατσούλης είχε κάνει αναφορά στο Υπουργείο Οικονομικών, με την οποία κατήγγειλε «ανορθόδοξες μεθοδεύσεις». Αλλά και ο πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Στ. Βασαλάκης προς το γραφείο του τότε υπουργού Γεωργίας κ. Στέφανου Τζουμάκα κατήγγειλε «απαράδεκτες πράξεις δικαιοδοσίας της Διεύθυνσης Δασών Αγ. Νικολάου».

Η Μονή Τοπλού είναι μοναδικής ομορφιάς και η στοιχειώδης ευαισθησία θα έπρεπε να την διατηρήσει αλώβητη. Βρίσκεται σε περιοχή χαρακτηρισμένη ως Natura που προστατεύεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η χώρα δεν μπορεί να μετατραπεί σε ένα απέραντο γήπεδο γκολφ. Η διατήρηση του φυσικού τοπίου έχει πολλαπλάσια αξία και σημασία από τα πρόχειρα σχέδια «αξιοποίησης» που μεθοδεύουν εργολάβοι, μητροπολίτες και ξενοδοχοφάγοι².

Οι μόνοι κερδισμένοι είναι οι Βρετανοί, που θα επενδύσουν –όπως λένε– 1,2 δισ. ευρώ, αλλά θα εισπράξουν πολλά περισσότερα, και από την άλλη η Εκκλησία, η οποία θα γεμίσει τα ταμεία της με ενοίκια για 100 χρόνια.

ΚΑΙ Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ

Το ίδιο θα συμβεί και σε μια «παρθένα» δασική έκταση στην περιοχή Νηές Αλμυρού της Μαγνησίας. Σαν να επρόκειτο για ιδιόκτητο κτήμα της Μητρόπολης Δημητριάδος, έχει υπογραφεί συμφωνία για την καταστροφή εκατοντάδων στρεμμάτων δασικής

έκτασης και μάλιστα παραλιακής. Και εκεί η... Εκκλησία real estate, με τη βοήθεια ελληνοκαναδικής κοινοπραξίας, θα κτίσει ξενοδοχεία, εξοχικά, συνεδριακό κέντρο, γκολφ κλπ. Η επένδυση θα φτάσει τα 550 εκατ. ευρώ, η οικολογική καταστροφή όμως θα είναι τεράστια και ήδη έχουν εκδηλωθεί οι πρώτες αντιδράσεις.

Ωστόσο, οι φήμες στη Μαγνησία λένε ότι προκειμένου να προχωρήσει η επένδυση έχουν «φάει με χρυσά κουτάλια» τοπικοί παράγοντες, ακόμη και πολιτικοί.

Επίσης –πάλι στην Κρήτη– 1.800 στρέμματα της Μονής Φανερωμένης θα γίνουν και αυτά τσιμέντο, πάλι με κεφάλαια από το εξωτερικό.

Την ίδια στιγμή που ανακοινώνονται όλα αυτά τα σχέδια, οι ξένες πολυεθνικές κερδίζουν κάθε μέρα τεράστια κέρδη από το Χρηματιστήριο, πουλώντας στους ανίδεους μικροεπενδυτές «φύκια για μεταξωτές κορδέλες».

Ο κατάλογος με τα «ιερά ακίνητα» ατελείωτος, το πρόσχημα της τουριστικής ανάπτυξης υπαρκτό, τα... χρέη της κυβέρνησης εξοφλούνται προς τον Χριστόδουλο.

Επομένως τι μένει; Να ολοκληρωθούν τα οικολογικά εγκλήματα σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, με τους ρόλους των πρωταγωνιστών να έχουν διαφοροποιηθεί: Ο Κ. Καραμανλής να... ευλογεί και ο Χριστόδουλος να εισπράττει.

1. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. προηγούμενες αναφορές για την Μονή Τοπλού στο Αντί τχ. 668, 669 (Σεπτέμβριος 1998) και 848-849 (Ιούλιος 2005).
2. Για την Μονή Τοπλού έγραψαν πρόσφατα η Μαρία Αντωνιάδου στο Βήμα (Τρίτη 7.11.06) αλλά και η Κυρακάτικη Αυγή (10.12.06). Το κείμενο του Αντώνη Ανηψητάκη στην Κυριακάτικη Αυγή αναφέρεται κολακευτικά στον «ιδιαιτέρα δημοφιλή ηγούμενο» της Μονής κ. Φιλόθεο –που είναι και ο ιθύνων νους του όλου εγχειρήματος– και ακροβατεί ανάμεσα σε αμφιβόλου αξίας προτάσεις, οι οποίες στην ουσία αφήνουν ελεύθερο το πεδίο δράσης για την καταστροφή της μοναδικής αυτής περοχής.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο

Κείμενα:
Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Η. ΗΛΙΟΥ
Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

Ένας συλλογικός τόμος που αναδεικνύει τη μοναδική προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Ο πολιτικός που σφράγισε με την προοδευτική παρουσία και δράση του την εποχή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού κράτους.

Γράφουν: Ν. Αλιβιζάτος, Γ. Αναστασιάδης, Τούλα Αποστολοπούλου, Ευ. Βενιζέλος, Θ. Βερέμης, Θ. Διαμαντόπουλος, Η. Ηλιού, Δ. Κοντόγιωργα, Γ. Κοντογιώργης, Γ. Κουκιάδης, Γ. Μαυρογορδάτος, Δ. Νικόπουλος, Ν. Πανταζόπουλος, Χ. Παπαστάθης, Π. Πετρίδης, Αλ. Ρήγος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Σβολόπουλος, Αλ. Σβώλος, Αν. Τάχος.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
τηλ.: 210-72.32.819

Αμερικανική «εισβολή» στο κέντρο της Αθήνας

του Ρεπόρτερ

Η αμερικανική «εισβολή» επί ελληνικού εδάφους, στο κέντρο μάλιστα της Αθήνας, εισέρχεται τους επόμενους μήνες στην τελική της φάση. Το μεγαθήριο που κατασκευάζει η πρεσβεία των ΗΠΑ στην Ελλάδα βρίσκεται στο στάδιο της ολοκλήρωσης και λαμβάνει έτσι σάρκα και οστά ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα στον χώρο των ακινήτων. Με την... οσφυοκαμπτική στάση και των δυο μεγάλων κομμάτων (ΝΔ και ΠΑΣΟΚ), τα «Μεγάλα Αφεντικά εκ της Δύσης» στήνουν ένα ακόμη φρούριο στην καρδιά της πρωτεύουσας, για να μας θυμίζουν ποιος κυβερνά αυτόν τον τόπο.

μια περιοχή που συμπεριλάμβανε τα προσφυγικά της Λεωφόρου Αλεξάνδρας, το γήπεδο του Παναθηναϊκού, τα Κουντουριώτικα και το οικόπεδο του Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων θα μετατρεπόταν σε ένα εκτεταμένο πράσινο. Πράσινα άλογα δηλαδή. Γιατί τίποτε από αυτά δεν έγινε. Ο κ. Λαμπράκης ολοκλήρωσε την καταστροφή του τέως Πάρκου Ελευθερίας και σήμερα

Το περικλειόμενο με λευκή γραμμή τμήμα αποτελεί την τερατώδη νέα επέκταση της αμερικανικής πρεσβείας.

Χιλιάδες Έλληνες περνούν καθημερινά μπροστά από το κτίριο της αμερικανικής πρεσβείας χωρίς να μπορούν να δουν τι κρύβεται πίσω από αυτό. Κρύβεται ένας οικοδομικός οργασμός για να προλάβει ο «θείος Σαμ» να ανεγείρει ένα ακόμη μπετονένιο έκτρωμα σε ένα οικόπεδο που θα μπορούσε να γίνει πνεύμονας πρασίνου για τους Αθη-

ναίους. Αντί μιας πολιτικής υπέρ του πολίτη, επιβεβαιώνεται η υποταγή στους σταθμάρχες της CIA, οι οποίοι απαίτησαν και πήραν «τσάμπα και βερεσέ» έναν ελεύθερο χώρο 17.000 τετραγωνικών μέτρων που προοριζόταν για πράσινο.

Είχε αναγγελθεί προ ετών – και για να καλυφθούν οι παρανομίες του κ. Λαμπράκη από τον Κώστα Λαλιώτη – ότι

η αμερικανική Πρεσβεία ολοκληρώνει την καταστροφή των ελεύθερων χώρων της περιοχής με το δικό της «γκαράζ». Κατασκευάζει δηλαδή ένα τεράστιο κτίριο άνω των 4.000 τ.μ. με το πρόσχημα ότι δεν... χωράνε στο υπάρχον κτίριο οι υπηρεσίες της Πρεσβείας. Και για λόγους ασφαλείας πρέπει να κτίσουν άλλο ένα... Φορτ Άλαμο. Έτσι, σε λίγους μήνες από σήμερα, η

προσθήκη – έκτρωμα θα είναι απόλυτα έτοιμη για να υποδεχθεί τις υπηρεσίες της Πρεσβείας και τα νέα συστήματα παρακολούθησης:

Σύμφωνα με πληροφορίες, το νέο κτίριο θα εξοπλιστεί με όλη τη νέα τεχνολογία, προκειμένου να μην έχει ανάγκη από κάθε λογής Vodafone, Κορωνιάδες και λοιπούς συνεργάτες στο σχέδιο να στήσουν νέο δίκτυο «κοριών» σε όλη την Ελλάδα. Θα φιλοξενεί επίσης και την στρατιωτική αποστολή των Αμερικανών στη χώρα μας.

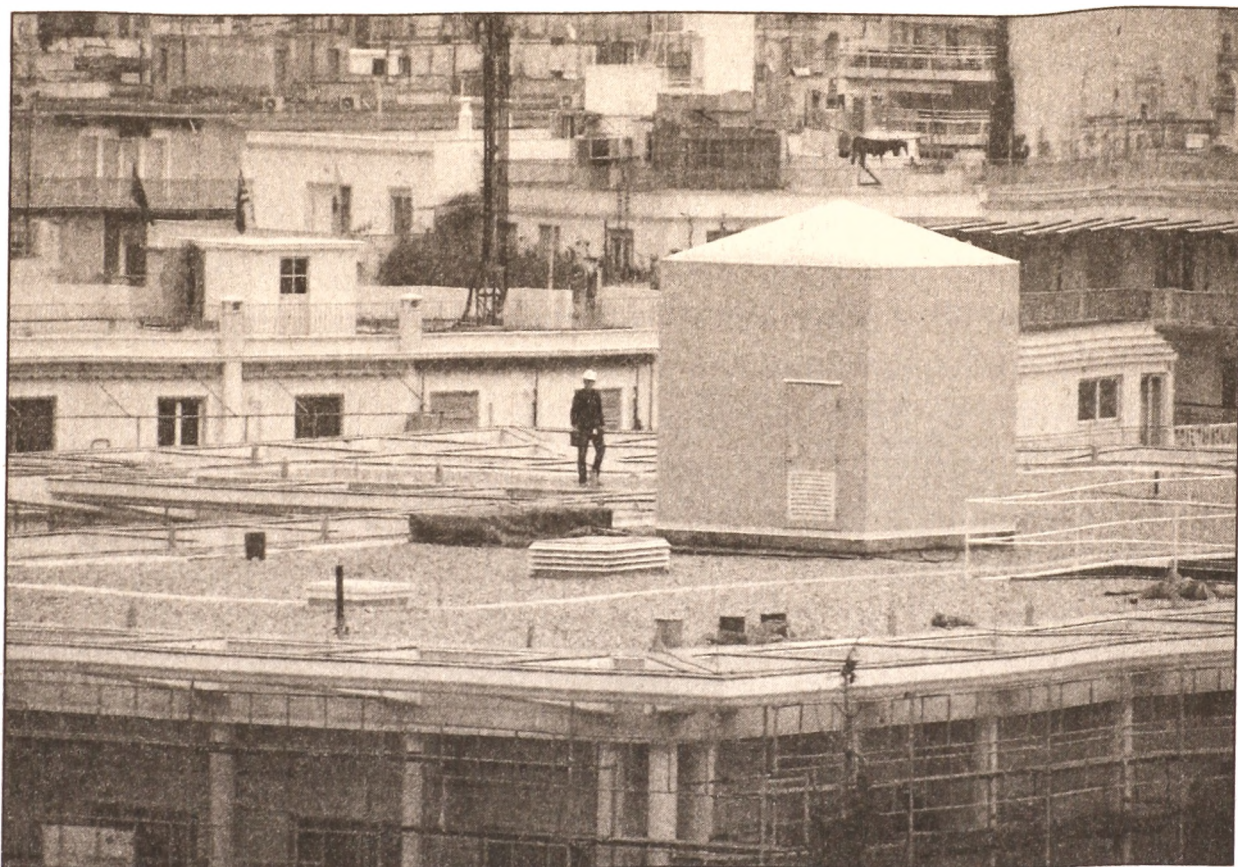
Οι εργασίες πίσω από την σημερινή πρεσβεία προχωρούν με εντατικούς ρυθμούς, οι πλέον των 7 ορόφων –με τα χιλιάδες τ.μ. υπόγεια– είναι έτοιμοι, και κανένας δεν θυμάται με ποιό τρόπο το ακίνητο – φιλέτο περιήλθε στα χέρια των Αμερικανών. Η μνήμη στην Ελλάδα εξασθενεί εύκολα. Εκεί ποντάρουν όσοι σκανδαλωδώς στήνουν τέτοια σκηνικά. Αξίζει να θυμίσουμε ότι ΠΑΣΟΚ και ΝΔ ομονόησαν στις προσαγές των αφεντικών.

Το ακίνητο, άνω των 17 στρεμμάτων, ανήκε στο Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων και αποτελούσε ένα σημαντικό περιουσιακό του στοιχείο, αφού με τις σημερινές τιμές θα μπορούσε να πωληθεί πάνω από 30 δις δραχμές. Το οικόπεδο αυτό είχε ενοικιαστεί επί Χούντας (δεν θα μπορούσε να λείπει το δεξί χέρι των Αμερικανών στην Ελλάδα) έναντι 70.000 δραχμών και με αυτό το... υπέρογκο τίμημα πορευτήκαμε μέχρι πρόσφατα. Μάλιστα, το ενοίκιο δεν το πλήρωναν οι Αμερικανοί, αλλά το υπουργείο Οικονομικών, δηλαδή όλοι οι Έλληνες. Όταν το Ταμείο τόλμησε να ζητήσει την περιουσία του πίσω για να την αξιοποιήσει όπως το ίδιο νόμιζε, πήγε στον Αρειο Πάγο και δικαιώθηκε. Το Ανώτατο Δικαστήριο, με απόφασή του το 1985, ζήτησε την έξωση της πρεσβείας, αλλά το Δημόσιο εκώφευε μέχρι να ολοκληρωθεί το έγκλημα.

Παρότι το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο της Αθήνας είχε κρίνει το οικόπεδο του ΜΤΠΥ ως αστικό πράσινο και ελεύθερο χώρο, οι ιδιοκτήτες λογάριζαν χωρίς τον αμερικανό ξενοδόχο και τον έλληνα delivery. Αρχικά, και κατόπιν απαιτήσεως, έκλεισαν αυθαίρετα για τα αυτοκίνητα (σχεδόν και για τους πε-

Το γιαπί της επέκτασης της αμερικανικής πρεσβείας.

Στην ταράτσα του νέου κτιρίου κάνει βόλτα – επιδεώρηση ο φρουρός. Το περικλειστο κουβούκλιο, όμοιο του οποίου υπάρχει και στο παλιό κτίριο της πρεσβείας, περικλείει μηχανήματα ηλεκτρονικής παρακολούθησης.

ζούς που όταν περνούν αντιμετωπίζονται ως δυνάμει τρομοκράτες) η οδός Ευζώνων (αλλά και η οδός Μακεδόνων εν συνεχεία), ώστε να ενωθεί η παλαιά πρεσβεία με το οικόπεδο και να πάρει αρχική μορφή το αμερικανικό στρατόπεδο. Στη συνέχεια ήλθαν οι πολιτικοί για να κάνουν τη δουλειά στο αφεντικό. Με τις ψήφους των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ το 2002 ψηφίζεται φωτογραφική τροπολογία για μεταφορά συντελεστή δόμησης στο οικόπεδο που δίνει τη δυνατότητα στο Δ.Σ. του Ταμείου να εκποιήσει κατόπιν διαγωνι-

σμού – μαϊμού το ακίνητο σε αλλοδαπό Δημόσιο για την εξυπηρέτηση της διπλωματικής αποστολής. Τροποποιείται εν μια νυκτί το πολεοδομικό σχέδιο και αποφασίζεται το τελικό τίμημα να είναι περίπου 8 δις δρχ.

Αφού λοιπόν Κ. Λαλιώτης, Βάσω Παπανδρέου και λοιποί υπουργοί ΠΕΧΩΔΕ έστρωσαν το χαλί, ήλθε η ώρα για να αποκτήσουμε και εμείς οι ιθαγενείς το δικό μας... Γκουαντάναμο. Όσο για το γεγονός ότι χάθηκε μια ακόμη ευκαιρία για τη δημιουργία πρασίνου, ποιος νοιάζεται... His master's voice!

Ανακύκλωση με υπονοούμενο ΤΟ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΑΧ ΣΤΟ ΣΚΑΚΙ ΤΗΣ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

του Γιάννη Ανδρουλιδάκη

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, η συνήθεια του Ανδρέα Παπανδρέου να ανακατεύει τη σύνθεση τότε των οργάνων του ΠΑΣΟΚ και τότε του υπουργικού συμβουλίου έβγαλε συχνά τον ελληνικό τύπο από τη δύσκολη θέση. Σε μια περίοδο χωρίς ιδιαίτερη κοινωνική πρωτοβουλία και πολιτικά εξαιρετικά μουντή, η αυταρχική διοίκηση ενός πρωθυπουργού «συνταγματάρχη», που απολάμβανε να υποβάλλει σε καψώνια τα στελέχη του, έμοιαζε με πιπεράτη όαση σε μια έρημο κενού πολιτικού σχεδιασμού.

Μια κατάσταση σαν την παραπάνω ήταν αυτή που ταύτισε τα χρόνια εκείνα με την προσωπικότητα του μακαρίτη πατέρα του σημερινού αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης, σε βαθμό που αρκετοί είναι όσοι σήμερα τον νοσταλγούν, την ίδια ώρα που αποτελεί σχεδόν κοινή παραδοχή ότι η πολιτεία του συγχρονίστηκε –αν δεν την προκάλεσε– με μια απελπιστική στασιμότητα ιδεών, που η ελληνική κοινωνία την πληρώνει (όταν ασφαλώς δεν την αναπαράγει) ακόμα.

Είκοσι πάνω κάτω χρόνια αργότερα, η κίνηση του υιού και διαδόχου του Ανδρέα Παπανδρέου να απαιτήσει τις παραιτήσεις των μελών των οργάνων του ΠΑΣΟΚ και να προχωρήσει σε ανακατανομή της σύνθεσής τους μέσω ενός κατ' ουσία διορισμού, λειτουργεί ως μια emphatic επιβεβαίωση του διάσημου αφορισμού του Μαρξ, σύμφωνα με τον οποίο η επανάληψη της ιστορίας, όταν συντελείται, συντελείται ως φάρσα. Ένα από τα υποκείμενα αυτής της μεταμφίεσης της παλαιάς τραγωδίας σε σύγχρονη φάρσα υπήρξε και ο ίδιος ο τύπος: οι ίδιες εφημερίδες που τότε έβλεπαν ανακουφισμένες τον πατέρα να τις βγάζει από τη δύσκολη θέση, χαρίζοντάς τους ένα αναμφισβήτητο πρωτοσέλιδο, έρχονται σήμερα στη δύσκολη θέση να είναι υποχρεωμένες να προβάλλουν ως κεντρικό πολιτικό ζήτημα τις αλλαγές του υιού, οι οποίες πασιφανώς ελάχιστους απασχολούν. Ένα δεύτερο είναι το κίνητρο των αλλαγών. Ο Παπανδρέου πατήρ ανακάτευε τη σύνθεση των οργάνων με προφανή διάθεση να διατηρεί σε διαρκή ομηρία τα στελέχη του κινήματος και να μην επιτρέπει να αμφισβητείται ο απόλυτος έλεγχός του στο κόμμα. Ο Παπανδρέου υιός «επέβαλε» την αλλαγή των οργάνων για τους ακριβώς αντίθετους λόγους: γιατί βρίσκεται ο ίδιος σε μια ιδιότυπη –πράγματι– ομηρία από τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ και γιατί ο έλεγχός του στο κόμμα είναι μηδενικός.

ΠΑΜΠΟΥΚΗΔΕΣ ΚΑΙ ΜΠΕΓΛΙΤΗΔΕΣ

Ο Γιώργος Παπανδρέου επιχείρησε, αμέσως μετά τις εκλογές του 2004, να εγκαταστήσει μια νέα και άτυπη ηγετι-

κή ομάδα στο ΠΑΣΟΚ. Η ομάδα αυτή αποτελούνταν από εξαιρετικά ετερόκλητα στοιχεία. Άλλοι είχαν διατελέσει σύμβουλοί του στο παρελθόν, άλλοι προέρχονταν από κατεστραμμένες αριστερές «δεξαμενές σκέψεις» (ελληνιστί think tank), ορισμένοι αντλούσαν την καταγωγή τους από το βαθύ μηχανισμό του ΠΑΣΟΚ, κάποιοι δε από αυτούς, από τα χειρότερα κομμάτια του, όπως η κρατικοσυνδικαλιστική γραφειοκρατία. Κοινό τους σημείο ήταν η απόλυτη απουσία αναγνωρισιμότητας, αφού ονόματα όπως Παμπούκης, Ματσούκα, Μπεγλίτης και Ξενογιαννακοπούλου μπήκαν (;) εντελώς ξαφνικά στη ζωή των ελλήνων πολιτών, όσο ξαφνικά φαίνεται να βγαίνουν σήμερα. Κανένας από όλους αυτούς δεν έγινε κατανοητό τι ακριβώς ρόλο είχε, σε ποιο σχεδιασμό υπαγόταν, ποιους εξέφραζε και τι συγκεκριμένο πρέσβευε. Η εικόνα του ΠΑΣΟΚ όλα αυτά τα 2,5 χρόνια έμοιαζε με εικόνα νηπιαγωγείου. Η πρόφαση δε της «οριζοντιοποίησης» της οργάνωσης, που αποτελεί προϋπόθεση δημοκρατίας, ήταν το ανέκδοτο της υπόθεσης, αφού ουδείς είναι σε θέση να πει ποιος και τι ελεγχόταν και από ποιον εδώ και 35 μήνες στο ΠΑΣΟΚ. Στην πραγματικότητα, το κόμμα είχε αποκτήσει μια αρχηγική μορφή χειρότερη από αυτή της δεκαετίας του 1980, ασχέτως αν η προσωπικότητα του προέδρου του έδινε στο φαινόμενο μια ιλαρή χροιά.

Η επιστροφή των «βαρόνων» του ΠΑΣΟΚ στις υποτιθέμενες θέσεις «κλειδιά» του μεγαλύτερου αντιπολιτευτικού κόμματος, ωστόσο, είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν συνιστά μια επί της ουσίας πολιτική αλλαγή. Καταρχήν ο ρόλος των οργάνων στο ΠΑΣΟΚ είναι ιστορικά ασαφής. Επί Παπανδρέου πατρός αποτελούσαν την κάστα των εκλεκτών του Ανδρέα. Επί Σημίτη ήταν το πεδίο άσκησης του κεντρικού κομπρεμί μεταξύ των «δύο ΠΑΣΟΚ» της εποχής εκείνης. Επί Παπανδρέου υιού, κανείς δεν βάζει το χέρι του στη φωτιά ότι υπήρχαν όργανα. Γιατί ξαφνικά, λοιπόν, να γίνουν τα όργανα πεδίο παραγωγής πολιτικής, επειδή επέστρεψαν σε αυτά εκείνοι περίπου που τα αποτελούσαν και την περίοδο 1996 – 2004; Δεύτερον, κανείς

μα κανείς στο ΠΑΣΟΚ δεν δείχνει ιδιαίτερο ζήλο να αντιταχθεί στις επιλογές του Γιωργάκη. Όλοι μοιάζουν να προτιμούν να χρεωθεί αυτός την συνεχιζόμενη δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ ως αποτέλεσμα «πειραματισμών» (χαρακτηριστική περίπτωση η αλλαγή του άρθρου 16), για να κληρονομήσουν αυτοί αργότερα τα αποτελέσματά της. Τρίτον, ο ενθουσιασμός του ελληνικού λαού για τους «βαρόνους» του ΠΑΣΟΚ είναι μάλλον αμφίβολος: αυτούς καταψήφισε το 2004, ενώ η επιστράτευσή τους σε κεντρικές μάχες των πρόσφατων δημοτικών συνοδεύτηκε από εκκωφαντικές συντριβές.

«ΠΟΙΟΣ ΚΕΡΔΙΖΕΙ;»

Για να κατανοηθούν οι αλλαγές στο ΠΑΣΟΚ λοιπόν, πρέπει να καταφύγουμε στο παραδοσιακό εξουσιαστικό ερώτημα «ποιος κερδίζει από αυτές;». Από τους συσχετισμούς που διαμορφώθηκαν στην κάλη, μπορούμε να βγάλουμε ορισμένα ευκρινή συμπεράσματα. Το πρώτο είναι ότι η όποια «αριστερά» του ΠΑΣΟΚ βρίσκεται σε κατάσταση διάλυσης. Ο Άκης Τσοχατζόπουλος εμφανώς επιλέγει ρόλο κομπάρσου για να διασφαλίσει την πολιτική του επιβίωση. Οι επικεφαλής των αριστερών τάσεων δεν μπορούν να υπερηφανεύονται για τα αποτελέσματά τους: ο μεν Αντώνης Κοτσακάς απέτυχε να εκλεγεί, ο δε Παντελής Οικονόμου, μετά από πολλά χρόνια, δεν ήταν καν υποψήφιος. Διασώζεται μόνο μια μικρή ομάδα υπό τον Χρ. Παπουτσή (Παναγιωτακόπουλος, Ξενογιαννακοπούλου, Αντωνίου), η οποία συμπλέει επί της ουσίας με τον Γιωργάκη. Οι πολιτικοί εκπρόσωποι του «παλαιού ΠΑΣΟΚ» γέρασαν, αποσύρθηκαν ή –όχι σπάνια– πέρασαν στη Νέα Δημοκρατία.

Αντίθετα, βλέπει κανείς ότι παραμένει ακμαία και συγκροτημένη η ομάδα των «εκσυγχρονιστών». Παρά κάποιες αποτυχίες στις εκλογές των οργάνων, η ομάδα αυτή εκπροσωπείται πλέον τόσο στην κομματική όσο και στην κοινοβουλευτική ιεραρχία του ΠΑΣΟΚ και είναι η μόνη που διαθέτει και καθαρές θέσεις και αναμφισβήτητη επικεφαλής και υποψήφια διάδοχο στην ηγεσία του κόμματος (άσχετα αν η Σεγκολέν Ρου-

αγιάλ δεν της έκανε τη χάρη να φωτογραφηθεί μαζί της στο πρόσφατο γκαλά των ευρωσοσιαλιστών). Με λίγα λόγια, είναι η μόνη ουσιαστικά οργανωμένη ομάδα που λειτουργεί αυτή τη στιγμή στο ΠΑΣΟΚ.

Με τη μορφή που είχε το κόμμα έως και πριν λίγες εβδομάδες, η ύπαρξη ή όχι οργανωμένων ομάδων ήταν ήσσονος σημασίας. Η διάταξη του μηχανισμού του ΠΑΣΟΚ ήταν τόσο απορρυθμισμένη, ώστε ακόμα και η μάχη συσχετισμών στο εσωτερικό αυτοαποκλειόταν. Η διαδοχή του Γιωργάκη έμοιαζε το αναπόφευκτο αποτέλεσμα κάποιας νιοστής ήττας του σε εκλογές (ας μην λησμονούμε ότι έχει ήδη καταγράψει 3 σε λιγότερο από 3 χρόνια) και ελλείψει ΠΑΣΟΚ, επόμενος αρχηγός θα ανακηρυσσόταν εθιμοτυπικά το πιο προβεβλημένο στέλεχος, άρα εκείνο που συγκεντρώνει τις περισσότερες πιθανότητες να επαναφέρει τη βάση του ΠΑΣΟΚ στον κρατικό μηχανισμό, κάτι που αποτελεί και το βασικό ζητούμενό της. Δεδομένου ότι οι Παπανδρέου μας τελείωσαν για καμία 20ετία, οι οίωνοι καθιστούσαν τον Β. Βενιζέλο «πρόεδρο σε αναμονή».

ΟΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΕΣ ΠΑΙΖΟΥΝ ΜΕ ΤΑ ΛΕΥΚΑ

Η επαναφορά του μηχανισμού του ΠΑΣΟΚ σε θέση μάχης ωστόσο, έστω κι αν καθόλου δεν κάνει πιθανότερη μια σύντομη εκλογική νίκη, αλλάζει τους όρους με τους οποίους παίζεται το εσωκομματικό παιχνίδι. Στη θέση ενός άμορφου μηχανισμού πεινασμένου για επαναφορά στην εξουσία, ο οποιοσδήποτε επίδοξος «διάδοχος» θα πρέπει να κινηθεί σε ένα περιβάλλον με ανασυγκροτημένα «στρατεύματα». Και στο πεδίο αυτό η ιστορία επαναλαμβάνεται: όσο ένα παραδοσιακό κομμάτι του ΠΑΣΟΚ περιμένει να του σερβιριστεί το κόμμα στο πιάτο, οι εκσυγχρονιστές οργανώνονται για να το κερδίσουν από τα μέσα. Το μέλλον θα δείξει εάν η ιστορία θα επαναληφθεί κι ετούτη τη φορά ως φάρσα. Όμως, αυτή η ξαφνική ανακύκλωση χωρίς προφανές αντικείμενο, ενέχει ένα σαφές υπονοούμενο: και στην επόμενη παρτίδα σκάκι που θα παιχτεί στο ΠΑΣΟΚ, οι εκσυγχρονιστές θα παίζουν με τα λευκά.

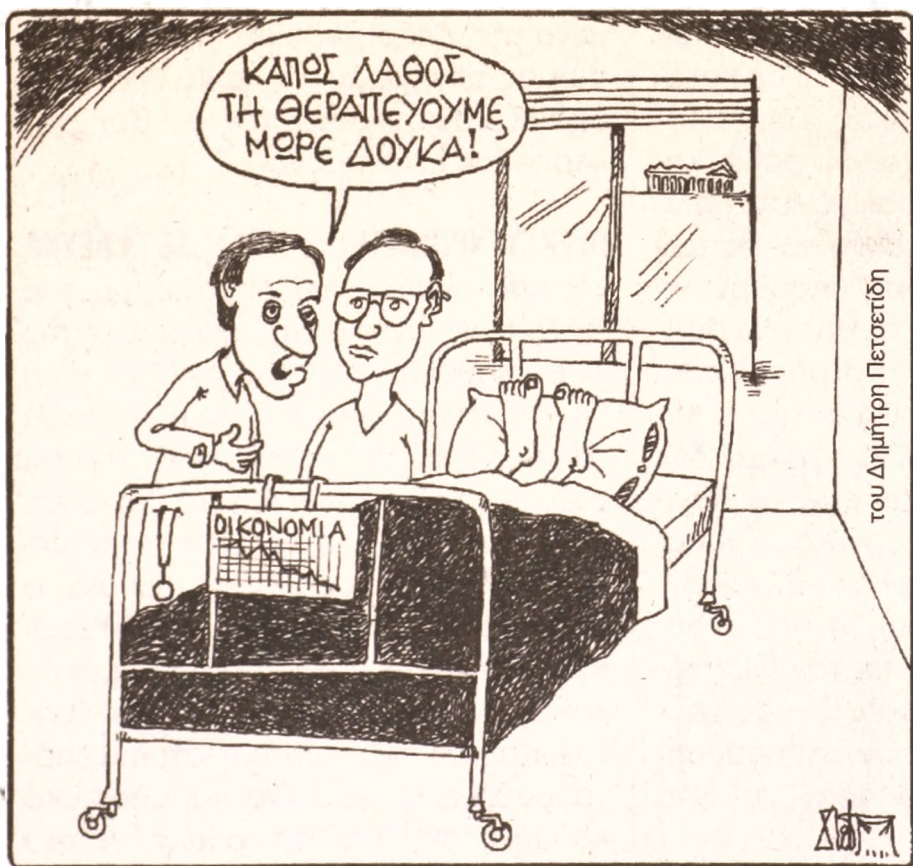

Προϋπολογισμός 2007

ή «παίρνουμε λίγα από τους πολλούς και δίνουμε πολλά στους λίγους»

του Α. Οικονομικού

Το ερώτημα που ανακύπτει από τη νέα φορολογική πολιτική είναι πώς γίνεται να ελαφρύνονται οι εργαζόμενοι αλλά το Δημόσιο, αντί να χάνει έσοδα, να εισπράττει επιπλέον 610 εκ. ευρώ από την φορολογία; Την απάντηση γνωρίζει ο υπουργός Οικονομίας Γ. Αλογοσκούφης, ο οποίος, ενώ ομιλεί περί σημαντικών φορολογικών ελαφρύνσεων στα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα, στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού για το 2007 αυξάνει τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων κατά 610 εκ. ευρώ.

Πίσω από τα κυβερνητικά πυροτεχνήματα για φορολογικές ελαφρύνσεις στον κόσμο της εργασίας και μέσα από τον κυκεώνα των ρυθμίσεων του νέου φορολογικού νομοσχεδίου, προβάλλει ανάγλυφα η πολιτική της αναδιανομής εισοδήματος σε βάρος των εργαζομένων, με μείωση της φορολογίας στο κεφάλαιο και επιλεκτικές «φοροχορηγίες» σε συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες.

Αν και ο υπουργός Οικονομίας Γ. Αλογοσκούφης επεχείρησε, με επικοινωνιακά μέσα και παραπλανητικούς πίνακες,

να πείσει την κοινή γνώμη ότι μετά τις επιχειρήσεις ήρθε η σειρά των εργαζομένων να γευθούν τους καρπούς της δημοσιονομικής εξυγίανσης, η ανάλυση των ρυθμίσεων του νέου νομοσχεδίου αποκαλύπτει ότι η φιλοσοφία της φορολογικής πολιτικής συνοψίζεται στο δόγμα «παίρνουμε λίγα από τους πολλούς και δίνουμε πολλά στους λίγους».

Με τη φορολογική μεταρρύθμιση που συνοδεύτηκε από κυβερνητικές τυμπανοκρουσίες για κοινωνική ευαισθησία ουσιαστικά δίνονται 195 εκ. ευρώ στους υψηλόμισθους και εισπράττονται 610 εκ. ευρώ επιπλέον από τα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα. Ταυτόχρονα, επιδεινώνεται ακόμη περισσότερο η σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων, με τη μεταφορά του βάρους στην κατανάλωση, που αποτελεί την επαχθέστερη μορφή φορολογίας, πλήττοντας τις ασθενείς κοινωνικές ομάδες, ενώ αντίθετα ελαφρύνονται κέρδη, μερίσματα, υπεραξίες από μετοχές, τόκοι ομολόγων και πρόσδοι από ακίνητη περιουσία. Πέραν αυτού, η κυβέρνηση με εμβόλιμες διατάξεις διαιωνίζει το ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς για τεχνικές και κατασκευαστικές εταιρίες, ιδιοκτήτες ταξί, φορτηγών και λεωφορείων του ΚΤΕΛ κ.ά.

Ο υπουργός Οικονομίας Γ. Αλογοσκούφης κάνει λόγο για σημαντικές φορολογικές ελαφρύνσεις στα χαμηλά και μεσαία εισοδήματα, αλλά αυτοδιαψεύδεται από τη δική του εισηγητική έκθεση του κρατικού προϋπολογισμού του 2007, σύμφωνα με την οποία ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, που προέρχεται κυρίως από μισθωτούς και συνταξιούχους, θα αυξηθεί το επόμενο έτος στα 9,720 δις ευρώ από 9,100 δις ευρώ φέτος. Κι αυτό, τη στιγμή που, όπως προκύπτει από την έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, από την αναπροσαρμογή του αφορολόγητου ορίου κατά 1.000 ευρώ και τη μείωση των συντελεστών το Δημόσιο θα χάσει 195 εκ. ευρώ. Και το ερώτημα που ανακύπτει είναι πώς γίνεται να ελαφρύνονται οι εργαζόμενοι και το Δημόσιο, αντί να χάνει έσοδα, να εισπράττει επιπλέον 610 εκ. ευρώ από την φορολογία;

Το άλλο που κρύβει η κυβέρνηση είναι το γεγονός ότι με τη μείωση των φορολογικών συντελεστών οι μόνοι που ευνοούνται είναι εκείνοι που έχουν αποδοχές υψηλότερες από 1.700 ευρώ το μήνα ή έχουν από δύο παιδιά και πάνω. Οι χαμηλόμισθοι που λαμβάνουν από 857 μέχρι 982 ευρώ δεν θα έχουν κανένα όφελος, αφού η μείωση του φόρου των 150 ευρώ, λόγω της αύξησης του αφορολόγητου, εξανεμίζεται από την άνοδο του συντελεστή στο 29% από 15% που ήταν μέχρι σήμερα, για το τμήμα του ετήσιου εισοδήματος από τα 12.000 μέχρι τα 13.000 ευρώ. Οι υπόλοιποι, με μηνιαίες

αποδοχές από 982 μέχρι 1.700 ευρώ, θα έχουν αύξηση της φορολογίας, η οποία θα ροκανίσει περίπου το ένα τρίτο της αύξησης που θα λάβουν το 2007 με βάση την εισοδηματική πολιτική, με αποτέλεσμα να υποστούν απώλειες στο πραγματικό τους εισόδημα. Όσο για 3.100.000 φορολογούμενους με μηνιαίες αποδοχές κάτω από 587 ευρώ «ούτε ζέστη ούτε κρύο», αφού έτσι κι αλλιώς ήταν αφορολόγητοι.

Και ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων σηκώνει όλο και περισσότερα βάρη, στην αντίπερα όχθη η συμμετοχή των επιχειρήσεων στη φορολογία εισοδήματος περιορίζεται. Με την μείωση των φορολογικών συντελεστών στα κέρδη στο 25% το 2007 από 29% φέτος, οι επιχειρήσεις ελαφρύνονται κατά τουλάχιστον 500 εκ. ευρώ. Για παράδειγμα, εταιρία με κέρδη 500.000 ευρώ θα πληρώσει για την φετινή χρήση φόρο 145.000 ευρώ, ενώ το επόμενο έτος θα πληρώσει 125.000 ευρώ, δηλαδή 20.000 ευρώ λιγότερα.

Χαρακτηριστικό της άνισης κατανομής των φορολογικών βαρών μεταξύ της εργασίας και του κεφαλαίου είναι ότι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων αναμένεται να αυξηθεί κατά 6,8%, ενώ των νομικών προσώπων μόλις κατά 2,7% (φέτος τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 9,2% και μείον 4,9%). Επιπρόσθετα, τα στοιχεία δείχνουν ότι η συμμετοχή του φόρου εισοδήματος των φυσικών προσώπων στο σύνολο του φόρου αυξάνεται συνεχώς (από 58,5% το 2005 στο 62,1% το 2006 και στο 62,9% το 2007), ενώ αντίθετα συρρικνώνεται το φορολογικό μερίδιο των επιχειρήσεων (από 33,3% το 2005 στο 30,7% το 2006 και στο 29,8% το 2007).

Η όξυνση των αδικιών του φορολογικού συστήματος που ευνοούν το κεφάλαιο και επιβαρύνουν τα λαϊκά στρώματα καταγράφεται σε μελέτες του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ και του ΙΣΤΑΜΕ, σύμφωνα με τις οποίες η Ελλάδα είναι η χώρα με τη χαμηλότερη επιβάρυνση του κεφαλαίου. Ο τεκμαρτός συντελεστής φορολόγησης κεφαλαίου, που περιλαμβάνει τη φορολογία των κερδών των επιχειρήσεων, των χρηματιστηριακών συναλλαγών, της κατοχής περιουσιακών στοιχείων και των τόκων των καταθέσεων είναι μόλις 17%, όταν στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 15 κατά μέσο όρο είναι 30%. Επιπλέον, η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα που απαλλάσσει το εισόδημα από μερίσματα, τα οποία καρπούνται κυρίως τα υψηλά εισοδηματικά στρώματα από τη φορολογία εισοδήματος, αφού φορολογείται μόνο σε επίπεδο επιχειρήσεων με συντελεστή 25% (έναντι 40%, τον ανώτατο), δηλαδή συντελεστής φορολογίας εισοδήματος.

Πέραν των παραπάνω, η κυβέρνηση, υιοθετώντας νεοφιλελεύθερα αγγλοσαξονικά μοντέλα στη φορολογική πολιτική, αντλεί όλο και περισσότερα έσοδα από τους φόρους κατανάλωσης, προκαλώντας μεγάλη αφαίμαξη εισοδήματος από τα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα. Αντί οι πολίτες να φορολογούνται αναλογικά με βάση την εισοδηματική και περιουσιακή τους κατάσταση, επιβάλλονται αυξήσεις στους ισοπεδωτικούς και άδικους έμμεσους φόρους που πληρώνουν όλοι το ίδιο. Οι άμεσοι φόροι θα αυξηθούν το 2007 με ρυθμό 4% και οι έμμεσοι με 8,8%, με αποτέλεσμα να επιδεινωθεί ακόμη περισσότερο η σχέση έμμεσων – άμεσων φόρων και να διαμορφωθεί στο 1,43 από 1,41 φέτος και 1,29 το 2005.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Χόρχε Λουίς Μπόρχες
Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΣΤΙΧΟΥ

Η τέχνη του στίχου είναι μια εισαγωγή στη λογοτεχνία, στο λογοτεχνικό γούστο και στον ίδιο τον Μπόρχες.

■ «Το κεντρικό γεγονός της ζωής μου αποτέλεσε η ύπαρξη των λέξεων και η δυνατότητα να υφαίνω αυτές τις λέξεις σε ποίηση».

■ «Όταν καταστρώνω μια πλοκή, τη γράφω γιατί κατά κάποιον τρόπο πιστεύω σ' αυτήν – όχι όπως πιστεύει κάποιος στην ιστορία αλλά όπως πιστεύει σε ένα όνειρο ή σε μίαν ιδέα».

■ «Ο Whistler είπε: "Η Τέχνη συμβαίνει". Δηλαδή, υπάρχει κάτι το μυστηριώδες στην τέχνη. Θα ήθελα να διαβάσω τη φράση του με ένα νέο νόημα. Θα έλεγα: Η τέχνη συμβαίνει κάθε φορά που διαβάζουμε ένα ποίημα».

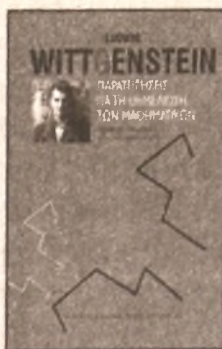
14 X 20 εκ. | σελ. 118 | Τιμή: 20,00 €

Maxime Rodinson
ΜΩΑΜΕΘ

Έρμαιο εσωτερικής διάσπασης και υπό την απειλή των ισχυρών γερόντων της, η Αραβία βρίσκεται σε αναζήτηση. Το 571 γεννιέται ο άνδρας που θα ενσαρκώσει το μέλλον αυτού του κόσμου που εκκολλάπεται. Η Αραβία χρειαζόταν μια μονοθεϊστική θρησκεία που να μην είναι ούτε ο ιουδαϊσμός ούτε ο χριστιανισμός. Χρειαζόταν ένα Κράτος χτισμένο από μίαν ιδεολογία προσαρμοσμένη στις προσδοκίες των κατοίκων της. Από τον Μωάμεθ θα γεννηθεί το Ισλάμ, συνάμα κοινότητα των πιστών, θρησκεία και αυτοκρατορία με εγκόσμιες διαστάσεις, όπου επρόκειτο να διαμορφωθεί ένας νέος πολιτισμός.

15 X 23,5 εκ. | σελ. 416 | Τιμή: 22,00 €

Ludwig Wittgenstein
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ

Ο Wittgenstein είχε γράψει 1000 σελίδες περίπου αφιερωμένες στη λογική και τα μαθηματικά, οι περισσότερες από τις οποίες περιλαμβάνονται στις Φιλοσοφικές παρατηρήσεις και τη Φιλοσοφική γραμματική. Μολονότι τα δύο αυτά κείμενα περιέχουν εκτενείς αναφορές σε θέματα ανωτέρων μαθηματικών, οι ωριμότερες απόψεις, που περιέχονται στο ανά χειρας βιβλίο, κινούνται κυρίως στο στοιχειώδες επίπεδο. Εδώ ο Wittgenstein εκθέτει, τρόπον τινά, τα πορίσματα των ερευνών που διεξήγαγε στα μεταβατικά αυτά κείμενα.

17 X 24 εκ. | σελ. 480 | Τιμή: 25,00 €

www.cup.gr

κοσμο δρομιο

ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΛΙΤΒΙΝΕΝΚΟ ΔΙΕΥΡΥΝΕΤΑΙ

Την εποχή του Ψυχρού Πολέμου, ο Peter Wright, υψηλόβαθμο στέλεχος της βρετανικής αντικατασκοπίας (MI5), είχε πάντοτε μαζί του ένα μικρό κλειδί. Το κλειδί άνοιγε ένα ατσάλινο χρηματοκιβώτιο, στα έγκατα του κέντρου επιχειρήσεων της MI5, όπου φυλάσσονταν φιάλες με αντίδοτα για όλα τα γνωστά δηλητήρια που χρησιμοποιούσαν η KGB και η GPU, οι πολιτικές και στρατιωτικές πτέρυγες των σοβιετικών μυστικών υπηρεσιών.

Σήμερα οι περισσότερες μυστικές υπηρεσίες του προηγμένου κόσμου διατηρούν τοξικολογικά εργαστήρια για την κατασκευή δηλητηρίων και αντιδότην. Δεν είναι, λοιπόν, τυχαίο ότι, ελάχιστες ώρες μετά την εξακρίβωση της ουσίας που προξένησε τον θάνατο του Αλεξάντρ Λιτβινένκο, πρώην πράκτορα της KGB και της μετασοβιετικής FSB, βρετανοί ανακριτές μετέβησαν αμέσως στη Μόσχα. Οι ειδήμονες της βρετανικής αντικατασκοπίας δε διατηρούν αυταπάτες σχετικά με την πηγή του πολωνίου 210, της ραδιενεργής ουσίας που τερμάτισε τη φιλόδοξη καριέρα του Λιτβινένκο. Στελέχη της MI5 δήλωσαν την περασμένη εβδομάδα στους *Times* του Λονδίνου πως θεωρούν την FSB και τις εκτελεστικές της παραφυάδες ως τους μοναδικούς ύποπτους στην υπόθεση.

Αυτό, βέβαια, δεν σημαίνει πως οι Βρετανοί θα τολμήσουν να προβούν σε αποκάλυπτες κατηγορίες εναντίον του Κρεμλίνου. Ο Τόνι Μπλερ μπορεί να διαβεβαιώνει τους συναδέλφους του στο κοινοβούλιο πως η κυβέρνησή του δε φοβάται το διπλωματικό σκάνδαλο. Όμως η

Μόσχα, διαμέσου του ρώσου υπουργού εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ, δήλωσε δίχως υπεκφυγές πως «οι ρωσο-βρετανικές σχέσεις θα φθαρούν ανεπανόρθωτα, εάν το Λονδίνο επιλέξει να συνεχίσει να πολιτικοποιεί» τον θάνατο του Λιτβινένκο.

Εν τω μεταξύ, οι έρευνες εστιάζονται σε δύο πρόσωπα. Το ένα είναι ο Αντρέι Λουγκοβόι, πρώην πράκτορας της KGB. Ο Λουγκοβόι ταξίδεψε στις 31 Οκτωβρίου με την οικογένειά του από τη Μόσχα στο Λονδίνο για να παρακολουθήσει τον ποδοσφαιρικό αγώνα της Άρσεναλ με την ΤΣΣΚΑ Μόσχας. Την 1η Νοεμβρίου συναντήθηκε με τον Λιτβινένκο σε κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου (βλ. *Αντί*, τχ. 883). Στα τέλη του ίδιου μήνα, τεχνικοί της βρετανικής αντικατασκοπίας εντόπισαν ίχνη πολωνίου 210 σε επιλεγμένα σημεία του σταδίου της αγγλικής ομάδας, καθώς και στα δωμάτια δύο ξενοδοχείων όπου ο Λουγκοβόι διανυκτέρευσε κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Αγγλία. Από τη Μόσχα, ο Λουγκοβόι δήλωσε στη βρετανική εφημερίδα *Daily Telegraph* πως είναι θύμα οργανωμένης σκευωρίας. Λίγες ημέρες αργότερα, ο γενικός εισαγγελέας του ρωσικού κράτους Γιούρι Τσάικα αποκάλυψε ότι ο Λουγκοβόι νοσηλεύεται για άγνωστους λόγους σε νοσοκομείο της Μόσχας.

Το δεύτερο πρόσωπο είναι ένας μυστηριώδης Ρώσος, στον οποίο οι βρετανοί ανακριτές είχαν αρχικά δώσει το ψευδώνυμο «Βλαντιμίρ» και πιο πρόσφατα «Ιγκόρ». Ο «Ιγκόρ» φέρεται ως έμμισθος συνεργάτης των ρωσικών μυστικών υπηρεσιών, με διπλωματική θη-

τεία στην Αυστραλία και τη Βραζιλία, ο οποίος είναι εκπαιδευμένος δολοφόνος με ψυχροπολεμική πείρα.

Παράλληλα, οι βρετανοί ανακριτές έχουν εκφράσει την επιθυμία τους να συναντηθούν στη Ρωσία με τον Μιχαήλ Τρεπάσκιν (βλ. *Αντί*, τχ. 883), πρώην πράκτορα της FSB, ο οποίος εκτίει τετραετή ποινή φυλάκισης για «διαρροή κρατικών μυστικών». Μέσω των δικηγόρων του, ο Τρεπάσκιν διαμήνυσε στους Βρετανούς πως γνωρίζει στοιχεία για την υπόθεση Λιτβινένκο και ότι επιθυμεί να τα γνωστοποιήσει άμεσα γιατί υποψιάζεται ότι η ζωή του βρίσκεται σε κίνδυνο.

Όμως οι ρωσικές αρχές έχουν αποκλείσει την πιθανότητα να επιτραπεί «σε ένα άτομο καταδικασμένο σε φυλάκιση για αποκάλυψη κρατικών μυστικών να συνεχίσει να αποτελεί πηγή απόρρητων πληροφοριών για τους απεσταλμένους ξένων μυστικών υπηρεσιών». Ταυτόχρονα, εκπρόσωποι της ρωσικής κυβέρνησης έχουν αποκλείσει κάθε πιθανότητα έκδοσης στο εξωτερικό οποιουδήποτε ρώσου υπηκόου υποδειχτεί ως ύποπτος από τους Βρετανούς στην υπόθεση Λιτβινένκο.

Την τελευταία φορά που οι βρετανικές αρχές προχώρησαν σε απευθείας διπλωματική ρήξη με το Κρεμλίνο ήταν το 1971, όταν η λιποταξία του κατασκόπου της KGB Όλεγκ Λιάλιν οδήγησε στην απέλαση από τη Βρετανία 105 σοβιετικών διπλωματών. Η επίσημη ιστορία καταγράφει πως από τότε πολλά έχουν αλλάξει στις σχέσεις Μόσχας – Λονδίνου. Οι επόμενες εβδομάδες θα δείξουν κατά πόσο αυτό αληθεύει. **Σ.Φ.**

Από αριστερά: Ούγκο Τσάβες, Λούλα ντα Σίλβα, Έβο Μοράλες.

ΒΟΛΙΒΙΑ ΒΟΛΙΒΙΑ: ΟΙ ΛΑΤΙΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΟΡΓΑΝΩΝΟΝΤΑΙ

Ένα παλιό όνειρο, τη σύσταση μιας ένωσης των χωρών της Λατινικής Αμερικής, αντίστοιχης με αυτήν της Ευρώπης, έβαλαν στόχο να ξαναζω-ντανέψουν οι αριστεροί ηγέτες του αμερικανικού Νότου σε συνάντηση που είχαν τις ημέρες αυτές στην Κοτσαμπάμα της Βολιβίας, οργανωμένη από τον πρόεδρο της χώρας Έβο Μοράλες.

Ένθερμοι υποστηρικτές της ιδέας αυτής ο ίδιος ο Μοράλες καθώς και ο ομόλογός του της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες, οι οποίοι πρωτοστάτησαν στη δημιουργία επιτροπής υψηλόβαθμων αξιωματούχων, οι οποίοι θα διε-

ρευνήσουν την προοπτική δημιουργίας μιας ένωσης καθώς και ενός κοινοβουλίου της Νότιας Αμερικής.

Όπως δήλωσε ο Μοράλες, «θέλουμε η Νότια Αμερική να είναι στο διηνεκές περιοχή ειρήνης, που θα εργάζεται για την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων των ιστορικά εγκαταλελειμμένων πλειοψηφιών της».

Στην πορεία αυτή, όμως, με στόχο «να κλείσουν οι ανοιχτές φλέβες της Λατινικής Αμερικής», δεν είναι όλοι πρόθυμοι στον ίδιο βαθμό, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τον ρυθμό υλοποίησης ενός τέτοιου σχεδίου, αλλά και κάποιων συγκεκριμένων θεμάτων, όπως η

οικονομική αυτονομία μιας τέτοιας ένωσης ή η συνεργασία σε μια ελεγχόμενη, από την υπό διαμόρφωση ένωση, ενεργειακή πολιτική.

Συγκεκριμένα, αντιδράσεις ή επιφυλάξεις διατυπώθηκαν από τον πρόεδρο της Βραζιλίας Λούλα ντα Σίλβα και την πρόεδρο της Χιλής Μισέλ Μπασελέτ (η χώρα της έχει συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με τις ΗΠΑ), αλλά και από τον νέο πρόεδρο του Ισημερινού Ραφαέλ Κορέα, προς τους οποίους απευθυνόμενος, μάλιστα, ο Ούγκο Τσάβες τάχθηκε ριζικά εναντίον κάθε οικονομικής πολιτικής που υπαγορεύεται από τις ΗΠΑ.

ΛΙΒΑΝΟΣ Η ΚΡΙΣΗ ΒΑΘΑΙΝΕΙ

Η κρίση βαθαίνει στον Λίβανο, όπου η Χεζμπολάχ πιέζει ασφυκτικά την κυβέρνηση Φουάρντ Σινιόρα να παραιτηθεί, προκειμένου να σχηματισθεί κυβέρνηση εθνικής ενότητας, στην οποία η ίδια η οργάνωση θα έχει μεγαλύτερο μερίδιο συμμετοχής.

Στο πλαίσιο αυτό συνεχίζονται οι καθημερινές διαδηλώσεις που ξεκίνησαν στις αρχές Δεκεμβρίου στο κέντρο της Βηρυτού, εντείνοντας τους φόβους για έναν επικείμενο εμφύλιο. Για τον λόγο αυτό, στο ζήτημα που δημιουργείται ενεπλάκησαν αξιωματούχοι του Αραβικού Συνδέσμου, οι οποίοι προσπαθούν να πείσουν τον Σινιόρα να προχωρήσει σε πρόωρες εκλογές και να εξασφαλιστεί η συμμετοχή της Χεζμπολάχ στην κυβέρνηση ως «αναστέλλουσας μειοψηφίας», πράγμα βεβαίως που δεν αποδέχεται προς το παρόν ο Σινιόρα.

Η κατάσταση στον Λίβανο, όμως, γίνεται πιο επικίνδυνη για την ευρύτερη περιοχή, συνδυαζόμενη με την εντεινόμενη κρίση και στην Παλαιστίνη, όπου η διαμάχη ανάμεσα στις οργανώσεις Χαμάς και Φατάχ έχει πάρει εκρηκτικές διαστάσεις μετά την δολοφονική επίθεση που πραγματοποίησαν τις ημέρες αυτές ένοπλοι, με θύματα τα τρία παιδιά ενός συμβούλου του προέδρου Μαχμούτ Αμπάς.

ΧΙΛΗ ΑΤΙΜΩΡΗΤΟΣ ΕΦΥΓΕ Ο ΠΙΝΟΣΕΤ

Σε ηλικία 91 ετών πέθανε την περασμένη Κυριακή σε νοσοκομείο του Σαντιάγο ο Αουγκούστο Πινοσέτ, ο οποίος, κατά τη δεκαετία του 1970, είχε επιβάλει στη Χιλή ένα από τα στυγερότερα δικτατορικά καθεστώτα της σύγχρονης ιστορίας της ανθρωπότητας.

Ο Πινοσέτ, πρώην αρχηγός του στρατού και ηγέτης του γνωστού αμερικανοκίνητου πραξικοπήματος που ανέτρεψε τον Σαλβαδόρ Αλιέντε, το 1973, είχε παραμείνει στην εξουσία μέχρι το 1990. Στη συνέχεια, ωστόσο, πέτυχε να διατηρήσει τη θέση του γερουσιαστή μέχρι το 2002, απολαμβάνοντας έτσι ασυλία, η οποία απέτρεπε την παραπομπή του σε δίκη με κατηγορίες για παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων αλλά και για φοροδιαφυγή που εκκρεμούσαν σε βάρος του.

Το δικτατορικό καθεστώς του Πινοσέτ έχει κατηγορηθεί για την εκτέλεση ή την εξαφάνιση 2.279 πολιτών, καθώς και για τη φυλάκιση ή τον εκτοπισμό άλλων 33.221, από τους οποίους οι 27.225 ήταν πολιτικοί κρατούμενοι και είχαν υποστεί απάνθρωπα βασανιστήρια, ενώ ο ίδιος ο δικτάτορας αποκάλυφθηκε πριν από δυο χρόνια ότι διέθετε μυστικούς λογαριασμούς σε τράπεζες του εξωτερικού για ποσά που ξεπερνούσαν συνολικά τα 27 εκ. δολάρια.

Τέσσερα (άστοχα) ερωτήματα για το μέλλον του Ιράκ

του Σήφη Φιτσανάκη

«Σε ανόητες ερωτήσεις αξίζουν ανόητες απαντήσεις». Η λαϊκή αυτή ρήση ίσως εξηγεί την ελλιπή ενημέρωση για το Ιράκ τον τελευταίο καιρό. Είναι προφανές πως η εκλογική αποδυνάμωση της κυβέρνησης Μπους, τον περασμένο Νοέμβριο, θα τροχοδρομήσει στρατηγικές ανακατατάξεις στην αραβική μεθόριο. Ποιας μορφής θα είναι, όμως, αυτές οι ανακατατάξεις και πώς θα επηρεάσουν την κατάσταση στο Ιράκ; Η έλλειψη ολοκληρωμένων απαντήσεων μαρτυρά την εμμονή πολλών αναλυτών σε ερωτήματα που παραμένουν στη βάση τους άστοχα.

«Φενταγίν Σαντάμ»: Η ανασυγκροτημένη σωματοφυλακή του Σαντάμ Χουσεϊν, η οποία ελέγχει το σουνιτικό τρίγωνο (Βαγδάτη – Τικρίτ – Ραμάντι) στο Ιράκ.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η απορία πολλών για το εάν θα φύγουν τα κατοχικά στρατεύματα από το Ιράκ. Από τη στιγμή σχεδόν της παραίτησης τού Ντόναλντ Ράμσφελντ, πρώην υπουργού Άμυνας της κυβέρνησης Μπους, άπειρα έχουν γραφτεί και ειπωθεί πάνω σ' αυτό το θέμα. Θα πραγματοποιη-

θεί η στρατιωτική απόσυρση των ΗΠΑ; Θα είναι σταδιακή ή αιφνίδια; Θα γίνει μέσα στο 2007 ή αργότερα; Είναι στρατηγικά ορθή ή λανθασμένη;

Στην πραγματικότητα, τα παραπάνω αλληλοσυνδεόμενα ερωτήματα δεν έχουν παρά ελάχιστη σημασία για το μέλλον του ίδιου του Ιράκ. Κι αυτό διότι στηρίζονται στη θεμελιώδη αυταπάτη πως η στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στο Ιράκ έχει τη δυνατότητα να αποτρέψει το ρήγμα της χώρας. Είναι γεγονός πως, σύμφωνα με δημοσκοπή-

σεις, πάνω από το 70% των Ιρακινών επιθυμούν την άμεση αποχώρηση των Αμερικανών από την πατρίδα τους. Η επιθυμία αυτή πηγάζει κυρίως από την πατριωτική τους υπερηφάνεια, καθώς κι από την αντίδρασή τους στην αποσταθεροποίηση της χώρας, την οποία επιρρίπτουν στην αμερικανική εισβολή. Όμως ελάχιστοι Ιρακινοί συνδέουν την αποχώρηση ή παραμονή των αμερικανικών στρατευμάτων με κάποια ενδεχόμενη βελτίωση της μηδαμινής ασφάλειας στη χώρα τους. Άλλωστε οι αμερικανικές δυνάμεις σπάνια εξέρχονται από τα οχυρωμένα τους στρατόπεδα, ενώ ακόμα σπανιότερα επιδίδονται στην αστυνόμευση των αστικών κέντρων, τα οποία έχουν πλέον εγκαταλείψει στο έλεος των παραστρατιωτικών οργανώσεων. Μέχρι πρόσφατα αμερικανοί στρατιώτες στελέχωναν τα μπλόκα στους δρόμους της Βαγδάτης και άλλων μεγάλων πόλεων, αλλά από τον Ιούλιο κι έπειτα τα έχουν παραχωρήσει κι αυτά στα τρεμάμενα χέρια των νεοσύλλεκτων της ιρακινής εθνοφρουράς. Έξω από την Πράσινη Ζώνη της Βαγδάτης, ο μοναδικός δρόμος που οι Αμερικανοί προσπαθούν ακόμα να αστυνομεύσουν είναι εκείνος που οδηγεί στο αεροδρόμιο. Αλλά κι αυτόν ακόμα αδυνατούν να τον διασφαλίσουν. Κάθε βράδυ αναγκάζονται να τον οχυρώνουν με μπλόκα, βάλλοντας δίχως προειδοποίηση εναντίον οποιουδήποτε οχήματος έχει την ατυχία να βρεθεί στην περιοχή.

Ο λόγος της αποχής των Αμερικανών από την αστυνόμευση της χώρας είναι απλός: ο φιλόδοξος αυτός στρατηγικός στόχος θα απαιτούσε πολλαπλάσια στρατεύματα και κυρίως πολλαπλάσιους νεκρούς. Τελευταία οι Αμερικανοί θρηνούν περίπου 100 νεκρούς στο Ιράκ κάθε μήνα. Η συστηματική

Ο Σ.Φ. (www.monogramma.blogspot.com) είναι διδάκτωρ Πολιτικών Επιστημών. Ζει στις ΗΠΑ.

αστυνόμευση όλων των αστικών περιοχών θα απαιτούσε τη θυσία περισσότερων από 200 στρατιωτών εβδομαδιαίως, δηλαδή περίπου στα επίπεδα του πολέμου στο Βιετνάμ. Αυτό τουλάχιστον δείχνουν οι στατιστικές. Η διαφορά είναι πως από τους 220 ένστολους που δολοφονούνται στο Ιράκ κάθε εβδομάδα μόνο οι 20 είναι Αμερικανοί. Οι υπόλοιποι είναι νεοσύλλεκτοι ιρακινοί φαντάροι κι αστυνομικοί, πρώην άνεργοι, που πασχίζουν απεγνωσμένα να θρέψουν τις οικογένειές τους. Με άλλα λόγια, η «βιετναμοποίηση» του Ιράκ είναι ήδη γεγονός. Οι 220 θάνατοι ενστόλων την εβδομάδα θα συνεχιστούν, και ίσως θα αυξηθούν, άσχετα από το εάν θα παραταθεί η αμερικανική παρουσία στην ταλαίπωρη αραβική χώρα.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ;

Ένα άλλο ερώτημα, εξίσου άστοχο, έχει να κάνει με μια ενδεχόμενη επιβολή στρατιωτικού νόμου στο Ιράκ, υπό την επίβλεψη κάποιας χούντας ελεγχόμενης από τους Αμερικανούς. Το σχετικό επιχείρημα στηρίζεται στην άποψη πως η άνθιση της δημοκρατίας προϋποθέτει την κατοχύρωση σταθερότητας στη χώρα και καταλήγει αναπόφευκτα στο σκεπτικό πως ίσως τελικά το Ιράκ να επωφεληθεί από μια στρατιωτική διακυβέρνηση.

Κυκλοφορούν φήμες ότι το αμερικανικό Πεντάγωνο ήδη προσανατολίζεται προς αυτή την κατεύθυνση. Στις 23 Οκτωβρίου το πρακτορείο ειδήσεων United Press International μετέδωσε πως μια ομάδα ιρακινών στρατιωτικών μετέβη στις ΗΠΑ για να λάβει ακριβείς οδηγίες σχετικά με την κατάσθρωση του πραξικοπήματος. Μια τέτοια έκβαση, η ανατροπή μιας ενοχλητικής δικτατορίας με πρόφαση τη δημοκρατία και η αντικατάστασή της από μιαν άλλη, πολιτικά ελεγχόμενη, μπορεί να ξεχειλίζει από υποκρισία, δεν παύει όμως να εντάσσεται μέσα στον ιστορικό χαρακτήρα του αμερικανικού επεκτατισμού.

Αλλά το σενάριο αυτό είναι άγονο. Η επιβολή στρατιωτικής δικτατορίας στο Ιράκ προϋποθέτει τον στρατιωτικό έλεγχο της χώρας από μία κεντρική πηγή, κάτι που απλά δεν υφίσταται. Το

Θρήνος στη Βαγδάτη μετά από βομβιστική επίθεση.

Ιράκ είναι αυτή τη στιγμή κατακερματισμένο σε περισσότερα από δέκα κομμάτια, τα οποία ελέγχονται από σχεδόν είκοσι διαφορετικές παραστρατιωτικές οργανώσεις, η καθεμία με τους δικούς της μουλάδες και ιδεολογικούς ηγέτες, με τα δικά της στρατιωτικά σχήματα, με διαφορετικούς νόμους και πολιτικούς στόχους. Ο κουρδικός βορράς είναι de facto αυτοδιοικητός. Στο νότιο άκρο της χώρας, από τη Βασόρα μέχρι και τα περίχωρα της Βαγδάτης, ο πλήρης πολιτικός και στρατιωτικός έλεγχος ανήκει στο Στρατό του Μαχντί, του σιίτη ισλαμιστή ηγέτη Μουκτάντα αλ-Σαντρ, που πρόσφατα χαρακτηρίστηκε από το περιοδικό *Newsweek* ως ο πιο επικίνδυνος άνθρωπος στο Ιράκ. Στη λωρίδα ανατολικά του ποταμού Τίγρη, κοντά στα σύνορα με το Ιράν, ο έλεγχος ανήκει στις Ταξιαρχίες Μπαντρ του Αμπντούλ Αζίζ Χακίμ. Το πολιτικό σκέλος της οργάνωσης, που ονομάζεται Ανώτατο Συμβούλιο για την Ισλαμική Επανάσταση στο Ιράκ, είναι υποκινούμενο από το Ιράν και δε δίνει πλέον σημασία στις προσταγές της Βαγδάτης. Τέλος, το σουνιτικό τρίγωνο μεταξύ βόρειας Βαγδάτης, Τικρίτ και Ραμάντι, βρίσκεται υπό την πλήρη κατοχή των διαφόρων σουνιτικών παραστρατιωτικών οργανώσεων, όπως η Ιρακινή

Εθνική Ισλαμική Αντίσταση, το Εθνικό Μέτωπο για την Απελευθέρωση του Ιράκ, το Ιρακινό Αντιστασιακό Ισλαμικό Μέτωπο, καθώς και η ανασυγκροτημένη εθνοφρουρά του Σαντάμ Χουσεΐν, γνωστή ως «Φενταγίν».

Από την άνοιξη του 2004, όταν κατέρρευσε η ευκαιριακή συμμαχία μεταξύ σουνιτών και σιιτών, οι Αμερικανοί και ο επίσημος ιρακινός στρατός δεν έχουν πατήσει το πόδι τους στις περιοχές αυτές, οι οποίες λειτουργούν ως κράτη εν κράτει. Εξυπακούεται πως οι ΗΠΑ μπορούν να εγκαταστήσουν οποιονδήποτε στρατιωτικό της αρεσκείας τους ως δικτάτορα στην απομονωμένη Πράσινη Ζώνη της Βαγδάτης. Όμως η επιρροή του στα θρυμματισμένα κρατίδια του πάλαι ποτέ ενιαίου Ιράκ θα είναι ουσιαστικά μηδαμινή.

ΤΑ ΓΕΙΤΟΝΙΚΑ ΚΡΑΤΗ;

Μια άλλη παραφιλολογία που αναπτύσσεται τον τελευταίο μήνα έχει να κάνει με την προοπτική ενός διπλωματικού ανοίγματος της Ουάσιγκτον προς τις γειτονικές με το Ιράκ χώρες. Παρότι το διπλωματικό αυτό άνοιγμα παραμένει στη σφαίρα του ιδεατού, πολλοί έχουν ήδη αρχίσει να αναρωτιούνται για την ακριβή μορφή μιας ενδεχόμενης αμερικανο-ιρανο-συριακής τρόικας με στόχο τη σωτηρία του Ιράκ.

Στη βάση αυτής της άποψης βρίσκεται η αντίληψη πως, μετά την αμερικανική παραδοχή ότι η κατάσταση στο Ιράκ είναι πράγματι ανεξέλεγκτη, η κυβέρνηση Μπους ίσως επιδιώξει πολιτική συνεργασία με τη Δαμασκό και την Τεχεράνη έναντι διπλωματικών ανταλλαγμάτων.

Το πρόβλημα με αυτό το σενάριο είναι ότι στηρίζεται στην προϋπόθεση πως η Συρία και το Ιράν, αλλά και η Ιορδανία με τη Σαουδική Αραβία, όχι μόνο θέλουν, αλλά και μπορούν να αναχαιτίσουν την καταστροφή του Ιράκ. Είναι όμως καταφανές πως οι γειτονικές χώρες δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα. Αν μπορούσαν, θα το είχαν κάνει εδώ και καιρό. Ήδη, τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, τα κύματα προσφύγων από το Ιράκ προς τη Συρία και την Ιορδανία έχουν ξεπεράσει εκείνα της εποχής του Ιρανο-ιρακινού πολέμου. Αν και κανείς δε γνωρίζει πόσοι ακριβώς είναι οι Ιρακινοί που έχουν διασχίσει τα σύνορα με τη Συρία, οι τελευταίοι υπολογίζονται σε ένα εκατομμύριο, ενώ αρκετές χιλιάδες καταφτάνουν εκεί καθημερινά. Άλλο ένα εκατομμύριο Ιρακινοί έχουν περάσει τα σύνορα με την Ιορδανία, η οποία δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να συντηρήσει περισσότερους. Άλλες 200.000 βρίσκονται στην Αίγυπτο, περίπου 40.000 στον Λίβανο, αρκετές χιλιάδες στη Σαουδική Αραβία, στην Τουρκία, στη Λιβύη, ακόμα και στην Υεμένη.

Η παρορμητική αυτή μετανάστευση πυροδοτείται μαζικά από την τρομοκρατία της σουνιτικής μειονότητας. Οι σουνίτες, παραδοσιακά οπαδοί του κόμματος Μπάαθ, στελέχωναν σχεδόν αποκλειστικά την ιρακινή εξουσία κατά τη διάρκεια της πολυετούς δικτατορίας του σουνίτη Σαντάμ Χουσεϊν. Σήμερα, όμως, υπόκεινται σε συστηματική εκκαθάριση από τις πολυπληθείς σιιτικές παραστρατιωτικές οργανώσεις που ελέγχουν όλο και μεγαλύτερα τμήματα της χώρας. Προσωπικά είμαι πεπεισμένος ότι η σχεδόν ολική εξαφάνιση των σουνιτών από το κεντρικό και βόρειο Ιράκ είναι θέμα χρόνου. Κάποια στιγμή οι σιίτες θα προσπαθήσουν να καταλάβουν οριστικά τη Βαγδάτη, μεταμορφώνοντάς την σε αμιγώς σιιτική πόλη και οδηγώντας τους σουνίτες κα-

τά κύματα προς την επαρχία Ανμπάρ και τα συριο-ιορδανικά σύνορα. Καθώς δεν θα μπορούν να κινηθούν προς τις εχθρικά διακείμενες προς αυτούς κουρδικές επαρχίες του βόρειου Ιράκ, οι πρόσφυγες θα αναγκαστούν να εγκατασταθούν κατά εκατοντάδες χιλιάδες σε στρατόπεδα στην απέναντι πλευρά των συνόρων. Η ιδέα αυτή έχει πανικοβάλλει τις γειτονικές χώρες. Πρόσφατα μια έκθεση του υπουργείου Εσωτερικών της Ιορδανίας ανέφερε πως, αν κάτι τέτοιο συμβεί, οι πληθυσμιακές ανακατατάξεις στην περιοχή θα είναι τόσο ραγδαίες που η Ιορδανία πιθανόν να πάψει να υφίσταται όπως την ξέρουμε σήμερα.

Όταν το παραπάνω σενάριο αρχίσει να ξεδιπλώνεται, οι γειτονικές χώρες θα έχουν τρεις επιλογές. Η πρώτη θα είναι να κλείσουν τα σύνορα και να αρνηθούν οποιαδήποτε βοήθεια στους εκτοπισμένους σουνίτες του Ιράκ. Το επακόλουθο αυτής της πολιτικής θα είναι φυσικά γενοκτονία. Η δεύτερη θα είναι να ανοίξουν τα σύνορά τους και να δεχτούν τα κύματα των εκτοπισμένων, που θα είναι τόσο μεγάλα ώστε θα κάνουν τη μικρασιατική καταστροφή να φαντάζει αμελητέα. Η τρίτη θα είναι να μπουν ενεργά στη διαμάχη με το μέρος των σουνιτών, οπλίζοντας και εκπαιδεύοντάς τους ώστε να τους ωθήσουν να παραμείνουν στο Ιράκ. Η επιλογή αυτή είναι φυσικά η πιο ρεαλιστική, αλλά και η πιο επικίνδυνη, γιατί οδηγεί μαθηματικά στη διατήρηση, καθώς και στη γενίκευση, της εμφύλιας σύρραξης.

ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ;

Η εντατικοποίηση του εμφύλιου σπαραγμού στο Ιράκ θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Το ζήτημα για τους Αμερικανούς είναι να περιοριστεί μέσα

στα σύνορα της χώρας. Τίθεται λοιπόν το εξής ερώτημα, που τελευταία συζητείται επανειλημμένα από αναλυτές ολόκληρου του πολιτικού φάσματος: «Τι πρέπει να γίνει για να μην παρασύρει ολόκληρη τη Μέση Ανατολή ο ιρακινός εμφύλιος;».

Όμως και αυτό το ερώτημα είναι στη βάση του παραπλανητικό, διότι αφήνει να εννοηθεί πως το Ιράκ αποτελεί τον μοναδικό κίνδυνο αποσταθεροποίησης της Μέσης Ανατολής. Όσοι αναλώνονται στην προσπάθεια να το απαντήσουν ξεχνούν πως η αραβική χερσόνησος μαζί με την κεντρική Αφρική αποτελούν τις δυο περιοχές της υφελίου που απειλούνται ταυτόχρονα από τρεις εμφύλιους πολέμους: στο Ιράκ (σουνίτες εναντίον σιιτών), στην Παλαιστίνη (Χαμάς εναντίον Φατάχ) και στον Λίβανο (Χεζμπολά εναντίον σουνιτών και φαλαγγιτών). Το Ιράκ πρέπει να θεωρείται χαμένο. Στην Παλαιστίνη και στον Λίβανο ίσως υπάρχει ακόμα κάποια ελπίδα, εάν η διεθνής κοινότητα βρει την τόλμη να αναλάβει αποφασιστικές πρωτοβουλίες, παρακάμπτοντας την παράφορη αδιαλλαξία των ΗΠΑ και του Ισραήλ. Τι θα γίνει όμως εάν και οι τρεις αυτοί διαφαινόμενοι εμφύλιοι πόλεμοι ξεσπάσουν ταυτόχρονα; Πού θα τρέξουν πρώτα οι κλειδοκράτορες της «νέας τάξης πραγμάτων» για να σβήσουν τη φωτιά;

Το μόνο βέβαιο είναι πως η περίπτωση της Μέσης Ανατολής δεν είναι όπως η Ρουάντα ή το Σουδάν. Εάν η στρατηγικής σημασίας αραβική χερσόνησος κυλιστεί στο αίμα, η διεθνής κοινότητα δεν θα έχει την πολυτέλεια να παρακολουθήσει τη διαμάχη εξ αποστάσεως, δίχως να ανησυχεί για τις πολιτικο-οικονομικές παρενέργειες, οι οποίες θα είναι κατά πάσα πιθανότητα σαρωτικές.

Μιχάλης Δούντας

1932 – 2006

Το απόγευμα της 2ας Δεκεμβρίου 2006, προπαραμονή των 74ων γενεθλίων του, έφυγε από την ζωή ένας από τους εκλεκτότερους λειτουργούς της σύγχρονης ελληνικής διπλωματίας, ο πρέσβυς Μιχάλης Κ. Δούντας.

Γεννημένος στην Θεσσαλονίκη το 1932, ο Μιχάλης Δούντας αποφοίτησε από την Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου και άρχισε την διπλωματική σταδιοδρομία του το 1958.

Πνεύμα ανήσυχο αλλά και δημιουργικό, προσωπικότητας δυναμική και ρηξικέλευθη αλλά, ταυτόχρονα, προσηλωμένη σε παραδοσιακές αρχές και αξίες, πραγμαστής και, συνάμα, οραματιστής, ο Μιχάλης Δούντας ξεχώρισε από νωρίς μεταξύ των συναδέλφων του, αφήνοντας γρήγορα να διαφανούν τα εξαιρετικά επαγγελματικά και ανθρώπινα προσόντα του.

Κατά την τριαντάχρονη διαδρομή του στην Ελληνική Διπλωματική Υπηρεσία διακρίθηκε σε πολλές εξέχουσες και «απαιτητικές» θέσεις, από την πρώτη τοποθέτησή του ως Πρόξενος της Ελλάδος στο προβληματικό, λόγω ενεργού Σλαβομακεδονικής παρουσίας, Τορόντο του Καναδά, μέχρι την τελευταία διαπίστευσή του ως Πρέσβυς της Ελλάδος στην Μόσχα, από όπου ευθαρσώς παραιτήθηκε το 1988, προτιμώντας να θυσιάσει μία ακόμα πενταετία λαμπρών υπηρεσιακών προοπτικών παρά να συμβιβασθεί με καταστάσεις και συμπεριφορές τις οποίες θεωρούσε προσβλητικές της προσωπικής αξιοπρέπειας και εντιμότητάς του.

Η υπηρεσιακή, ωστόσο, διακονία του, που σφράγισε ανεξίτηλα την όλη σταδιοδρομία του αλλά και την ζωή και την δραστηριότητά του γενικότερα, υπήρξε αναμφίβολα η μακρόχρονη θητεία του στην Κύπρο, τόσο κατά την εκεί υπηρεσία του ως νεώτερος επιτελής και Σύμβουλος της Πρεσβείας Λευκωσίας όσο,

κυρίως, μετά το 1974, όταν, αμέσως έπειτα από την λαίλαπα του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής, τοποθετήθηκε Πρέσβυς της Ελλάδος στην μαρτυρική Μεγαλόνησο, μέχρι το 1978.

Εγκαταλείποντας την επίζηλη και «προνομιούχο» θέση του Διεύθυντη του Διπλωματικού Γραφείου του Πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή, ο Μιχά-

λης Δούντας προσφέρθηκε εθελοντικά να σηκώσει το δυσβάστακτο –υπό τις περιστάσεις– βάρος της εκπροσωπήσεως της Μητρός Πατρίδος στην καίρια τραυματισμένη και αιμάσσουσα Κύπρο. Και σε ώρες κρίσιμες για την επιβίωση του Κυπριακού Ελληνισμού. Τις τραγικές και –αλλοίμονο– βάσιμες αμφιβολίες του

οποίου ανέλαβε να καθησυχάσει και να διασκεδάσει, ο Μιχάλης Δούντας αγωνίσθηκε υπεράνθρωπα για να αναπτρώσει το φρόνημα των Ελλήνων της Κύπρου, για να βοηθήσει στην επούλωση των πληγών τους και για να αποκαταστήσει την κλονισμένη πίστη τους προς την Ελλάδα και την ιδέα του εθνικού συνόλου. Επρόκειτο για έργο ανεκτίμητης, ασφαλώς, εθνικής σημασίας, που ο Πρέσβυς Μιχάλης Δούντας επετέλεσε με απaráμιλλη αυταπάρνηση και αταλάντευτο σθένος. Παρά τις ανυπέρβλητα αντίξοες συνθήκες, παρά τις συνεχείς εσωτερικές και εξωτερικές υπονομεύσεις και παρά τις αδίστακτες αμφισβητήσεις και κακόβουλες επικρίσεις, ο Μιχάλης Δούντας αντιστάθηκε ανυποχώρητα και αντιμετώπισε αποφασιστικά και αποτελεσματικά τις κατά καιρούς σειρήνες του ενδοτισμού, οι οποίες πρωτόβουλα ή και –φευ- εντέχνως παροτρυνόμενες απηργάζοντο και προωθούσαν αδιαλεί-

πτως λύσεις του Κυπριακού, που ισοδυναμούσαν με απεμπόληση των απαράγραπτων δικαίων του Ελληνισμού και με νομιμοποίηση της επαίσχυντης τουρκικής εισβολής και κατοχής στην Κύπρο.

Η υπερήφανη γραμμή του, που στόχευε ακλόνητα στην εξασφάλιση της επιβίωσης των Ελληνοκυπρίων στις πατρογονικές εστίες τους υπό συνθήκες

ασφάλειας και δικαιοσύνης, απεκλήθη χλευαστικά και απαξιωτικά «απορριπτική» από τους ποικιλώνυμους «ρεαλιστές» ή «διαλλακτικούς», ομοεθνείς ή ξένους, κατηγορούς του στην Αθήνα, την Λευκωσία ή τα άλλα κέντρα λήψεως των περί το κυπριακό δράμα αποφάσεων.

Ο ίδιος παρέμεινε, όμως, αλύγιστος και αγονάτιστος, δεν έπαυσε ούτε μία στιγμή να διαλαλεί το «πιστεύω» του, να αναπτύσσει και να στοιχειοθετεί τεκμηριωμένα τις απόψεις του, να εκφράζει με πάθος αλλά και παρρησία τις θέσεις του, να προειδοποιεί με θαυμαστή διορατικότητα και να στηλιτεύει ανενδοίαστα με παραδειγματικό θάρρος προς πάσα υπηρεσιακή ή πολιτική κατεύθυνση ενέργειες και μεθοδεύσεις που έκρινε αρνητικές για την εθνική υπόθεση.

Απαρέγκλιτα συνεπής προς τις αρχές και τις πεποιθήσεις του, ο Μιχάλης Δούντας κράτησε αναλλοίωτη την στάση αυτή μέχρι τέλους, περιφρονώντας τους εκάστοτε ελλοχεύοντες συναφείς κινδύνους. Και την εφήρμοσε με ανυποχώρητη απολυτότητα απ' όποια θέση και αν κατείχε, μετά την Κύπρο, και ιδιαίτερα κατά την διάρκεια της θητείας του ως Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ελλάδος στον ΟΗΕ, όπου είχε εκ νέου την ευκαιρία να βιώνει άμεσα και καθημερινά την παγίωση του αδιεξόδου στο Κυπριακό, λόγω της τουρκικής αδιαλλαξίας και της διεθνούς ανοχής, αν μη και ενθαρρύνσεώς της.

Ο Μιχάλης Δούντας δεν ευτύχησε να ζήσει την πραγματοποίηση των οραματισμών του, την ανόρθωση του ανομήματος του 1974 και την απελευθέρωση της Κύπρου. Ευτύχησε, όμως, να φύγει με την σπάνια ικανοποίηση που του προσέφερε η ήσυχη συνείδησή του ότι εξεπλήρωσε το καθήκον του στο ακέραιο και ότι αγωνίστηκε τον αγώνα τον καλό, ως γνήσιος και γενναióφρων Έλληνας, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην αποσόβηση χειρότερων δεινών για την Ελλάδα και την αγαπημένη του Κύπρο. Η οποία και του ανταπόδωσε έμπρακτα την αγάπη της, υιοθετώντας με συντριπτική λαϊκή πλειοψηφία την ελληνική, πατριωτική παρακαταθήκη του στο δημοψήφισμα της 24ης Απριλίου 2004.

ΧΡ. Γ. ΖΑΧΑΡΑΚΙΣ
Πρέσβυς ε.τ.
Δεκέμβριος 2006

Μιχάλης Δούντας Ένας δάσκαλος

Από έναν διπλωματικό που επιθυμεί να διατηρήσει την ανωνυμία του πήραμε και το κείμενο που ακολουθεί:

Ευτυχήσαμε, όσοι περάσαμε στις αρχές της δεκαετίας του '80 στη Διπλωματική Υπηρεσία, να μαθητεύσουμε σε λαμπρούς δασκάλους στο Υπουργείο Εξωτερικών. Ήταν μια πολυσήμαντα ενδιαφέρουσα και δύσκολη εποχή. Δεν είναι στις προθέσεις αυτού του σημειώματος να αναλύσει την ελληνική εξωτερική πολιτική εκείνης της περιόδου, που ασφαλώς είχε τις δικές της υπερβολές και μικρές ιδιοτέλειες και, κάποιες φορές, στο πνεύμα λαϊκισμού της εποχής, απαξίωσε τη Διπλωματική Υπηρεσία. Ταυτόχρονα όμως, της απελευθέρωνε δυνάμεις, σε συνέχεια των πρώτων σημαντικών κινήσεων χειραφέτησης, που αφετηρία είχαν τη Μεταπολίτευση. Την επαύριο της επιτυχίας ένταξης στην τότε ΕΟΚ, η χώρα βρισκόταν αντιμέτωπη με την τουρκική απειλή και επιφορτισμένη με τη διευθέτηση του Κυπριακού. Δεν είναι ίσως ακόμη η στιγμή –το επαναλαμβάνω– μιας σφαιρικής αποτίμησης της περιόδου εκείνης, που άλλωστε διακρινόταν και από έντονες αντιφάσεις. Ας θυμηθούμε όμως, αίφνης, την ελληνική πρωτοβουλία εκκένωσης των δυνάμεων του Αραφάτ από τον Λίβανο το 1983, πρωτοβουλία που τότε αντιμετωπίστηκε με δυσπιστία από πολλούς εταίρους και συμμάχους, στην πορεία όμως δικαιώθηκε όταν, στα χρόνια που ακολούθησαν, ο διεθνής παράγων αισθανόταν ανακούφιση αναγνωρίζοντας στο πρόσωπο του Αραφάτ έναν αξιόπιστο συνομιλητή, εκπρόσωπο της παλαιστινιακής πλευράς. Ποτέ, εξ όσων γνωρίζω, η ελληνική εξωτερική πολιτική δεν θέλησε να κεφαλαιοποιήσει διεθνώς εκείνη τη ρηξικέλευθη πρωτοβουλία

της. Κατά το ίδιο μέτρο που δεν διανοείται κανείς σήμερα επισήμως να δικαιώσει την, χάρη στην απόρριψη του Σχεδίου Ανάν, εσωτερική σταθερότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας, δεδομένο που την καθιστά υπολογίσιμο προπύργιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τώρα που η τελευταία αποπειράται την πολιτική και στρατιωτική εμπλοκή της στη Μέση Ανατολή.

Νεαροί Ακόλουθοι τότε διαβάζαμε τα τηλεγραφήματα του Μ. Δούντα, Μόνιμου Αντιπροσώπου της Ελλάδας στα Ηνωμένα Έθνη. Δεν πληροφορούμασταν απλώς με ενάργεια τις εξελίξεις, αλλά θαυμάζαμε επίσης τον δεξιότεχνικό χειρισμό της γλώσσας, την επιχειρηματολογία, την κομψότητα και το σθένος της αντιπαράθεσης, την αναλυτική ικανότητα, την καταγραφή των αποχρώσεων (που πάντα έχουν το δικό τους βάρος στις διεθνείς σχέσεις, όπως έχει αναλύσει ένας άλλος μεγάλος δάσκαλος, ο Πρέσβυς ε.τ. Βύρων Θεοδωρόπουλος), το θάρρος της γνώμης. Θυμάμαι πάντα την καταληκτική παράγραφο μιας αναμέτρησής του με τον Τούρκο Μόνιμο Αντιπρόσωπο, σε κάποια ειδική συνεδρία του Συμβουλίου Ασφαλείας για το Κυπριακό: «Οι ισχυρισμοί του αξιότιμου Τούρκου συναδέλφου» –τηλεγραφούσε ο Μ. Δούντας– «δεν είναι συμβατοί, φοβούμαι, ούτε με τη λογική του Καρτέσιου, ούτε με τη λογική του Ιονέσκο». Ασκούμασταν από τα κείμενά του στον χειρισμό του υπηρεσιακού λόγου, στην τέχνη της διαπραγμάτευσης, στην αναλυτική σκέψη. Θαρρώ ότι εισπράτταμε και κάτι ακόμη: μαθαίναμε να αγαπάμε τη δουλειά μας. Και από το φλογερό φρόνημά του, που ήξερε ο Μ.

Δούντας να το διοχετεύει επιδέξια, στα όρια που έθετε η υπηρεσιακή δεοντολογία, αναβαπτίζομασταν στην αρετή του πατριωτισμού. Έναν πατριωτισμό που δεν ταυτιζόταν με κάπηλα φληναφήματα, αλλά ενσαρκωνόταν σε ένα ισχυρό αίσθημα προσωπικής και επαγγελματικής αξιοπρέπειας. Ο Μ. Δούντας δεν αρκούσαν απλώς στη διεκπεραίωση της τρέχουσας εργασίας. Προέβαινε σε εισηγήσεις. Για την ακρίβεια: δεν κουραζόταν ποτέ να το κάνει, ακόμη και όταν το έδαφος δεν ήταν γόνιμο, ακόμη κι όταν κινδύνευε να ενοχλήσει. Θεωρούσε υπηρεσιακό καθήκον του να παράγει προτάσεις πολιτικής, ανεξάρτητα από το αν αυτές θα γίνονταν αποδεκτές στην Αθήνα ή στη Λευκωσία.

Ας μου επιτραπεί στο σημείο αυτό, ως παρενθετική αναφορά, μια ομολογία οφειλής και σε δυο ακόμη δασκάλους από την ευτυχή εκείνη περίοδο, με τους οποίους ο Μ. Δούντας άλλωστε στενά συνεργάστηκε και συνδέθηκε στον χειρισμό της υπόθεσης της Κύπρου: τους Πρέσβεις ε.τ, σήμερα, Χ. Ζαχαράκι και Δ. Νεζερίτη. Από τον πρώτο, την εποχή εκείνη Πρέσβυ στη Λευκωσία και μετέπειτα Μόνιμο Αντιπρόσωπο στο ΝΑΤΟ, συγκρατώ, ανάμεσα σε πολλά άλλα, το σχόλιο ξένου διπλωμάτη μετά τη λήξη της θητείας του στις Βρυξέλλες: «Monsieur Zacharakis est un Grec véritable; son successeur fait parti du club». Από τον δεύτερο, Τμηματάρχη τότε Κυπριακού και μετέπειτα Αναπληρωτή ΜΑ στα Ην. Έθνη, επίσης ανάμεσα σε πολλά άλλα, συγκρατώ την απαίτηση από τους συνεργάτες του να έχουν άποψη, ακόμα και όταν αυτή μπορεί να συγκρουόταν με τη δική του. Την απαίτηση αυτή αγαπούσε να στοιχειοθετεί με την κοφτή φράση: «Γι' αυτό πληρωνόσαστε. Για να έχετε άποψη». Και οι τρεις τους, στις συσκέψεις που ελάμβαναν χώρα σε επίπεδο κορυφής μεταξύ Αθήνας και Λευκωσίας για το Κυπριακό (ήταν η εποχή του σχεδίου Ντε Γκουεγιάρ) εξέθεταν με παρρησία τις επεξεργασμένες εισηγήσεις τους, αδιαφορώντας αν αυτές θα κολάκευαν ή θα ήσαν αρεστές στις ηγεσίες. Μια ράτσα που επέμενε να κρατάει τον πήχυ ψηλά.

Απελευθερωμένος από τις συμβάσεις της Υπηρεσίας, μετά την αφυπηρέτησή

του (διάβαζε: τον εξαναγκασμό του σε παραίτηση) ο Μ. Δούντας παρέμεινε μέχρι τέλους διπλωμάτης εν ενεργεία. Οι δημόσιες παρεμβάσεις του, η αρθρογραφία του που τακτικά φιλοξενούνταν στο Αντί, του πρόσφεραν τη δυνατότητα να κοινολογεί τις αναλύσεις και εισηγήσεις του σε ένα ευρύτερο κοινό. Σταθήκαμε τυχεροί να μπορούμε να εξακολουθούμε να μαθαίνουμε απ' αυτόν. Ο Μ. Δούντας επεζήτησε για την ελληνική εξωτερική πολιτική το στοιχειώδες και διεκδίκησε για την Ελλάδα το αυτονόητο: την έως κεραίας υπεράσπιση του καλώς και ευρέως νοουμένου εθνικού συμφέροντος, ώστε η χώρα να είναι σεβαστός και υπολογίσιμος παράγων στη διεθνή σκηνή. Αγωνίστηκε για την εμπέδωση μιας απλής αλήθειας: εάν δεν έχεις τη βούληση να υπερασπιστείς τον εαυτό σου, ουδείς άλλος θα το αναλάβει για λογαριασμό σου. Με τις τοποθετήσεις του ο Μ. Δούντας ουσιαστικά ακύρωσε το έωλο απόφθεγμα ότι «ο χρόνος βαίνει σε βάρος της Κύπρου», επισημαίνοντας ότι η υπόθεση χρόνος είναι τελικά ζήτημα πολιτικής βούλησης για ενεργό συνδιαμόρφωση των δεδομένων, με γνώμονα την έως κεραίας διαφύλαξη του εθνικού συμφέροντος, έτσι ώστε εν τέλει να προκύπτουν ισορροπίες ισχύος. Μπορεί κανείς να διαφωνήσει μαζί του σε επιμέρους προτάσεις τακτικής, όμως δύσκολα μπορεί έντιμα να θεωρήσει ότι οι προειδοποιήσεις του δεν επαληθεύονται. Η Κύπρος, ευτυχώς, δεν έπεσε στην παγίδα να δοκιμάσει τη διολίσθησή της, όπως ήδη από τη δεκαετία του '80 προειδοποιούσε ο Μ. Δούντας, σε «Χονγκ-Κονγκ», αλλά σήμερα έχει την ευκαιρία να αναδειχθεί, έστω ακρωτηριασμένη αλλά με ακέραιη την κρατική της λειτουργία (πράγμα για το οποίο έδινε ακαταπόνητες μάχες, στο εξωτερικό και στο εσωτερικό μέτωπο, ο Μ. Δούντας), σε πολύτιμο για την Ευρωπαϊκή Ένωση, υποδειγματικό «Λουξεμβούργο της Ανατολικής Μεσογείου», όπως, κατά βάθος, ισχυροί και διόλου αμελητέοι παράγοντες της ευρωπαϊκής σκηνής προσδοκούν. Το ότι μια τέτοια εξέλιξη συνιστά ακλόνητο, σταθερό πλεονέκτημα για την ελλαδική εξωτερική πολιτική, δεν είναι διόλου περιττό να τονισθεί, δυστυχώς.

Άφησε ο Μ. Δούντας παρακαταθήκη

στην ελλαδική εξωτερική πολιτική; Μένει να φανεί. Φοβούμαι ότι οι διαπιστώσεις του, όπως καταχωρούνται στο τελευταίο άρθρο του που φιλοξενήθηκε στο Αντί (τεύχος 881-882), δύσκολα επιδέχονται διάψευση. Γενικώς σήμερα μεριμνάται ο πήχυς να κρατιέται χαμηλά. Ως γνωστόν, άλλωστε, «Ομάδα Δούντα» στο Υπουργείο Εξωτερικών δεν υπήρξε ποτέ. Ως Θεσσαλονικιός, του πήγαινε καλύτερα να δηλώνει ευθαρσώς τη γνώμη του και να είναι μοναχοπερπατητής. Επέμενε να στέλνει μόνος τα μηνύματά του προς πολλαπλούς αποδέκτες, εκθέτοντας εαυτόν για άλλη μια φορά στη μήνη όσων το βρίσκουν πρόσφορο για την επαγγελματική τους ανέλιξη να προσβλέπουν μονομερώς στην εύνοια συγκεκριμένων ξένων Πρεσβειών. Με το άγγελμα του θανάτου του, κάποιοι μπορεί και να σκέφθηκαν: «Ευτυχώς. Ένας λιγότερος».

Στην απέριτη κηδεία του, συνειδητοποιείς ότι ο Μ. Δούντας υπήρξε, μεταξύ άλλων, ένας άνθρωπος βαθύτατα αξιοπρεπής. Αντικρίζοντας όλους όσους ήρθαν να τον αποχαιρετίσουν, ανάμεσά τους τον Γ. Καραμπελιά ή τον Σ. Παπαθεμελή, που μέσα από ετερόκλητες διαδρομές έσμιξαν τις προσωπικές αγωνίες τους με τις δικές του, αντιλαμβάνεσαι τον θρίαμβό του ως διπλωμάτη να έχει αγκαλιάσει με τη δράση του ένα τόσο ευρύ, πολυποίκιλο φάσμα της κοινής γνώμης. Όταν ακούς το σχόλιο ενός φίλου «πόσοι και πόσοι διπλωμάτες μας δεν μένουν ευχαριστημένοι έχοντας προσφέρει για περισσότερα, το μισό μόνο από όσο μας πρόσφερε αυτός», σε καταλαμβάνει αιφνιδιαστικά ένα αίσθημα ντροπής. Όταν βλέπεις την Πρέσβυ κα Μαρία Ζωγράφου να επιστρέφει από την ταφή με αργό, περήφανο βηματισμό, κρατώντας διπλωμένη τη σημαία που πριν λίγο κάλυπτε τη σορό, αναλογίζεσαι τη σημασία εκείνου που ενέπνεε ο Μ. Δούντας: την αξία να υψώνεις το ανάστημά σου (αυτό, εν πάση περιπτώσει, που σου αναλογεί). Και όταν ακούς άλλον να σχολιάζει: «Αυτός ο άνθρωπος, αν ήξερε μόνο πόσο πολύ τον αγαπήσαμε», αισθάνεσαι ότι στο βάθος και συ τον αγάπησες, ότι η πορεία που εκείνος διάλεξε, άξιζε και θα αξίζει τον κόπο της και ότι, στο τέλος-τέλος, μπορεί να τα καταφέρεις να μην αποδειχθείς κακός μαθητής του.

Ευρωπαϊκό STOP στην Τουρκία

του Στρατή Μοσχονήσιου

Τελικά ο τσαμπουκάς και οι πονηριές της Άγκυρας –και μαζί εκείνων που την υποστηρίζουν– δεν πέρασαν. Το Συμβούλιο των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακολουθώντας τη συνήθη πρακτική του των συμβιβαστικών λύσεων, αποφάσισε τη νύχτα της περασμένης Δευτέρας, μετά από έναν επεισοδιακό μααραθώνιο παζαριών, να υιοθετήσει την πρόταση που είχε καταθέσει νωρίτερα ο επίτροπος Όλι Ρεν για το «πάγωμα» οκτώ κεφαλαίων της ενταξιακής διαπραγματευτικής διαδικασίας της Τουρκίας. Όμως, απέφυγαν να επιβάλουν ουσιαστικές κυρώσεις, μέχρι τουλάχιστον αυτή να δείξει ότι είναι έτοιμη να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της για το πρωτόκολλο τελωνειακής ένωσης, ενώ αντίθετα της έδωσαν μια μεγάλη ανάσα τριών ολόκληρων χρόνων, στο διάστημα των οποίων όλα τα σενάρια θα μπορούν να μένουν ανοιχτά.

Είναι γεγονός ότι η απόφαση αυτή είναι το τελικό προϊόν έντονων διαβουλεύσεων που προηγήθηκαν όλο το τελευταίο διάστημα, με προεξάρχουσα μια πρωτοβουλία της απερχόμενης φινλανδικής προεδρίας για την επίτευξη μιας συμφωνίας μεταξύ της Τουρκίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας και των Τουρκοκυπρίων. Στόχος ήταν η άρση της εμπορικής απομόνωσης της Βόρειας Κύπρου, με κάποια σημαντικά ανταλλάγματα προς τους Ελληνοκύπριους, που είχαν σχέση με το άνοιγμα του λιμανιού της Αμμοχώστου και τη σταδιακή απελευθέρωση των Βαροσιών, ώστε να ανοίξει ο δρόμος για τη συμμόρφωση της Άγκυρας στην πλήρη εφαρμογή του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης.

Η πρωτοβουλία αυτή ναυάγησε, όμως, κυρίως από την επίμονη άρνηση της Άγκυρας, αλλά και των Τουρκοκυπρίων, να δεχτούν τα ανταλλάγματα προς τη Λευκωσία, καθώς μια τέτοια συμφωνία θα αφαιρούσε από την

τουρκική πλευρά το επιχείρημα ότι η ενταξιακή πορεία της δεν θα πρέπει να συνδέεται με την επίλυση του Κυπριακού και πολύ περισσότερο να εξαρτάται από αυτήν. Ανεξάρτητα, βεβαίως, αν η ίδια η Τουρκία συνδέει άμεσα την ανταπόκρισή της στις υποχρεώσεις που απορρέουν από το πρωτόκολλο της τελωνειακής ένωσης –ενός θέματος που αφορά άμεσα την ενταξιακή της πορεία– με την επίλυση του προβλήματος της Βόρειας Κύπρου, γεγονός που θα συνιστούσε άμεση αναγνώριση του ψευδοκράτους και ταυτόχρονα μια ακόμα έμμεση νομιμοποίηση της ύπαρξης του τουρκικού στρατού κατοχής στη μεγαλόνησο.

Στην ίδια λογική, άλλωστε, εντάσσεται και ο εξυπνακίστικος ελιγμός της Άγκυρας με την «πρόταση» στο Συμβούλιο των μόνιμων εκπροσώπων της Ένωσης, το περασμένο Σάββατο, να ανοίξει η Τουρκία ένα λιμάνι και ένα αεροδρόμιό της για τα κυπριακά πλοία και αεροπλάνα, με αντάλλαγμα το άνοιγμα ενός λιμανιού και ενός αερο-

δρομίου, της Αμμοχώστου και της Τύμπου, αντίστοιχα, στα κατεχόμενα της Κύπρου.

Η πρόταση αυτή, που αποτελούσε «βελτιωμένη» και συμπτυγμένη εκδοχή μιας αντίστοιχης πρότασης που είχε γίνει από τον τούρκο υπουργό Εξωτερικών Αμντουλάχ Γκιουλ πριν από αρκετούς μήνες και την οποία έκανε τώρα προφορικά ο πρωθυπουργός Ταγίπ Ερντογάν στον φινλανδό πρόεδρο Βανχάνεν, όταν αυτός επισκέφθηκε την 1η Δεκεμβρίου την Άγκυρα, δεν έπεισε τελικά τους Ευρωπαίους.

Έτσι, το θέμα κατέληξε σε φιάσκο, παρά την ένθερμη υποστήριξη της πρότασης από το «κλαμπ των συμπαθόντων», με επικεφαλής τη Βρετανία και τον ίδιο τον επίτροπο Όλι Ρεν, που έσπευσαν να τη χαρακτηρίσουν ως «σημαντικό βήμα» εκ μέρους της Τουρκίας (να σημειωθεί ότι στο «κλαμπ» συμμετέχουν επίσης η Σουηδία, η Ισπανία, η Ιταλία, αλλά και οι νέες χώρες μέλη από την Ανατολική Ευρώπη, πλην της Τσεχίας, καθώς και οι Γερμανοί Σοσιαλδημοκράτες, οι οποίοι βρίσκονται σε πλήρη αντίθεση με την καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ).

ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ Η ΑΠΟΦΑΣΗ

Στο κείμενο της απόφασης, που έγινε δεκτό από τους υπουργούς Εξωτερικών, υιοθετείται η πρόταση του Όλι Ρεν για το πάγωμα οκτώ από τα 35 κεφάλαια της διαπραγματευτικής διαδικασίας που απομένουν για εξέταση, ενώ στο μεταξύ τα υπόλοιπα 27 θα μπορούν μεν να ανοίξουν με ομόφωνη κάθε φορά συμφωνία των μελών της Ένωσης, αλλά δεν θα μπορούν να κλείσουν πριν η Τουρκία δείξει ότι είναι

έτοιμη να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης.

Τα οκτώ κεφάλαια που «παγώνουν» –και τα οποία οι υποστηρικτές της Τουρκίας προσπάθησαν να περιορίσουν σε τρία, ενώ η Αθήνα και η Λευκωσία ζητούσαν την αύξησή τους σε 10 με 11– έχουν σχέση με τα θέματα που άπτονται του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης και αφορούν την ελεύθερη διακίνηση αγαθών, το δικαίωμα εγκατάστασης και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, τη γεωργία, την αλιεία, τις μεταφορές, την τελωνειακή ένωση και τις εξωτερικές σχέσεις.

Παράλληλα, στην απόφαση των υπουργών Εξωτερικών υιοθετείται μια συμβιβαστική πρόταση, που ορίζει ένα διάστημα τριών χρόνων, μετά την οποία η τουρκική στάση θα επανεξετασθεί, αν και μέχρι τότε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα καταθέτει κατ' έτος μια έκθεση προόδου, η οποία ωστόσο τυπικά δεν θα αλλάζει τίποτε από όσα συμφωνήθηκαν την περασμένη Δευτέρα. Οι εκθέσεις που θα κατατεθούν όμως το 2007, το 2008 και το 2009 θα αποτελέσουν τη βάση πάνω στην οποία θα γίνει η επανεξέταση της τουρκικής πορείας. Επειδή, μάλιστα, το 2007 θα είναι έτος εκλογών για την Τουρκία, ενώ το 2009 θα είναι έτος ευρωεκλογών, η έκθεση που θα παίξει τον καθοριστικό ρόλο θα είναι εκείνη που θα συνταχθεί το 2008.

Στην απόφαση, ωστόσο, δεν γίνεται καμία αναφορά στο θέμα της επίλυσης του Κυπριακού, στο πλαίσιο του ΟΗΕ, σε συνδυασμό με την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας, ούτε βεβαίως γίνεται καμία μνεία για το θέμα της άρσης της απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων.

Για το πρώτο θέμα, η φινλανδική προεδρία περιορίστηκε σε μια επίσημη έκφραση ευχής, που καταχωρήθηκε στα πρακτικά, για την προώθηση της επίλυσης του Κυπριακού. Το δεύτερο, το οποίο αποτέλεσε θέμα «διακριτικών» διαπραγματεύσεων της φινλανδικής προεδρίας με τη Λευκωσία, πρόκειται να συζητηθεί στην πρώτη Σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών, στις 22 Ιανουαρίου 2007. Δηλαδή επί γερμανικής πλέον προεδρίας, για την οποία λέγεται ότι προτίθεται να θέσει το θέμα του

ελεύθερου εμπορίου με τα κατεχόμενα και να προωθήσει μια επίλυση του Κυπριακού όσο θα πλησιάζει το ερχόμενο καλοκαίρι.

Αυτή τη στιγμή, κάτι τέτοιο δεν φαίνεται και τόσο εφικτό, καθώς η ίδια η γερμανίδα καγκελάριας από την αρχή των διαβουλεύσεων είχε καταστήσει σαφές ότι ήθελε να απαλλαγεί, κατά την περίοδο της προεδρίας της, από το θέμα των ευρωτουρκικών διαφορών, ώστε να έχει χρόνο να ασχοληθεί με τα σοβαρότερα προβλήματα που αφορούν την πορεία της Ένωσης. Αν, ωστόσο, το θέμα φτάσει σε συζήτηση επί της ουσίας, δεν αποκλείεται η Άγκυρα, η Λευκωσία και η Αθήνα να βρεθούν, πολύ συντομότερα από όσο αναμένεται, σε μια νέα διελκυστίνδα για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης, η οποία, με δεδομένες τις συνθήκες εκλογών στην Τουρκία, πιστεύεται ότι θα λειτουργή-

σει υπέρ της πρώτης.

Άλλωστε, η ίδια η απόφαση της Δευτέρας σημαίνει ότι οι «25» αγνόησαν μεν τα παιχνίδια που θέλησε να παίξει η Άγκυρα, ανταποκρίθηκαν όμως στις παραινήσεις και τις πιέσεις που δέχτηκαν, ώστε το θέμα της τουρκικής απιστίας να πέσει όσο το δυνατό πιο «μαλακά», και έτσι προτίμησαν να τιμωρήσουν με κάποιο τρόπο την Άγκυρα, χωρίς όμως να επιβάλουν ουσιαστικές κυρώσεις που θα της προκαλούσαν μεγαλύτερη ζημιά, και από την άλλη να ικανοποιήσουν κάπως τις έντονες πιέσεις της Λευκωσίας και της Αθήνας, αλλά και να κατευνάσουν τις αρνητικές για την Τουρκία θέσεις, που διατύπωναν ορισμένες άλλες χώρες, όπως η Γαλλία, η Αυστρία, και βεβαίως η γερμανίδα καγκελάριας Μέρκελ.

Έτσι, άφησαν ουσιαστικά τα πράγματα εκεί που βρίσκονταν, με την προοπτική να ληφθούν νέες αποφάσεις με-

τά από τρία χρόνια, ένα διάστημα αρκετά μακρύ, μετά το οποίο κανείς δεν γνωρίζει πώς θα έχει διαμορφωθεί η κατάσταση και αν αυτή θα ευνοεί περισσότερο εκείνους που θέλουν με κάθε τρόπο να επιβάλουν την ένταξη της Τουρκίας στην Ένωση ή εκείνους που προσανατολίζονται σε μια «ειδική σχέση» μαζί της.

Δεν είναι τυχαίο, ωστόσο, ότι ήδη η φινλανδική προεδρία, σε μια χειρονομία υπέρμετρου φιλοτουρκικού ζήλου, την επομένη της απόφασης της Δευτέρας, έσπευσε να εκδηλώσει την πρόθεσή της να φέρει το ταχύτερο, ίσως μέσα στις ημέρες αυτές, στην ομάδα του συμβουλίου υπουργών για την διεύρυνση, τρία κεφάλαια έτοιμα για διαπραγμάτευση, θέλοντας έτσι να δείξει ότι η απόφαση της Δευτέρας δεν επιβραδύνει την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας.

Εκτός από το θέμα των διαφορών σε σχέση με το πρωτόκολλο τελωνειακής ένωσης, στην απόφαση της Δευτέρας γίνεται επίσης σαφής αναφορά στην ανάγκη συμμόρφωσης της Τουρκίας στα θέματα που αφορούν τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των θρησκευτικών ελευθεριών, των μειονοτικών δικαιωμάτων, καθώς και την ανάγκη ειρηνικής επίλυσης διαφορών με κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητας προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, γεγονός που αποτελεί μια προσπάθεια των «25» να δείξουν ότι, πέρα από το αγκάθι των σχέσεων Τουρκίας - Κυπριακής Δημοκρατίας, τους απασχολούν και τα άλλα θέματα που άπτονται βασικών αρχών της Ένωσης και στα οποία η Τουρκία εξακολουθεί να υστερεί.

ΙΣΟΡΡΟΠΗΜΕΝΟΣ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ

Σε γενικές γραμμές, η απόφαση των υπουργών Εξωτερικών, η οποία επρόκειτο να συζητηθεί βεβαίως και στη Σύνοδο Κορυφής της Ένωσης, χτες και σήμερα, αν παραμείνει τελικά ως έχει, θα πρόκειται ασφαλώς για έναν συμβιβασμό. Έναν ισορροπημένο συμβιβασμό για τη Λευκωσία και την Αθήνα, αν κρίνει κανείς από τις εκδηλώσεις ικανοποίησης τόσο της κ. Ντόρας Μπακογιάννη όσο και του κύπριου ομολόγου

της Γιώργου Λιλλήκα, αλλά και για την Άγκυρα.

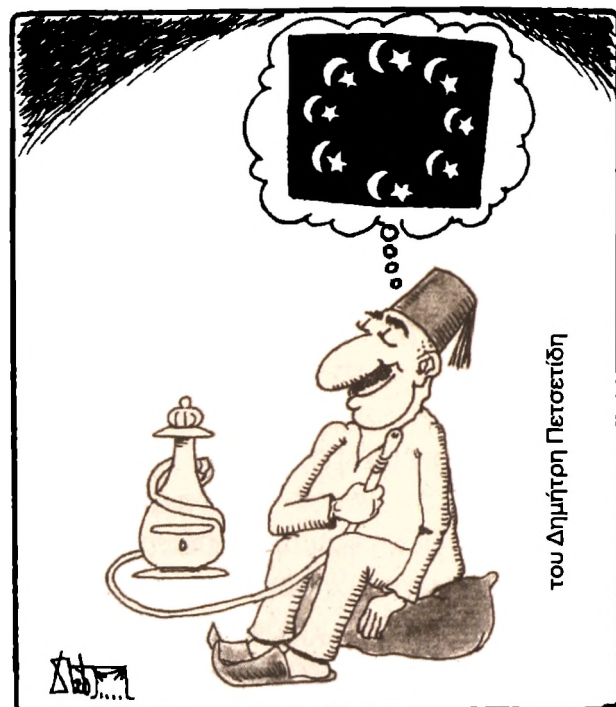
Ήδη ο πρωθυπουργός Ταγίπ Ερντογάν έσπευσε να αντιδράσει στην απόφαση των «25», την οποία χαρακτήρισε πολύ «άδικη» για τη χώρα του. Ωστόσο, είναι βέβαιο ότι αυτή, με τον χαλαρό χαρακτήρα των όρων που θέτει, του επιτρέπει καταρχάς να μην προχωρήσει σε κάποια βήματα ανταπόκρισης στο θέμα του πρωτοκόλλου τελωνειακής ένωσης.

Παράλληλα, του λύνει τα χέρια, για να ασχοληθεί πιο ελεύθερα με τις εκλογές που πρόκειται να διεξαχθούν τον ερχόμενο χρόνο στην Τουρκία και στις οποίες έχει να αντιμετωπίσει την σκληρή πολεμική του μετώπου που έχει διαμορφωθεί από την ηγεσία του στρατού, το κεμαλικό πολιτικό κατεστημένο, αλλά και τους σκληρούς εθνικιστές, και στοχεύει όχι μόνο να μειώσει την κοινοβουλευτική δύναμη του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης αλλά και να αποτρέψει μια ενδεχόμενη απόφαση του ίδιου του Ερντογάν να θέσει υποψηφιότητα για την προεδρία της Δημοκρατίας, όπως συζητείται ευρέως εδώ και αρκετό καιρό.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται, εξάλλου, και η έντονη αντίδραση, τόσο του αρχηγού του στρατού στρατηγού Γιασάρ Μπουγιούκανιτ όσο και του προέδρου Αχμέτ Σεζέρ, στην πρόταση για το άνοιγμα ενός λιμανιού και ενός αεροδρομίου στα κυπριακά πλοία και αεροπλάνα, την οποία, όπως είπαν, έμαθαν από τις... εφημερίδες. Μια αντίδραση μομφή κατά του Ερντογάν, ο οποίος έσπευσε να δηλώσει ότι δεν είναι υποχρεωμένος να ερωτά κανένα όταν κάνει διαπραγματεύσεις και κυρίως προφορικές συζητήσεις.

Χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός ότι, εκτός από τους Σεζέρ και Μπουγιούκανιτ, δριμεία επίθεση εναντίον του Ερντογάν εξαπέλυσε και ο γνωστός ακραίος εθνικιστής, πρώην ηγέτης των Τουρκοκυπρίων, Ραούφ Ντενκτάς, που βρέθηκε τις ημέρες αυτές στην Άγκυρα και στον οποίο ο τούρκος πρωθυπουργός απάντησε ότι τον τιμά «γιατί έχει προσφέρει πολλά», αλλά θα ήταν προτιμότερο αν διεξήγαγε προεκλογική εκστρατεία στη χώρα του...

Πότε τα κυπριακά

ΑΝΑΡΩΤΙΕΜΑΙ ΚΑΙ ΡΩΤΩ:

— «Αν την 14η Δεκεμβρίου η ΕΕ αποφάσιζε να δεχτεί την άμεση και πλήρη ένταξη της Τουρκίας, μαζί με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, την 1.1.2007, η Άγκυρα θα δεχόταν την απόφαση αυτή;»

ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΩ:

— «Όχι, δεν θα δεχόταν. Όπως δεν δέχτηκε και στη δεκαετία του '70, όταν την κάλεσαν, τότε, μετά την ελληνική αίτηση για πλήρη ένταξη, να κάνει αίτηση κι εκείνη για τον ίδιο σκοπό...»

Η Άγκυρα έχει σημαντικούς λόγους να μη θέλει σήμερα να ενταχθεί πλήρως στην ΕΕ. Γι' αυτό τρενάρει το θέμα και δεν δέχεται να κάνει ακόμα και συμβολικά ή ασήμαντα βήματα για την επιτάχυνση της πλήρους ένταξής της, όπως το άνοιγμα των λιμανιών και αεροδρομίων της χώρας στα ελληνοκυπριακά πλοία και αεροπλάνα.

Έτσι έγινε και την τελευταία εβδομάδα, μετά την αποτυχία της φινλανδικής πρωτοβουλίας. Η Άγκυρα, για να κρατήσει αυτά που έχει και να μην προχωρήσει παρακάτω, κατέθεσε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων μια «καινούρια» πρόταση: να ανοίξει το λιμάνι της Μερσίνας και κάποιο αεροδρόμιο για τα ελληνοκυπριακά μέσα μεταφοράς και ως αντάλλαγμα οι Ελληνοκύπριοι να εγκαταλείψουν την αδιάλλακτη πολιτική τους και να επιτρέψουν το άνοιγμα

αράβια θα αρμενίσουν στα ευρωτουρκικά νερά;

του Φαρούκ Τουντζάι

ενός λιμανιού κι ενός αεροδρομίου στους Τουρκοκυπρίους για ελεύθερο εμπόριο με τον υπόλοιπο κόσμο. Οι Ελληνοκύπριοι αρνήθηκαν την πρόταση άμεσα και κατηγορηματικά. Οι Ευρωπαίοι τη χαιρέτησαν βαριεστημένα, με το ύφος του «άντε, βάλτε κι αυτή την πρόταση στο ράφι των πεθαμένων χαρτιών». Η Άγκυρα, λοιπόν, γνωρίζοντας εκ των προτέρων την άρνηση των Ελληνοκυπρίων, κάνει μια πρόταση μόνο και μόνο για κρατήσει τα προσχήματα. Γιατί άραγε;

Το μέτρο που διαμορφώνει τη χάραξη της πολιτικής που ακολουθεί η Τουρκία σε σχέση με την πλήρη ένταξή της στην ΕΕ δεν είναι και δεν ήταν ποτέ το Κυπριακό. «Ο δρόμος της Άγκυρας προς τις Βρυξέλλες» δεν πέρασε ποτέ από τη Λευκωσία, όπως νόμιζαν και νομίζουν κάποιοι έλληνες και κύπριοι πολιτικοί.

Το βασικό θέμα είναι το Κουρδικό. «Ο δρόμος αυτός περνάει από το Ντιγιάρμακιρ...» έλεγε ειρωνικά ο τούρκος πρωθυπουργός (δίνοντας έτσι μια έμμεση απάντηση στην άποψη των ελλήνων πολιτικών), λίγο καιρό αφότου ο έλληνας πρωθυπουργός και ο κύπριος πρόεδρος εξέφρασαν την αντίληψή τους περί της γεωγραφικής τοποθέτησης του περίφημου δρόμου Άγκυρας – Βρυξελλών.

Εξάλλου, η βασική αντίρρηση των δυο σπιστων κύκλων του καθεστώτος της Άγκυρας στο θέμα της πλήρους ένταξης εκφράζεται πάντα με τη φράση «...αν ενταχθούμε πλήρως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με τις παρούσες συνθήκες, οι Κούρδοι θα αποσχιστούν».

Ο φόβος αυτός –διόλου αβάσιμος– είναι ο κύριος μοχλός της πολιτικής της Άγκυρας τα τελευταία 50 χρόνια.

Εκτός από αυτό το θέμα, τα υπόλοιπα προβλήματα που η πλήρης ένταξη θα δημιουργούσε δεν τους φοβίζουν καθόλου.

Εξάλλου, ο βασικός λόγος που το τουρκικό κεφάλαιο επιζητούσε τη σύν-

δεση με την Ευρώπη ήταν η, έστω και μερικώς, εμπορική και τελωνειακή ένταξη. Το θέμα αυτό, όμως, έχει προ πολλού λυθεί, χάρη στη σύμφωνη γνώμη της Ελλάδας (αν θυμάται κανείς), και μάλιστα πολύ πριν από την πλήρη ένταξη της Κύπρου, πριν ακόμα κι από τους σεισμούς και τις αγάπες. Οπότε κανένας λόγος δεν υπάρχει να βιάζεται η Άγκυρα για την πλήρη ένταξη, που επιπρόσθετα θα της δέσει και τα χέρια στο θέμα του Κουρδικού.

Μόνο στην αρχή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, τότε με την Κοινή Αγορά, ήταν πολύ ένθερμη η Άγκυρα, όμως βλέποντας τον κίνδυνο του διαμελισμού της χώρας αναδιπλώθηκε. Ακολούθησαν μέτρα για την αποφυγή του διαμελισμού αυτού και της δημιουργίας ενός ανεξάρτητου κουρδικού κράτους στις νοτιοανατολικές επαρχίες της Τουρκίας.

Στη δεκαετία του '70 πάρθηκε η δραματική απόφαση της «διάχυσης του μεγάλου κουρδικού πληθυσμού» –συγκεντρωμένου ως τότε στην νοτιοανατολική Τουρκία–, μέσα στον τουρκικό πληθυσμό ολόκληρης της επικράτειας. Για το σκοπό αυτό, το 1974 η Άγκυρα δημιούργησε τις συνθήκες για τον «ακήρυχτο εμφύλιο», που η πρώτη του φάση κράτησε ως το 1980, χρονιά που παίρνει την εξουσία η χούντα του Εβρέν, συνεχίζοντας αποτελεσματικά το χαραγμένο πρόγραμμα. Η υποδαύλιση (από τις μυστικές υπηρεσίες) και η καταστολή (από τις φανερές) των κουρδικών «ανταρτικών» κινημάτων, με σκοπό τη δημιουργία μιας πολεμικής ζώνης στις κουρδικές περιοχές και την εκκένωση των κουρδικών χωριών, διαρκεί από το 1984 ως το 1999. Τέλος, και ενώ ο κάποτε εθνικιστικός πολιτικός λόγος των Κούρδων τείνει να αντικατασταθεί από τον ισλαμικό πολιτικό λόγο –χωρίς εθνικές αναφορές πλέον, στην παρούσα φάση– ο μικρός κουρδικός πληθυσμός που απέμεινε

στην περιοχή όλο και εκτουρκίζεται.

Έτσι λοιπόν, κάτω από τις σημερινές ευνοϊκές συνθήκες, στη «βράση» της Μεσανατολής «κολλάει το σίδερο» του κουρδικού ζητήματος. Καμιά Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα μπορούσε να διακόψει αυτήν την, πετυχημένη προς το παρόν, επιχείρηση εκτουρκισμού και ξεδοντιάσματος των Κούρδων. Αν και πολύ αμφιβάλλω για το αν οι ευρωπαίοι εταίροι της Άγκυρας δεν είναι ενημερωμένοι –και ίσως απόλυτα σύμφωνοι– με αυτό το «πρόγραμμα ξε-κουρδίσματος» της χώρας.

Ίσως και γι' αυτόν τον λόγο κανέναν δεν ενδιαφέρει τι γίνεται στον Βορρά των τουρκοϊρακινών συνόρων. Στο Νότο ξέρουμε ότι κάθε μέρα πεθαίνουν Αμερικανοί και Ιρακινοί. Βόρεια όμως, στα τουρκικά εδάφη, σκοτώνονται σχεδόν καθημερινά τούρκοι στρατιώτες και Κούρδοι στις ένοπλες συγκρούσεις. Κι ενώ συμβαίνουν όλα αυτά, τα πρακτορεία ειδήσεων διεθνώς, συμπεριλαμβανομένων και των ελληνικών (που κάποτε «η μίση τους καρδιά βρισκόταν στο Κουρδιστάν»), εθελουφλούν σκανδαλωδώς.

Πάντως, όποιες κι αν είναι οι θέσεις ή οι μύχιες σκέψεις των Ευρωπαίων, σύμφωνα με τους υπολογισμούς των αξιωματούχων της Άγκυρας η ολοκλήρωση της «εθνικής ομοιομορφίας» χρειάζεται ακόμα καμιά εικοσαριά χρόνια. Ως τελική ημερομηνία –πάντα μανούλες στις κυνικές προβλέψεις– βλέπουν το συμβολικό έτος 2023, που συμπίπτει με την εκατονταετία της ίδρυσης της σύγχρονης Δημοκρατίας της Τουρκίας.

Όταν, λοιπόν, έρθει ο κατάλληλος καιρός, θα δούμε πόσο ωραία θα αρμενίζουν τα κυπριακά καράβια στα ευρωτουρκικά νερά. Μέχρι τότε, όμως, ο καθένας είναι ελεύθερος να πιστεύει ότι παίζει πολύ σημαντικό ρόλο σε τούτο το κουκλοθέατρο και ότι αυτά που βλέπει στη σκηνή είναι η πραγματική εικόνα της πολιτικής μάχης.

Τι και για ποιους θα είναι επιτέλους αυτά τα μη κρατικά πανεπιστήμια;

του ειδικού συνεργάτη

Η αναταραχή στην εκπαίδευση, με αφορμή την αναθεώρηση του άρθρου 16, έθεσε μια σειρά ερωτήματα σχετικά με το τί είναι και τί μέλλει να είναι η εκπαίδευση στην Ελλάδα. Δυστυχώς, η πιο άμεση απάντηση και στα δύο ερωτήματα είναι ότι το ζοφερό μέλλον που προδιαγράφεται θα είναι η φυσική συνέχεια του άθλιου παρόντος. Και αυτό δεν έχει να κάνει μόνο με την προκλητικά ανύπαρκτη χρηματοδότηση του κράτους για την Παιδεία, αλλά κυρίως με την αντίληψη της ίδιας της ελληνικής κοινωνίας για την εκπαίδευση γενικότερα.

Ας μην γελιόμαστε. Στην περίπτωση του άρθρου 16 υπάρχει σύμπτωση ενδιαφερόντων, τόσο από την πλευρά του επιχειρηματικού κόσμου όσο και από την πλευρά της κοινωνίας. Θα αναφερθούμε σε κάθε ένα από αυτά τα μέρη χωριστά, αρχίζοντας από την κοινωνία (βλ. πελατεία).

Είναι γνωστή σε όλους μας η εμμονή των νεοελλήνων «να σπουδάσουν τα παιδιά τους». Προσοχή, το ρήμα είναι ενεργητικό! Ο γονέας «σπουδάζει» το παιδί του και το ρήμα προφέρεται ακριβώς όπως η λέξεις «παντρεύω» ή «διορίζω» σε αντίστοιχες εκφράσεις. Η ενεργητική χρήση του ρήματος προϋποθέτει προσπάθεια και θυσίες από την πλευρά του γονέα, στις οποίες περιλαμβάνεται η εύρεση και επιλογή καλού σχολείου, η διατήρηση καλών επαφών και δημοσίων σχέσεων με τους δασκάλους (ή ακόμα και με τον διευθυντή), η επιλογή και χρηματοδότηση ιδιαίτερων μαθημάτων και η πληρωμή φροντιστηρίων κάθε είδους, με αποκορύφωμα την τεράστια επένδυση γονεϊκού χρήματος σε φροντιστήρια κατά τις τελευταίες τάξεις του Λυκείου, ώστε το παιδί να «μπει» (μερικοί γονείς ακόμα λένε «να πετύχει») σε κάποιο ίδρυμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η ΓΟΝΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Τονίζουμε ότι ο στόχος των παραπάνω προσπαθειών περισσότερο έχει να κάνει με την τελική απόκτηση κάποιου φανταχτερού τίτλου σπουδών παρά με τη μόρφωση ή την καλλιέργεια του παιδιού. Το χειρότερο όμως είναι ότι για να μπει το παιδί στο πανεπιστήμιο δεν είναι καν απαραίτητο να μορφωθεί. Το ελληνικό σύστημα εισαγωγής επιτρέπει την εισαγωγή στο πανεπιστήμιο με αποκλειστικό προσόν την παπαγαλία. Και για την εξάσκηση σε αυτήν έχει αναπτυχθεί μια ολόκληρη βιομηχανία αποβλάκωσης και πνευματικής εξαχρείωσης, που συνδυάζει αποτελεσματικά και ιδιωτικές επενδύσεις (ιδιαίτερα, φροντιστήρια) αλλά και την κρατική μέριμνα, ώστε οι μισθοί των εκπαιδευτικών να παραμείνουν της πείνας, οι ίδιοι να παραμείνουν ακατάρτιστοι, τα σχολικά συγγράμματα να παραμείνουν τριτοκοσμικά και οι σχολικές εγκαταστάσεις να παραμείνουν στα πρόθυρα της διάλυσης. Αν λοιπόν κάποιος γονέας θεωρεί καλό

να στέλνει το παιδί του στο φροντιστήριο «για να του λύσουν τις ασκήσεις» ή «να του κάνουν τις εργασίες» είναι λογικό να αντιλαμβάνεται ως αδικία το γεγονός ότι δεν μπόρεσε να πιάσει την βάση εισαγωγής στις εξετάσεις. Επίσης, αν ο γονέας είναι διατεθειμένος να υποβάλει το παιδί του σε ατέλειωτες ώρες φροντιστηριακής εξάσκησης στην παπαγαλία, τότε είναι επίσης λογικό να μην καταλαβαίνει ότι το παιδί του «έσπασε» και δεν μπόρεσε να αντεπεξέλθει στις υψηλές απαιτήσεις αυτοεξευτελισμού που απαιτεί η δοκιμασία των εισαγωγικών εξετάσεων. Σε καθεμιά από τις παραπάνω περιπτώσεις, τα ιδιωτικά πανεπιστήμια αποτελούν την μοναδική λύση, διέξοδο κι ελπίδα για χιλιάδες γονείς, οι οποίοι θα μπορέσουν να συνεχίσουν να «κάνουν θυσίες για να σπουδάσουν τα παιδιά τους», πληρώνοντας τα διδάκτρα κάποιου οικτρού εκπαιδευτηρίου που τώρα πια θα μοστράρει ως πανεπιστήμιο. Φυσικά και εκεί η μόρφωση δεν θα είναι το ζητούμενο, αλλά η μεγάλη μέρα της (σίγουρα λαμπρής) τελετής αποφοίτησης. Άλλωστε, στο πίσω μέρος του μυαλού του ο γονέας θα έχει και την επιπλέον ασφάλεια που δεν του δίνει το κρατικό πανεπιστήμιο: «εκεί πληρώνει», πράγμα που το ερμηνεύει ως εγγύηση ότι η μεγάλη μέρα θα έρθει σίγουρα και στην ώρα της.

ΤΑ ΜΗ ΚΡΑΤΙΚΑ, ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΑ

Ας δούμε, όμως, πώς θα είναι αυτά τα περίφημα μη κρατικά και μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια. Σίγουρα θα είναι μη κρατικά. Δυστυχώς όμως δεν θα είναι μη κερδοσκοπικά, και σε καμιά περίπτωση δεν θα είναι πανεπιστήμια. Η εξάλειψη του άρθρου 16 από το Σύνταγμα θα μετακινήσει ένα σημαντικό εμπόδιο στην επιθετική επέκταση της

ήδη υπάρχουσας φροντιστηριακής επιχειρηματικότητας και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι σημερινές παράγκες κάθε είδους ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου θα αναβαθμιστούν σε πανεπιστήμια. Για μια τέτοιου είδους επένδυση θα είναι αρκετές οι εξής ενέργειες:

Πρώτον, να μοστράρουν από εδώ και στο εξής με την αίγλη κάποιου αστραφτερού οικοσμήμου, το οποίο θα επινοικιάσουν από κάποιο (μάλλον ανυπόληπτο) ξενόγλωσσο πανεπιστήμιο. Αυτό θα δικαιώσει για πολλούς το λαϊκίστικο επιχείρημα σχετικά με την υπάρχουσα διαφυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό (κυρίως στην Αγγλία). Πράγματι! Τώρα πια τα ίδια πανεπιστήμια αντί να εμπορεύονται άμεσα τους τίτλους σπουδών τους, θα πωλούν μόνο τα οικόσημα και τις περγαμηνές τους και θα αφήσουν την αγοραπωλησία των υπολοίπων στους εγχώριους μεταπράτες.

Δεύτερον, να «αναβαθμίσουν» το πρόγραμμα σπουδών τους με «πιασάρικους» τίτλους μαθημάτων και πτυχίων (με την αγγλική ορολογία αμετάφραστη, εννοείται).

Τρίτον, να αναβαθμίσουν, όσο γίνεται, το διδακτικό τους προσωπικό με κατόχους (επίσης μάλλον ανυπόληπτων) μάστερ και διδακτορικών, διατηρώντας τις ήδη άθλιες εργασιακές τους σχέσεις.

Τέταρτον, να στηρίξουν το «ακαδημαϊκό» τους προφίλ, διευρύνοντας τις σχέσεις τους είτε με «ευυπόληπτους» κρατικούς ή επιχειρηματικούς παράγοντες είτε με επιστήμονες ή ισχυρούς γραφειοκράτες από την ελληνική (και όχι μόνο) ακαδημαϊκή κοινότητα. Στα παραπάνω, ας μην ξεχνάμε ότι μεγάλο κομμάτι στη νέα επιχειρηματική πίτα θα διεκδικήσουν ισχυρές παρακρατικές μαφίες όπως η ΓΣΕΕ, η Εκκλησία της Ελλάδος, καθώς και πολιτικά κόμματα ή άλλες «ομάδες συμφερόντων».

Εννοείται ότι το μεγάλο κομμάτι της επιχειρηματικότητας που αφορά ερευ-

νητικά προγράμματα θα παραμείνει στα κρατικά πανεπιστήμια (κυρίως στις πολυτεχνικές και ιατρικές σχολές), στα οποία η ιδιωτικοποίηση έχει ήδη γίνει από τα μέσα και μάλιστα επιδοτούμενη από κρατικό χρήμα και υποδομές. Υπάρχει βέβαια πάντα κάποια πιθανότητα να φτιαχτούν αξιόλογα ιδιωτικά πανεπιστήμια «έξωθεν». Παρόλα αυτά, η πιθανότητα αυτή είναι μικρή, γιατί προϋποθέτει ένα ήδη υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα που

λογίες. Και αυτό όχι μόνο για λόγους δημοσίων σχέσεων των αντιστοίχων επιχειρηματιών αλλά και επειδή η σημερινή τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ανεπαρκής στο να παράγει το απαραίτητο για αυτούς τεχνικό προσωπικό.

Η κατάργηση του άρθρου 16 θα έχει επιπτώσεις και στη λειτουργία των κρατικών πανεπιστημίων. Ενδέχεται να γίνει εφελτήριο για νομοθετήματα που θα περιορίζουν τη χρηματοδότηση των πανεπιστημίων και θα οδηγήσουν

στο πάγωμα των μισθών των εργαζόμενων σε αυτά. Και στις δύο περιπτώσεις το μήνυμα της πολιτείας θα είναι: «Αν θέλετε λεφτά, να βρείτε τρόπους να τα κερδίσετε». Με αυτόν το τρόπο θα προωθηθούν συμπεριφορές συναλλαγής και υποταγής σε κρατικούς – κομματικούς γραφειοκράτες αλλά και απέναντι σε καθηγητές διαχειριστές «επιχειρηματικών φέουδων» εντός και εκτός πανεπιστημίου. Πρέπει να τονιστεί ότι, παρά την ενδεχόμενη υποβάθμισή τους, τα κρατικά πανεπιστήμια θα διατηρήσουν το κύρος τους, μιας και δεν θα έχουν να συγκριθούν με κάτι καλύτερο (εκτός αν το μέτρο σύγκρισης είναι οι ενδυμασίες των φοιτητών και τα φλας των φωτογράφων στις τελετές απονομής πτυχίων). Το κακό είναι ότι το «κύρος» αυτό θα είναι όλο και περισσότερο εμπορεύσιμο ως «κύρος προνομιακού εταίρου» σε ένα διευρυμένο περιβάλλον συναλλαγής κράτους και επιχειρηματικού κόσμου.

Αναμφίβολα η κατάργηση του άρθρου 16 θα ολοκληρώσει το στήσιμο της τσόχας για έναν νέο κύκλο οικονομικού τζόγου μεθύμα την μόρφωση, τα εισοδήματα, τις εργασιακές συνθήκες, αλλά και την ίδια την αυτοεκτίμηση μεγάλης μερίδας νεοελλήνων.

Εν κατακλείδι, η κατάργηση του άρθρου 16 δεν είναι αποτέλεσμα απάθειας και ακινησίας της κοινωνίας. Αντίθετα, είναι μάλλον αποτέλεσμα της δυναμικής της, και το περιβάλλον που θα δημιουργήσει θα είναι τόσο νοσηρό όσο και η δυναμική αυτή.

να λειτουργεί αλλά και ένα θεσμικό οικονομικό περιβάλλον που να μπορεί να εγγυηθεί την λειτουργία τους. Στην καλύτερη περίπτωση ίσως να υπάρξουν πανεπιστημιακά τμήματα – παραρτήματα εγχώριων επιχειρηματικών συμφερόντων σχετικών με τις νέες τεχνο-

Τα «νέα» σχολικά βιβλία των Μαθηματικών του Δημοτικού Πρότυπα με βάση τις αξίες της αγοράς Η διαθεματικότητα παραμένει το ζητούμενο

της Αγγελικής Χρονοπούλου

Η διαθεματικότητα εισέβαλε στην καθημερινότητά μας εδώ και μια τετραετία περίπου. Εφέτος πέρασε στο στάδιο της εφαρμογής, με την ευκαιρία της έκδοσης των «νέων» σχολικών βιβλίων, τα οποία και θα διδαχθούν τη σχολική χρονιά 2006–2007. Από τη στιγμή αυτή και μετά κατέστη προφανές ότι όχι μόνο δεν ορίστηκε η βασική έννοια της διαθεματικότητας, το «θέμα», αλλά και ότι, όπως βέβαια αναμενόταν, τα «νέα» βιβλία εισάγουν στην καλύτερη περίπτωση μια πολυεπιστημονική προσέγγιση.

Το γεγονός αυτό υποδηλώνεται και στην απόφαση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου να αφήσει τον εκπαιδευτικό στην τύχη του. Η υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου με ενημερωτικά σεμινάρια από πόλη σε πόλη που αποτελούν πατέντα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου κρίνεται απολύτως ανεπαρκής. Το ίδιο και η άμεση ή έμμεση απόδοση ευθύνης στον εκπαιδευτικό για την έλλειψη αυτομόρφωσης. Αλλά και η ερευνητική αξιοποίηση των στοιχείων που θα προκύψουν από αυτή την διδακτική πρεμιέρα των «νέων» βιβλίων έχει αφεθεί από το Υπουργείο

Παιδείας και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στην τύχη.

ΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΑΝΥΠΑΡΚΤΗ...

Για να απαντήσουμε, λοιπόν, στο εύλογο ερώτημα ποια προσέγγιση προωθούν τα «νέα» βιβλία και γιατί αυτή δεν είναι, αντίθετα με ό,τι δηλώνεται, η διαθεματική προσέγγιση, και με στόχο να αναδείξουμε μέσα από τα βιβλία την ιδεολογία που διαπερνά το *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών* (ΔΕΠΠΣ), αντλήσαμε το παράδειγμά μας από το μάθημα των Μαθηματικών του Δημοτικού, για την Στ' τάξη.

Μετά από καταγραφή και ανάλυση των σχετικών στοιχείων που συγκεντρώσαμε από τα ΔΕΠΠΣ, το βιβλίο του μαθητή της Στ' Δημοτικού και το αντίστοιχο τετράδιο εργασιών, θα παρουσιάσουμε, επιλεκτικά, αντιπροσωπευτικά παραδείγματα που προέκυψαν από την ανάλυσή μας, που ανέδειξε τις συνιστώσες οι οποίες ορίζουν ένα μοντέλο ευρωπαϊκής έμπνευσης και προέλευσης που, με όχημα τη «διαθεματικότητα κατά το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο», εισάγει την εκπαιδευτική διαδικασία στη νέα εποχή της ιδεολογίας της αγοράς!

Η ΙΔΕΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Στο ΔΕΠΠΣ (στην ιστοσελίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου είναι διαθέσι-

μο ηλεκτρονικά το υλικό, βλ. σελ. 254), ο τελευταίος στη σειρά σκοπός της διδασκαλίας των Μαθηματικών είναι ο πλέον αποκαλυπτικός: μεριμνά για τη σύνδεση της «καθημερινής ζωής *ιδιαίτερα με το χώρο εργασίας*»...

1. Στο 1ο κεφάλαιο του βιβλίου Μαθηματικών της Στ' Δημοτικού (σ. 9), στο πρώτο κιόλας μάθημα, τα παιδιά αντιλαμβάνονται την καθημερινή ζωή και τον χώρο εργασίας με το παρακάτω κείμενο: οι μαθητές «στο πλαίσιο του *ευρωπαϊκού προγράμματος SOCRATES/COMENIUS αναζήτησαν στοιχεία για τους ανήλικους εργαζόμενους στην Ελλάδα (...)*».

Η «καθημερινή ζωή» και ο «χώρος εργασίας» σκιαγραφούνται, λοιπόν, με τα παρακάτω στοιχεία:

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα, με ονοματεπώνυμο μάλιστα, παραπέμπουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και... την ΕΣΥΕ (1996), δηλαδή την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, με στατιστικά στοιχεία της δεκαετίας(!) του 1996!

Μένουν, λοιπόν, ανοιχτά τα ερωτήματα. Η εκμετάλλευση της εργασίας των ανηλίκων ενδημεί μόνο στην Ελλάδα, όπως υπαινίσσεται το βιβλίο; Στην ΕΕ και στις ΗΠΑ δεν υπάρχουν ανήλικοι εργαζόμενοι;

Με το βιβλίο δηλώνεται η πρόθεση

Η Αγγελική Χρονοπούλου είναι εκπαιδευτικός, μαθηματικός, υπεύθυνη ύλης του περιοδικού *Σύγχρονη Εκπαίδευση*.

να νομιμοποιηθεί η αγορά εργασίας των ανηλίκων, η οποία είναι ουσιαστικά παράνομη, εφόσον στην ηλικία των 10-14 ετών (αλλά ακόμη και μέχρι τα 18) τα παιδιά θα έπρεπε να ασχολούνται μόνο με τη φοίτησή τους και τις σπουδές τους. Επιπλέον ενισχύει την αποδοχή των εξαιρετικά δυσμενών όρων εργασίας και αμοιβών για τους ανήλικους εργαζόμενους που έχει καθιερώσει η αγορά εργασίας.

Από την πρώτη κιάλας σελίδα, λοιπόν, είναι προφανής η αποδοχή της ευρωπαϊκής πραγματικότητας των ΕΠΕΑΕΚ, της αγοράς, με συνακόλουθο στόχο, αναλογικά, την ανάπτυξη ευρωπαϊκής συνείδησης...

2. Κεφάλαιο 4ο (ΤΕ, σ. 13): *Οι αριθμοί αναμετριούνται*. «Πρόβλημα 1ο». Σε 8 έγχρωμες φωτογραφίες παρουσιάζονται φαγητά που πωλούνται στα φαστ φουντ, όπως απεικονίζονται στον κατάλογο, και αποκάτω αναγράφονται οι τιμές τους. Στη συνέχεια δεν γίνεται καμιά αναφορά στις υγιεινές τροφές, σε βιταμίνες, σε θερμίδες κ.ά.

Εκτός, λοιπόν, από το να ασκούνται στη λογική της κατανάλωσης και του αμερικάνικου τρόπου ζωής, δεν είδαμε να γίνονται αναφορές στα διατροφικά προβλήματα, στο πρόβλημα της πείνας που ενδημεί ακόμη και στις ανεπτυγμένες χώρες και σήμερα, ούτε και ενισχύονται ενέργειες που να συμβάλλουν στη συνειδητοποίηση του καταναλωτή που διεκδικεί ενημέρωση και προστασία από τη νοθεία, τα πρόσθετα στις τροφές και άλλα βλαβερά για τη δημόσια υγεία.

Μήπως, όμως, θα έπρεπε να φροντίζουμε τα παιδιά να διατηρήσουν τις διατροφικές συνήθειες που επιβάλλει ο τρόπος ζωής μας και η διαχρονική μεσογειακή μας διατροφή, αντί να ωθούνται στην καθιέρωση του «γρήγορου και έτοιμου» φαγητού, δηλαδή στον αμερικάνικο τρόπο ζωής και κατανάλωσης που προωθείται στα πλαίσια μιας παγκοσμιοποιημένης αγοράς;

Μήπως θα έπρεπε να ενημερώνονται για την παχυσαρκία, τις καρδιοπάθειες και άλλα προβλήματα υγείας που οφείλονται στον αμερικάνικο τρόπο ζωής;

Το θέμα της υγιεινής διατροφής,

όμως, το «θυμήθηκαν» στα προτεινόμενα θέματα, στο «τετράδιο εργασιών» στο επόμενο κιάλας κεφάλαιο (Κεφάλαιο 5ο: *Προσθέσεις και αφαιρέσεις*, ΤΕ σ. 16), δηλώνοντας με τον τρόπο αυτό ότι δεν αγνοούν το ζήτημα και τη σημασία του, αλλά στόχος είναι να αποφύγουν συγκρίσεις του «έτοιμου και γρήγορου» φαγητού με τις άλλες τροφές, σε σχέση με τις θερμίδες, τα λιπαρά κ.ά.

Ακόμη στο Κεφάλαιο 19 (σελ 45): *Τι πλάσμα είναι αυτό το... κλάσμα*; Δραστηριότητα 1η (όπως και στο Κεφάλαιο 22, *Πώς θα μπορούμε στη σειρά*; σελ. 51), οι μαθητές ωθούνται επανειλημμένα στην κατανάλωση πίτσας και άλλων «υγιεινών» τροφών.

Ενδεικτικό είναι ότι πρόσφατα το Υπουργείο Υγείας υπέγραψε υγειονομική διάταξη με την οποία ορίζει τη «λίστα των επιτρεπομένων προϊόντων στα κυλικεία των δημοσίων και ιδιωτικών σχολείων όλης της χώρας», από την οποία λείπουν τροφές όπως πίτσα, γαριδάκια, σοκολάτες κ.ά. Στο βιβλίο όμως των Μαθηματικών της Στ' Δημοτικού (σελ. 45) γράφει: «Οι φίλοι μου κι εγώ λατρεύουμε την πίτσα. Αυτό είναι πολύ καλό, γιατί ξέρουμε πάντα τι φαγητό να παραγγέλνουμε (...)» [η έμφαση δόθηκε από μας]

Πρόκειται στ' αλήθεια για μια «επιτυχημένη» μέθοδο για να αναπτύξουν οι μικροί έλληνες μαθητές καταναλωτική συνείδηση και διατροφικές συνήθειες!

3. Κεφάλαιο 42ο (σελ 99): *Ποσοστά της αλλαγής*. Δραστηριότητα 2η. Το βιβλίο παραθέτει μη έγκυρα στοιχεία (χωρίς αναφορά στην πηγή) και δεν είναι η μοναδική φορά (βλ. αναλυτικές αναφορές στο κείμενό μας που δημοσιεύεται στα πλαίσια αφιερώματος με τίτλο: «Σχολικά βιβλία: κριτική θεώρηση» στη *Σύγχρονη Εκπαίδευση* τεύχ. 147). Στο βιβλίο, λοιπόν, αναγράφεται ότι ο ΦΠΑ είναι 18%. Με τη διαφορά ότι, από τον Απρίλιο του 2005, ο ΦΠΑ είναι πλέον 19%!

Αν για τόσο απλά πράγματα δεν μπορεί να είναι ακριβές το βιβλίο, τότε υπάρχει πρόβλημα... Σημειώνουμε ότι στα πλαίσια της τελευταίας διόρθωσης προλάβαιναν να το διορθώσουν, αλλά η προχειρότητα που προφανώς επεκράτησε δεν επέτρεψε τέτοιες...

πολυτέλειες.

4. Κεφάλαιο 6ο (ΤΕ σελ 17): *Οι αριθμοί αναπαράγονται*. Πρόβλημα 1ο. Η αναφορά στον Bill Gates, ιδρυτή της Microsoft, και στο πόσα κέρδιζε το 2003 κάθε δευτερόλεπτο, λεπτό, ώρα κ.ά. δεν είναι προφανές ποιο σκοπό των Μαθηματικών ικανοποιεί.

Αν θεωρήσουμε ότι το 1ο πρόβλημα «αναδεικνύει την πρακτική χρήση των Μαθηματικών», στόχος που, από τη μια, δεν συνδέεται με τη διεπιστημονικότητα ή τη διαθεματικότητα, από την άλλη επιδιώκει να νομιμοποιήσει τα υπερκέρδη του κεφαλαιούχου στη «συνείδηση» των μαθητών. Καιρός, όμως, είναι να μαθαίνουν οι μαθητές ότι τα υπερκέρδη του κάθε «Bill Gates» δεν οφείλονται στο ότι είναι εργατικός και ότι δουλεύει περισσότερες ώρες ή σκληρότερα απ' όσο δουλεύει ο πατέρας ή η μητέρα ή και οι δυο γονείς μαζί των μαθητών μας, αλλά στην υπεραξία και άλλα παρόμοια που παράγουν οι εργαζόμενοι και την... εισπράττουν οι «Gates» αυτού του πλανήτη...

5. Κεφάλαιο 11ο (σελ 29): *Πρόχειροι λογαριασμοί*. Η 1η δραστηριότητα αναφέρεται στις τρεις πολυπληθέστερες χώρες του κόσμου (Κίνα, Ινδία, ΗΠΑ), παραπέμποντας σε στοιχεία από το *The World Factbook 2000* της CIA!

Ναι, καλά καταλάβατε, πρόκειται για τη γνωστή σε όλους μας CIA!

Από τόσους διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ για παράδειγμα) που διαθέτουν τέτοια στοιχεία, το ΥΠΕΠΘ και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο επέλεξαν, μετά από «διαγωνισμό για το μειοδότη», με «υπεύθυνο του μαθήματος κατά τη συγγραφή» και «υπεύθυνο του υπουργείου», να αναγράφεται σε σχολικό βιβλίο ως πηγή η CIA!

Πρόκειται για τακτική που προσιδιάζει σε προτεκτοράτο(!) ή να υποθέσουμε ότι έχουμε επανάκαμψη της ιδεολογίας του «yesman»(!) που άνθησε την μετεμφυλιακή περίοδο; Ή ας εξηγήσουν τι είναι αυτό που καθιστά μια υπηρεσία πληροφοριών, και μάλιστα των ΗΠΑ, σαν την εγκυρότερη πηγή από διεθνείς επιστημονικούς και ανθρωπιστικούς οργανισμούς και επιστημονικά δημοσιεύματα;

ΕΠΙΛΟΓΙΚΑ

Η εξ αποκαλύψεως «διαθεματικότητα» κατά το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο» έφθασε διά των «νέων» σχολικών βιβλίων στη σχολική τάξη το 2006-07.

Η ανυπαρξία ενός διεπιστημονικού οργάνου, απαραίτητου στη φάση της συγγραφής των σχολικών βιβλίων, γίνεται ακόμα πιο σημαντική σε αυτή τη φάση της εφαρμογής τους. Οι εκπαιδευτικοί, με τις επιστημονικές ενώσεις τους, πρέπει να απαιτήσουν να έχουν την αρτιότερη επιστημονική υποστήριξη που αξίζει στους έλληνες μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Η λύση των σχολικών βοηθημάτων, βέβαια, δεν προκρίνεται σαν μέθοδος υποστήριξης των εκπαιδευτικών και των μαθητών, και γιατί μετακυλά το κόστος στις τσέπες των εκπαιδευτικών και των γονέων και κυρίως γιατί η υποστήριξη είναι μια δυναμική διαδικασία που δεν υποκαθίσταται από την ανάγνωση ενός (ακόμη) σχολικού βοηθήματος που, στην καλύτερη περίπτωση, ακολουθεί την πολυεπιστημονική προσέγγιση.

Η πολιτεία άλλωστε θα επιχειρήσει να λύσει το πρόβλημα, όπως πάντα, στο «πόδι», από τη μια απομονώνοντας τα ΑΕΙ από τη διδακτική πράξη και από την άλλη συγκροτώντας ομάδες, που τις ανάγει σε «διεπιστημονικές» και οι οποίες εξασφαλίζουν, μόνο, τη βιοποικιλότητα των συνεργαζομένων με τους εκάστοτε κρατούντες.

Συμπερασματικά, οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών αυξάνονται ραγδαία, και είναι η στιγμή όλοι οι εμπλεκόμενοι σε επίπεδο Τμημάτων ΑΕΙ, επιστημονικών ενώσεων ή/και άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στον χώρο, σε στενή συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς της πράξης, δυναμικά να απαιτήσουμε σύγχρονες λύσεις για τα καθημερινά προβλήματα της διδακτικής πράξης και όχι μόνο.

Τελικά πρέπει να λάβουμε τα μέτρα μας γιατί το νέο σύστημα αξιών που προωθείται: αγορά, αθλητισμός, Ευρωπαϊκή Ένωση, καταναλωτισμός, υποταγή, δεν προοιωνίζει τίποτα καλό για τον σκεπτόμενο έλληνα πολίτη (και για τον ευρωπαίο πολίτη βέβαια)...

Πώς μαγειρεύουν το αρνί Από την ποιητικότητα των κειμένων στη «διαθεματικότητα»

του Γιάννη Παπακώστα

Ποια είναι η θέση της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας στην εκπαίδευση σήμερα και ως ποιο σημείο αυτή αντιμετωπίζεται ως μάθημα αυτοτελές και ανεξάρτητο; Σ' αυτό το ερώτημα θα προσπαθήσω να απαντήσω με κάθε συντομία, λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά βιβλία που κυκλοφορούν στο Γυμνάσιο αυτή τη στιγμή και θα επιχειρήσω μια αποτίμηση της οπτικής από την οποία αυτά έχουν διαρθρωθεί και επίσης του τρόπου με τον οποίο κατευθύνεται η χρήση τους.

Θέλω όμως, πριν απ' όλα αυτά, να διατυπώσω μερικές σκέψεις για τη Νεοελληνική Λογοτεχνία ως γνωστικό αντικείμενο και να αναφερθώ στο ρόλο που αυτή μπορεί να διαδραματίσει στην εκπαίδευση ως μορφωτικό αγαθό. Κυρίως δε, θα προσπαθήσω να θέσω ερωτήματα του τύπου αν και πώς το μορφωτικό αυτό αγαθό μπορεί να αξιοποιηθεί ώστε να αποβεί επωφελές για την πνευματική καλλιέργεια των νέων.

Πριν όμως αναπτύξω περαιτέρω τους προβληματισμούς μου, κάποιοι στίχοι του Οδυσσέα Ελύτη είναι ίσως αρκετά υποβοηθητικοί για να μας εισαγάγουν στο θέμα. Λέει ο ποιητής στο *Άξιον Εστί*:

*Όπου και να σας βρίσκει το κακό
αδελφοί,*

*Όπου και να θολώνει ο νους σας,
Μνημονεύετε Διονύσιο Σολωμό*

Και μνημονεύετε Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη.

Είναι φανερό ότι ο Ελύτης με το απόσπασμα αυτό υποδεικνύει κάποια στέρεα ερείσματα, όπου μπορεί να καταφύγει κανείς, για τούτο και τα προβάλλει ως ασφαλή σημεία αναφοράς και στήριξης.

Σολωμός και Παπαδιαμάντης, λοιπόν. Όμως γιατί; Είναι βέβαιο ότι η

αναφορά δεν παραπέμπει μόνο στην ποιότητα του λογοτεχνικού έργου των δύο αυτών συγγραφέων, αλλά σε κάτι βαθύτερο και εξίσου ουσιαστικό μ' αυτό, αν και η λογοτεχνία, η τέχνη γενικά, αφεαυτής αποτελεί ένα ασφαλές στήριγμα. Με την ευρύτερη έννοια, παραπέμπει στις ιδέες, στο πνεύμα γενικότερα, και στις πολιτισμικές αξίες που ενυπάρχουν στο λογοτεχνικό τους σώμα και σε μια προσεκτική ανάγνωση προβάλλονται ως πολιτισμικά αγαθά.

Είναι, επομένως, η λογοτεχνία, συν τοις άλλοις, και φορέας ιδεών διαχρονικών. Κυρίως δε, είναι φορέας αισθητικής καλλιέργειας και ευαισθησίας.

Πέρα από πνευματικές συγκινήσεις, η λογοτεχνία μεταδίδει ιδέες, και μάλιστα μ' έναν τρόπο που επιτρέπει στον αναγνώστη να τις αφομοιώσει και να τις κάνει οικείες. Νου και ευαισθησία, πνευματικά ερεθίσματα, προβληματισμούς και άλλα πολλά είναι αυτά που μπορεί να εγείρει η λογοτεχνία. Και αυτό που ενίοτε αδυνατεί να το πράξει, ή να έχει τα ίδια αποτελέσματα, η γλώσσα της επιστήμης, η γλώσσα της λογικής, το κατορθώνει η γλώσσα της ευαισθησίας και της συγκίνησης.

Η άποψη του Σεφέρη ότι ένα έργο τέχνης, «εκτός από τις ουσιαστικές αρετές του, οδηγεί, ακόμη και πολιτικά,

πολύ καλύτερα από ένα σωρό δημόσιους ρήτορες», αποκτά σήμερα μεγαλύτερη σημασία, αφού η ξύλινη γλώσσα και η συνθηματολογία έχουν αντικαταστήσει εν πολλοίς την πολιτική ανάλυση και θεωρία, την πολιτική πρακτική. Είναι γνωστό, άλλωστε, ότι η λογοτεχνία, είτε πρόκειται για προσωπική είτε για ανώνυμη δημιουργία, ανάλογα με την ποιότητά της, μπορεί και ξεδιπλώνει καλύτερα την ψυχή ενός λαού και την αντικατοπτρίζει πληρέστερα. Αυτό σημαίνει ότι καθετί που προκαλεί την ανθρώπινη ευαισθησία διερμηνεύεται καλύτερα μέσω της λογοτεχνίας, για την οποία πρέπει να δεχθούμε ότι έχει μια αυτοτέλεια, μια αυταξία, και σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να μπει στην υπηρεσία οποιασδήποτε σκοπιμότητας. «Μεγάλα έργα τέχνης», σημείωνε επίσης ο Σεφέρης, «είναι εκείνα που νομοθετούν και διδάσκουν». Είναι φανερό ότι ο όρος «νομοθετούν» παραπέμπει στο μέτρο και την ευθυκρισία, ενώ το δεύτερο ρήμα του αποσπάσμάτος μας παραπέμπει ευθέως στο κέντρο της εκπαίδευσης, η οποία σκοπό έχει να διδάσκει και να καλλιεργεί την ανθρώπινη φύση, τη φύση των νέων. Και είναι φανερό ότι ανάλογα με την ευαισθησία του αναγνώστη, μεταξύ αυτού και του κειμένου, δημιουργείται ένας μυστικός διάυλος επικοινωνίας. Η σχέση αυτή έχει την έννοια του διαλόγου, που με τον καιρό μετασχηματίζεται σε κάτι βαθύτερο και ουσιαστικότερο. Κι όσα περισσότερα έχει κανείς, τόσα περισσότερα παίρνει. Διαφορετικά η προσφορά θα μένει ανεπίδοτη.

Ο Ανδρέας Εμπειρικός έχει έναν χαρακτηριστικό στίχο εν προκειμένω. Γράφει :

Πάρε τη λέξι μου. Δώσε μου το χέρι σου.

Είναι η αμφίδρομη κίνηση που ανοίγει το κανάλι της επικοινωνίας μεταξύ αναγνώστη και δημιουργού.

Αν έτσι έχει το πράγμα και αποδεχθούμε ότι όντως η λογοτεχνία αποτελεί ένα σοβαρό μορφωτικό αγαθό και μέσον καλλιέργειας των νέων, τότε ποια είναι η θέση της πολιτείας απέναντι στην εκπαίδευση ως σύστημα παιδείας και γενικότερα απέναντι στα ανθρωπιστικά γράμματα και εν προκει-

μένω στη λογοτεχνία ;

Για την ιστορία, και πριν περάσω στο δεύτερο μέρος του θέματός μου, θα επισημάνω ότι την ευεργετική σημασία του μαθήματος της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας είχε αξιολογήσει, εδώ και αρκετές δεκαετίες, ο Ευάγγελος Παπανούτσος, όταν μάλιστα το 1965, πρώτος αυτός, το συμπεριέλαβε ως εξεταστέο μάθημα για τα ΑΕΙ όλων των κλάδων. Η λογοτεχνία, δηλαδή, αποτελούσε αντικείμενο εξέτασης για όλες τις κατευθύνσεις, με το σκεπτικό ότι συνιστά ένα μορφωτικό αγαθό για κάθε μελλοντικό επιστήμονα, είτε αυτός είναι φιλόλογος, δικηγόρος, γιατρός ή μαθηματικός. Με την καινοτομία αυτή επιτυγχάνεται επίσης και η διάνοιξη ενός διαύλου για την ανάπτυξη μιας διαλεκτικής σχέσης με την εποχή, τη σύγχρονη ή την απώτερη.

Εξεταστέο μάθημα αποτέλεσε η Νέα Ελληνική Λογοτεχνία και στα σχετικώς πρόσφατα χρόνια με τη λεγόμενη μεταρρύθμιση Αρσένη. Το 2000, με πολλή έκπληξη, παρατηρήσαμε ότι η Νεοελληνική Λογοτεχνία αφαιρέθηκε από τις Πανελλήνιες Εξετάσεις για τα ΑΕΙ (πλην των υποψηφίων της ειδικής κατεύθυνσης) και αντί αυτής προκρίθηκε η εξέταση των υποψηφίων στη Νεοελληνική Γλώσσα και Έκφραση, υπάγοντας έτσι τη λογοτεχνία στη γλωσσική διδασκαλία και αγνοώντας ότι φορέας της γλώσσας είναι το κείμενο, ο νεοελληνικός λόγος δηλαδή, ο οποίος, αντί να αποτελέσει τη βάση της εξέτασης και στα αντικείμενα αυτά, εξοβελίστηκε.

Το γεγονός, σε μία μεγάλη κατηγορία φιλόλογων, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις. Ενδεικτική, εν προκειμένω, ήταν η διαμαρτυρία του Συνδέσμου Φιλολόγων του Νομού Χανίων, ο οποίος επισήμανε ότι ο εξοβελισμός των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας από εξεταζόμενο μάθημα αποτελεί de facto υποβάθμιση της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας από την ίδια την επίσημη πολιτεία και απαξίωσή της, ενώ συνιστά επιπλέον στέρηση των νέων από ένα ασφαλές και εδραίο μορφωτικό αγαθό, γιατί, από τη στιγμή που το μάθημα δεν είναι εξεταζόμενο, είναι καταδικασμένο να οδηγηθεί στο περιθώριο. Ας αφήσουμε το γεγονός ότι υπάρχουν

και περιπτώσεις που ώρες της Λογοτεχνίας χρησιμοποιούνται για την κάλυψη άλλων διδακτικών αναγκών. Ανάλογο εκτενές υπόμνημα διαμαρτυρίας απεστάλη τότε και από αλλού.

Φοβάμαι όμως ότι έκτοτε η κατάσταση επιδεινώθηκε ακόμη πιο πολύ. Εκτός από την περιθωριοποίηση του μαθήματος, και την υπαγωγή του στη γλωσσική διδασκαλία, η οποία αποτελεί το ένα υπογάστριο, με την παρούσα κατάσταση των διδακτικών βιβλίων στο Γυμνάσιο, η Νεοελληνική Λογοτεχνία βάλλεται και από τη λεγόμενη «διαθεματικότητα». Ούτε λίγο, δηλαδή, ούτε πολύ η λογοτεχνία τώρα είναι υπηρέτης δύο αφεντάδων, για να χρησιμοποιήσω τον τίτλο του γνωστού θεατρικού έργου του Γκολντόνι.

Τούτο είναι εμφανές και στον τρόπο συγκρότησης των νέων βιβλίων του Γυμνασίου, τα οποία αντικατέστησαν εκείνα που είχαν συγκροτήσει και επιμεληθεί οι Ν. Γρηγοριάδης, Τάκης Καρβέλης, Χρ. Μηλιώνης, Κώστας Μπαλάσκας και Γιώργος Παγανός. Και στο σημείο αυτό θα ήθελα να κάνω δύο επισημάνσεις : Η πρώτη επισημάνση είναι ότι η σύνταξη και διαμόρφωση ενός διδακτικού βιβλίου για παιδιά, και μάλιστα βιβλίου που να έχει την έγκριση των οργάνων της πολιτείας και να μπαίνει σε όλα τα σπίτια, δεν είναι μια εύκολη υπόθεση. Όπως δύσκολη είναι και η επιλογή ετούτου ή εκείνου του κειμένου, η διατύπωση ετούτης ή εκείνης της ερώτησης, η ανθολόγηση ετούτου ή εκείνου του συγγραφέα κλπ.

Η δεύτερη επισημάνση είναι ότι όσοι αναλαμβάνουν τη συγκρότηση παρόμοιων βιβλίων είναι αναγκασμένοι να λάβουν υπόψη τους την προκήρυξη, όπως αυτή εκπονήθηκε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, και να στοιχηθούν μ' αυτή. Τούτο είναι αναπόφευκτο για κάθε ομάδα εργασίας, επομένως και για τις παρούσες. Ότι τα διδακτικά βιβλία πρέπει να ανανεώνονται είναι βέβαια αναγκαίο. Τα βιβλία του Γυμνασίου όμως, όσο ξέρω, με εντολή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου είχαν ανανεωθεί το 2000, δηλαδή πρόσφατα. Και οι όποιες αλλαγές είχαν γίνει αποδεκτές. Τι ήταν όμως εκείνο που επέβαλε τον εξοβελισμό τους; Είναι γιατί, κατά την αντίληψη των τότε ειδημόνων του Παι-

δαγωγικού Ινστιτούτου, δεν επιδέχονταν έστω μία ακόμη αναπροσαρμογή με αφαιρέσεις ή αντικαταστάσεις κειμένων ή μήπως κάτι άλλο είχαν στο νου τους οι νέοι μεταρρυθμιστές; Όπως κι αν έχει το πράγμα, όταν καταργείς ένα ομολογουμένως δοκιμασμένο βιβλίο, η ευθύνη που αναλαμβάνεις είναι πολύ μεγαλύτερη. Είσαι υποχρεωμένος, ηθικά και επιστημονικά, να βάλεις στη θέση του κάτι ανώτερο, κάτι λειτουργικότερο. Αυτό το άλλο φοβάμαι πως με την παρούσα σειρά δεν επιτεύχθηκε. Και βέβαια όχι με ευθύνη των ομάδων εργασίας πάντοτε.

Στην προκειμένη περίπτωση είναι φανερό ότι τα πάντα υπήκουσαν στην αναγκαιότητα της απορρόφησης κάποιων πακέτων, κάποιων κοινοτικών κονδυλίων, δηλαδή, και επίσης στην καινοφανή πρόθεση ατόμων ελάχιστα ειδικών, τα οποία, κάνοντας χρήση της θέσης τους στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο κι επίσης φιλοδοξώντας να εισάγουν κάτι καινούργιο και χωρίς προηγούμενη πειραματική εφαρμογή, επινόησαν καινοτομίες, οι οποίες μπορούν να αποβούν επιζήμιες για τα εκπαιδευτικά μας πράγματα και ειδικότερα για το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, όπου και ειδικώς αναφέρομαι. Έτσι η λογοτεχνία ετέθη στην υπηρεσία και της διαθεματικότητας, συνεχίζοντας κάτι που είχε ήδη καταγγελθεί, εννοώ το «καπέλωμά» της από τη γλωσσική διδασκαλία. Ένα μάθημα λοιπόν με ιστορία, η ψυχή του σχολείου, μετατρέπεται σε μάθημα πραγματογνωσίας, εγκυκλοπαιδισμού και λαογραφισμού.

Έτσι, απ' αφορμή τα λογοτεχνικά κείμενα:

1. «Η λιτανεία» του Στρατή Μυριβίλη, στους μαθητές ως διαθεματική εργασία συστήνεται:

«Ζητήστε τη βοήθεια του καθηγητή των Θρησκευτικών ή απευθυνθείτε στον ιερέα της ενορίας σας για να βρείτε και να παρουσιάσετε στην τάξη την προσευχή που, σύμφωνα με τους κανόνες της Εκκλησίας, διαβάζεται όταν γίνεται λιτανεία για τη λειψυδρία» (Α' Γυμν., σελ.60).

2. Για το πεζό «Πασχαλινή ιστορία» του Π. Καλιότσου συστήνεται:

«Ζητήστε από τους γονείς σας, τους παππούδες σας, τους γνωστούς σας να σας διηγηθούν έθιμα της ιδιαίτερης πατρίδας τους που σχετίζονται με το πασχαλινό φαγητό. Πώς μαγειρεύουν το αρνί; Ποια άλλα φαγητά ή γλυκά περιλαμβάνει το πασχαλινό τραπέζι; Πώς συμπεριφέρονται οι συνδαιτυμόνες τη μέρα της Λαμπρής; Ζητήστε και τη βοήθεια της καθηγήτριας της Οικιακής Οικονομίας» (Α' Γυμν., σελ. 70).

3. Για το «Οδοιπορικό στην Ινδία» της Τ. Γκρίτση-Μιλλιέξ συστήνεται:

«Βρείτε και μελετήστε έναν τουριστικό οδηγό για την Ινδία ή ειδικά για το Νέο Δελχί και σχολιάστε τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται η χώρα και οι άνθρωποί της. Ζητήστε και τη βοήθεια του καθηγητή της Γεωγραφίας» (Β' Γυμν., σελ. 122).

4. Για το διήγημα «Ο σκαντζόχερος» του Ε.Χ. Γονατά συστήνεται:

«Απευθυνθείτε στους καθηγητές των Μαθηματικών και της Φυσικής και συζητήστε για τη σημασία του τετράγωνου σχήματος στη φύση και στην επιστήμη τους. Συγκρίνετε επίσης τη σχέση ενός κυκλικού με ένα τετράγωνο σχήμα» (Β' Γυμν., σελ. 249).

5. Για το «Του γιοφυριού της Άρτας» (δημοτικό) συστήνεται:

«Σε συνεργασία με τους καθηγητές της Γεωγραφίας και της Τεχνολογίας οργανώστε ερευνητικές ομάδες, με σκοπό τη συλλογή στοιχείων για την τοποθεσία, τη λειτουργία και την ευρύτερη σημασία των γεφυριών, τόσο στην παλιά όσο και στη σύγχρονη εποχή της μεγάλης τεχνολογικής ανάπτυξης» (Γ' Γυμν., σελ. 14).

6. Για το ποίημα «Τα πάθη της βροχής» της Κικής Δημουλά συστήνεται:

«Συζητήστε στο μάθημα της Φυσικής και της Χημείας για τη δημιουργία της βροχής, για τα είδη της, καθώς και για τις επιπτώσεις μεγάλων περιόδων βροχόπτωσης στο κλίμα της χώρας και στη διάθεση των ανθρώπων» (Γ' Γυμν., σελ. 226).

Τα παραδείγματα είναι ενδεικτικά. Μπορούν να αναφερθούν δεκάδες παρόμοια. Ωστόσο, δε μένει αμφιβολία

ότι στον χώρο της λογοτεχνίας εμπλέκονται επίσης ο θεολόγος, ο μαθηματικός, ο φυσικός, ο καθηγητής της γεωγραφίας, της οικιακής οικονομίας και πάει λέγοντας.

Η εκτροπή από τους σκοπούς του μαθήματος ωστόσο είναι ορατή. Το κείμενο πια μένει ανυπεράσπιστο, ξεπουλουισμένο, σα μαδημένο πουλί.

Ο χώρος δεν επιτρέπει βέβαια διεξοδική αναφορά. Θα αναφερθώ μόνο σε μερικά χτυπητά σημεία, αρχίζοντας από τα περιεχόμενα των νέων βιβλίων σε σχέση με τα αποσυρθέντα.

Ξεφυλλίζοντας, λοιπόν, το βιβλίο της Α' Γυμνασίου και συγκρίνοντας τη θεματολογία του νέου βιβλίου με τη θεματολογία του παλαιού, παρατηρεί κανείς ότι το νέο βιβλίο ακολουθεί σχεδόν αυτολεξεί τη θεματολογία του παλαιού, όπως άλλωστε αυτό ορίζεται στην προκήρυξη. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, δηλαδή, χρησιμοποίησε όλη τη σκευή των αποσυρθέντων βιβλίων, χωρίς να υπολογίσει ότι αυτό ήταν πνευματικός μόχθος της προηγούμενης ομάδας εργασίας και την έντυσε (τη σκευή) με καινούριο υλικό.

Έτσι έχουμε:

Ο άνθρωπος και η φύση, στο παλαιό
Ο άνθρωπος και η φύση, στο νέο

Η θρησκευτική πίστη, στο ένα
Η θρησκευτική ζωή, στο άλλο

Παλαιότερες μορφές ζωής, στο ένα
Παλαιότερες μορφές ζωής, στο άλλο.

Γνωριμία με τον τόπο μας και με άλλους τόπους, στο ένα
Ταξιδιωτικά κείμενα, στο άλλο.

Η αποδημία, στο ένα
Η αποδημία και στο άλλο.

Αθλητισμός, στο ένα
Αθλητισμός και στο άλλο, και ούτω καθεξής.

Αναπαραγωγή των ενοτήτων του παλαιού παρατηρείται και στο βιβλίο της Β' Γυμνασίου, ενώ διατηρείται σταθερά η διάρθρωση, ως προς την περιοδολόγηση, και του βιβλίου της Γ' Γυμνασίου.

Εδώ θα επισημάνω και μία διαφορά: Στο αποσυρθέν βιβλίο υπήρχε και μια

ενδιαφέρουσα για τους μαθητές ενότητα με τον τίτλο: *Το 1940, Η κατοχή, Η αντίσταση*. Οι αγώνες των νέων για την ελευθερία, με ανάλογα, αντιπροσωπευτικά κείμενα. Αυτές οι ενότητες στα νέα βιβλία απουσιάζουν.

Τα κεντρικά προβλήματα για τη σύνταξη ενός παρόμοιου βιβλίου για παιδιά, είναι, νομίζω, τα εξής:

α. Ποιοι συγγραφείς θα ανθολογηθούν, αφού προηγουμένως έχουμε συμφωνήσει για το αυτονόητο, ότι δηλαδή κάθε γράφων ή γράφουσα δεν θεωρείται κατ' ανάγκην και λογοτέχνης. Τούτο σημαίνει ότι στο σχολικό βιβλίο δε χωρούν όλοι οι γράφοντες. Στο παιδί δίνουμε ό,τι καλύτερο έχει να επιδείξει ο πολιτισμός μας στον χώρο της λογοτεχνίας.

β. Το είδος και το περιεχόμενο των κειμένων.

γ. Η ηλικία των παιδιών, στα οποία απευθύνονται.

Είναι φανερό ότι στην προκειμένη περίπτωση έχουμε να κάνουμε με εφήβους κι όχι με παιδιά του δημοτικού σχολείου. Αυτό δεν ξέρω κατά πόσο ελήφθη υπόψη για τη σύνταξη του βιβλίου της Α' Γυμνασίου, για να μείνω μόνο σ' αυτό, όταν συγγραφείς, με τους οποίους γέμουν τα ανθολόγια του Δημοτικού Σχολείου μεταφέρονται και στο Γυμνάσιο.

Αν δεχθούμε την άποψη ότι οι συγγραφείς που ανθολογούνται πρέπει να είναι καταξιωμένοι και τα κείμενα αυστηρώς επιλεγμένα, τότε προκύπτει το ερώτημα με ποια κριτήρια ανθολογήθηκαν τα σχετικά κείμενα των Τούλας Τίγκα, Ειρήνης Μάρρα, Μαρίας Πυλιώτου, Μαρίας Κλιάφα. Κείμενα ως επί το πλείστον απλοϊκά. Κι αν μεν για μερικές από αυτές τις συγγραφείς παρατίθενται και τα σύντομα, συντομώτατα βιογραφικά σημειώματα, για την κ. Μάρρα από πού θα αντλήσουν πληροφορίες, όχι μόνο τα παιδιά, αλλά και οι διδάσκοντες; Το βιογραφικό της σημείωμα απουσιάζει, όπως απουσιάζει και από τη σχολική *Ιστορία της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, που οι μαθητές έχουν στη διάθεσή τους.

Θεωρώ επίσης ότι ερωτήματα θα προξενήσει σε διδάσκοντες και διδασκομένους η απροειδοποίητη παράθεση κειμένων ξένων συγγραφέων σε θε-

ματικές ενότητες αμιγώς νεοελληνικής λογοτεχνίας. Για παράδειγμα, δεν εξηγήθηκε με ποια κριτήρια στην ενότητα «Νεοελληνικός διαφωτισμός» καταχωρίζεται και κείμενο του Λόρδου Βύρωνα, ενώ στην ενότητα «Οι Φαναριώτες και οι Ρομαντικοί των Αθηνών», όπου οι Αλέξ. Σούτσος, Σπυρίδων Βασιλειάδης, Εμμ. Ροϊδης και άλλοι, ανθολογείται και κείμενο του άγγλου συγγραφέα Σάμιουελ Κόλεριτζ.

Το ίδιο ερώτημα προβάλλει και για την ενότητα «Η νέα Αθηναϊκή Σχολή» (1880-1922), όπου δίπλα στον Γ. Βιζυηνό και τον Αλέξ. Παπαδιαμάντη εντάσσεται και ο έξοχος, κατά τα άλλα, ρώσος συγγραφέας Άντον Τσέχοφ, ενώ στην ενότητα «Η νεότερη λογοτεχνία, Η λογοτεχνία από το 1922 ως το 1945», όπου ο Καρυωτάκης, ο Σεφέρης, ο Μυριβήλης, ο Καββαδίας και άλλοι, παρατίθενται επίσης κείμενα και των Ζυλ Λαφόργκ και Φραντς Κάφκα. Αν η καταχώριση των εν λόγω ξένων συγγραφέων είχε γίνει σε ξεχωριστή ενότητα, ασφαλώς και δεν θα προέκυπταν ερωτήματα. Η ανάμιξή τους όμως με νεοέλληνες συγγραφείς, όπου η κατάταξη είναι ιστορική, θαρρώ πως, τουλάχιστον εισαγωγικώς, θα έπρεπε να αιτιολογηθεί. Και τούτο, γιατί πρόκειται για βιβλίο που θα χρησιμοποιηθεί από μαθητές, οπότε τα ερωτήματα θα είναι εύλογα.

Συμπληρωματικά προς τα κείμενα, οι μαθητές έχουν στα χέρια τους και την *Ιστορία της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας*. Προσωπικώς δεν ξέρω μέχρι ποιο σημείο μπορεί να υπάρξει παράλληλη λειτουργία και των δύο αυτών βιβλίων, και μάλιστα με ένα βιβλίο, όπως η συγκεκριμένη *Ιστορία της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, όπου αρκετά σημεία μένουν ακάλυπτα.

Μίλησα παραπάνω για την καινοφανή θεωρία της «διαθεματικότητας». Αν η θεωρία αυτή παίζει κάποιο ρόλο στο Δημοτικό σχολείο, όπου δεν απαιτείται εμβάθυνση στα πράγματα και πιο πολύ ο ρόλος των μαθημάτων είναι πληροφοριακός, στην περίπτωσή μας –και επιμένω σ' αυτό– είναι άκρως διαβρωτικός και συντελεί στην αποσύνδεση της λογοτεχνίας από τα κείμενα, τα οποία μετατρέπονται σε πηγή πληροφοριών και εγκυκλοπαιδικών γνώσεων,

σε *realia*. Άλλωστε ποιος διδάσκων, εφόσον το κείμενο το απαιτούσε, δεν το συνέδεε, με κάθε συντομία, με πρόσωπα, πράγματα και έννοιες που χρειάζονταν διευκρίνιση; Οι πάγιες οδηγίες των υπεύθυνων οργάνων ήταν πάντοτε να μη διατίθεται πολύς χρόνος σ' αυτό το στάδιο και τη βάση της διδασκαλίας να την αποτελεί το κείμενο. Ο σεβασμός του αποτελεί προϋπόθεση.

Ότι προς την αποσύνθεση και την αποσύνδεση οδηγούν τα νέα βιβλία είναι εμφανές και από την αναλογία των προτάσεων της λεγόμενης «διαθεματικότητας». Σε κάθε κείμενο θα δει κανείς σταθερά, σταθερότατα, τουλάχιστον δύο (κατά μέσο όρο) προτάσεις για «διαθεματική εργασία». Η λογοτεχνία λοιπόν, ως κειμενική υπόσταση, μπρος στη σκοπιμότητα αυτή εξουδετερώνεται, χάνεται. Περί τις τριακόσιες είναι οι διαθεματικές εργασίες που συνιστώνται και για τα τρία βιβλία.

Στον κλάδο των φιλολόγων πλέον εναπόκειται αν θα πορευτεί με μια τέτοια λογική. Αν, δηλαδή, οι φιλόλογοι θα ανεχθούν περαιτέρω την υποβάθμιση, και κατ' επέκταση τον αφανισμό του μαθήματος, και θα αποδεχθούν άκριτα αυτή τη νέα λογική. Αν, τέλος, μπρος στο θλιβερό φαινόμενο της υποβάθμισης της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στην εκπαίδευση θα ανεχθούν και οι ίδιοι να παραμείνουν θεατές.

Ο χώρος δεν επιτρέπει να μπω σε ειδικότερα θέματα και να αναφερθώ σε συγκεκριμένα κείμενα. Αναφέρομαι ειδικότερα στο βιβλίο της Α' Γυμνασίου, το οποίο φοβάμαι ότι είναι κατώτερο των προσδοκιών. Για τούτο και, αγνοώντας τη λεγόμενη διαθεματικότητα, οι φιλόλογοι θεωρώ ότι θα μπορέσουν να αξιοποιήσουν, κατά τρόπο δημιουργικό, τα στοιχεία εκείνα που καταξιώνουν στην πράξη το εξαιρετικά ενδιαφέρον μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Και αυτή τη λύση θα τη δώσει μια νέα ημερίδα που θα οργάνωνε ίσως η Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων, με αποκλειστικό θέμα τη θέση της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας στην εκπαίδευση σήμερα και με το ερώτημα αν αυτή θα συνεχίσει να είναι μάθημα κεντρικό ή περιθωριακό. Διαφορετικά, ας καταργηθεί. Έτσι θα περισωθεί και το κύρος της.

Η υποθαλάσσια αρτηρία

Σχετικά με την υποθαλάσσια αρτηρία, ο φίλος Κώστας Καλαπανίδας γράφει:

Προπομπός –μπορεί– για μια σειρά ρυθμίσεων, μεγάλης κλίμακας πανελλαδικώς, και αντιοικολογικών παρεμβάσεων προς δόξαν ημετέρων εργολάβων, καθώς και παγίδα, για τις απύσυχες τοπικές κοινωνίες, η υποθαλάσσια αρτηρία Θεσσαλονίκης απασχόλησε κι απασχολεί όλους μας, λιγότερο ή περισσότερο. Σύμφωνα με το αρχείο μου, ο δήμαρχος Θεσσαλονίκης κ. Παπαγεωργόπουλος (εφημ. *Μακεδονία*, Τρίτη, 23/10/2006), μετά τα προειδοποιητικά αποτελέσματα των εκλογών, ισχυρίστηκε ότι ίσως «θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί δημοψήφισμα για την υποθαλάσσια οδό της πόλης». Το ζήτημα των δημοψηφισμάτων και της λαϊκίστικης διάστασής τους έχει ξανα-απασχολήσει επιτυχημένα το Αντί, και δυστυχώς ίσως μόνο το Αντί. Π.χ. στον διάλογο για το Ευρωσύστημα τον Απρίλη του 2005, όταν η συντάκτριά σας Ελ. Καρασαββίδου ισχυρίστηκε με μεγάλη οξύνοια πως τα δημοψηφίσματα γίνονται και προπύργιο των κατεστημένων αντιλήψεων (της κατασκευής τους) κι ότι «μια καμπάνια της Αριστεράς θα 'πρεπε απλώς να μην υποθηκεύει την αυταξία κάποιων πραγμάτων, ανεξάρτητα από αποτελέσματα, όπως δείχνουν ιστορικά παραδείγματα». Τώρα λοιπόν ο κ. δήμαρχος πετά το μπαλάκι στους πολίτες για να νομιμοποιήσουν πιθανόν τις δικές του ανομίες. Ορθώς ο κ. Μπουτάρης (*Μακεδονία*, 22/10/2006) ισχυρίστηκε

πως αν η δημοτική τηλεόραση αρχίσει την προπαγάνδα, οι πολίτες θα ψηφίσουν μια μαγική εικόνα και το δημοψήφισμα θα είναι μια «λαϊκίστικη υπαγωγή της λαϊκής ετυμολογίας». Νομίζω ότι η υποθαλάσσια –η τερατογόνο–, με τα γνωστά προβλήματα που θα δημιουργήσει και τα ελάχιστα που ποιος ξέρει αν θα βελτιώσει, πρέπει να ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ για τουλάχιστον έναν χρόνο, ώστε να γίνει ΚΥΚΛΟΣ ενημέρωσης και συνελεύσεις στις γειτονιές. Μα σάμπως και πάλι, δίπλα στους ενημερωμένους πολίτες και τα μικροσυμφέροντά τους, δεν πρέπει να 'χουν λόγο και οικολογικές κινήσεις πολιτών, κι όχι μόνο εργολάβοι και φίλοι πολιτικών; Σας ερωτώ κ. δήμαρχοι, σύμβουλοι και Θεσσαλονικείς. Σε τέτοια καμπάνια θα προσυπέγραφα κι εγώ!

Μετά τιμής,
Κώστας Καλαπανίδας

Το αλβανόφωνο κανάλι

Σχετικά με το άρθρο του Δ. Νικολάου στο τχ. 882-882 για το υπό σύσταση αλβανόφωνο κανάλι, ο βουλευτής Ιωαννίνων κ. της ΝΔ Α. Φούσας γράφει:

Αγαπητέ κ. Δ/ντά,

Επιθυμώ να σας γνωρίσω τα εξής:

1. Πρόκειται για δημοσίευμα κατάπτυστο, το οποίο δεν έχει καμία απολύτως σχέση με το πρόσωπό μου και τις δραστηριότητές μου. Φαίνεται ότι ο συντάκτης του επιστράτευσε όλη του τη φαντασία και αναφέρεται σε στοιχεία ψευδέστατα και παντελώς ανυπόστατα.

2. Δεν είμαι σε θέση να γνω-

ρίζω εάν εξυπηρετεί κάποιους ανομολόγητους σκοπούς ή σκοτεινά συμφέροντα ή γίνεται άθελά του όργανο άλλων για να με πλήξουν πολιτικά, αλλά, σε κάθε περίπτωση, στηρίζεται σε παντελώς ανύπαρκτα και ψευδή στοιχεία και γεγονότα.

3. Δεν γνωρίζω, επίσης εάν στόχος είναι η ΝΔ και η τελευταία απόφαση της κυβέρνησης για διπλή υπηκοότητα των Βορειοηπειρωτών και επελέγη το πρόσωπό μου να στοχοποιηθεί, επειδή, πράγματι, είναι άριστες οι σχέσεις μου με τον Ελληνισμό της Β. Ηπείρου και της Αλβανίας γενικότερα. Αλλά, εάν αυτό συμβαίνει, θα πρέπει να σας τονίσω ότι το δημοσίευσμά σας ατύχησε, διότι όσα αναφέρονται είναι κακοήθειες.

4. Ειδικότερα, είναι παντελώς ανυπόστατο και προκλητικά αυθαίρετο αυτό που γράφετε, ότι, δήθεν, «*Ιθύνων της πρωτοβουλίας, που της προσδίδει και χαρακτηριστικά θρύλερ, καθώς τα νήματα που κινεί στο παρασκήνιο απλώνονται τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Αλβανία, είναι ο Βουλευτής Ιωαννίνων της ΝΔ Α. Φούσας*».

Δεν είμαι κανένας ιθύνων, δεν κινώ κανένα νήμα, δεν έχω σχέση με κανένα προσκήνιο και βεβαίως δεν έχω κανένα απολύτως κανάλι επικοινωνίας με τα Τίρανα. Απορώ, εκπλήσσομαι και αγανακτώ με την αρρωστημένη φαντασία του πληροφοριοδότη και την ανευθυνότητα του συγγραφέα.

5. Επίσης, ψευδέστατο είναι και το αναγραφόμενο ότι δήθεν «*έχω αναλάβει τη νομική εκπροσώπηση των επιχειρηματιών με την ιδιότητά μου ως έγκριτου δικηγόρου...*». Όλα αυτά είναι πα-

ραμύθια, αφού ούτε ανέλαβα οποιαδήποτε νομική εκπροσώπηση των αλβανών επιχειρηματιών στη χώρα μας και πουθενά αλλού, δεν με επισκέφθηκε και δεν με απασχόλησε για το θέμα αυτό κανένας επιχειρηματίας (Αλβανός ή Έλληνας), και, σε κάθε περίπτωση, ήταν και εκ των πραγμάτων αδύνατο να συμβεί αυτό, και διότι έχω επαγγελματικό ασυμβίβαστο, αλλά και διότι είναι γνωστή η θέση μου για το θέμα των Βορειοηπειρωτών.

6. Δεν «εμφανίζομαι», όπως γράφετε, ως Πρόεδρος της Ομάδας Ελληνοαλβανικής Φιλίας, αλλά είμαι πράγματι Πρόεδρος, με απόφαση της Βουλής, και συμμετέχουν και άλλα διακεκριμένα μέλη του Ελληνικού Κοινοβουλίου, και μάλιστα όλων των κομμάτων. Σκοπός μας είναι η περαιτέρω ανάπτυξη σχέσεων φιλίας και συνεργασίας μεταξύ των δύο Κοινοβουλίων και των δύο λαών.

7. Είναι ανυπόστατο ότι δήθεν έλαβα μέρος στις συνομιλίες που είχε ο Πρωθυπουργός της Αλβανίας Σαλί Μπερίσα με τον Πρωθυπουργό Κ. Καραμανλή (κατά την τελευταία επίσκεψη του πρώτου στην Αθήνα). Ούτε προσκλήθηκα και ούτε συμμετείχα στις συνομιλίες αυτές.

8. Βεβαίως, συμμετείχα στην αποστολή στα Τίρανα του Υπουργού Υγείας κ. Δ. Αβραμόπουλου, με την ιδιότητά μου ως Προέδρου της Ομάδας Ελληνοαλβανικής Φιλίας του Ελληνικού Κοινοβουλίου, και βεβαίως είχαμε (ιδίως ο κ. Αβραμόπουλος) ενδιαφέρουσες εκεί συζητήσεις για το συμφέρον των δύο χωρών και των δύο λαών. Μάλιστα, προσκλήθηκαν

να συμμετέχουν στην αποστολή αυτή και ο Πρόεδρος της Διαρκούς Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής κ. Π. Αδρακτάς και ο Πρόεδρος του Τομέα Υγείας της ΝΔ κ. Γ. Παπαγεωργίου, συμμετείχε δε τελικώς μόνο ο δεύτερος, διότι ο πρώτος είχε σοβαρούς λόγους ν' απουσιάζει (Εκλογή Προεδρείου της Επιτροπής).

9. Ασφαλώς, υποστήριξα και υποστηρίζω και τώρα ότι θα έπρεπε να δοθεί η ελληνική υπηκοότητα στους Βορειοηπειρώτες, εφόσον πρώτα εξασφαλισθούν εκεί όλα τα δικαιώματά τους και, επειδή αυτό έγινε (και με το Αλβανικό Σύνταγμα και με την ευρωπαϊκή προοπτική της Αλβανίας, και με τις δηλώσεις Μπερίσα και με την πρωτοβουλία της κ. Μπακογιάννη ως Υπουργού Εξωτερικών), ορθώς η Ελληνική Κυβέρνηση πήρε την απόφαση αυτή, την οποία και ενθέρμως δημοσίως υποστηρίζω και στηρίζω.

10. Δεν έχω καμία απολύτως σχέση ή ανάμειξη με την, όπως γράφετε, σχεδιαζόμενη ίδρυση αλβανόφωνου τηλεοπτικού σταθμού στην Ελλάδα. Κανένας δεν μου ζήτησε τη γνώμη και κανένας δεν με απασχόλησε, και εκπλήσσομαι για τα γραφόμενά σας, που ασφαλώς είναι ανυπόστατα, ανεύθυνα και συκοφαντικά.

11. Τέλος, θα ήθελα να παρατηρήσω, ότι, βεβαίως, εδώ και 25 χρόνια, αγωνίζομαι, με κάθε νόμιμο τρόπο, για την προστασία και το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Βορειοηπειρωτών. Για τον λόγο αυτόν πήγα πολλές φορές στη Β. Ήπειρο και στην Αλβανία γε-

νικότερα και συμπάρισται στα πολλά προβλήματα, και ιδίως σε θέματα Παιδείας.

Βεβαίως, είμαι αυτός που είχα την πολιτική και νομική ευθύνη από πλευράς ΝΔ για τη γνωστή «δίκη των 5» στα Τίρανα το 1994. Βεβαίως, είμαι αυτός που, το 1997 με τις γνωστές «πυραμίδες» κατην εξέγερση, πήγα στα χωριά της Β. Ηπείρου για να στηρίξω τους ομοεθνείς μας και, δυστυχώς, κινδύνευσε η ζωή μου.

Βεβαίως, είμαι αυτός που αγωνίζομαι, με κάθε νόμιμο τρόπο, για τη στήριξη των Βορειοηπειρωτών στις πατρογονικές τους εστίες και ακόμη αγωνίζομαι για την ανάδειξη του εκεί ελληνικού πολιτισμού. Πάντοτε, βέβαια, στα πλαίσια της καλής φιλίας και συνεργασίας των δύο λαών της Ελλάδος και της Αλβανίας. Όλα αυτά και πολλά άλλα ακριβώς έτσι είναι, δεν μπορώ, όμως, να κατανοήσω το σαθρό δημοσίευσά σας και τη σκοπιμότητά του.

12. Ο δημοσιογράφος σας διέπραξε και ένα ακόμη ιδιαίτερα σοβαρό ολίσθημα, που έχει σχέση με την απαιτούμενη δημοσιογραφική δεοντολογία. Και εξηγούμαι. Προτού προβεί στη συγγραφή του ψευδέστατου και κατάπτυστου κειμένου, δεν θα έπρεπε να επικοινωνήσει μαζί μου και να ακούσει και τις δικές μου απόψεις; Αυτό, δυστυχώς, δεν το έκανε ποτέ και για τον λόγο αυτόν είναι δυο φορές εκτεθειμένος. Δυστυχώς, στο θέμα αυτό έχει και το περιοδικό σας τεράστια ευθύνη, που δεν ταιριάζει στην ομολογουμένως σπουδαία πορεία του.

Με τιμή
Αντώνιος Γρ. Φούσας

Σημείωση Σύνταξης:

Μας προξένησε κατάπληξη το επιθετικό ύφος της επιστολής του κ. Φούσα. Προς Θεού, ηρεμήστε, κ. βουλευτά. Προς τι όλα αυτά περί «κατάπτυστου δημοσιεύματος» που ενδεχομένως «εξυπηρετεί ανομολόγητους σκοπούς ή σκοτεινά συμφέροντα ή γίνεται άθελά του όργανο άλλων για να με πλήξουν προσωπικά»; Ένα σύνθημας ρεπορτάζ ήταν για την σχεδιαζόμενη ίδρυση αλβανόφωνου ιδιωτικού τηλεοπτικού σταθμού στην Ελλάδα, το οποίο το μόνο που καταλογίζει στον κ. Φούσα είναι η πρωτοβουλία. Δεν ήταν τα πρόσωπα η ουσία του ρεπορτάζ, αλλά η πολιτική και οι μεθοδεύσεις.

Με μια απλή διάψευση, κόσμος όπως και το σχετικό ρεπορτάζ του περιοδικού, ο κ. Φούσας θα είχε βάλει τα πράγματα στη θέση τους, σε ό,τι αφορά τον ίδιο και σε ό,τι αφορά εμάς. Το ύφος της επιστολής μας κάνει να πιστεύουμε πως δεν υπάρχει καπνός χωρίς φωτιά, και να πιστεύουμε και εκείνους εκ των συναδέλφων του, οι οποίοι σιγοψιθυρίζουν στη Βουλή ότι κάποιος γαλάζιος κοινοβουλευτικός πραίτωρας ειδοποίησε κατεπειγόντως τους εμπλεκόμενους, όταν δημοσιεύτηκε το σχετικό ρεπορτάζ, «να μαζέψουν το θέμα όπως όπως». Ελπίζουμε ότι σύντομα θα έλθουν περισσότερα στοιχεία στο φως.

Θεοφάνω
Τεύχος 4 ΤΡΙΜΗΝΙΟ 2006-09

Πανηγυρίζοντας την Θαλερή Θρόνα
εκδόση στο ΔΙΟΝ

ΕΛΕΝΗ ΣΩΤΗΡΙΟΥ
ΧΡΗΣΤΟΣ Ν. ΝΑ

ΓΙΑΤΡΟΥ ΧΑΤΖΗ
η ΕΛΕΝΗ ΣΩΤΗΡΙΟΥ μας μιλάει για τη μόνη
ελληνική ιατρική ανθρωπιστική οργάνωση

Θανάσης Βαλτινός
έναν αιεθαλή αγάπας

4^η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΜΟΔΑΣ ΣΤΟ ΖΑΠΕΙΟ

Ανδρομάχη Τσαφτιάκη
για αναταπόνη, μπαλάρνα

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
κυκλοφορεί
σε περίπτερα & βιβλιοπωλεία
Β.Τσιτσώνη 30
Γλυφάδα 16675 - Αθήνα
τηλ: 210 9615 501
e-mail: theofanoma@otenet.gr

"ΧΑΠΠΥ ΝΤΑΙΗ"
30 χρόνια μετά

Επισημαίνουμε

Επώνυμα βραβεία από «ανώνυμους» κριτές

Ήταν η γνωστή και συμπαθέστατη ηθοποιός Γιώτα Φέστα, η οποία έκλεψε την παράσταση στη διάρκεια της τελετής απονομής των φετινών Κρατικών Κινηματογραφικών Βραβείων Ποιότητας στο Μέγαρο Μουσικής της Θεσσαλονίκης, όταν από βήματος «ευχήθηκε» (προφανώς με παραλήπτη τον παριστάμενο υπουργό Πολιτισμού) τον επόμενο χρόνο η κριτική επιτροπή «να είναι επώνυμη και όχι ανώνυμη». Είναι βέβαιο ότι με την «ευχή» της δεν εννοούσε να διαβάζονται τα ονόματα των 50 μελών της εν λόγω επιτροπής (με τις ιδιότητες του καθενός), ούτε πολύ περισσότερο να ανεβαίνουν στη σκηνή. Αντιθέτως, είχε απαξιωτικό υπαινιγμό για τα ολοφάνερα ελαττώματα της λειτουργίας της. Πάντως, έτσι κι αλλιώς, το περίπου ομόφωνο και παρατεταμένο χειροκρότημα δεν μου είπε και πολλά πράγματα. Μόλις πέρσι, το πάνω-κάτω ίδιας σύνθεσης κοινό της αίθουσας, με την ίδια φροντίδα χειροκροτούσε τον Γιάννη Διαμαντόπουλο, σκηνοθέτη του αλήστου μνήμης κιτς «Γαλάζιο φόρεμα» (πέντε βραβεία, παρακαλώ, μεταξύ των οποίων και αυτό της καλύτερης(!) ταινίας) για την ακατάσχετη και αναιδή φλυαρία του υπέρ των κινηματογραφικών υποπροϊόντων. Στην Ελλάδα είναι εύκολο –και δωρεάν– το χειροκρότημα. Τις γνωρίσαμε στο παρελθόν και τις ολιγάριθμες «επώνυμες» επιτροπές. Η κακοδαιμονία και ο παρασιτισμός που δέρνει τον ελληνικό κινηματογραφικό χώρο την ίδια απαξιωτική τύχη επιφύλαξαν και σ' αυτές. Ποιος έχει ξεχάσει τα «ξεσκίσματα» που λάβαιναν χώρα για τις απορρίψεις ταινιών από τις κατά καιρούς προκριματικές επιτροπές ή και για τα αποτελέσματα των κριτικών επιτροπών; Στην προκειμένη περίπτωση, «επώνυμα» είναι μόνο τα (κατά Ανίτα Πάνια) ευρώπουλα που μοιράζονται οι βραβευόμενοι –κοντά στα 150.000 συνολικά. Ψίχουλα, βέβαια, μπροστά στο κόστος της αρχοντοχωριάτικης γκλαμουριάς της τελετής (αμάν, αυτός ο πολιτικοποικισμός, κύριε Βενιζέλο μας). Για ποια «βραβεία ποιότητας» μιλάμε, οικονομικές ενισχύσεις είναι. Γι' αυτό, άλλωστε, κατά κανόνα άπατη είναι από το κοινό και η υποδοχή τους. Για να πούμε και του στραβού το δίκιο, η σύλληψη της ιδέας της... «ανώνυμης» επιτροπής των 50 δεν ήταν άστοχη. Ο σχεδιασμός και οι προβλεπόμενες διαδικασίες ήταν επιπόλαιες και πρόσφορες σε στραβοτιμονιές. Σε τρεις κατηγορίες χωρίζεται η προέλευση των «50». Οι πρώτοι 5 είναι θεσμικοί, οι 35 προέρχονται από τα κινηματογραφικά (με ευρεία έννοια αυτό το «κινηματογραφικά») και 10 προτείνονται από το Υπουργείο Πολιτισμού ως πρόσωπα «ανεγνωρισμένου κύρους». Έτσι απλά: προτείνονται. Καμία σκιαγράφιση προϋποθέσεων εξειδικευμένης και ενήμερης γνώσης του κινηματογραφικού αντικειμένου και κυρίως της τρέχουσας ελληνικής κινηματογραφικής πραγματικότητας. Με τη σιωπή του, ο νόμος επαφίεται στο γνωστό κριτήριο: Μ' αρέσει – δεν μ' αρέσει. Έτσι η πόρτα μένει ορθάνοιχτη σε άτομα τα οποία δηλώνονται με ιδιότητα είτε άσχετη με τον κινηματογράφο είτε ασήμαντου και ατυχέστατου αποτελέσματος. Πολλές φορές η συμμετοχή στην επιτροπή αποτελεί φιλικό (και όχι μόνο) ρουσφέτι ή διαχειριστική πολιτική ισορροπιών των σωματείων. Χρόνια τώρα ο ευήκοος ψίθυρος: Σε προτείνω μεν για την επιτροπή, αλλά θα συμμορφωθείς με τη γραμμή. Έπειτα έρχεται εκείνο το «ανεγνωρισμένου κύρους», έτσι ξερά, χωρίς επιθετικό προσδιορισμό: τι λογικό «κύρος»; Πάντως το «κινηματογραφικό» λείπει. Μέχρι πέρσι, στην υπουργική απόφαση τα ονόματα των μελών καταχωρίζονταν κατά ομάδα προέλευσης: θεσμικός, από τα σωματεία, «ανεγνωρισμένου κύρους». Έτσι ήταν εύκολο να ξέρεις σε ποιον χρεώνεις την «πατάτα». Φέτος όλοι σε μια σειρά. Βέβαια, έτσι ξέρεις «τι θέλει να πει ο Κινέζος». Τέλος, η επιβαλλόμενη κλίμακα βαθμολογίας (1 έως 3) έχει αποδειχτεί ηλίθια έως επικίνδυνη. Ακόμα και ο πιο καλοπροαίρετος κριτής δεν έχει τη δυνατότητα γνώμης από μια ευρύτερη κλίμακα βαθμών. Αλλά, κ. υπουργέ, να γίνει το διατυμπανιζόμενο Συνέδριο και θα τα πούμε. Εσείς πάντως δηλώσατε απ' την αρχή ότι δεν είσθε «ξερόλας».

Δημήτρης Χαρίτος

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- Την επόμενη Τετάρτη, 20 Δεκεμβρίου, στις 7 το βράδυ, η **Αλίκη Καγιαλόγλου** θα παρουσιάσει στη Σχολή Καλών Τεχνών στην οδό Πειραιώς το μουσικό της πρόγραμμα, πάνω σε θέματα από τον Παπαδιαμάντη.

- Έκθεση έργων του **Γιάννη Ψυχοπαίδη Πρόσωπα της ποίησης – 118 πορτραίτα** φιλοξενείται στη νέα στέγη του Μεταίχμιου (Ιπποκράτους 118) μέχρι τις 10/2/2007.

- Ο «**ΑΙΜΟΣ**» ΠΑΕΙ... **ΚΥΨΕΛΗ** Η «Ανοιχτή Πόλη» του Αλέξη Τσίπρα αποφάσισε να κάνει πράξη το προεκλογικό της σύνθημα και «μπαίνει στο παιχνίδι», κάνοντας αρχή με την παλιά αγορά της Κυψέλης, ένα κτίριο από την εποχή του Μεσοπολέμου, που έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο, αλλά μένει κλειστό εδώ και χρόνια, αποτελώντας ένα ακόμα «φιλέτο» για τους αδηφάγους «αναμορφωτές» της Αθήνας. Με στόχο το κτίριο αυτό να μη γίνει «ένα ακόμα διατηρητέο φάντασμα», και σε συνεργασία με πολιτιστικούς συλλόγους της περιοχής, με απλούς πολίτες, αλλά και με ανθρώπους των γραμμάτων –Μένης Κουμανταρέας, Άλκη Ζέη, Χρ. Χωμενίδης κ.ά.– και των τεχνών, η ομάδα Τσίπρα έχει... καταλάβει την παλιά αγορά, στην οποία, μετά τις αναγκαίες προετοιμασίες, αρχίζει μια σειρά καθημερινών εκδηλώσεων, που θα διαρκέσουν... όσο αντέξουν.

Πρώτη εκδήλωση, μάλιστα, είναι η παρουσίαση της Ανθολογίας Βαλκανικής Ποίησης «Αίμος», που θα γίνει σήμερα το βράδυ.

- Σήμερα Παρασκευή (18:00 μ.μ) και αύριο Σάββατο (10:30 π.μ.) 15-16 Δεκεμβρίου, τα ΑΣΚΙ και η ΠΚ Αιγυπτιακών του Συνασπισμού διοργανώνουν εκδήλωση με τίτλο «**Η ελληνική Αριστερά στην Αίγυπτο. Ιδέες, Δράση, Συμβολή**». Η εκδήλωση θα λάβει χώρα στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, στην αίθουσα «Τρίτη» (Ακαδημίας 50). Στην εκδήλωση, μεταξύ πολλών άλλων, θα μιλήσουν και οι συνεργάτες του Αντί Αλέξανδρος Καζαμίας και Σοφιά-νός Χρυσοστομίδης.

ΕΙ
ΚΑ
ΣΤΙ
ΚΑ

Εσωτερικές «οικοσκευές» συναισθημάτων

ΗΩ ΑΓΓΕΛΗ: «ΣΠΙΤΙ ΠΑΝΤΟΥ» (ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ ΑΘΗΝΩΝ, ΝΟΕΜΒΡΗΣ 2006)

Έξοδος για χρυσόψαρα, ακρυλικό σε καμβά.

Σπίτι από τίποτα, ακρυλικό σε καμβά.

Ενατη ατομική έκθεση της Ηούς Αγγελή (και κοντά στις 20 οι συμμετοχές της σε ομαδικές). Διαπιστωμένο είναι ότι ακόμη από την πρώτη της ατομική παρουσίαση (Γκαλερί Ώρα, 1988) αντιμετωπίστηκε ως ώριμη καλλιτέχνης. Εξαρχής διέθετε την πειθώ της προσωπικής κατάθεσης και της κατόχου των μέσων της. Ήταν κάτι περισσότερο από αυτό που πολυχρησιμοποιημένα και απλουστευτικά αποκαλούμε ταλέντο. Έπειθε, δηλαδή,

ότι είναι μια ζωγράφος με συγκροτημένη και ενήμερη άποψη. Άποψη, φυσικά, όχι μόνο καλλιτεχνική.

Οι τίτλοι που έχει δώσει η Αγγελή στις μέχρι σήμερα εκθέσεις της είναι ένα εργαλείο αποκάλυψης της –ας την πούμε έτσι– αφηγηματικής και «κοσμογραφίας», ένα είδος αισθητικού credo. Από τα δύο βασικά σύνολα που συγκροτούν οι τίτλοι, το ένα είναι ο «κοινός τόπος» και περιέχει πόλεις ως ιδεολογικά «τοπία», ενώ το άλλο είναι ο

«ιδιωτικός χώρος», εκεί όπου εγκατοικούν συναισθήματα. Δεν είναι τυχαίο ότι σε τέσσερις εκθέσεις της στους τίτλους τους συναντάμε τις λέξεις: σπίτι, δωμάτιο, ιδιωτικός χώρος.

Σε τούτη την πρόσφατη έκθεσή της με τον τίτλο «Σπίτι παντού», μια διάχυτη εν-συναίσθηση λύπης αλλά ταυτόχρονα και μια υποδόρια, ή σε αναμονή, διάθεση αισιοδοξίας διατρέχει σχεδόν το σύνολο των πινάκων. Και είναι σαν να συγκατοικούν αυτά τα δύο μη συμβατά

μεταξύ τους συναισθήματα, ενώ το καθένα επιχειρεί τη δική του «αφήγηση», τον δικό του χώρο. Σεντούκι ο κάθε πίνακας, με «πράγματα» από το αγαπημένο ή το λυπημένο παρελθόν. Από συμβάντα, χρώματα, αναβολές, διλήμματα, αναμονές, αποτυχίες, τα οποία η μνήμη αποδίδει με τρόπους υπερπραγματικής συνύπαρξης. Και είναι εκεί που η αναπαράσταση παίρνει βαθιές λυτρωτικές αναπνοές, όπως τα λυρικά μετεωριζόμενα λουλούδια με τις αναπάντεχες χρωματικές επιλογές.

Δεν πρόκειται για μια εικαστική δεξιότητα της Αγγελή με σκοπό την αυτάρεσκη αρτιοποίηση στο όνομα μιας πάγιας καλλιτεχνικής διαδικασίας. Το σημαντικό, νομίζουμε, είναι ότι αυτή η δίφορη (όχι διφορούμενη) εικόνα γίνεται αμέσως αποδεκτή από τον θεατή, χωρίς όμως να είναι και εννοιολογικά «εύπεπτη». Η Αγγελή είχε πάντοτε περισσότερα να πει από το να ζωγραφίζει ωραία. Η δουλειά της δημιουργείται μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα, μακριά από κάθε μανιερισμό. Μέσα από τη γυναικεία της φύση, αναπόδραστα, αναδύεται ένα τρυφερό παράπονο (άλλοτε θα το γράφαμε ρομαντισμό), το οποίο επικάθεται πάνω στους σπιτο-πίνακές της. Οι ιχνογραφημένες κατοικίες υπενθυμίζουν στον θεατή ότι βρίσκεται μπροστά σε εσωτερικές «οικοσκευές», οι οποίες περιέχουν τα «οπουδήποτε πας, οτιδήποτε σου συμβεί ή οτιδήποτε κάνεις τώρα ή από πάντοτε». Μια «κατοικία» περίκλειστη, προστατευμένη από τη χαρακτηριστική του φύλου της μοναξιά – πιο σωστά: εσωτερικότητα. Σαν την απουσία ή την αναμονή του έρωτα ή της μητρότητας. Γιατί τι άλλο μπορεί να σημαίνουν αυτοί οι αιφνιδιασμοί του κόκκινου και η τοποθέτηση της γυναικείας φιγούρας (σε πολλούς πίνακες) στην αριστερή – της καρδιάς – άκρη του έργου.

Επειδή οι συμβολισμοί έτσι διάσπαρτοι πάνω σ' έναν ζωγραφικό πίνακα δεν είναι πλέον ένα ισχυρό καλλιτεχνικό δικαιολογητικό, η Αγγελή φροντίζει να αιφνιδιάζει αισθητικά και συναισθηματικά τον θεατή με την εμπνευσμένη ματιά της. Ό,τι θέλει να πει και ό,τι θέλει να δείξει το κάνει ζωγραφίζοντας ολοκληρωτικά δίχως κενά και αμηνανίες.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Οι τέσσερις ανασκαφές

Κάποτε θα έπρεπε να το πάρουμε απόφαση: είμαστε πολύ καλοί αρχαιολόγοι. Αυτή είναι η στάμπα μας. Μπορεί σε τίποτε άλλο να μην διακρινόμαστε, αλλά στις ανασκαφές είμαστε οι πρώτοι. Όλων των ειδών τις ανασκαφές. Όπως οι τέσσερις εκδόσεις που αυτή την εποχή έτρεξαν στο Μουσείο Μπενάκη: ανασκαφές με όλη τη σημασία της λέξης.

1. Piet de Jong, η Αρχαία Αγορά και η Τέχνη της Αρχαιότητας (επιμέλεια: Γ. Παπαδόπουλος).

Ο επιμελητής της αναδρομικής έκθεσης, σκάβοντας πρόσφατα στα συρτάρια της Αμερικανικής Αρχαιολογικής Σχολής, ανέσυρε μια «ξεχασμένη» σειρά λαμπρών σχεδίων του ζωγράφου de Jong, αναπαράστασης και ζωγραφικής απόδοσης αρχαιολογικών ευρημάτων, και φρόντισε να στηθεί μια έκθεση αποκλειστικά με τα έργα του. Η ανασκαφή

δικαιωνόταν από την ποιότητα των εκθεμάτων και την αρμονική τους συνύπαρξη.

Ήταν μια γιορτή των ματιών για τους επισκέπτες. Όπως είπε ο ίδιος ο de Jong: «Δεν είναι παράξενο πώς κανείς ζει και μαθαίνει, απλά και μόνο παρατηρώντας και κρατώντας τα μάτια του ανοιχτά!». Εδώ, αυτή η «δεύτερη ματιά» στα αυθεντικά αντικείμενα (κυριαρχούν εκείνα από την Αρχαία Αγορά) λες και τα εξευγενίζει, τα κάνει να

λάμπουν πιο αυθεντικά, πιο ειλικρινή από τα πραγματικά ευρήματα. Και τί να πει κανείς για τις ονειρικές αναπαραστάσεις από το ανάκτορο της Πύλου –ο Νέστορας δεν γνώρισε ποτέ τέτοια λαμπρότητα στην πραγματικότητα.

2. Η Οικιστική του Κωνσταντίνου Α. Δοξιάδη και η Αρχιτεκτονική της Εντοπίας (επιμέλεια: Α.Α. Κύρτσης).

Δύσκολο, σχεδόν ανέφικτο να «παρασταθεί» μια πλήρης και αντιπροσωπευτική ανασκαφή στο έργο του μεγάλου αυτού αρχιτέκτονα – πολεοδόμου σε μια αναδρομική έκθεση και συνάμα να χωρέσει έστω αντιπροσωπευτικά δείγματα της στην τυπική αίθουσα ενός μουσείου. Η απόπειρα πάντως έγινε, και αυτό είναι το πιο σημαντικό. Ο μύθος μοιράστηκε σε ισορροπημένες ενότητες, ώστε να μην αδικηθεί κάποια από τις επιμέρους δραστηριότητες αυτού του «τέρατος», όπως δίκαια τον αποκάλεσε ο Tom Wigley στον εναρκτήριο λόγο του στο σχετικό συνέδριο (1 Δεκεμβρίου 2006).

Η ανασκαφή είναι συγκινητική για όσους γνώρισαν από κοντά την εποχή και τον άνθρωπο, αλλά μάλλον αινιγματική για όσους τότε τον αγνοούσαν ή δεν είχαν ακόμα γεννηθεί. Μια ανασκαφή δεν μπορεί να πετύχει τον άθλο να αναστήσει κανέναν και τίποτα –απλώς φέρνει στο φως τα υπολείμματα του χρόνου και τα οργανώνει δοκιμάζοντας ερμηνείες. Αυτή η έκθεση θα πρέπει τότε να θεωρηθεί απλώς μια εναρκτήρια δοκιμαστική τομή, συμβολή σε ποιτικές αναθεωρήσεις και ανακατατάξεις στην ισχύουσα στρωματογραφία που ελπίζουμε να ακολουθήσουν.

3. Η φωτογράφος Βούλα Παπαϊωάννου (επιμέλεια: Φ. Κωνσταντίνου, Ο. Χαρδαλιά).

Ανασκαφή στον ακόμα ζωντανό ιστό της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, έστω κι αν τα ευαίσθητα αυτά στρώματα έχουν επίτηδες επιχωθεί (για να διατηρηθούν;), με τη μορφή αναδρομικής έκθεσης. Η φωτογράφος κινείται μέσα στην Ελλάδα του '40 και του '50 με ανοιχτά μάτια, καταγράφοντας με συμπόνια τη στέρηση, τα βάσανα, τις κακουχίες, τις εξορίες. Μυστήριο πράγμα ο άνθρωπος, είναι σαν να μας λέει, που διαθέτει τόσα αποθέματα απλής αξιοπρέπειας εκεί ακριβώς που απαι-

λείται η ίδια του η επιβίωση. Καθώς κανείς απορροφάται σε αυτές τις όψεις της ανθρωπιάς τού μόλις χθες, άθελά του μπορεί να ρίξει μια λοξή ματιά στο σήμερα της υποτιθέμενης ευημερίας, και να μην θελήσει να δει τίποτε άλλο. Καμιά φορά συμβαίνει κι αυτό: σε μια ανασκαφή τα ευρήματα να είναι τόσο συγκλονιστικά που παραλύεις και χάνεσαι σε απαγορευμένες σκέψεις. Η συγκλονιστική αυτή έκθεση, λιτή και λιγόλογη, υπενθυμίζει και την ίδια στιγμή καυτηριάζει έμμεσα την έπαρση του παρόντος. Όσοι το προσέξουν.

4. Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας, ο Απολλώνιος – ο Διονυσιακός (επιμέλεια: Ντ. Ηλιοπούλου-Ρογκάν).

Σπουδαία ανασκαφή: όλοι μάντευαν τι θησαυρούς κρύβει το υπέδαφος, με μια στρωματογραφία που εκτείνεται από το 1930 ως το 1980. Νέα λοιπόν «ευρήματα», που ερεθίζουν το ενδιαφέρον για ό,τι έχει να ακολουθήσει σύντομα: τη λειτουργία ιδιαίτερου μουσείου Χατζηκυριάκου-Γκίκα στην κατοικία του, στην οδό Κριεζώτου.

Ο υποψιασμένος επισκέπτης έχει εδώ σπουδαίο υλικό για αναδίφηση. Ακόμα κι αν το όνομα του Γκίκα του ήταν αόριστα γνωστό, ταυτισμένο με

δυσο τρία εμβληματικά έργα, στην «τομή» αυτή έχει την ευκαιρία να ανακαλύψει διασυνδέσεις με μια παλλόμενη Ανατολή σε πρωτόγνωρη ένταση, συγγένειες με σύγχρονά του τοπικά ταλέντα, σπαρταριστούς διάλογους με την ευρωπαϊκή πρωτοπορία προπολεμικά. Ο Γκίκας τους περιέχει όλους. Και ακριβώς γι' αυτό, η ανασκαφή επωμίζεται ένα τεράστιο χρέος απέναντι στην ιστορία: ουσιαστικά να ανασυστήσει την υποδομή της ελληνικής νεωτερικότητας, που άνθισε προπολεμικά και σιγά σιγά ξέφτισε μεταπολεμικά. Να λοιπόν μια ανασκαφή με «απαιτήσεις βάθους», που χρειάζεται άγρυπνη χρήση κριτηρίων από τον επισκέπτη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Τα υπολείμματα μιας πραγματικότητας

47° ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

«Κύριο υλικό για τη σύσταση του κιτς στο νεοελληνικό θέαμα γίνεται το υπόλειμμα, το ξέφτι, το ίχνος μιας σκηνογραφημένης πραγματικότητας, ένα σημείο που παραπέμπει σε κάτι γενικότερο»

Χρήστος Βακαλόπουλος

Η δήλωση της διευθύντριας του Φεστιβάλ είναι σχεδόν αφοριστική: «Ένα Φεστιβάλ δεν είναι μόνο ταινιοθήκη».

Αν και η σκοπιμότητά της είναι φανερή –η ανάγκη υπεράσπισης του πολυδάπανου τμήματος της Αγοράς!–, ωστόσο αυτή η δήλωση αποκαλύπτει κάτι παραπάνω: καταρχήν μια αδυναμία διάκρισης ανάμεσα σε δυο διαφορετικής κατεύθυνσης θεσμούς (άλλος ο ρόλος ενός φεστιβάλ και άλλος μιας ταινιοθήκης) και κατά δεύτερον –και αυτό είναι μάλλον το χειρότερο– την αντιμετώπιση του Φεστιβάλ ως ταινιοθήκης. Από την συνολική εικόνα της φετινής διοργάνωσης είναι μάλλον προφανές ότι συμβαίνει το δεύτερο. Η λογική της ταινιοθήκης διαπερνά τα περισσότερα τμήματα της φετινής 47ης διοργάνωσης. Το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης έχει χάσει την ικανότητά του να 'ναι καίριο και αιχμηρό, έχει αποστρέψει το βλέμμα του από το «πύρινο έδαφος του πραγματικού». Το Φεστιβάλ δεν είναι πλέον αυτό που ήτανε.

Πίσω από τον εντυπωσιακά μεγάλο αριθμό ταινιών και εκδηλώσεων της 47ης διοργάνωσης κρύβεται μια έκδηλη αμηχανία και μια εμφανής απορία

(με την σωκρατική έννοια του όρου) της καλλιτεχνικής διεύθυνσης του θεσμού. Ο ολοένα και περισσότερο διογκούμενος τομέας της Αγοράς (ένα τμήμα που αφήνει παγερά αδιάφορο κάθε θεατή του Φεστιβάλ) δεν ισοσταθμίζεται με τη ρετροσπεκτίβα στον Wim Wenders (έναν δημιουργό που την τελευταία εικοσαετία δεν έχει παρουσιάσει κάτι αξιόλογο), με το εκτός τόπου και χρόνου αφιέρωμα για την μετανάστευση στο ελληνικό σινεμά (η θέση του θα ήταν μάλλον στα πανεπιστημιακά αμφιθέατρα και όχι στις αίθουσες του Φεστιβάλ), με το ελλιπές αφιέρωμα στο βραζιλιάνικο σινεμά (με 3 ταινίες να υπάρχουν στα ελληνικά video club και με την ηχηρή απουσία των Rogério Sganzerla και Joaquim Pedro De Andrade, του ηγέτη του τροπικαλίσμο), ούτε τέλος με το αφιέρωμα στο κινέζικο σινεμά που εστίαζε στη *mainstream* τάση (από το οποίο απουσιάζουν όλες οι πρόσφατες βραβευμένες ταινίες, αλλά όχι και όσες προβλήθηκαν στην ελληνική τηλεόραση, όπως το *A Beautiful New World* από την ET3, ή βρίσκονται στις προθήκες των video club, όπως το *Spring Subway*).

Δεχόμενο έναν ανηλεή ανταγωνισμό από το διαρκώς ανερχόμενο Φεστιβάλ Αθήνας, το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης πριν ακόμα την έναρξή του είχε ήδη χάσει στα σημεία. Το γεγονός ότι φέτος κάποιοι από τους πιο ενδιαφέροντες νέους σκηνοθέτες δεν βρίσκονταν στο πρόγραμμα του διεθνούς διαγωνιστικού της Θεσσαλονίκης δεν ήταν μόνο μια ατυχής συγκυρία· ήταν

ένα μόνο από τα συμπτώματα της αδυναμίας ελέγχου των πραγμάτων². Επιπλέον η απουσία καλλιτεχνικής άποψης στη συγκρότηση του προγράμματος και η λογική της ταινιοθήκης είναι κάτι παραπάνω από εμφανής και στην επιλογή των αφιερωμάτων σε εθνικές κινηματογραφίες: όχι αφιέρωμα στους νέους γερμανούς σκηνοθέτες που αποτελούν την αποκάλυψη της φετινής χρονιάς (αυτό διοργανώθηκε στο Φεστιβάλ της Αθήνας), αλλά στη μάλλον εκτός εποχής βραζιλιάνικη κινηματογραφία, όχι αφιέρωμα στο δυναμικό παρόν του κινέζικου κινηματογράφου, αλλά περιδινήσεις στο κοντινό παρελθόν του με ταινίες ηλικίας 10 ετών. Προκάλυμμα λοιπόν για τις αδυναμίες και τις απορίες της καλλιτεχνικής διεύθυνσης αποτελεί ο άνευ προηγουμένου γιγαντισμός του Φεστιβάλ. Όμως δεν έχουμε εδώ να κάνουμε με την περίπτωση ενός φεστιβάλ όπως του Τορόντο, όπου παρουσιάζεται ένα πλήρες και αναλυτικό πανόραμα της ετήσιας παγκόσμιας παραγωγής: εδώ από τις 300 ταινίες σχεδόν οι μισές είναι παλιές.

Το έλλειμμα στην καλλιτεχνική διεύθυνση επιτείνεται από το πώς αντιμετωπίζονται σημαντικοί δημιουργοί. Για τον Chen Kaige επιφυλάσσεται η προβολή μιας ταινίας που το ελληνικό κοινό έχει ήδη δει πολλαπλά (αίθουσες, TV, DVD) και όχι μιας που ποτέ δεν έχει προβληθεί στην Ελλάδα (όπως είναι το *Yellow Earth*, ταινία ορόσημο της 5ης γενιάς του κινέζικου σινεμά). Ταυτόχρονα το πλήθος των βραβεύσεων και

τιμητικών διακρίσεων φέτος ξέφυγε πέρα από κάθε όριο: είχαμε και τιμητική εκδήλωση για τον προ 50ετίας Υπουργό Βιομηχανίας, ο οποίος χαρακτηριζόταν στο δελτίο τύπου του Φεστιβάλ ως «σημαντική προσωπικότητα της πνευματικής ζωής του τόπου»(!). Αυτή η συλλογή όσο το δυνατόν περισσότερων ετερόκλητων εκδηλώσεων και η κατά κόρον απονομή τιμητικών διακρίσεων σε κάθε περαστικό επισκέπτη – προσκεκλημένο του φεστιβάλ δυστυχώς δεν μπορούν να αποκρύψουν ούτε την ένδεια ούτε το έλλειμμα της καλλιτεχνικής διεύθυνσης.

Τι απέμενε λοιπόν για τον ανήσυχο θεατή; Σίγουρα το αφιέρωμα στον Τούρκο Nuri Bilge Ceylan (και η ενδιαφέρουσα έκθεση φωτογραφίας), οι πάντα ανήσυχες βαλκανικές ταινίες (όπως τα *Grbavica*, *Tomorrow Morning* και *12.08: East of Bucharest*), ελάχιστες από το διαγωνιστικό (το πολωνικό *Retrieval*, η ταινία από την Αλγερία *Bled Number One*, και το κορεατικό *Family Ties*), το νέο τμήμα Focus, εστιασμένο στον νεανικό πόθο, ελληνικές ταινίες όπως το *Eduart* ή *Η ψυχή στο στόμα* που αμφισβητούν την αυταρεσκή εικόνα της ελληνικής κοινωνίας, το τμήμα Ημέρες Ανεξαρτησίας με το αφιέρωμα στο δημιουργό animation Jan Svankmajer, που συνοδεύτηκε από μια ενδιαφέρουσα έκθεση, με ταινίες όπως το *Avida*, *I Don't Want to Sleep Alone*, *Rain Dogs*, *Kubrador*, *La Perrera*, *Syndromes and a Century* και τέλος με τον αφρικανό Abderrahmane Sissako. Συγκρινόμενο με τις προηγούμενες χρονιές, μάλλον ένας φτωχός απολογισμός.

Ένα φεστιβάλ –που είναι φεστιβάλ και όχι ταινιοθήκη ή αγορά ταινιών– οφείλει να 'ναι ένα στιγμιότυπο της παγκόσμιας κατάστασης στον χώρο του σινεμά. Οφείλει να 'ναι αιχμηρό και καίριο, ακόμα και όταν αναφέρεται στο παρελθόν. Διάφορετικά, όταν αδυνατεί να βηματίσει στον ρυθμό των καιρών, όταν δεν έχει το θάρρος να βαδίζει πάνω στο «πύρινο έδαφος του πραγματικού», όταν στέκεται με αμηχανία και απορία μπροστά στο πραγματικά νέο, τότε καταλήγει να γίνει στην καλύτερη των περιπτώσεων μια ταινιοθήκη και στη χειρότερη το λόμπι ενός ξενοδο-

χείου, πρόσφορο έδαφος για την καλλιέργεια των δημοσίων σχέσεων.

Ενδεδυμένη αυτή η διοργάνωση τα ενδύματα ενός φεστιβάλ και διακοσμημένη από τα λαμπερά κοσμήματα της αγοράς, είναι ένα φεστιβάλ κιτς, όπου ευδοκιμεί ο νεοπλουτισμός και η επίδειξη. Μέσα σ' αυτό το φεστιβάλ –ταινιοθήκη υπάρχουν μόνο τα ξέφτια και τα υπολείμματα της πραγματικότητας του σινεμά. Σ' αντίθεση μ' αυτό που αναφέρει ο Χρήστος Βακαλόπουλος –«το κιτς στο νεοελληνικό θέαμα είναι το αποτέλεσμα μιας οικονομίας»– το κιτς στο 47ο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης Κινηματογράφου είναι το αποτέλεσμα μιας αλόγιστης σπατάλης, όπου πολυποίκιλα κομμάτια και αποσπάσματα συρράπτονται χωρίς λογική και νόημα για να δημιουργήσουν ένα σύνολο που θαμπώνει.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΑΜΠΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αναφερόμαστε στα τμήματα Agora και Crossroads Co-production Forum που στεγάστηκαν στο Industry Center (Αποθήκη 8) μακριά από τις υπόλοιπες αίθουσες του λιμανιού, αθέατα από τους θεατές.

2. Αναφερόμαστε σε δύο από τις πιο συναρπαστικές ταινίες νέων σκηνοθετών, το *Do Over* του Cheng Yu-Chieh και το *Free Floating* του Boris Khlebnikov. Και οι δύο προβλήθηκαν στο Φεστιβάλ Βενετίας και κατέληξαν στο πρόγραμμα του Φεστιβάλ της Αθήνας.

βιβλιοθήκη
του
ναυτίλου

Χαρ. Τριχούπη 28, 106 79 Αθήνα
Τηλ.: 210 36 16 204
Fax: 210 36 16 369
nafbooks@otenet.gr

Επιτέλους, άνοιξαν τα σύνορα του Φεστιβάλ

47^ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο υπογράφων το παρόν έτυχε, μέχρι σήμερα, της εύνοιας της ζωής να έχει παρακολουθήσει επί 43 χρόνια το Φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης. Έχει μνήμες από τον... «βρεφονηπιακό (κινηματογραφικό) σταθμό» στο θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και από τις κατά καιρούς οβιδιακές μεταμορφώσεις που συνόδευαν, στο πέρασμα των δεκαετιών, την ενηλικίωση αυτής της διοργάνωσης, παράλληλα με την πολιτιστική (και όχι μόνο) ενηλικίωση της ίδιας της Θεσσαλονίκης, αλλά και της κινηματογραφικής μας πραγματικότητας, όπως αυτή διαμορφωνόταν στην Αθήνα, κέντρο προφάσεων και αποφάσεων. Μετά λόγου γνώσεως λοιπόν. Και να μην ξεχνάμε ότι το Φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης ανήκει αποκλειστικά και μόνο στον κινηματογράφο. Πουθενά αλλού.

Από τα τελευταία ακόμα χρόνια της αμέσως προηγούμενης καλλιτεχνικής διεύθυνσης του Φεστιβάλ, συνταχθήκαμε και εμείς με εκείνους που «γκρινιάζανε» για την πληθωριστική (από πλευράς αριθμού ταινιών) διόγκωση της διοργάνωσης. Δεν κατανοούσαμε τι νόημα είχαν οι εκατοντάδες ταινίες που περιελάμβανε το συνολικό πρόγραμμα, αφού ο θεατής δεν προλάβαινε να τις δει όλες. Βέβαια, με την εξαίρεση πάντοτε των «Νέων Οριζόντων» του Δ. Εϊπίδη, έστω και αν μας φαινόταν κάπως υπερβολικός ο αριθμός και των δικών του επιλογών. Φανταζόμασταν ότι οι προσωπικές μας επιλογές όφειλαν να είναι και όλων των άλλων.

Πέρσι, πρώτη χρονιά της Δέσποινας Μουζάκη στην καρέκλα του Διευθυντή του Φεστιβάλ, αναφερθήκαμε σε επιτυ-

χημένη μεν αλλά overbooking διοργάνωση. Φέτος αλλάξαμε «στρατόπεδο» κάτω από ρεαλιστικές παραδοχές. Περάσαμε στο απέναντι οπτικό πεζοδρόμιο και επανεκτιμήσαμε από άλλες πλευρές το Φεστιβάλ. Και είπαμε ναι σε αυτή την πανηγυρική έκρηξη της διοργάνωσης, γεγονός που λίγο πολύ όλοι –κατ' ιδίαν– το παραδεχόντουσαν. Ανάμεσα στα άλλα, αφορμή (σαν «εξ αποκαλύψεως») γι' αυτή την επανεκτίμηση στάθηκε το αφοπλιστικό ερώτημα που μου έθεσε μια νέα κοπέλα: Μα, ποιον αφορά αυτό το φεστιβάλ; Σε ποιον απευθύνεται; Αυθόρμητη η απάντηση: στους πάντες. Η πλούσια υπερβολή του, ο γιγαντισμός του –όπως συνηθίσαμε να το λέμε–, αφορά από τον πιο εξειδικευμένο και απαιτητικό μέχρι τον πιο ανυποψίαστο θεατή, ο οποίος θα μπορεί να βρει κάτι που να τον ενδιαφέρει, αυτό που βρίσκεται στο στόμα όλων: να του «αρέσει». Την ώρα π.χ. που ένα πλήθος ενήμερων θεατών παρακολουθούσαν συνεπαρμένοι τη βίντεο προβολή της Eve Sussman «Η αρπαγή των Σαβίνων γυναικών» ή την εγκατάσταση – περιβάλλον της Λήδας Παπακωνσταντίνου, σε άλλες αίθουσες, άλλοι, άλλο χαρμάνι προτιμήσεων, κάνανε ουρές για να δουν ταινίες του Τσιώλη, ή του Γρηγορίου, ή του Θεού. Ακόμα και την Βουγιουκλάκη, ενώ παραδίπλα μπορούσες να απολαύσεις ολόκληρο το μέχρι σήμερα έργο του Βιμ Βέντερς ή του Βάλτερ Σάλες ή του Γιαν Σβανκμάγιερ. Πρωί, 11 η ώρα, και η αίθουσα Κασσαβέτη δεν χωράει καρφίτσα. Επί 2 ώρες ένα στην πλειοψηφία του νεανικό κοινό «ρουφάει» κυριολεκτικά το απολαυστικό masterclass on the road του 60χρονου Βιμ Βέντερς και του 50χρονου Βάλτερ Σάλες (γνωστού μας κυρίως από τα «Ημερολόγια μοτοσυκλέτας»). Μαθήματα αποθησαυρισμένης εμπειρίας. Ακολούθησαν άλλα 10(!) masterclasses και 2 Roundtables. Όλα έτυχαν της ίδιας υποδοχής. Τρεις φορές επαναλάβαμε την επίσκεψη στην έκθεση με τις μοναδικές υποβλητικότητας και καλλιτεχνικού αποτελέσματος φωτογραφίες του πιο γνωστού, και χωρίς αμφιβολία του καλύτερου σήμερα, τούρκου σκηνοθέτη Νουρί Τζεϋλάν στην Αγορά Μπεζεστένι. Και τις τρεις φορές έκπληξη μας προκαλούσε η κοι-

νωνική ποικιλία και ο αριθμός των επισκεπτών. Παρόμοια εικόνα παρουσίαζαν και οι εκθέσεις των Βιμ Βέντερς και Σβανκμάγιερ. Πάρα πολλούς θετικούς πόντους πρόσθεσε στη φετινή διοργάνωση η είσοδος της ψηφιακής επανέστασης με την –επιτέλους– δημιουργία σχετικού τμήματος, του Digital Wave, με 15 ταινίες μυθοπλασίας και ιστορικού υλικού της ταινιοθήκης της Ελλάδος. Η δικαίωση ήρθε από την εντυπωσιακή ανταπόκριση που βρήκε αυτό το προς τα εμπρός βήμα.

Η Θεσσαλονίκη είναι μια μεγάλη πόλη με ιστορικό φορτίο, η οποία συγκεντρώνει πληθυσμό –όχι αφομοιωμένο πολιτιστικά στον ίδιο βαθμό– που τον συγκροτούν (για κινηματογραφικό φεστιβάλ μιλάμε) οι πολλές δεκάδες χιλιάδες φοιτητών, ο ολοένα αυξανόμενος αστικός ιστός καθώς και η εκτεταμένη επαρχιακή περιφέρεια με δυνατότητα άμεσης πρόσβασης στην μητρόπολη. Ακόμα, δεν πρέπει να παραλείπεται ούτε να παραβλέπεται ο σημαντικός αριθμός των ανθρώπων του κινηματογράφου (Ελλήνων και ξένων): Παραγωγοί, δημιουργοί, ερμηνευτές και εκπρόσωποι του Τύπου, οι οποίοι για 10 μέρες συντελούν αισθητά στη δημιουργία του επιζητούμενου διεθνούς φεστιβαλικού κλίματος, αλλά έχουν και τις εύλογες προσδοκίες –πιο σωστά, απαιτήσεις– ενημέρωσης και ζυμώσεων, αυτές που δημιουργούν τα έγκυρα φεστιβάλ. Η διοργάνωση της Θεσσαλονίκης έχει υποχρέωση (τη συμφέρει) να ανταποκρίνεται με τόλμη και πολύπλευρα σε όλες αυτές τις αντικειμενικές πραγματικότητες. Και θα ήταν λάθος να περικλειστεί –πράγμα που μέχρις έναν βαθμό είχε αρχίσει να συμβαίνει– σε μια ελιτίστικη, αλλά καταδικασμένη, βαλκανικού μεγέθους, διοργάνωση. Θα τολμούσαμε να πούμε, είναι «καταδικασμένη» να επιδιώκει νέους επαγγελματικούς τρόπους και μεγέθη σε όλους τους άξονες, οι οποίοι επηρεάζουν αναζωογονητικά ένα φεστιβάλ (βλέπε για παράδειγμα τη φετινή «νεκρανάσταση» του Φεστιβάλ Αθηνών). Αρκεί η προσπάθεια να καλύπτει όλα τα επιμέρους σύνολα των ενδιαφερομένων: από τον απλοϊκό θιασώτη της κινηματογραφικής ψυχαγωγίας, τον ενήμερο και τον απαιτητικό σινεφίλ, μέχρι και τον εμπλεκόμενο στη δημι-

ουργία και τη διάδοση του κινηματογραφικού προϊόντος. Το φεστιβάλ τύπου κινηματογραφικής λέσχης απεβίωσε από καιρό. Φυσικά, κάποια στιγμή αυτή η διόγκωση (ο κατ' άλλους γιγαντισμός) θα βρει τη λειτουργική και την ιστορική της ισορροπία και τη διεθνή της αναβάθμιση, με τις κάθε φορά βέβαια αναγκαστικές ταλαντώσεις προσαρμογής. Καθώς το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης οδεύει προς τη συμπλήρωση των 50 του χρόνων πρέπει να επιταχύνει τους ρυθμούς του. Να κάνει όσο γίνεται περισσότερα για περισσότερους και από περισσότερες πηγές και αφορμές. Πρόκειται για μια φιλοδοξία ευρύτερης σκοπιμότητας, η οποία φτάνει έως εκείνους που στριμώχτηκαν για να δουν ταινίες του αυριανού –ίσως θαυμαστού– ψηφιακού κόσμου. Πιο πέρα το βλέμμα.

Στη Θεσσαλονίκη δεν παράγεται μεν κινηματογράφος, είναι όμως –πρέπει να είναι– μια διευρυνόμενη, δυναμική πλατφόρμα πάνω στην οποία δρουν επικοινωνίες, ιδέες, ενημερώσεις, αποφάσεις, ανακαλύπτονται ικανότητες στις οποίες επενδύεται εμπιστοσύνη, διαχωρίζεται ο αποτελεσματικός επαγγελματισμός από τον αυταρεσκο (και συχνά στείρο) καλλιτεχνισμό. Δημιουργοί και άνθρωποι της επαγγελματικής όχθης του κινηματογράφου αξιολογούν ένα φεστιβάλ και εκδηλώνουν έμπρακτα το ενδιαφέρον τους γι' αυτό ισόποσα με το δημιουργικό ενδιαφέρον που δείχνει και αυτό γι' αυτούς. Φέτος στη Θεσσαλονίκη υπήρξε αδιαμφισβήτητη πρόοδος. Στην αποθήκη 8, χώρο του Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης, λειτούργησε η πολυδύναμη δραστηριότητα –ομπρέλα με το γενικό τίτλο Industry Centre, με αντικείμενο την υποστήριξη των τοπικών εθνικών κινηματογραφικών αγορών στην πορεία τους προς τη διεθνή αγορά, την έξοδο από το εγχώριο γκέτο. Ο χώρος εδώ επιτρέπει μόνο την παράθεση των τίτλων των τμημάτων: Salonica studio (students workshops), Agora (film market), Crossroads (co-production forum), Balkan Fund (script development). Κάποια από αυτά, όπως π.χ. το Balkan Fund, έχουν αρχίσει ήδη να δίνουν καρπούς, όλα έχουν ανάγκη από χρονική υποστήριξη. Η απόλυτη αξία είναι

ότι δημιουργήθηκαν και ότι τα διαχειρίζονται νέοι και με όρεξη άνθρωποι.

Και οι ταινίες, αφού ένα φεστιβάλ είναι πριν απ' όλα ταινίες; Φέτος, λοιπόν, στη Θεσσαλονίκη προβλήθηκαν 278 (τόσους τίτλους μετρήσαμε στον κατάλογο) μεγάλου και μικρού μήκους ταινίες, σε 11 αίθουσες (2 περισσότερες από πέρσι). Από αυτές τις ταινίες, οι 92 ήταν ελληνικές. Προς αποφυγή παρανοήσεων, να διευκρινιστεί ότι η φετινή παραγωγή στο ελληνικό Πανόραμα περιελάμβανε 18 ταινίες μυθοπλασίας, 4 ντοκιμαντέρ και 13 μικρού μήκους, δηλαδή τις βραβευμένες του Φεστιβάλ της Δράμας. Το Διεθνές Διαγωνιστικό καλύφθηκε με 14 ταινίες. Βέβαια, η θεματική φύση του τμήματος (πρωτο-δεύτερες ταινίες νέων δημιουργών) δεν γίνεται να αποτελείται στο σύνολό του από αριστουργήματα. Αυτό, όμως, δεν αποκλείει τις εκπλήξεις, που πάντοτε υπάρχουν. Καλές, όμως, ταινίες περιείχαν, σε αντιστάθμισμα, οι «Ειδικές Προβολές» και οι «Εκτός Συναγωνισμού». Χωρίς αμφιβολία σπουδαία φετινή προσφορά στάθηκε το νεοσύστατο τμήμα «Focus (Εφηβικός πόθος / Εφηβικός πόνος)». Δώδεκα ολόφρεσκες διεθνείς ταινίες με περιεχόμενο αυτό ακριβώς που λέει και ο θεματικός τίτλος: Εφηβεία. Το έγκυρο, και τόσο απαραίτητο, «Ματιές στα Βαλκάνια» έχουμε την εντύπωση ότι ήταν το καλύτερο των τελευταίων χρόνων. Βιμ Βέντερς, Γιαν Σβανκμάγιερ, τα δύο μεγάλα αφιερώματα, χρέη τιμής για ένα αξιόπιστο φεστιβάλ. Σχεδόν το σύνολο του μέχρι σήμερα έργου τους. Πού αλλού, στην Ελλάδα, θα έχει τέτοια δυνατότητα μαθητείας ο μελλοντικός θεωρητικός ή δημιουργός του σινεμά;

Ακόμα, είχαμε αφιερώματα (δειγματοληπτικά, θα λέγαμε) στον Βραζιλιάνικο και στον Νέο Κινέζικο κινηματογράφο. Κάποιοι θα προτιμούσαμε κάποιες διαφοροποιήσεις στις επιλογές. Όμως το φεστιβάλ δεν κρίνεται από αυτό. Και μένει ο Λευτέρης Αδαμίδης και οι «Ημέρες Ανεξαρτησίας» του. Προσωπικά, έχουμε εκτίμηση στο κινηματογραφικό του αισθητήριο (έστω και αν δεν είναι –ακόμα– Δημήτρης Εϊπίδης). Αυτό πάει να πει –μεταξύ άλλων– ότι ο υποκειμενισμός είναι μια (κάποτε ανυπέρβλητη) πραγματικότητα. Πολλές από τις επι-

λογές του (π.χ. τα μίνι αφιερώματα στον έξοχο Αμπντεραμάν Σισακό, τον Τζιμ Μακ Κέι και τους νέους Αμερικανούς) είχαν κινηματογραφικό τσαγανό, και θεματικό και σκηνοθετικό, άλλες όμως όχι. Αλλά αυτό, όπως είναι γνωστό, συμβαίνει «και εις τας καλυτέρας των οικογενειών». Τα αριστουργήματα δεν παράγονται κατά παραγγελία.

Ο ελληνικός κινηματογράφος είχε πλουσιοπάροχη μεταχείριση από τη φετινή διοργάνωση. Του δόθηκαν πολλαπλές ευκαιρίες να δείξει το παρόν του αλλά και το πρόσωπο της εθνικής του διαχρονικότητας. Μια λαμπρή ευκαιρία να τερματισθούν οι γηρασμένες αντιπαραθέσεις με τον στεγανοποιημένο, ιστορικό τεμαχισμό σε «οικοτεχνικό και άτεχνο κινηματογράφο», σε «καλό εμπορικό», σε «Νέο κύμα», σε «Νέο ελληνικό κινηματογράφο» (ποιος θυμάται το λογοπαιγνιακό: Νεκ-φεκ-εκκ-πεκκ;). Τίμησε, όπως είχε καθήκον, ζώντας και «απόντες», με πρώτο και καλύτερο τον σεμνό αλλά και σπουδαίο Σταύρο Τσιώλη, ίσως την πιο αξιοπρόσεκτη περίπτωση του σύγχρονου ελληνοκεντρικού μας κινηματογράφου. Και βέβαια, σπουδαία η πρωτοβουλία για το αφιέρωμα «Η μετανάστευση στον ελληνικό κινηματογράφο». Δεν λέμε επίκαιρο στην αμφίδρομη σημασία του, γιατί αυτό εξυπακούεται. Καλό θα είναι αυτό το πρόγραμμα να μεταφερθεί και στην Αθήνα. Θα δώσει αφορμές για ευρύτερη συζήτηση. Για τη φετινή μας εθνική παραγωγή, λέμε να τα πούμε στο επόμενο τεύχος για κάθε μια από τις 18 χωριστά αλλά και ως σύνολο.

Συμπερασματικά, ο φετινός δυναμικός πολλαπλασιαστής της διοργάνωσης ήταν μια μεγάλη προσωπική επιτυχία της διευθύντριας του φεστιβάλ. Η Δέσποινα Μουζάκη επιχείρησε να του δώσει μια προκλητική προς τα έξω ώθηση –φυσικά και με το σχετικό ρίσκο– αναβαθμίζοντας τη διεθνή του εικόνα. Αρνήθηκε τα μικρά βήματα, την αμήχανη διστακτικότητα. Όλοι οι καλόπιστοι το είδαμε και το καταλάβαμε. Οι περισσότεροι από τους 120.000 θεατές (όχι τα «τσιμπημένα» νούμερα του παρελθόντος, που όλοι υποψιαζόμαστε) ήταν η απάντηση.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Ο Χορός του Φόβου

• Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ
• ΠΟΙΟΣ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗ ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΓΟΥΛΦ; ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟ

Τι συμβαίνει σε ένα ζευγάρι μετά από δέκα, είκοσι ή τριάντα χρόνια γάμου; Σε τι μεταβάλλεται ο έρωτας και ο ενθουσιασμός; Ποιος έχει την ευθύνη για το ποιοι είμαστε και το ποιοι γίναμε; Πότε μπορούμε να απαιτήσουμε τη ζωή κάποιου άλλου σε αντάλλαγμα για αυτό που θεωρούμε «δική μας χαμένη ζωή»; Το έργο του Στρίντμπεργκ *Ο Χορός του θανάτου* (1900) και το *Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ*; (1961) του Άλμπι, που παρουσιάζονται αντίστοιχα στο θέατρο της Οδού Κεφαλληνίας και στο Θέατρο Μεταξουργείο αυτή την περίοδο, διαπραγματεύονται την ανελέητη πάλη μεταξύ του αρσενικού και του θηλυκού στοιχείου, την αβυσσαλέα σύγκρουση του ανθρώπου με τον εαυτό του και την προέκτασή του: τον διπλανό του. Μια πραγματική σώμα με σώμα μάχη ανθρώπων που επιχειρούν να αντιμετωπίσουν τη ζωή μέσα σε ένα γενικό περιβάλλον φθοράς, μαρασμού και απογοήτευσης. Χτυπούν με λύσσα για να έχουν την ικανοποίηση να πιάνουν τον αντίπαλο λίγο πριν την τελική κάρτερυσή του και να μπορέσουν να συνεχίσουν ακόμα πιο αβυσσαλέα. Στο παι-

Αριστερά, από την παράσταση του έργου του Άλμπι *Ποιος φοβάται την Βιρτζίνια Γουλφ*; στο Θέατρο «Μεταξουργείο». Δεξιά, από την παράσταση *Χορός του θανάτου* του Στρίντμπεργκ στο Θέατρο της «Οδού Κεφαλληνίας».

χνίδι τους αυτό παρασύρουν και «τρίτα πρόσωπα»: έναν φίλο ο Στρίντμπεργκ και ένα νεαρό ζευγάρι ο Άλμπι. Τους κάνουν μάρτυρες στον «εμφύλιό» τους, επιθυμώντας όχι τη συμμαχία τους, αλλά την καταστροφή τους, επιβεβαιώνοντας με τον τρόπο αυτό τη σκληρότητα της ζωής. Είναι πρόσωπα σχεδόν αποστραγγισμένα από συναισθήματα οίκτου, συμπόνιας και μεγαλοψυχίας, που όσο πιο κοντά φέρνουν τον άλλο στον αφανισμό τόσο πιο ξέφρενα χορεύουν μεθυσμένα από μίσος.

Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι πιο έντονα στους ήρωες του Στρίντμπεργκ, οι οποίοι μοιάζουν με άπληστους δαίμονες που απολαμβάνουν την καταστροφή και την απελπισία. Η σκηνοθεσία του Νίκου Χατζόπουλου στη μετάφραση του Μίνου Βολανάκη προσπάθησε να δει αυτή την μακάβρια πάλη του στρατιωτικού και της πρώην καλλιτέχνηδας συζύγου του μέσα από ένα πολύπλευρο πρίσμα που διαθλά, εκτός από το μίσος, καλά κρυμμένες ευαισθησίες, περηφάνια, ανάγκες, φόβους, ακόμα και χιούμορ. Να χαράξει τα όρια της απομόνωσής τους από τους γύρω τους, ακόμα και από τα ίδια τους τα παιδιά. Η φυσική τραχύτητα του Γιάννη Βόγλη, η σκοτεινή λειτουργία της Μπέττυς Αρβανίτη, η εμπειρία και η εκφραστική λιτότητα των μέσων και των δύο βοηθών. Το ίδιο και η αρχικά ευγενική παρουσία του Κουρτ (Μάνος Βακούσης) η οποία στην πορεία εξελίσσεται σε μια κατευθυνόμενη μηχανή κακού. Αυτό που λείπει είναι ο εσωτερικός ρυθμός· έχει κανείς την

εντύπωση πως η παράσταση υπακούει περισσότερο στον ρυθμό και τις ανάγκες των υποκριτών και λιγότερο του κειμένου. Τα συμβατικά σκηνικά και τα κοστούμεια υπογράφει ο Γιώργος Ζιάκας, τους σωστά πνιγηρούς φωτισμούς ο Λευτέρης Παυλόπουλος, την κίνηση η Αγγελική Στελλάτου και τους ήχους ο Δημήτρης Ιατρόπουλος.

Το ίδιο απομονωμένοι είναι και η Μάρθα με τον Τζωρτζ, οι ήρωες του Άλμπι. Φυλακισμένοι μέσα στο πανεπιστημιακό τους περιβάλλον, κατασπαράζονται από όνειρα ανεκπλήρωτα και επιθυμίες που έγιναν μέσα τους πληγές. Η σκηνοθεσία της Ελένης Μποζά, στην καθιερωμένη μετάφραση της Τζένης Καρέζη και του Σταμάτη Φασουλή, είναι άμεση, στοχεύει κατευθείαν στους ανθρώπους και στην αλήθεια τους. Αναδεύοντας το μίσος και την απογοήτευση, υποδεικνύοντας την ηθική και κοινωνική παρακμή, διογκώνοντας τη μανιώδη καλλιέργεια των ψευδαισθήσεων τους, δεν αφήνει περιθώρια για διαφυγή ούτε όμως και για συναισθηματικούς μελοδραματισμούς. Σ' αυτό συμβάλλει και η διαμόρφωση του χώρου από την Ελένη Μανωλοπούλου: η δράση τοποθετείται στο κέντρο της σκηνής και οι θεατές τοποθετούνται περιμετρικά, δημιουργώντας ένα είδος «ρινγκ» όπου τα πρόσωπα θα αναμετρηθούν μέχρι τελικής πτώσης (ταυτόχρονα λύνει και το πρόβλημα οπτικής που αντιμετωπίζει το συγκεκριμένο θέατρο). Η κατάρρευση των μύθων και των ψευδαισθήσεων που καλλιεργούν οι ήρωες και το τέλος

του παιχνιδιού με το υποτιθέμενο παιδί καταδεικνύουν τη γενική στείριότητα που αντιμετωπίζει ο κόσμος, και ειδικότερα η Αμερική, την περίοδο συγγραφής του έργου, στείριότητα που σήμερα εξακολουθεί να υφίσταται και να προβληματίζει.

Ο Γιώργος Νινιός (Τζωρτζ), με μια μετρημένη, σωστά δομημένη τεχνική, οδηγήθηκε σε μια σταδιακή αποδέσμευση της ενέργειας, της μανίας και της αποφασιστικότητας του χαρακτήρα. Η Άννα Βαγενά ως Μάρθα δεν είχε την ανάλογη πορεία. Από την έναρξη του έργου τη βρίσκουμε στα πρόθυρα νευρικής κρίσης, άκρως απελπισμένη και εξαντλημένη, κάτι που της στερεί την ανάπτυξη του ρόλου κατά τη διάρκεια της παράστασης. Η Μάρθα δεν είναι μια υστερική, λαϊκή, απεγνωσμένη γυναίκα. Ακριβώς το γεγονός πως βρίσκεται «ψηλά» κάνει την πτώση της τραγική. Τις εντυπώσεις κερδίζει και ο Γιώργος Χρυσοστόμου (Νικ) με το εσωτερικό του παίξιμο, την προσεκτική και λιτή τεχνική του. Η Γιασεμί Κηλαηδόνη (Χάνυ) μοιάζει να παγιδεύτηκε ανάμεσα στους προηγούμενους ρόλους της. Τους φωτισμούς επιμελήθηκε η Μελίνα Μάσχα και την μουσική ο Γιάννης Καραγιάννης.

Η Βιρτζίνια Γουλφ δεν είναι παρά ο μαύρος λύκος, ο φόβος για τη ζωή. Η ζωή για τον Στρίντμπεργκ δεν είναι παρά ένας χορός θανάτου. Και οι ήρωες του Άλμπι και του Στρίντμπεργκ μπορεί να φοβούνται αλλά συνεχίζουν να χορεύουν ασταμάτητα.

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

ΑΛΕΞΗΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Αποτυπώματα του χρόνου

Ιστορικά δοκίμια για μια μη θεωρητική θεωρία

ΠΟΛΙΣ

Ο φίλος μου ο Γιάννης

του Κώστα Παπαϊωάννου

Με τον Γιάννη γνωριστήκαμε τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '60 και μπορώ να πω ότι υπήρξε ένα... αμοιβαίο αίσημα!

- Εκείνος δούλευε από το '58 στην *Αυγή*.

- Εγώ από το '56 στην *Ακρόπολη*.

Εκείνος όμως είχε ήδη στο ενεργητικό του μια μεγάλη δημοσιογραφική επιτυχία: τους *Δρόμους της Ειρήνης*!

Ένας άνθρωπος που τόσα του οφείλει η Αριστερά, ο Μίμης Δεσποτίδης, είχε την ιδέα να μετατρέψει τους *Δρόμους της Ειρήνης* από κάτι σαν εσωτερικό δελτίο σε μεγάλο περιοδικό και ανέθεσε την προετοιμασία, το στήσιμο, στον Μανώλη Παπουτσάκη, και στον Γιάννη Θεοδωράκη. Η επιτυχία ήταν μεγάλη. Το περιοδικό βγήκε στα περίπτερα και είχε απήχηση, καθιερώθηκε, επιβλήθηκε, έγινε σημείο αναφοράς...

Ο Γιάννης ήθελε να γίνει σκηνοθέτης. Σπούδασε στη Σχολή Σταυράκου και μετά στο Παρίσι, αλλά τον τράβηξε η δημοσιογραφία, όχι αδικαιολόγητα βέβαια. Ήταν μια δημοσιογραφία διαφο-

ρετική από την σημερινή. Δεν υπήρχαν καλές αμοιβές (θα 'λεγα ότι ήταν... κακές!) αλλά υπήρχε ενδιαφέρον: προχωρούσες και ανέβαινες αν αγαπούσες τη δουλειά σου, αν είχες μεράκι και αν κατάφερνες να 'χεις επιτυχίες που σου εξασφάλιζαν την αναγνώριση. Και οι αναγνώστες από την πλευρά τους αναγνώριζαν σε μια εφημερίδα τις επιτυχίες της και την ξεχώριζαν γι' αυτές.

- Τότε, οι εφημερίδες προανήγγελλαν και πρόβαλλαν τις επιτυχίες τους.

- Τώρα, προαναγγέλλουν τις... προσφορές τους!

- Τότε, για να ανέβει μια εφημερίδα χρειαζόταν ένας καλός αρχισυντάκτης.

- Τώρα, χρειάζεται ένας καλός έμπορος ποικίλων ειδών: από κουζινικά, ρούχα και CD ως τσάντες, παπούτσια, ομπρέλες κι ό,τι άλλο θεωρηθεί ότι θα τραβήξει τον πελάτη, που κατ' ευφημισμόν μόνο αποκαλείται αναγνώστης... Απορίας άξιον πώς ο φέρελπις υπουργός Τσιτουρίδης δεν μετέφερε και τους εργαζόμενους στον Τύπο στο... ταμείο εμπορών.

Ο Γιάννης έγινε ένας πολύ καλός δημοσιογράφος, γιατί συνδύαζε πολλά πράγματα μαζί: ήταν ρεπόρτερ – ερευνητής, κυνηγούσε και έβγαζε ειδήσεις, και παράλληλα στα γραφτά του υπήρχε και ο ποιητικός του λόγος και το κινηματογραφικό μάτι. Έτσι τα κείμενά του ξεχώριζαν...

Ο Γιάννης είχε διαίσθηση που τον βοηθούσε πολύ. Τα Χριστούγεννα του '67 η χούντα έδωσε αμνηστία –μετά το οπερετικό βασιλικό αντιπραξικόπημα της 13ης Δεκεμβρίου– και την παραμονή των Χριστουγέννων επρόκειτο να βγουν οι κρατούμενοι έξω από τις φυλακές «Αβέρωφ» που ήταν στην Αλεξάνδρας, εκεί που σήμερα βρίσκεται ο Άρειος Πάγος. Άρχισε να μαζεύεται κόσμος: συγγενείς, φίλοι... βγήκε ο Αντρέας Παπανδρέου, βγήκαν κι άλλοι. Ο Μίκης αργούσε. Βρισκόταν στο νοσοκομείο των φυλακών που ήταν σε ξεχωριστό κτίριο, στον ίδιο χώρο. Κάποια στιγμή βγήκε κάποιος από τα κεντρικά και είπε ότι δεν θα ξαναβγεί άλλος κρατούμενος σήμερα, ή τουλάχιστον δεν θα βγει πριν περάσουν 3 ώρες... Απέναντι ακριβώς ήταν ο κινηματογράφος «Αρζεντίνα». Ο Γιάννης μου λέει: «Πάμε να δούμε κανένα έργο να περάσει η ώρα;». Πήγαμε. Δεν είχαν περάσει 20 λεπτά, όταν ξαφνικά πετάχτηκε και μου λέει: «Πάμε, ο Μίκης βγαίνει». Βγήκαμε, περάσαμε απέναντι και είδαμε τη Μυρτώ ν' ανεβαίνει την μικρή ανηφόρα προς το νοσοκομείο και τον Μίκη να βγαίνει μαζί με τον Σάκη τον Πεπονή. Η πρώτη κουβέντα του

Τη Δευτέρα 11 Δεκεμβρίου έγινε στον Πολυχώρο του Νέου Κόσμου εκδήλωση μνήμης για τον Γιάννη Θεοδωράκη. Μίλησαν οι: Λευτέρης Παπαδόπουλος, Κώστας Παπαϊωάννου, Χρήστος Παπουτσάκης, Παύλος Τσίμας και συντόνισε ο Φώτος Λαμπρινός. Ποιήματα διάβασε ο ηθοποιός Νίκος Μπουσδούκος. Η Λαϊκή Ορχήστρα «Μίκης Θεοδωράκης» παρουσίασε πρόγραμμα από αποσπάσματα κύκλων τραγουδιών που μελοποίησε ο Μίκης Θεοδωράκης σε ποίηση του αδελφού του Γιάννη Θεοδωράκη. Τραγούδησε το Τρίφωνο: Ερωφίλη, Νίκος Κουρουπάκης, Δημήτρης Υφαντής.

Δημοσιεύουμε το κείμενο που διάβασε ο Κώστας Παπαϊωάννου.

ήταν: «Θέλω να κάνω μια δήλωση, υπάρχουν κρατούμενοι που δεν τους πιάνει η αμνηστεία». Τελικά, δεν τους άφησαν να βγουν, τους κράτησαν στα κεντρικά, αλλά αυτό που είχε σημασία ήταν η διαίσθηση του Γιάννη, που κι άλλες φορές είχα διαπιστώσει.

Ο Γιάννης ήταν από τους πρωτοπόρους του ελεύθερου πολιτικού ρεπορτάζ, που δεν ήταν ακόμα τότε καθιερωμένο σαν ξεχωριστό είδος, γινόταν όμως στην πράξη. Ο Γιάννης το 'κανε τότε με μεγάλη επιτυχία στην *Αυγή* μαζί με έναν άλλο Γιάννη, τον Βούλτεψη, όπως το 'καναν στο *Βήμα* ο Γιώργος Ρωμαίος, στην *Ακρόπολη* ο Γιώργος Κορωναίος, στην *Ελευθερία* και το *Έθνος* ο Γιώργος Μπέρτσος, στη *Δημοκρατική Αλλαγή* ο τότε νέος Γιώργος Βότσης κ.ά. Το ρεπορτάζ ξεκινούσε συνήθως στον δρόμο και κατέληγε στα δικαστήρια. Ήταν η εποχή που έπεφτε άγριο ξύλο, στους δρόμους και στα τμήματα και στην Ασφάλεια όπου οδηγούντο οι συλληφθέντες... Ήταν η εποχή που το πανίσχυρο παρακράτος δρούσε σε συνεργασία με το αυταρχικό κράτος και έκανε ό,τι ήθελε. Ο αγώνας για την αποκάλυψη του παρακράτους ήταν σκληρός... Όταν το '64 ήρθε η Ένωση Κέντρου στην εξουσία, μια δημοσιογραφική έρευνα έβγαλε καμιά 50αριά παρακρατικές οργανώσεις! Οι περισσότερες ήταν οργανώσεις – σφραγίδα, μερικές από αυτές όμως, όπως (πέρα από την ΕΚΟΦ) η «Αντικομμουνιστική Σταυροφορία Ελλάδος», οι «Ελπιδοφόροι Νέοι» κ.ά. είχαν παραστρατιωτική δομή, διέθεταν «μαχητικά τμήματα» και... έδερναν αγρίως.

Ο Γιάννης κατάφερνε να εμπνέει σεβασμό ακόμα και σε αντιπάλους. Εκείνη την εποχή, στον χώρο του παρακράτους, υπήρχε ένα αστέρι που άκουγε στο όνομα... «Πεθαμένος»! Ήταν ιδιοκτήτης μπαρ και ο Γιάννης είχε δημιουργήσει μια περίεργη σχέση μαζί του –μέχρι και τσιγάρα του πήγε μια μέρα στη φυλακή όταν έμαθε ότι τον είχαν πιάσει! Από τον Γιάννη τον κληρονόμησα κι εγώ, και μια φορά, τις πρώτες μέρες της δικτατορίας, ο «Πεθαμένος» μπήκε σ' ένα ζαχαροπλαστείο όπου καθόμουν, με πλησίασε και μου είπε χαμηλόφωνα: «Εξαφανίσου, θα μπουκάρει η Ασφάλεια»! Έτσι

κι έγινε. Όταν το είπα του Γιάννη, δεν έδειξε να εκπλήσσεται. «Εγώ στο 'λεγα» μου είπε, «ότι ο "Πεθαμένος" είναι εντάξει». Και έκλεισε την συζήτηση περί «Πεθαμένου». Όπως του άρεσε αποφθεγματικά να λέει: «Ποιο είναι το συμπέρασμα φίλε μου; Όσο ζει ο "Πεθαμένος" θα είμαστε ήσυχoi!».

Ο Γιάννης είχε χιούμορ. Πέρασαμε χάρμα. Έλεγε με εντελώς σοβαρό τρόπο τα πιο απίστευτα πράγματα! Είχε βέβαια και έναν σαρκασμό, κάτι που δεν βρίσκεις συχνά. Του άρεσε να πειράζει και δεν θύμωνε όταν τον πείραζαν. Γρήγορα μάλιστα έβρισκε τον δράστη. «Δουλειά αυτού του μπαγάσα είναι», έλεγε και κοίταζε πώς θα του το ανταποδώσει.

Ένα βράδι, στη χούντα, γυρίσαμε στο σπίτι του, στου Γκύζη, μισομεθυσμένοι από μια ταβέρνα. Οι δικοί του έλειπαν εξοχή. Έβαλε ένα δίσκο του Μίκη κι αρχίσαμε το τραγούδι. Μαζί είχε έρθει κι ένας φίλος πού δεν ήταν της παρέας και δεν ήξερε σε ποιο σπίτι βρισκόταν. Ήταν έκπληκτος λοιπόν με το πόσοι δίσκοι του Θεοδωράκη υπήρχαν και το είπε στον Γιάννη. «Πού τους βρήκες, ρε μπαγάσα, τόσους δίσκους Θεοδωράκη;» Ο Γιάννης, πολύ σοβαρός, άρχισε να του λέει απίθανες ιστορίες για το πού βρήκε τον τάδε δίσκο! Τελικά, κάποια στιγμή, για να τελειώνει του είπε: «Αφού σ' αρέσουν, όταν φύγεις θα σου δώσω δυο-τρεις». Ο άλλος αρνήθηκε: «Εσύ έκανες τόσο κόπο να τους μαζέψεις», του είπε, «δεν μπορώ να σου τους στερήσω». «Δεν πειράζει, θα βρω να τους αντικαταστήσω», του είπε ο Γιάννης. «Πού θα βρεις;», τον ρώτησε ο άλλος. «Θα πάρω από τον αδελφό μου», είπε ο Γιάννης. Κι ο άλλος κατάπληκτος: «Έχει και ο αδελφός σου τόσους δίσκους Θεοδωράκη;».

Με τον Γιάννη, όπως και με τον Λευτέρη τον Παπαδόπουλο, είχαμε έναν κοινό φίλο –συνδεδετικό κρίκο κατά κάποιο τρόπο. Ήταν ο Γιώργος ο Κορωναίος, σπουδαίος δημοσιογράφος της εποχής. Ο Κορωναίος ήταν από τα Χανιά και η οικογένειά του είχε μια μακρινή συγγένεια με την οικογένεια Θεοδωράκη. Ο Γιάννης τον... καθιέρωσε πρώτον του ξάδελφο μ' ένα επιχείρημα ατράνταχτο: ήταν –έλεγε– φτυστός η θεία τους η Αλεξινιά!

Και η μεν θεία δεν ήταν μπροστά για να διαμαρτυρηθεί, γιατί ο Κορωναίος δεν είχε καθόλου μαλλιά –ήταν από νέος φαλακρός–, αλλά διαμαρτυρόταν ο ίδιος ο Κορωναίος λέγοντας στερεότυπα: «Βρε Γιάννη, δεν βαρέθηκες αυτό το αστείο;». Ο Γιάννης δεν βαριόταν και –από ένα σημείο και μετά– επικαλείτο και μένα. «Δεν είναι ίδιος η θεία η Αλεξινιά;» έλεγε. Με τον Γιώργο είχαμε γραφεία αντικριστά στην *Ακρόπολη* κι ένα κοινό τηλέφωνο στη μέση. Όταν χτυπούσε και το σήκωνε ο Γιώργος κι έλεγε «Βρε Γιάννη, δεν βαρέθηκες πια το ίδιο αστείο», ήξερα τι είχε συμβεί: ο Γιάννης άλλαζε τη φωνή του και του έλεγε: «Γιώργο, είμαι η θεία σου η Αλεξινιά, τι κάνεις παιδί μου;».

Οι πολλές πλάκες γίνονταν στην εφημερίδα, όπου οι δημοσιογράφοι περνούσαν τότε ατέλειωτες ώρες –σήμερα μπορεί να δουλεύουν δυο άνθρωποι στην ίδια εφημερίδα χωρίς να γνωρίζονται! Ο Γιάννης πρωταγωνιστούσε σ' αυτές. Μια μέρα έγραφε η *Αυγή* ότι μοίρα του δου Στόλου καταπλέει στο Ηράκλειο και υπάρχουν φόβοι για επεισόδια από τους ναύτες. Το βράδυ περιμέναν τα νέα από το Ηράκλειο, κι επειδή ο ανταποκριτής αργούσε, ο Γιάννης ανέλαβε να τον... υποκαταστήσει: πήρε τηλέφωνο στο διπλανό γραφείο, όπου ένας νέος συντάκτης έπαιρνε τις ανταποκρίσεις, και άρχισε ως ανταποκριτής Ηρακλείου να μεταδίδει τέρατα και σημεία: οι ναύτες βγήκαν στη στεριά και τα 'καναν γης μαδιάμ, έγιναν και απόπειρες βιασμών, οι Κρητικοί τους κυνήγησαν και τους συνέλαβαν και τους κρατούν ομήρους στο δημαρχείο, ενώ τα καράβια έχουν στρέψει τα κανόνια τους προς την πόλη και απειλούν να βομβαρδίσουν αν δεν απελευθερωθούν οι όμηροι και άλλα τέτοια... Ο συντάκτης που πήρε την «ανταπόκριση» έσπευσε να τη δώσει στον αρχισυντάκτη, που ήταν ο Ηρακλής ο Τζάθας, άνθρωπος με χιούμορ. Του είπε: «Τα πράγματα είναι σοβαρά, να τα πας τα χειρόγραφα στη διεύθυνση». Διευθυντής ήταν ο Πότης ο Παρασκευόπουλος, που είχε συχνές κόντρες με τον Γιάννη. Μόλις ο Γιάννης είδε πού πάει ο συντάκτης και ότι δεν προλάβαινε να τον σταματήσει, την κοπάνησε. Δεν είχε βγει καλά καλά από

την πόρτα όταν ακούστηκαν οι φωνές του Πότη:

— Φέρτε μου τον Γιάννη!

Είχε καταλάβει ότι δεν μπορούσε άλλος να κάνει τέτοια πλάκα...

Εκείνη η εποχή ήταν εποχή παράνοιας από πλευράς Δεξιάς: υπήρχε μια αντικομμουνιστική υστερία που ξεπερνούσε κάθε λογική. Έλεγαν και έγραφαν απίστευτα πράγματα, όπως για τις μαύρες κάλτσες που φορούσαν οι Λαμπράκισσες για πένθος και που προσπαθούσαν να παρασύρουν νεαρούς αξιωματικούς και άλλα φοβερά. Φοιτητές παραπέμπονταν σε δίκη επειδή τραγουδούσαν «Γωνιά γωνιά σε καρτερώ» —γιατί αυτό ήταν... συνθηματικό! (Ο Μίκης ήταν μάρτυρας υπεράσπισης, το θυμάται...). Και άλλα απίστευτα. Μέσα σ' αυτό το κλίμα, ο Γιάννης κατάφερε και έπεισε δημοσιογράφο της άλλης πλευράς ότι οι δειντροφυτεύσεις που κάνουν οι Λαμπράκηδες δεν είναι τίποτ' άλλο παρά προετοιμασία αντάρτικου. «Δηλαδή;» απώρησε ο άλλος. «Μα είναι απλό», είπε ο Γιάννης, «δεν το καταλαβαίνεις; Πώς θα γίνει αντάρτικο στην Αττική χωρίς δέντρα;». Κι αυτό γράφτηκε σοβαρότατα και προβλήθηκε και έγινε χαμός, προς μεγάλη ικανοποίηση του Γιάννη...

Ο Γιάννης αγαπούσε το χωριό του, τον Γαλατά, κι ο Γαλατάς τον Γιάννη. Ήταν ο «άρχοντας του Γαλατά», ιδιαίτερα τα δύσκολα χρόνια της χούντας.

Μια φορά, το καλοκαίρι του '72, πήγα για να μείνω μόνος στο σπίτι του Γαλατά μερικές μέρες. Ο Γιάννης, πριν φύγει μου είπε ότι έπρεπε να με γνωρίσει με... «τις αρχές του τόπου». Ξεκινήσαμε από τον καφετζή που είχε στην πλατεία το μεγάλο καφενείο. Τον ενημέρωσε πλήρως και του είπε να με φροντίσει, ό,τι θέλω, σαν να ήμουν εκείνος. Μετά αναζήτησε τον χωροφύλακα. Δεν ήταν στο καφενείο. Ήρθε σχεδόν τρέχοντας. Ο Γιάννης του εξήγησε ότι θα μείνω σπίτι, ότι πρέπει να με προσέχει, ότι αν ειδοποιηθεί για οτιδήποτε από τα Χανιά πρώτα θα τηλεφωνήσει σ' εκείνον στην Αθήνα και δεν θα με ενοχλήσει, και άλλα τέτοια. Ο χωροφύλακας άκουγε σχεδόν σε στάση προσοχής και έλεγε κάθε τόσο: «Μάλιστα, κύριε Θεοδωράκη!». «Εντάξει παι-

δί μου, πήγαινε» του είπε ο Γιάννης στο τέλος. Και ύστερα ήρθε η σειρά του ταξιτζή, που ήταν φίλος του και που ανέλαβε την υποχρέωση όποια ώρα της νύχτας ή της μέρας να με πάει όπου θέλω! Μια φορά χρειάστηκε να πάω στα Χανιά και τον ειδοποίησα. Μόλις μπήκα στο ταξί, έβαλε αμέσως σ' ένα μικρό πικάπ ένα δισκάκι του Μίκη. Του είπα να βάλει κάτι άλλο, γιατί αν μας σταματήσουν εγώ θα 'βρισκα τον μπελά μου. «Γιατί εσύ;» με ρώτησε. Του θύμισα ένα ανέκδοτο που κυκλοφορούσε από τον πρώτο καιρό της χούντας: Κάποιος περπατάει στην Πανεπιστημίου και ξαφνικά ακούει τον διπλανό του να τραγουδάει Θεοδωράκη. Έκπληκτος, ανοίγει το βήμα, αλλά εκείνος τον ακολουθεί και συνεχίζει το τραγούδι, οπότε κάποια στιγμή αυτός που τραγουδούσε Θεοδωράκη βουτάει τον άλλον από τον σβέρκο και του λέει: «Αστυνομία, πάμε μέσα!». «Μα τι έκανα;» απορεί ο άνθρωπος. Κι ο άλλος: «Άκουγες Θεοδωράκη!». Ο ταξιτζής γέλασε αλλά δεν έβγαλε το δίσκο. «Μπορεί σ' όλη την Ελλάδα να ισχύει ο νόμος που απαγορεύει τον Θεοδωράκη, εδώ ισχύει ο νόμος Θεοδωράκη!» μου είπε.

Όταν έπεσε η χούντα, ο Γιάννης, βιαστικός και ενθουσιώδης όπως πάντα, άρχισε —από την... παραμονή!— να χτυπάει τις καμπάνες, οπότε οι χωροφύλακες, παρά... την καλή σχέση, τον εκάλεσαν και τον κράτησαν τη νύχτα στο τμήμα. Μάταια τους εξηγούσε ότι, αφού το είπε ο... Κίσιγκερ, η χούντα έπεφτε. Την άλλη μέρα, η χούντα... έπεσε και το χωριό πήγε στο τμήμα και τον απελευθέρωσε. Μετά με πομπή έφτασαν στην πλατεία, όπου στήθηκε κρητικό γλέντι. Ήταν η μέρα που είχε γυρίσει ο Μίκης και έδινε συνέντευξη σε ξένους κι έλληνες δημοσιογράφους στο σπίτι των γονιών του, στη Ν. Σμύρνη. Εγώ καθόμουν στο τηλέφωνο, αν έπαιρνε κανείς να κρατήσω σημειώσεις. Κάποια στιγμή πήρε ο Γιάννης, μου είπε όλη την ιστορία και ζήτησε να μιλήσει ο Μίκης στο χωριό. Του είπα ότι μόλις τελειώσει η συνέντευξη θα του το πουν. Ο Γιάννης θύμωσε. «Τώρα», μου είπε, «ο Γαλατάς προηγείται». Έτσι κι έγινε. Ο Μίκης διέκοψε την συνέντευξη και μίλησε στο Γαλατά...

Να πω τελειώνοντας ένα μικρό μυστικό: ο Γιάννης ήταν ο αγαπημένος της μητέρας του. Ο πατέρας του είχε αδυναμία στον Μίκη, η μητέρα του στον Γιάννη. Μια μέρα μου είπε: «Ξέρεις γιατί σ' αγαπώ; Γιατί αγαπάω τον Γιαννάκη μου...». Έλεγε «ο Γιαννάκης μου» και έλαμπε... Κι ακόμα να πω ότι ο Γιάννης ήταν μοναχικός —αυτή ήταν η πρώτη εντύπωση που έδινε. Ήταν και τα ποιήματά του —εκείνο το «Χάθηκα...» που μελοποίησε ο Μίκης: «...Γιατί ήμουν πάντα μόνος / και θα 'μαι πάντα μόνος...». Στην πραγματικότητα συνδύαζε αυτήν του τη μοναχικότητα με μια κοινωνικότητα κι αυτό το ζούσε όταν τον γνώριζες καλά. Αγαπούσε τη ζωή, τις γυναίκες, το κρασί, το καλό φαί —και δεν πρόσεχε τον εαυτό του: ήθελε να ζήσει όπως ήθελε, όσο πήγαινε...

Ύστερα από μια 20ετία αραιώσαμε την παρέα και κάποια στιγμή κόψαμε εντελώς. Το φθινόπωρο του '96 έμαθα ότι ήταν άρρωστος. Νόμιζα ότι δεν ήταν σοβαρά. Τον πήρα τηλέφωνο. Γινόταν «γιορτή του βιβλίου» στο Πεδίο του Άρεως και ήταν αφιερωμένη στον Μίκη. Νομίζω ξεκινούσε τότε τους Δρόμους του Αρχάγγελου από τον «Κέδρο». Ο Γιάννης συγκινήθηκε. Θα 'ρθω μου είπε. Και ήρθε και ήταν, όπως παλιά, ντυμένος με τα καλά του, άσφογος. Ήταν από τις τελευταίες εξόδους του... Μετά έμαθα ότι μπήκε στο νοσοκομείο κι ήταν πολύ άσχημα. Πήγα με τον Τηλέμαχο τον Χυτήρη να τον δούμε. Ο Γιώργος, ο γιος του, μας είπε καλύτερα να μην μπούμε, να έχουμε την εικόνα του που τόσα χρόνια ξέραμε. Έτσι κι έγινε —σε λίγο ο Γιάννης έφυγε...

Όλα αυτά τα χρόνια, όταν είσαι σε μια ηλικία σαν τη δική μου, έχεις γνωρίσει πολλούς θανάτους: συγγενείς, φίλοι, γνωστοί, συνάδελφοι... Γι' άλλους προσαρμόζεσαι γρήγορα στην ιδέα ότι έφυγαν, γι' άλλους αργείς. Είναι και μερικοί που δεν συνειδητοποιείς ποτέ την απουσία τους. Νομίζεις ότι θα χτυπήσει η πόρτα και θα 'ρθουν, ότι θα τους δεις στο δρόμο, ότι αν τους χρειαστείς θα τους πάρεις τηλέφωνο. Σ' αυτούς τους τελευταίους ανήκει για μένα ο Γιάννης. Ο Γιάννης, ο φίλος μου...

Ο Ρήγας ενώνει τους βαλκανικούς λαούς

του Γεώργιου Σούρλα, αντιπροέδρου της Βουλής

Ο αντιπρόεδρος της Βουλής κ. Γιώργος Σούρλας, ο οποίος είναι και Πρόεδρος του Ινστιτούτου Διαβαλκανικής Συνεργασίας, μας έστειλε το άρθρο που ακολουθεί και αναφέρεται στην *Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης «ΑΙΜΟΣ»*.

Περισσότερο από μια δεκαετία απαιτήθηκε για να συνενωθούν αξιόλογες ποιητικές φωνές απ' τα Βαλκάνια και να δημιουργηθεί η συγκέντρωση μιας εξαιρετικής λογοτεχνικής συγκομιδής μέσα από μια διευρυμένη διαβαλκανική παρέα, από μια παρέα ρομαντικών που στους καιρούς μας κατάφεραν ένα μέγα εκδοτικό γεγονός. Δημιούργησαν την *Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης* – μια έκδοση που συμβάλει στις κοινές βαλκανικές αφετηρίες και τους διαφορετικούς λογοτεχνικούς δρόμους που πήραν οι λαοί της περιοχής.

Το εκδοτικό γεγονός αφορά την *Ανθολογία Βαλκανικής Ποίησης «Αίμος»* και τα εύσημα για το έργο είναι των «Φίλων του περιοδικού Αντί».

Φαίνεται, όμως, πως ακόμα και αυτή τη χρονική στιγμή – 200 χρόνια από το θάνατο του Ρήγα Φεραίου – το φάντασμα του βάρδου της ελευθερίας τρομάζει τους Τούρκους και δημιουργεί μια σειρά από αντιδράσεις στη γειτονική χώρα. Ο Θούριος, που αποφασίστηκε να προτάσσεται στον τόμο κάθε γλώσσας, έγινε αφορμή να αποχωρήσει την τελευταία στιγμή η Τουρκική Επιτροπή.

Στην ανατολή του 21ου αιώνα, τη στιγμή που οι κραυγές της έντασης, των διαφωνιών και των αιματηρών συγκρούσεων στα «έρμα τα Βαλκάνια» καταβάλλεται σοβαρή προσπάθεια να αμβλυνθούν,

εκείνη ακριβώς τη στιγμή η Τουρκία γίνεται ξανά ο «πολιτισμικός τρομοκράτης» της περιοχής, με τα μέλη της Επιτροπής της να αποχωρούν, διαφωνώντας με την πρόταση του Θούριου στην αρχή κάθε τόμου, ζητώντας μάλιστα να αφαιρεθεί ο Θούριος από όλες τις ανθολογίες!

Και πώς θα μπορούσαν να... ανεχτούν το ποίημα σύμβολο της ελευθερίας του Ρήγα Βελεστινλή στην αρχή κάθε τόμου, όταν οι Τούρκοι ήσαν που τον στραγγάλισαν μαζί με 7 συντρόφους του στον Πύργο Νεμπόιζα στο Βελιγράδι και πέταξαν μάλιστα το πτώμα του στον Δούναβη... Αντί λοιπόν να ζητήσει η Τουρκία έμπρακτη συγγνώμη, αποδεχόμενη τό προοίμιο του Ρήγα – μια μεταμέλεια ύστερα από 200 χρόνια –, από τη μία βρίσκεται αντιμέτωπη με το σύνολο των βαλκανικών λαών κι απ' την άλλη απέναντι στην ευρωπαϊκή προοπτική της Άγκυρας.

Στις σελίδες αυτής της ανθολογίας έχουμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε μέσα απ' την ποίηση της κάθε χώρας, τα στοιχεία πολιτισμού κάθε βαλκανικού λαού, τη γλώσσα, το στυλ και το ταλέντο του κάθε δημιουργού. Επίσης, μας επιτρέπει να γνωρίσουμε καλύτερα τους διαφορετικούς δρόμους της ποίησης μέσα απ' την έμπνευση και τη μαγεία των στίχων αλλά και μέσα απ' την ειρηνική συνύπαρξη για διαβαλκανική συνεννόηση και δημοκρατία, όπως την οραματίστηκε ο Ρήγας Βελεστινλής.

Αυτό το ανθολόγιο σαφέστατα εμπεριέχει ως απόσταγμα της έμπνευσης τους καημούς και τις αγωνίες, τις έριδες αλλά και τις ελπίδες των ανθρώπων, τους κοινωνικούς αποκλεισμούς αλλά και την ευλογία της δημιουργίας, τα εθνικιστικά μίσση αλλά και τη μεταλαμπάδευση της πρόοδου μετά το βάσανο και την απελπισία των πολέμων.

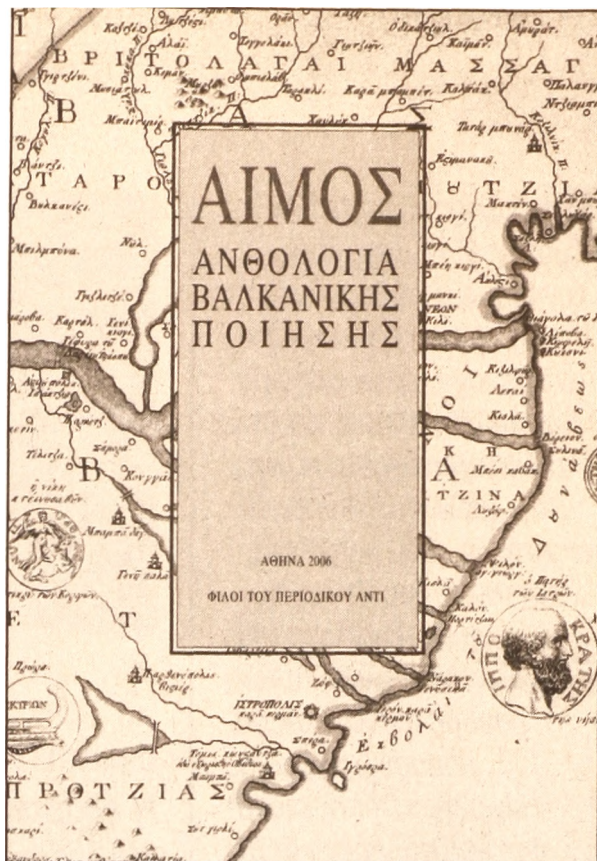
Μαυροβούνιοι, Αλβανοί, Σέρβοι, Βούλ-

γαροι, Ρουμάνοι, Βόσνιοι, Σκοπιανοί κ.ά. ενώνουν τη δική τους ποιητική φλέβα με αυτή των Κάλβου, Σολωμού, Παλαμά, Καβάφη, Σικελιανού, Καρυωτάκη, των κορυφαίων της γενιάς του '30 Σεφέρη, Ελύτη, Ρίτσου, Εγγονόπουλου αλλά και των εκπροσώπων της γενιάς του '40 Αναγνωστάκη και Σαχτούρη.

Περισσότερες από 100 προσωπικότητες των γραμμάτων ένωσαν τις δυνάμεις τους για να πάρει πνοή αυτή η Ανθολογία. Σε μια κοινωνία ανθρώπων που μέχρι πρόσφατα είχε γίνει πεδίο βολής με μακρές συγκρούσεις, πολέμους, κοινωνικές ανισότητες, αποκλεισμούς κι εθνοτικά μίσση.

Όμως η ποιητική δύναμη – οι δαίμονες της Δημιουργίας που μαζεύονται γύρω από ένα φύλο χαρτί με νοτισμένο μελάνι κι ονομάζονται έμπνευση – κατάφεραν να επανενώσουν τους ανθρώπους και να κοιτάξουν πόσο βαθιά φτάνουν οι ρίζες τους μέσα στη γη... Αυτό είναι το πνεύμα του Ρήγα για διαβαλκανική συνεννόηση, που με κάθε ευκαιρία η Τουρκία αναζητά να ακυρώσει. Και που φυσικά κάθε ανάλογη κίνησή της περιθωριοποιείται και πέφτει στο κενό. Οι αφορισμοί των γειτόνων μας, ακόμα και στα θέματα του πολιτισμού (απαγόρευση βιβλίων του τούρκου νομπελίστα Ορχάν Παμούκ, λογοκρισία, πνευματικοί αποκλεισμοί), δημιουργούν σήμερα μια νέα δυσκολία στην άρθρωση ενός ελεύθερου λόγου. Οι μεσαιωνικές αντιλήψεις να ρίχνονται στην πυρά οι αγωνιστές της ελευθερίας που διατύπωσαν λόγο ανθεκτικό στους αιώνες – όπως ο Ρήγας – αμαυρώνουν κάθε προσπάθεια που ξεκινά απ' τη γειτονική χώρα για τον όποιο ευρωπαϊκό της προσανατολισμό.

Παρά τις αντιξοότητες που φθάνουν και ως τις μέρες μας, τα Βαλκάνια πορεύονται στο δρόμο που χάραξε ο Ρήγας για την ειρηνική συνύπαρξη στη γειτονιά μας.

Ένα βιβλίο που εξετάζει το θέμα της βίας, τον τρόπο με τον οποίο –λανθασμένα– η σύγχρονη πολιτική βία αντιμετωπίζεται ως ζήτημα πολιτισμού, είναι η μελέτη του **Μαχμούντ Μαμντάνι**, καθηγητή πολιτικών επιστημών, που μοιράζει τη ζωή του ανάμεσα στη Νέα Υόρκη και τη γενέτειρά του Καμπάλα. Καλός μουσουλμάνος, κακός μουσουλμάνος. Οι *Ηνωμένες Πολιτείες*, ο ψυχρός πόλεμος και τα αίτια της τρομοκρατίας (μετάφραση: **Ιωάννης Παπαδήμος**, επιστημονική επιμέλεια: **Σωτήρης Ρούσσος**, εκδ. Μελά, 2006) είναι μια αξιοσημείωτη συμβολή στο μέγα πρόβλημα της εποχής μας: στον «διαρκή πόλεμο», την εθνικιστική έκρηξη και τις πολιτικές επιλογές που οδηγούν στην τρομοκρατία.

Ζωντανές συναντήσεις με 290 Πρόσωπα του Βασίλη Βασιλικού (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2006) δημιουργούν ένα εντυπωσιακό αφήγημα που ψυχογραφεί τους σημαντικούς αυτούς ανθρώπους. Γιατί οι συναντήσεις του συγγραφέα ανάγονται στο παρελθόν και συνθέτουν ένα εντυπωσιακό πανόραμα του 20ού αιώνα. Από την Μαργκερίτ Ντυράς ως τον Ζαν Πολ Σαρτρ, από τον Νίκο Κεσσανλή ως τον Νίκο Πουλαντζά, από τον Οκτάβιο Παζ ως τον Δημήτρη Χατζή, μια

Τίς αγοράζουν βούλεται;

Jacqueline de Romilly,
Η έξαρση της Δημοκρατίας
στην Αρχαία Αθήνα,
Εκδόσεις Graal / το Άστυ,
Αθήνα, 2006, σελ. 150.

ΚΑΙ ΣΤΟ νέο αυτό βιβλίο της, η Jacqueline de Romilly, αυτή η εξέχουσα ελληνίστρια της εποχής μας με διεθνή αναγνώριση, εντυπωσιάζει: Όχι μόνο για τον τρόπο προσέγγισης του αντικείμενου της, αλλά και για το ακατάλυτο πάθος της στις μεγάλες ιδέες της ελευθερίας, ισονομίας και ισηγορίας που θεμελίωσαν τη δημοκρατία στον 5ο αθηναϊκό αιώνα.

Στην αθηναϊκή δημοκρατία, η ελευθερία του πολίτη συνοδευόταν από την ελευθερία της πόλης· και η ελευθερία του λόγου πήγαινε αντάμα με τη δημόσια ελευθερία: *Τίς αγοράζουν βούλεται;* (Ποιος θέλει να πάρει τον λόγο;) Το ερώτημα απευθυνόταν σε όλους τους πολίτες, από την ηλικία των δεκαοχτώ και άνω, που είχαν όχι μόνο δικαίωμα ψήφου αλλά και δικαίωμα παρέμβασης στην εκκλησία του δήμου.

ΦΥΣΙΚΑ, όλα δεν πήγαιναν πρίμα στην αθηναϊκή δημοκρατία. Ο Περικλής, λόγου χάρη, που διέθετε μεγάλο κύρος, μπορούσε να συγκρατεί τον λαό χωρίς να περιορίζει την ελευθερία του. Το ίδιο δεν συνέβαινε, όμως, με τους διαδόχους του, που κολάκευαν το πλήθος, αδιαφορώντας για τα πλήγματα κατά της δημοκρατίας. «Είχε σημάνει η ώρα των συγκρούσεων μεταξύ των αρχηγών, η ώρα των δημαγωγών.» Η Jacqueline de Romilly μπορεί να έγραψε 25 ή 26 βιβλία για να μας δώσει το «θαύμα της αρχαίας Ελλάδας», αλλά δεν «φρίττει» όταν ανακαλύπτει ότι, στην Αθήνα του 5ου αιώνα, δεν είχαν δικαίωμα ψήφου ούτε οι δούλοι, ούτε οι μέτοικοι (οι μετανάστες, θα λέγαμε σήμερα), ούτε οι γυναίκες. Και δεν εκπλήσσεται, αφού ακόμα και στη Γαλλία (στα χρόνια της νεότητας της J. de R.) οι γυναίκες δεν είχαν δικαίωμα ψήφου. Όσο για τη δουλεία, η συγγραφέας θυμίζει ότι «δεν είναι πολύς ο καιρός που έχει καταργηθεί, όχι όμως σε όλο τον πλανήτη»! Συμπέρασμα: Η J. de Romilly είναι εξοπλι-

σμένη –όπως σημειώνει ο Ανδρέας Παναγόπουλος, καθηγητής του Πανεπιστημίου Πατρών, ο οποίος και προλογίζει το βιβλίο– με μεγάλη αίσθηση των πραγμάτων. Άλλωστε, «τον Όμηρον δι' Ομήρου εξηγείσθαι».

Και το νέο βιβλίο της J. de R. μετέφρασαν η Μπάμπη Αθανασίου και η Κατερίνα Μηλιαρέση, σε ωραία και ρέοντα, όπως πάντα, ελληνικά.

Σοφianός Χρυσosτομίδης

Όλα τα παιδιά του Θεού έχουν φτερά

Λεωνίδα Μ. Βασιλειάδη,
Οί γύφτοι τῆς Ἠλείρου (Ἡ τελευταία
θέλησις τοῦ Ζήση),
Ἐκδόσεις Ἱερᾶς Μονῆς Ἐλεούσης Νήσου,
Ἰωάννινα 2006
[τεύχος 2ο στή σειρά «Μνημοσύνη» πού
διευθύνει ὁ Κώστας Π. Βλάχος].

“Οτι ὁ Εὐγένιος Ὁνὴλ ἔχει ἀπόλυτο δίκαιο, ὅταν ἐπιμένει πῶς περοφοροῦν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πλάσματα, εἶναι βέβαιο, χρειάστηκε ὁμως νὰ βλέπω καθημερινὰ τὰ τελευταῖα καλοκαίρια τοὺς ἀθίγγανους τῆς πόλης νὰ ἀράζουν φαμελικῶς κάτω ἀπὸ τὰ ἀρμυρίχια τῆς κοντινῆς μου ἀκτῆς γιὰ νὰ τὸ ἀποδεχτῶ. Ξεμπαρκάρουν τρεῖς τέσσερις φουρνιές, μέ τὰ ἡμιφορηγάκια τοὺς μισό σπῖτι μισό καρότσα, στρώνουν τῖς κουρελοῦδες στό πεζοδρόμιο, οἱ κυράδες κατεβάζουν τῖς γκαζιέρες, καθαρίζουν πατάτες στό ἄψε-σβῆσε, οἱ σύζυγοι μερακλώνονται μέ τὸ ραδιόφωνο, τὰ παιδιά τοὺς ὅπως ὅλα τὰ παιδιά καὶ καμπόσο παραπάνω. Τὰ μικρὰ τσίτσιδα στό νταλαμεσήμερο. Χάρμα!

“Οταν γυρίζω ἀπὸ τὸ κολύμπι οἱ μισοὶ τρῶνε καὶ οἱ μισοὶ κοιμοῦνται μακάριοι. Λέω στή γυναίκα μου ὅτι τοὺς ζηλεύω, ἐκείνη μέ κοιτάει εἰρωνικά καὶ λέει «Δοκίμασε κι ἐσύ!», ὅχι, δέν μπορῶ νὰ δοκιμάσω, εἶμαι χαλασμένος, ὁμως ζηλεύω τὴν ἀμερμνησία τοὺς. Ξέρω πῶς θὰ μέ εἰρωνευόταν κι ὁ Πῶργος Θέμελης πού καταλόγισε εἰς βάρος τοῦ Παλαμᾶ τὴν ἀπόφασή του νὰ φορτώσει σέ ὧμους γύφτου τὸν δωδεκάλογό

του, σκέφτομαι και τά κατεβατά των παροιμιών γι' αυτούς στη συλλογή του Νικολάου Πολίτη, ωστόσο φθονώ την έλευθερία τους από τά παλαμάρια που δένουν όλους έμās.

Μεγάλη, λοιπόν, έκπληξη δοκίμασα, όταν έλαβα τό τευχίδιο –μόλις τριάντα σελίδες σχήματος τσέπης μικροῦ– μέ τό αφήγημα του Ήπειρώτη Λεωνίδα Μ. Βασιλειάδη. Διηγείται μέ απλό τρόπο την κηδεία του Μαστοροζήση, άθίγγανου, πού «έθεωρείτο ιδιοφυία έξέχουσα» γιατί «έπαιζε τό τετράχορδον έπιτυχώς». Στίς διασκεδάσεις, στά πανηγύρια, στους χορούς και στους γάμους ήταν άπαραίτητη ή παρουσία του. Για τοῦτο και ή μικρή κοινότητα καταλυπήθηκε όταν πέθανε. Όλοι πήγαν στην καλύβα του, για νά τον συνοδέψουν στην κηδεία του. Μαζί και οί όμόφυλοί του μέ τά όργανά τους, πράγμα πού σκανδάλισε πολύ τούς άλλους. «Οί παληόγυφτοι έφεραν και τά λαλούμενα σαν νά είναι 'ς τή χαρά».

Οί χωριανοί, θυμωμένοι μέ τή γύφτικη όρχήστρα, δέν συνόδεψαν ως τόν τάφο εκείνον πού τούς εϋφραине χρόνια και χρόνια, οί δικοί του όμως παίζαν τά λαλούμενα και τόν έθαψαν μέ τό βιολί του, όπως είχε ζητήσει ό ίδιος.

«Εϋτυχέστερος θνητός του γύφτου όμολογούμενως δέν δύναται νά υπάρξει», λέει ό συγγραφέας άπερίφραστα και περιγράφει μέ λίγες άράδες πώς ζούν. Τό αφήγημα δημοσιεύτηκε τό 1904, αλλά σήμερα, εκατόν δύο χρόνια από τότε, καμιά διαφορά δέ βλέπω ανάμεσα στους όρεινούς γύφτους της Ήπειρου και τούς παράλιους της Εϋβοίας. «Αρέσκεται νά κοιμάται εις τάς άγκάλας της λατρευτής του υπερβαίνων μέχρι τινός τά όρια της αϊδημοσύνης, διότι τοῦτο και μόνον θεωρείται ως τό ζενίθ της ψυχαγωγίας και τό άκρον άωτον της απολαύσεως του γύφτου και μάλιστα κατά την περίοδον των κυ-

νικών καυμάτων, όποτε καταφεύγει συνήθως υπό την σκιάν των δένδρων.»

Έτσι ακριβώς κοιμόταν ένας νεαρός γύφτος κάποιο μεσημέρι του φετινού Ίουλίου κάτω από τά άρμυρίχια, όλβιος στό στήθος της κυράς του. Κανένα όριο αϊδημοσύνης δέν είχε υπερβεί –οί υπερβασίες γίνονταν στίς παραδίπλα άμμουδιές, εκεί όπου ό άλλος κόσμος είχε βαλθεί νά πάρει τό δικό τους χρώμα.

Τό αφήγημα είναι άφελές και ή έκπληξή μου δέν όφείλεται σ' αυτό, αλλά στό όλιγοσέλιδο κείμενο «Α-σημοί άσκητές του κόσμου...» πού προτάσσεται. Τό υπογράφει ό Ήγούμενος της Ίεράς Μονής, πού έκδίδει τή σειρά, Άρχιμανδρίτης Φιλόθεος. Μου θύμισε ένα κείμενο άλλου Ήγουμένου για τόν Τσαρούχη. Όπως εκείνος πήρε πάνω του τόν Τσαρούχη, έτσι και ό Ήγούμενος Φιλόθεος έπωμίζεται τούς γύφτους και τολμηρότατα, όπως ταιριάζει σέ όσους θεολογούν άληθινά, αποκαλύπτει για χάρη μας εκείνα πού δέ βλέπουμε έμείς:

«Όμως δέν αγοράζουν όλοι προϊόντα θανάτου· κάποιοι δέν αισθάνονται την άνάγκη της κατανάλωσής τους, άντιστέκονται άκόμη...

» Αυτοί οί άλλοι, οί διαφορετικοί, θά είναι πάντα οί γύφτοι, οί άθίγγανοι, αυτοί οί παρίες του εϋδαιμονιστικού μας πολιτισμού. Αυτοί πού ζούν πότε ζητιανεύοντας και πότε έμπορευόμενοι τά άχρηστα κατάλοιπα της καταναλωτικής μανίας μας. Αυτοί πού μέ τρόπο έξυπνο προσπαθούν νά κερδίζουν τόν έπιούσιο, κλαίγοντας, ξεγελώντας και ζητιανεύοντας (...) Αυτοί πού έμπαίζουν την κατακτητική επιδίωξη για καταξίωση στη ζωή.»

Δροσίζεται ή ψυχή μου ν' άκούει τέτοια λόγια από έναν Ήγούμενο. Θα δροσιζόταν κι εκείνος πού έγραψε την άδευτέρωτη «Τρελή βραδεία».

N.M. Μαργαρίτης

περιπλάνηση που έρχεται να συμπληρώσει την παλαιότερη έκδοση του 1976 με τον εμπλουτισμό της με τα πρόσωπα των οποίων τα σημειώματά του είχαν τότε χαθεί μέσα στη δίνη των μετακομίσεων της εξορίας.

Η προσφορά του **Mario Vitti** στα ελληνικά γράμματα υπήρξε και είναι πολυσήμαντη. Ο κωνσταντινουπολίτης ιταλός ελληνιστής σημάδεψε με την αφοσίωσή του και τα μεγάλα συνθετικά του έργα τις νεοελληνικές σπουδές, όχι μόνο στην Ιταλία αλλά και διεθνώς. Το πρόσφατο βιβλίο του, στο οποίο συγκεντρώνονται άρθρα και ομιλίες του και συμπληρώνεται με την εργογραφία του από την Αμαλία Κολώνια, δίνει το στίγμα του πλούσιου έργου του, του εύρους των ενδιαφερόντων του, του στοχασμού του και της ικανότητάς του να γοητεύει τον αναγνώστη: *Γραφείο με θέα* (εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 2006).

ο χαρτοκόπτης

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Το κορυφαίο σύγγραμμα της Έλλης Σκοπετέα που εξετάζει το ιστορικό υπόβαθρο του εθνικισμού όπως διαμορφώθηκε στην Ελλάδα και τη Σερβία τον 19ο και τον 20ό αιώνα.

Ένα προφητικό βιβλίο που παραμένει σύγχρονο και αναλύει τις αιτίες των σημερινών εξελίξεων στην βαλκανική χερσόνησο.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα

τηλ.: 210-72.32.819

Γράφει ο Κώστας Γ. Παπαγεωργίου

**Κώστας Βούλγαρης, Θωμάς Σκάσσης, Μισέλ Φάις, Τάσος Χατζητάσης,
25 χρόνια μετά
Γιάννη Πάνου**

**...από το στόμα της παλιάς
Remington...**

**Πρόλογος: Παναγιώτης Μουλλάς,
Φιλολογικό επίμετρο: Αριστοτέλης Σαΐνης,
Εκδόσεις Καστανιώτη,
Αθήνα 2006, σελ. 128.**

Ένα τέταρτο του αιώνα μετά την πρώτη έκδοση του σημαδιακού μυθιστορήματος του *Γιάννη Πάνου* ...από το στόμα της παλιάς *Remington* το 1981, τέσσερις νεότεροι ομότεχνοί του καταθέτουν τις γύρω από το έργο και τον άνθρωπο απόψεις τους, συνδυάζοντας αναγνωστική εμπειρία, βιώματα από την προσωπική εμπλοκή τους στο αφηγηματικό γίγνεσθαι και όλα όσα έχουν, μέσα στη διατρέξασα εικοσιπενταετία, συντελεστεί στον χώρο της αφηγηματικής θεωρίας και πράξης. Μάλιστα, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι πρόκειται για καταθέσεις οι οποίες, παρά τα διαφορετικά σημεία εκκίνησης των «καταθετών» τους, παρά τις προφανείς –και αποδεδειγμένες από την προσωπική σχέση του καθενός με το σώμα της αφήγησης– αισθητικές τους αποκλίσεις, ομονοούν ως προς την σημαίνουσα ιδιαιτερότητα της *Remington* και την ξεχωριστή θέση που αμέσως και αδιαμφισβήτητα κατέλαβε ο δημιουργός της στον χώρο της πεζογραφίας μας, καταλήγοντας στην παρα-

δοχή της «προλογικά» εκφρασμένης άποψης του Παναγιώτη Μουλλά ότι η γραφή, στην περίπτωση του Γιάννη Πάνου, πρέπει να αντιμετωπιστεί ως μέθοδος ιχνηλασίας, ότι το συγκεκριμένο βιβλίο αποτελεί «λιγότερο την αφήγηση μιας περιπέτειας και περισσότερο την περιπέτεια μιας αφήγησης» και, τέλος, αποδεικνύοντας ότι, με αυτό το βιβλίο, συντελείται μία σαφής διαφοροποίηση ανάμεσα στους όρους «πεζογραφία» και «μυθιστόρημα».

Ο Κώστας Βούλγαρης επισημαίνει ότι η *Remington* είναι αποτέλεσμα πολυετούς έρευνας, μελέτης και συγγραφικής προσπάθειας του Γιάννη Πάνου· ότι αποτελεί ένα πολυφωνικό μυθιστόρημα, στο οποίο ενσωματώνονται και αξιοποιούνται διαφορετικοί τρόποι γραφής, «από το δοκίμιο ως το χρονικό, τη μυθιστορία αλλά και την ποίηση, την ιστορική ανάλυση και τη λαϊκή ιστοριογραφία, το ηθογραφικό διήγημα του 20ού αιώνα και το αντιμυθιστόρημα της δεκαετίας του '70».

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και ο Θωμάς Σκάσσης, κατά την άποψη του οποίου, στο εν λόγω αφήγημα, υπερβαίνονται οι κοινώς αποδεκτοί όροι του μυθιστορήματος και ανοίγεται νέος δρόμος στην «ελληνική αφηγηματική τέχνη, όπου τον κυρίαρχο ρόλο δεν έχει μόνο η φιλοσοφία της ζωής αλλά η φιλοσοφία της ιστορίας», χαρακτηρίζοντας εντέλει τη *Remington* ως ένα μυθιστόρημα μύησης: του αφηγητή στην Ιστορία, του αναγνώστη στη ζωή και κάθε (επίδοξου ή φτασμένου) συγγραφέα στην τέχνη της γραφής.

Τις έντονες όσο και εναγώνιες νεωτερικές αναζητήσεις και προθέσεις αναγνωρίζει στον Γιάννη Πάνου και ο Μισέλ Φάις, ο οποίος τον αποκαλεί «φετιχιστή της κειμενικής υφής», αφού τον συλλαμβάνει να «ψαύει το κείμενο από την καλή και από την ανάποδη, αναζητώντας ταυτόχρονα την φαντασμαγορία του αφηγείσθαι και τον αποφενაკισμό της», «να παλινδρομεί ανάμεσα στην περιπέτεια της γραφής και στη γραφή της περιπέτειας» και να συνδυάζει κατά τρόπο οργανικό τη μέριμνα για τα κοινά και την προσήλωση των λεπτουργών της γραφής, ενώ «υπόκωφα κουρδίζει τον αφηγητή του

στο κεντρικό προυστικό ερώτημα: με ποιον μιλάμε όταν μιλάμε στον εαυτό μας για τον εαυτό μας;».

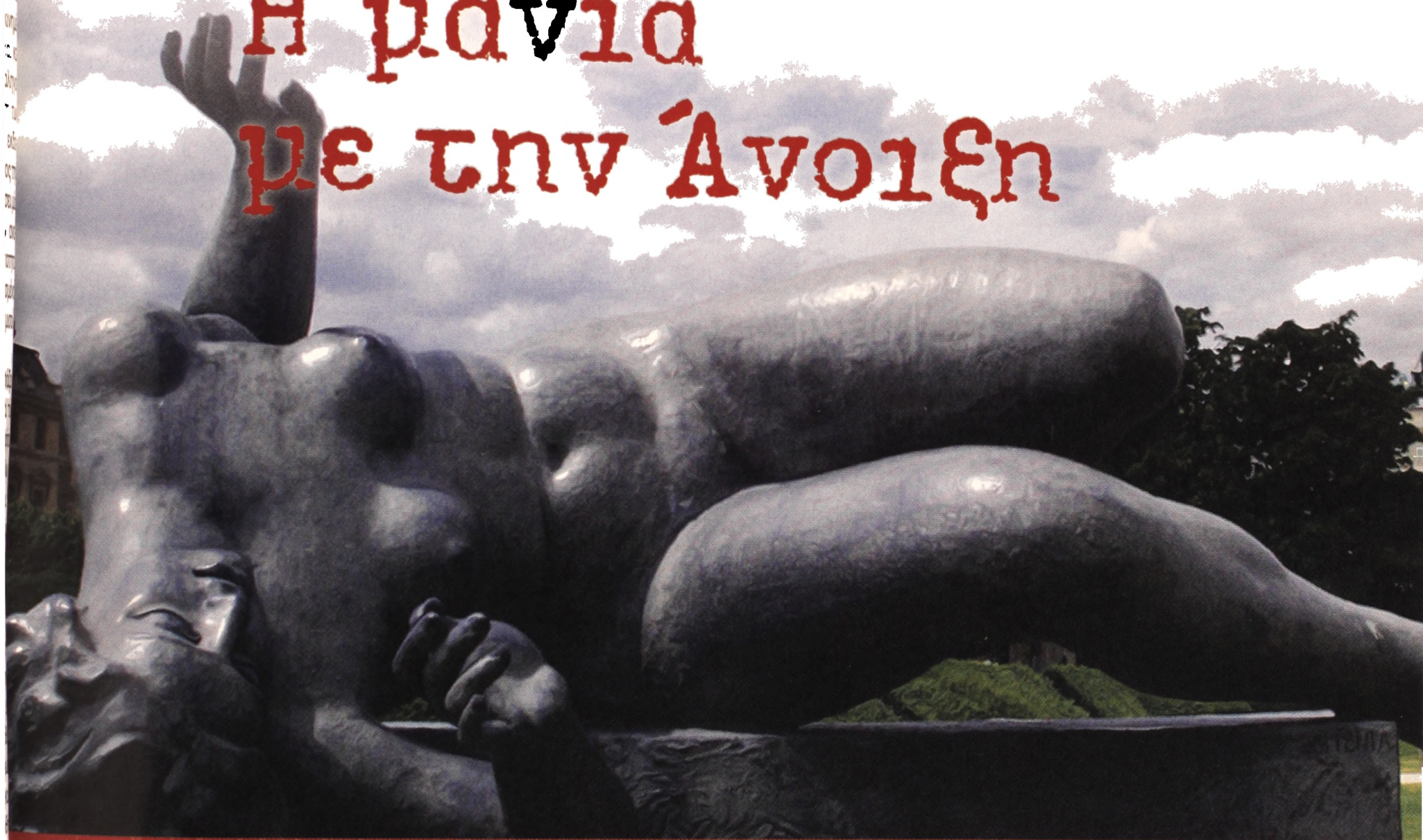
Ο Τάσος Χατζητάσης, τέλος, προσεγγίζει τον τιμώμενο συγγραφέα ως ομότεχνος αλλά και ως φίλος, φροντίζοντας οι αναφορές του στο έργο να μην επηρεάζονται από τις συγκινημένες αναμνήσεις περιστατικών και καταστάσεων της νιότης του, καταλήγοντας κι αυτός στην επισήμανση των νεωτεριστικών αφηγηματικών εκδοχών της *Remington*, ο δημιουργός της οποίας μπορεί να μην «αναπτύσσει μία απρόσκοπτη οικειότητα με τον αναγνώστη, του δίνει όμως τη δυνατότητα να συνειδητοποιήσει τα φορτισμένα ιστορικά γεγονότα του πρώτου μισού του 20ού αιώνα».

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εν επιμέτρω προσπάθεια του Αριστοτέλη Σαΐνη να χαρτογραφήσει την κριτική υποδοχή του «άβολου», για τα δεδομένα της εποχής του, έργου του Γιάννη Πάνου. Να επισημάνει τις αλλαγές της στάσης της μπροστά σε ένα βιβλίο που, εξαιτίας της πολυφωνίας και της πολυμορφίας του, δημιουργούσε εξαρχής μιαν «αίσθηση απόστασης από την σύγχρονη ελληνική βιβλιοπαραγωγή», απαιτούσε μία περίοδο «εξοικείωσης» και προϋπέθετε την ενεργοποίηση αναγνωστικών τρόπων ανταποκρινόμενων στις καινοφανείς αφηγηματικές του συνθήκες. Μπροστά σε ένα μυθιστόρημα που επέτρεπε «την πρόσβαση του αναγνώστη στο εσωτερικό του συγγραφικού εργαστηρίου», αφήνοντάς τον να δει και, αν μπορεί, να κατανοήσει «τους μηχανισμούς επί τη βάσει των οποίων οικοδομείται και λειτουργεί η μυθιστορηματική σύνθεση». Το κείμενο αυτό και το, «αντί προλόγου», προλογικό κείμενο του Παναγιώτη Μουλλά, πλαισιώνουν υποστηρικτικά και αποδεικτικά τις καταθέσεις των τεσσάρων νεότερων πεζογράφων, συνθέτοντας, όλα μαζί, ένα βιβλίο που, εκτός από τον επετειακό-τιμητικό χαρακτήρα του, είναι βέβαιο ότι θα αποτελέσει έναν πολύτιμο οδηγό σε οποιαδήποτε μελλοντική προσέγγιση του μικρού σε όγκο, πολύ σημαντικού ωστόσο, αφηγηματικού έργου του Γιάννη Πάνου.

Σύγχρονοι Έλληνες πεζογράφοι

ΑΡΗΣ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η μανία με την Άνοιξη

Ένα ιδιόρρυθμο νησί στο Αιγαίο. Μια παθιασμένη γυναίκα, η Φλώρα (η ηρώδα στη *Χαμένη Άνοιξη* του Σ. Τσίρκα).

Ένας αρχαίος θυμός που ζητά εκδίκηση.

Το μυθιστόρημα - κλειδί για τη σχέση της Αριστεράς με την Τρομοκρατία.

Ελληνικά
γράμματα

Γ. Γενναδίου 6, τηλ.: 210 3817826 • Χρ. Λαδά 9Α, τηλ.: 210 3333970

Σ Ε Ο Λ Α Τ Α Β Ι Β Λ Ι Ο Π Ω Λ Ε Ι Α

Έργο ευθύνης για την κοινωνία. Το δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες γνήσια ελληνικές. Ποδηλατισμός, Παιδεία, Υγεία, Αθλητισμός. Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που στηρίζουμε έμπρακτα, με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με προσήλωση και με πάθος. Σαν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις βάσεις για ένα μέλλον πιο ανθρώπινο, πιο σισιόδοξο, πιο ευτυχισμένο.

Γιατί το πιο όμορφο παιχνίδι, είναι η ζωή!

ΟΠΑΠ
Ευθύνης

Πρόγραμμα Κοινωνικής Ευθύνης